

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

2020 TARİHLİ ORTAOKUL SINIF REHBERLİK PROGRAMLARININ VE
ÖNERİLEN ETKİNLİKLERİN DEĞER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SECRA DURAK

DANIŞMAN
PROF. DR. SEVGİ COŞKUN KESKİN

OCAK 2025

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**2020 TARİHLİ ORTAOKUL SINIF REHBERLİK PROGRAMLARININ VE
ÖNERİLEN ETKİNLİKLERİN DEĞER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SECRA DURAK

DANIŞMAN
PROF. DR. SEVGİ COŞKUN KESKİN

OCAK 2025

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak

sunmadığımı beyan ederim.

Secra DURAK

ÖN SÖZ

Bu çalışmamda, yüksek lisans ders döneminden itibaren yoğun vaktine rağmen desteklerini esirgemeyen, yaptığı geri dönütlerle yoluma ışık tutan değerli hocam Prof. Dr. Sevgi COŞKUN KESKİN' e çok teşekkür ediyorum. Yüksek lisansa başlamama vesile olan, tez yazma sürecimde çalışma motivasyonumu arttıran, her zaman yanımda olan biricik eşim Ümit DURAK'a teşekkür ediyorum. Bu süreçte beni model alarak “ödev yapıyorum, ders yapıyorum” gibi oyunlar oynayan, sabırla işlerimi bitirip kendisiyle oyun oynamamı bekleyen güzel kızım Eylül Rona'ya, yüksek lisans sürecinde ailemize katılan, canlı derslerime eşlik eden, çalışma masamın etrafından ayrılmayan biricik oğlum Zeynel Mikail'e teşekkür ediyorum.

ÖZET

2020 TARİHLİ ORTAOKUL SINIF REHBERLİK PROGRAMLARININ VE ÖNERİLEN ETKİNLİKLERİN DEĞER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Secra DURAK, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Sevgi Coşkun KESKİN

Sakarya Üniversitesi, 2025.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2020 tarihli sınıf rehberlik programı doğrultusunda ortaokul kademesinde sınıf rehberlik etkinlikleri uygulanmaktadır. Bu etkinliklerde “kök değerler” ve “karakter güçleri” dikkate alınmıştır. Bu araştırmada, 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programını incelemek ve önerilen etkinliklerdeki değerleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu çalışma, genel tarama modellerinden tekil tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Çalışma, tarama modeli bağlamında “doküman analizi tekniği” kullanılarak yapılmıştır. Doküman analiz sürecinde, betimsel analiz basamakları kullanılmıştır. Araştırmada kolay ulaşılabılır durum örnekleme kullanılmış ve 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programı ve programdaki kazanımlara yönelik hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki tüm etkinlikler analiz edilmiştir. Araştırmada değerlerin; gelişim alanları, sınıf düzeyleri ve değer sınıflamalarına göre hangi sıklıkta ve nasıl yer aldığı ayrı ayrı incelenmiştir. Araştırma sonucunda tüm sınıf düzeylerinde sosyal duygusal gelişim alanında daha fazla değerlere yer verildiği görülmüştür. Akademik gelişim alanı, değerlere yönelik etkinlikler içermekle birlikte, bu değerler sosyal duygusal alandaki kadar belirgin değildir. En az kariyer gelişim alanında değerlere yer verilmiştir. Sınıf seviyesi arttıkça, etkinliklerde yer alan değerlerin sayısının azaldığı görülmüştür. En çok değer içeren etkinlikler 5. sınıf seviyesinde bulunurken en az değer içeren etkinlikler 8. sınıf seviyesinde bulunmaktadır. Tüm sınıf düzeylerinde evrensel değerler, belirgin bir şekilde daha fazla vurgulanmıştır. Dini ve ahlaki değerler, evrensel değerlere kıyasla daha az yer almış olsa da, her sınıf düzeyinde dengeli bir şekilde dağıtılmıştır. Estetik, politik, bilimsel ve toplumsal değerlerin sayısı tüm sınıf seviyelerinde düşük orandadır. Rehberlik etkinliklerinde sevgi, sorumluluklarına duyarlılık, nezaket sahibi olma, çalışkanlık, saygı, yardımlaşma en çok bulunan değerlerdir. Hoşgörü, iyi niyetli olma, doğal çevreye duyarlılık, şükretme, barış, paylaşma, estetik duyarlılık, demokrasi bilinci, misafirperverlik, dayanışma, görgülü olma, centilmenlik, israf etmeme en az bulunan değerlerdir. Millet sevgisi, milli

bilinç, vatanseverlik, özgürlük, bağımsızlık gibi değerlere ise etkinliklerde yeterince yer verilmediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul, Sınıf Rehberlik Etkinlikleri, Değerler Eğitimi.

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF 2020 SECONDARY SCHOOL GUIDANCE PROGRAMS AND RECOMMENDED ACTIVITIES IN TERMS OF VALUE EDUCATION

Secra DURAK, Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Sevgi Coşkun KESKİN

Sakarya University, 2025.

Classroom guidance activities are implemented at the secondary school level in line with the 2020 classroom guidance program of the Ministry of National Education, Board of Education and Board of Education. In these activities, “root values” and “character strengths” were taken into consideration. In this study, it was aimed to examine the secondary school classroom guidance program dated 2020 and to reveal the values in the proposed activities. This study was conducted using the single survey model, one of the general survey models. The study was conducted using the “document analysis technique” in the context of the survey model. In the document analysis process, descriptive analysis steps were used. Easily accessible case sampling was used in the study and all activities at the 5th, 6th, 7th and 8th grade level prepared for the secondary school classroom guidance program dated 2020 and the achievements in the program were analyzed. In the study, the frequency and form of values according to developmental areas, grade levels and value classifications were analyzed separately. As a result of the research, it was seen that more values were included in the social emotional development area at all grade levels. Although the academic development area includes activities related to values, these values are not as prominent as in the social emotional development area. Values were included the least in the career development area. As the grade level increased, the number of values included in the activities decreased. The activities with the highest number of values were found at the 5th grade level, while the activities with the lowest number of values were found at the 8th grade level. Universal values were significantly more emphasized at all grade levels. Although religious and moral values were less emphasized than universal values, they were distributed in a balanced manner at each grade level. The number of aesthetic, political, scientific and social values is low at all grade levels. In guidance activities, love, sensitivity to responsibilities, kindness, diligence, respect, and cooperation are the most common values. Tolerance, goodwill, sensitivity to the natural environment, gratitude, peace, sharing, aesthetic sensitivity, democracy awareness, hospitality, solidarity, good manners,

gentlemanliness, not wasting are the least common values. Values such as love of nation, national consciousness, patriotism, freedom and independence were not sufficiently included in the activities.

Keywords: Secondary School, Classroom Guidance Activities, Values Education.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem durumu	1
1.2.Araştırmanın Önemi	5
1.3.Araştırmanın Amacı	5
1.4.Problem Cümlesi ve Alt Problemler.....	5
1.5.Sınırlılık.....	6
1.6.Tanımlar	6
1.7.Kısaltmalar	8
BÖLÜM II.....	9
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1.Değer Kavramı	9
2.1.1.Değerlerin Özellikleri.....	10
2.1.2 Değer Sınıflandırmaları	11
2.1.2.1.Spranger’ın değer sınıflaması.....	11
2.1.2.2.Rokeach’ın değer sınıflaması	12
2.1.2.3.Schwartz’ın değer sınıflaması	13
2.2.Değerler Eğitimi	13
2.2.1.Ailede Değerler Eğitimi.....	15
2.2.2.Okulda Değerler Eğitimi	16
2.2.3.Değerler Eğitimi İle İlgili Yaklaşımlar.....	17
2.2.3.1.Değerlerin Telkini/Doğrudan Öğretimi	17
2.2.3.2.Değer Açıklama/Belirginleştirme.....	18
2.2.3.3.Değer Analizi.....	19
2.2.3.4.Ahlaki Muhakeme	19

2.2.3.5.Karakter Eğitimi	20
2.3.Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri	21
2.3.1.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Amaçları	22
2.3.2.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin İlkeleri	23
2.4.Okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri	24
2.5.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmet Türleri	26
2.5.1.Öğretim Kademelerine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri	26
2.5.1.1.Ortaokul Kademesinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri	28
2.5.2.Gelişim Alanlarına Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri	29
2.6.Eğitim Programları İçinde Rehberlik Programlarının Yeri	30
2.6.1.Kapsamlı ve Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programları	32
2.6.1.1. KGRP'nin Amacı	33
2.6.1.2. Eğitim Kurumlarında KGRP'nin Tasarım Süreci	33
2.6.2. Sınıf Rehberlik Programı	35
2.6.2.1. Amacı	35
2.6.2.2. Sınıf Rehberlik Programındaki Gelişim Alanları	36
2.6.2.3. Sınıf Rehberlik Programının Özellikleri	37
2.6.2.4. Sınıf Rehberlik Programının Temel İlkeleri	38
2.6.2.5. Sınıf Rehberlik Programında Kök Değerler ve Karakter Güçleri	39
2.6.2.6. Sınıf Rehberlik Programının Uygulanmasına İlişkin Görevler	40
2.7.Yapılan Araştırmalar	41
2.7.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	41
2.7.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	48
BÖLÜM III	52
YÖNTEM	52
3.1.Araştırma Modeli	52
3.2.Örneklem	52
3.3.Verileri toplama süreci ve analizi	53
3.3.1.Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma	54
3.3.2.Çerçeveye göre verilerin işlenmesi	55
3.3.3.Bulguların tanımlanması	55
3.3.4.Bulguların yorumlanması	57
BÖLÜM IV	59
BULGULAR	59

4.1. 2020 Tarihli Ortaokul Sınıf Rehberlik Programındaki Kazanımlara Yönelik Etkinliklerde Verilen Değerlerin, Gelişim Alanları ve Sınıf Düzeylerine Göre Değerlendirilmesine Yönelik Bulgular.....	59
4.1.1.Gelişim alanlarına göre değerlendirme.....	60
4.1.2. Sınıf seviyesine göre genel değerlendirme.....	61
4.2. 2020 Tarihli Ortaokul Sınıf Rehberlik Programındaki Kazanımlara Yönelik Etkinliklerde Verilen Değerlerin, Değer Sınıflamalarına Göre Sınıf Düzeylerinde Yer Alma Sıklığına Yönelik Bulgular.....	61
4.2.1.Beşinci Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler.....	62
4.2.1.1. Evrensel Değerler.....	63
Sevgi Değeri.....	64
Saygı Değeri.....	72
Sorumluluklarına duyarlı olma.....	75
Yardımlaşma.....	77
Çalışkanlık.....	80
Temizlik.....	81
Adil Olma.....	82
Hoşgörü.....	82
Sağlıklı olmaya önem verme.....	83
4.2.1.2. Ahlaki Değerler.....	83
İyi niyetli olma.....	84
Alçakgönüllülük.....	85
Ölçülülük.....	86
Dürüstlük.....	86
4.2.1.3. Dini Değerler.....	87
Affedici olma.....	87
Dini ve manevi değerlere duyarlılık.....	88
4.2.1.4. Toplumsal/Milli Değerler.....	89
Dayanışma.....	89
4.2.1.5. Estetik Değerler.....	89
Estetik duyarlılık.....	90
4.2.1.6. Diğer Değerler.....	90
Nezaket sahibi olma.....	91
Cesaret.....	93
Azim.....	94
İsraf etmeme.....	94

Kültürel farklılıklara duyarlılık	94
Paylaşma.....	96
4.2.2.Altıncı Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler.....	96
4.2.2.1. Evrensel Değerler	97
Sevgi	98
Sorumluluklarına duyarlı olma.....	103
Yardımlaşma.....	107
Sağlıklı olmaya önem verme	110
Adil olma	112
Doğal çevreye duyarlılık	112
Saygı	113
Barış.....	113
4.2.2.2. Ahlaki Değerler	114
Güvenilir olma.....	115
Alçakgönüllü olma	115
Dürüstlük	115
4.2.2.3. Dini Değerler	116
Affedici olma.....	117
Sabır.....	117
Dini ve manevi duyarlılık.....	118
Şükür.....	118
4.2.2.4. Estetik Değerler	118
Estetik duyarlılık	118
4.2.2.5. Politik Değerler	119
Demokrasi bilinci	119
4.2.2.6. Diğer Değerler	119
Nezaket sahibi olma.....	120
Cesaret	122
Paylaşma.....	122
4.2.3.Yedinci Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	123
4.2.3.1. Evrensel Değerler	124
Sevgi	125
Sorumluluklarına duyarlı olma.....	130
Çalışkanlık.....	132
Adil olma	136

Yardımlaşma.....	137
Sağlıklı olmaya önem verme	138
Barış.....	138
4.2.3.2. Ahlaki Değerler	139
Dürüstlük	140
Alçakgönüllü olma	140
Güvenilir olma.....	140
İyi niyetli olma	141
Ölçülülük	141
4.2.3.3. Dini Değerler	142
Affedici olma.....	142
Sabır.....	143
Dini ve manevi duyarlılık	143
Şükretme	143
4.2.3.4. Toplumsal Değerler	144
Misafirperverlik.....	144
4.2.3.5. Diğer Değerler	144
Azim	145
Nezaket sahibi olma.....	146
Görgülü olmak.....	146
Cesaret	146
Centimenlik	147
4.2.4.Sekizinci Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	147
4.2.4.1. Evrensel Değerler	148
Sevgi	149
Saygı	152
Sorumluluklarına duyarlı olma.....	154
Yardımlaşma.....	155
Çalışkanlık.....	157
Sağlıklı olmaya önem verme	158
Adil olma	159
Hoşgörü	160
Temizlik.....	161
Doğal çevreye duyarlılık	161
Azim	162

4.2.4.2. Ahlaki Değerler	162
Güvenilir olma.....	163
Dürüstlük	164
Alçakgönüllü olma	165
4.2.4.3. Dini Değerler	165
Sabır.....	166
Şükretme.....	167
Dini ve manevi değerlere duyarlılık	167
4.2.4.4. Diğer Değerler	168
Nezaket sahibi olma.....	168
Azim	169
Cesaret	169
BÖLÜM V	170
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	170
5.1. Sonuç	170
5.1.1.2020 Tarihli Ortaokul Sınıf Rehberlik Programındaki Kazanımlara Yönelik Etkinliklerde Verilen Değerlerin, Gelişim Alanları Ve Sınıf Düzeylerine Göre Değerlendirilmesine Yönelik Sonuç.....	170
5.1.2.2020 Tarihli Ortaokul Sınıf Rehberlik Programındaki Kazanımlara Yönelik Etkinliklerde Verilen Değerlerin, Değer Sınıflamalarına Göre Sınıf Düzeylerinde Yer Alma Sıklığına Yönelik Sonuç	171
5.2.Tartışma	174
KAYNAKÇA.....	183
EKLER	197

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.Spranger'in Değer Sınıflaması.....	12
Tablo 2.Rokeach'in Değer Sınıflaması	12
Tablo 3.Schwartz'in Değer Sınıflaması	13
Tablo 4.Referans alınan değerler listesi	54
Tablo 5. Değer sınıflamaları.....	62
Tablo 6. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde evrensel değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	63
Tablo 7. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde ahlaki değerlerin etkinliklerde verilme durumu	84
Tablo 8. 5. sınıf rehberlik etkinliklerinde dini değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	87
Tablo 9. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde toplumsal/milli değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	89
Tablo 10. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde estetik değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	89
Tablo 11. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde diğer değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	91
Tablo 12. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde evrensel değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	97
Tablo 13. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde ahlaki değerlerin etkinliklerde verilme durumu	114
Tablo 14. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde dini değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	116
Tablo 15. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde diğer değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	120
Tablo 16. 7.sınıf rehberlik etkinliklerinde evrensel değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	124
Tablo 17. 7.sınıf rehberlik etkinliklerinde ahlaki değerlerin etkinliklerde verilme durumu	139
Tablo 18. 7.sınıf rehberlik etkinliklerinde dini değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	142
Tablo 19. 7.sınıf rehberlik etkinliklerinde diğer değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	145
Tablo 20. 8.sınıf rehberlik etkinliklerinde evrensel değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	148
Tablo 21. 8.sınıf rehberlik etkinliklerinde ahlaki değerlerin etkinliklerde verilme durumu	163
Tablo 22. 8.sınıf rehberlik etkinliklerinde dini değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	166
Tablo 23. 8.sınıf rehberlik etkinliklerinde diğer değerlerin etkinliklerde verilme durumu.....	168

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Değer kategorilerine göre sıklık grafiği oluşturma örneği	55
Şekil 2. Değer kategorilerinde yer alan değerlerin frekans tablosu ve grafiği	56
Şekil 3. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde değerlerin verilme durumu	56
Şekil 4. Affedici olma değerine yönelik örnek olay ve görsel	57
Şekil 5. Etkinlik 9'a (Sanatta ve Sporda Hoşlandıklarımı Keşfediyorum) ait görseller.....	65
Şekil 6. Etkinlik 18'e (Etkinlik Akvaryumum) ait görseller	66
Şekil 7. Etkinlik 1'e (Gelin Tanış Olalım) ait görsel	67
Şekil 8. Etkinlik 30'a (Sanal Gerçeklilik) ait görsel	69
Şekil 9. Etkinlik 23'te (Duygu Sandalyesi) ait görsel	70
Şekil 10. Etkinlik 9'a (Sanatta ve Sporda Hoşlandıklarımı Keşfediyorum) ait görseller.....	71
Şekil 11. Etkinlik 13'e (Bileğimdeki Güç) ait görsel.....	72
Şekil 12. Etkinlik 3'e (Kurallar Olmadan Asla) ait görsel	72
Şekil 13. Etkinlik 25'e (Gözlüğüm Şekil) ait görsel	73
Şekil 14. Etkinlik 31'e (Çatışmalar Hep Var) ait görseller	74
Şekil 15. Etkinlik 3'e (Kurallar Olmadan Asla) ait görsel	75
Şekil 16. Etkinlik 10'a (Hazırlanıyorum Başarıyorum) ait görsel	76
Şekil 17. Etkinlik 12'e (Benim Bir Hayalim Var) ait görsel	77
Şekil 18. Etkinlik 5'e (Yardım Balonlarım) ait görsel	78
Şekil 19. Etkinlik 17'ye (Nasıl Anlatsam) ait görsel.....	79
Şekil 20. Etkinlik 27'ye (Nezaket Balonlarım) ait görsel	79
Şekil 21. Etkinlik 14'e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay	82
Şekil 22. Etkinlik 13'e (Bileğimdeki Güç) ait görsel ve örnek olay	84
Şekil 23. Etkinlik 14'e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay	85
Şekil 24. Etkinlik 5'e (Yardım Balonlarım) ait görsel	86
Şekil 25. Etkinlik 13'e (Bileğimdeki Güç) ait görsel ve örnek olay	87
Şekil 26. Etkinlik 14'e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay	88
Şekil 27. Etkinlik 14'e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay	88
Şekil 28. Etkinlik 14'e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay	90
Şekil 29. Etkinlik 13'e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay	93
Şekil 30. Etkinlik 13'e (Bileğimdeki Güç) ait görsel ve örnek olay	94
Şekil 31. Etkinlik 26'ya (Farklılıklar Hormonisi) ait görsel	95
Şekil 32. Etkinlik 32'ye (Zengin Kitaphığım) ait görsel.....	98
Şekil 33. Etkinlik 14'e (Neden İlgileniyorum?) ait görsel ve bilgi notları.....	99
Şekil 34. Etkinlik 15'e (Haydi Anlat İlgilerini) ait görsel ve bilgi notları	99
Şekil 35. Etkinlik 14'e (Neden İlgileniyorum?) ait görsel ve bilgi notları.....	100
Şekil 36. Etkinlik 15'e (Haydi Anlat İlgilerini) ait görsel ve bilgi notları	101
Şekil 37. Etkinlik 1'e (Üstüme İyilik Sağlık) ait görsel.....	102
Şekil 38. Etkinlik 2'e (Zaman Yelpazesi) ait görsel	104
Şekil 39. Etkinlik 14'e (Neden İlgileniyorum?) ait görsel ve bilgi notları.....	108
Şekil 40. Etkinlik 4'e (Haydi Anlat İlgilerini!) ait görsel ve bilgi notları	108
Şekil 41. Etkinlik 4'e (Haydi Anlat İlgilerini!) ait görsel ve bilgi notları	109
Şekil 42. Etkinlik 1'e (Üstüme İyilik Sağlık) ait görsel ve bilgi notları.....	111
Şekil 43. Etkinlik 1 (Üstüme İyilik Sağlık) veli kontrol çizelgesi	111
Şekil 44. Etkinlik 32'e (Çatışma Çözmek Bizim İşimiz) ait görsel ve etkinlik bilgi notu.....	113
Şekil 45. Etkinlik 25'e (Yeteneklerimle Mesleklerin Peşindeyim) ait görsel	126
Şekil 46. Etkinlik 14'e (Büyük Güç: Takdir) ait görsel	127
Şekil 47. Etkinlik 33'e (Karar Verme Sürecimi Neler Etkilemiş) ait görsel.....	128

Şekil 48. Etkinlik 33' e (Karar Verme Sürecimi Neler Etkilemiş?) ait görsel	128
Şekil 49. Etkinlik 32' e (Okulum Hayat Dolu) ait görsel.....	130
Şekil 50. Etkinlik 2' e (Etkili Zaman Yetkili Ben) ait görsel.....	131
Şekil 51. Etkinlik 12' e (Öğrenme Anahtarı!) ait görsel	135
Şekil 52. Etkinlik 19' e (Pastadaki Payım) ait görsel.....	136
Şekil 53. Etkinlik 4'e (Tarafını Seç) ait görsel ve bilgi notları	145
Şekil 54. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel	150
Şekil 55. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel	153
Şekil 56. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel	155
Şekil 57. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel	156
Şekil 58. Etkinlik 14' e (Adım Adım Hedefe) ait görsel.....	157
Şekil 59. Etkinlik 16' ya (Öğreniyorum Ama Nasıl?) ait görsel.....	158
Şekil 60. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel	160
Şekil 61. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel	161
Şekil 62. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel	164
Şekil 63. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel	165
Şekil 64. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel	166

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

1.1.Problem durumu

İnsan hayatını şekillendiren değerlerin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Günümüzdeki değişim ve gelişmelerle birlikte bazı toplumsal sorunların daha belirgin hale geldiği görülmektedir. Göçler, boşanmalar, eğitim kurumlarının artan nüfusa cevap verememesi, suç oranlarındaki artış, şiddet vakalarının yaygınlaşması ve gençlerin milli ve manevi değerlerden uzaklaşması gibi sorunların arttığı görülmektedir (Yıldırım, 2014). Bu sorunlar, toplumlarda temel değerlerin kaybolmaya başladığının bir göstergesidir. Bu nedenle, temel değerlerin daha sık ön plana çıkarılmasına ve bu değerleri özümseyen bireylerin sayısının artırılmasına duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır (Akkirpik, 2007).

Değerler, insan davranışlarının temel güdüleyicileridir (Pişkin, 2014). Toplumu meydana getiren bireylere, hangi değerlerin öncelikli olduğunu, hangi tercihlerin yapılması gerektiğini ve yaşamın nasıl şekillendirilmesi gerektiğini aktarır (Akbaş, 2008). Hem kişisel hem de toplumsal hayatı yönlendiren temel ilkeler olarak, değerler aynı zamanda eğitim sürecinin vazgeçilmez bir parçası olarak kabul edilmektedir (Yıldırım ve Şimsek, 2018). Değerler eğitimi, öğrencilerin pedagojik gelişimini destekleyen, ahlaki ve pozitif yönde ilerlemelerine yardımcı olan, sağlıklı sosyal ilişkiler kurmalarını teşvik eden ve aynı zamanda akademik başarılarını artırmayı hedefleyen kapsamlı bir süreçtir (Berkowitz, 2011).

Son yıllarda değerler eğitimi, daha fazla önem kazanmış ve eğitim programlarında belirgin bir şekilde yer edinmiştir. Nitelikli bir değer sisteminin inşa edilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması, eğitimin temel önceliklerinden biri olarak kabul edilmektedir (Ulusoy, 2019). Değerler eğitimi, öğretim programları aracılığıyla bireylere değerlerin kazandırılmasını ve bu değerlerin kalıcı bir şekilde benimsenmesini amaçlamaktadır (Veugelers, 2000).

Milli Eğitim Bakanlığı 2017 tarihli öğretim programında, değerler eğitiminin bütün derslerin kazanımlarıyla içerikleriyle uyumlu bir şekilde uygulanmasının beklenildiği vurgulanmış ve belirlenen on kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ifade edilmiştir (MEB, 2017).

2024-2025 eğitim öğretim döneminde uygulanmaya başlanan “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” kapsamında yapılandırılan öğretim programları öğrencilere hem bilişsel hem de sosyal beceriler kazandırmayı amaçlayan bir yapıya sahiptir. Bu modelde, öğrencilere yönelik değer eğitimi, tüm derslerin kazanımları ile uyumlu bir şekilde uygulanması gereken önemli bir unsur olarak vurgulanmıştır (MEB, 2024). Bu program kapsamında, öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimleri de dikkate alınarak değer temelli bir eğitim sunulmaktadır.

Bu program erdem-değer-eylem çerçevesi ile değerlere dayalı bir eğitim sunar. Özellikle adalet, saygı ve sorumluluklarına duyarlılık gibi temel değerler, öğrencilerin kişisel gelişimi ve toplumsal uyumu için kritik unsurlar olarak vurgulanmıştır (MEB, 2024). Bu modelde erdemli insan anlayışı, bireyin kendi yeteneklerini toplumsal yarar için kullanması ve bu süreçte ahlaki değerlerden taviz vermemesi üzerine inşa edilmiştir (Can, 2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde “yetkin ve erdem insan” hedefi kalp, zihin, ruh ve beden bütünlüğünde, ahlaklı, bilge, cesaretli, vatansever, üretken, sorgulayıcı, sağlıklı, merhametli, iradeli, estetik olmak üzere 10 öğrenci profili olarak tanımlanmıştır (MEB, 2024).

Eğitim programları incelendiğinde, öğrencilere bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğrenme alanlarına yönelik kazanımlar sunulduğu görülmektedir (Demirel, 2004). Değerler eğitimi, özellikle duyuşsal öğrenme alanıyla yakından ilişkilidir, çünkü bu alan öğrencilerin duygusal farkındalıklarını, ahlaki değerlerini ve toplumsal ilişkilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Elias, 2003). Öğrencilerin toplumsal sorumluluk, empati, dürüstlük, saygı gibi değerleri içselleştirmesi, duyuşsal alandaki kazanımlar aracılığıyla gerçekleşir.

Okullarda sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, duyuşsal kazanımları destekleme açısından önemli bir rol üstlenir. Bu hizmetler, yalnızca öğrencilerin akademik başarılarına odaklanmakla kalmaz, aynı zamanda onların duygusal ve sosyal gelişimlerini de ön planda tutar. Psikolojik danışmanlar, rehberlik etkinlikleri aracılığıyla öğrencilerin kişisel gelişim süreçlerini destekleyerek, duyuşsal alandaki değer kazanımlarını güçlendirmeye çalışır. Özellikle grup rehberliği ve bireysel danışmanlık süreçlerinde, empati geliştirme, sağlıklı iletişim kurma ve kendini anlama gibi beceriler öncelikli olarak ele alınır (Kuzgun, 2016). Bu sayede, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, eğitim

programlarında yer alan değerler eğitime paralel olarak, öğrencilerin duyuşsal alanlardaki gelişimlerine katkı sağlar. Okul rehberlik hizmetleri, değerlerin kazandırılması ve öğrencilerin sosyal, duygusal ve etik gelişimleri açısından hayati bir önem taşımaktadır.

Öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarını karşılamak adına, sınıf rehberlik programları önemli bir rol oynamaktadır (Campbell ve Dahir, 1997; MacDonald ve Sink, 1999). Okullarda, öğrencilerin farklı düzeylerdeki rehberlik ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve bu ihtiyaçlara yönelik rehberlik programlarının oluşturulması büyük bir önem taşımaktadır (Erkan, 2017; Güven, 2019; Gysbers ve Henderson, 2012; Kaya ve Çivitçi, 2002; Nazlı, 2016). Sınıf rehberlik programları, kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri programlarının temel unsurlarından biridir (Ellis, 1990; Erkan, 2017; Nazlı, 2016). Bu bağlamda, sınıf rehber öğretmenlerinin rehberlik hizmetlerine aktif katılımını sağlamak ve rehberlik saatlerini daha işlevsel hale getirmek amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 2000 yılında 9, 10 ve 11. sınıflar için, 2006 yılında ise 1. sınıftan 12. sınıfa kadar olan tüm seviyeler için rehberlik programları geliştirilmiş; 2020 yılında ise okul öncesi, ilkököl, ortaokul ve lise düzeylerini kapsayan sınıf rehberlik programları hazırlanmıştır (Güven, 2020).

Gelişimsel rehberlik anlayışına uygun olarak hazırlanan bu programlar, sadece sorunlu öğrencilerle ilgilenmek yerine, tüm öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden faydalanması gerektiği gerçeğini temel alır. Bu model, okuldaki tüm öğrencilere ulaşmayı ve onlara bilgi, beceri, tutum ve yeterlilik kazandırmayı hedefler. Bu hedef doğrultusunda, sınıf rehberlik çalışmaları önemli bir rol üstlenmektedir (Nazlı, 2019).

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2020 tarihli sınıf rehberlik programı doğrultusunda ortaokul kademesinde sınıf rehberlik etkinlikleri uygulanmaktadır. Sınıf rehberlik programında tespit edilen ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak, programın genel hedefleri ve yeterlilik alanları belirlenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen "kök değerler" ve "karakter güçleri" dikkate alınmıştır. Sınıf rehberlik programı ile öğrencilerin Millî Eğitim Bakanlığının öğretim programlarında yer alan kök değerlerle (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) birlikte karakter güçlerinin de (azim ve kararlılık, öğrenme aşkı, merak, umut ve iyimserlik, nezaket, sosyal zekâ, yaşam coşkusu, cesaret, tedbirlik, affedicilik, şükran duyma, mizah, gibi) geliştirilmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2020).

2020 tarihli sınıf rehberlik programında, akademik, kariyer ve sosyal duygusal olmak üzere üç temel gelişim alanı belirlenmiştir. Bu alanlara ait kazanım ifadeleri, her biri kendi içinde ayrı olmakla birlikte, birbiriyle uyumlu şekilde hazırlanmıştır. Akademik, kariyer ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında bilişsel ve psiko-motor (devinsel) davranışların kazandırılması hedeflenmiş olsa da duyuşsal davranışların kazandırılmasına daha fazla odaklanılmıştır. Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, kendini tanıyan, sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirmeyi ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için sosyal-duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır.

Değerlere yönelik sosyal duygusal gelişim alanında bireyin aile ve toplumsal değerlere duyarlılık kazanmasının önemine, akademik gelişim alanında bireyin sorumluluklarına duyarlı olmasının önemine, kariyer gelişim alanında ise bireyin kendi değerini tanımasının önemine vurgu yapıldığı görülmektedir. Ayrıca yönetmelikte; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde bireyi tanıma teknikleri kullanılmasıyla öğrencinin ilgi, yetenek, değer, tutum ve kişilik özelliklerini keşfetmesini ve gerçekçi kararlar almasını sağlamak amaçlandığı ifade edilmiştir (MEB 2020). Bireyin değerlerini fark etmesinde, tanımasında, ortaya çıkarmasında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri faaliyetlerinin öneminin arttığı ifade edilebilir.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, her yaştan bireye yönelik olarak, kişinin kendini tanımasına, olduğu gibi kabul etmesine ve geliştirmesine yardımcı olacak hayati becerileri kazandırmayı amaçlayan profesyonel bir psikolojik destek sürecidir. Rehberlik hizmetlerinin temel hedefi, bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlamaktır (Yeşilyaprak, 2016). Kendini gerçekleştirmiş bir birey, aidiyet duygusunu içselleştirmiş, sevme ve sevilme ihtiyaçlarını karşılamış, kendisiyle ve çevresiyle barışık, üretken bir yapıya sahip olduğunu gösterir (Buscaglia, 1989).

Rehberlik, bireyin kendini tanımasına ve yaşadığı çevreye uyum sağlaması için gerekli davranış ve değerleri geliştirmesine yardımcı olmayı hedefler (Ercan ve Şahin, 2019). Rehberlik programları, öğrencilerin yalnızca akademik başarılarını desteklemekle kalmaz, aynı zamanda kişisel ve toplumsal sorumluluk bilincini geliştirmeyi de amaçlar (Kuzgun, 2016). Bu bağlamda, rehberlik etkinlikleri, öğrencilere sağlıklı bir değerler sistemi kazandırmada kritik rol üstlenmektedir. Bu açıdan 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programı ve programdaki kazanımlara yönelik hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki

tüm etkinliklerde, hangi değerlerin nasıl verildiğinin incelenmesi için yapılan bu çalışmanın, alana önemli bir katkı sağlaması hedeflenmektedir.

1.2.Araştırmanın Önemi

Bu çalışma:

- 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programlarının ve önerilen etkinliklerdeki değerlerin araştırıldığı yeterli bir çalışmanın bulunmaması açısından *özgün*,
- MEB'e ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleriyle ilgili değerler konusunda yol göstermesi ve kaynaklık etmesi açısından *gerekli*,
- 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan değerlerin; sınıf düzeylerine, değer sınıflamalarına ve sınıf rehberlik programındaki gelişim alanlarına göre hangi sıklıkta ve nasıl yer aldığını incemesi bakımından *işlevsel*,
- Son zamanlarda değerler eğitime yönelik hazırlanan müfredatlara uygunluk arz etmesi bakımından *güncel*, bir araştırmadır.

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programını incelemek ve önerilen etkinliklerdeki değerleri ortaya koymaktır.

1.4.Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırmada ortaokul sınıf rehberlik programı ve önerilen etkinliklere yönelik olarak problem ve alt problemler şunlardır:

1. 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik etkinliklerde verilen değerler, sınıf düzeyleri ve gelişim alanlarına göre ne kadar sıklıkta ve nasıl yer almaktadırlar?
2. 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik etkinliklerde verilen değerler, değer sınıflamalarına göre sınıf düzeylerinde hangi sıklıkta ve nasıl yer almaktadırlar?

- 2.1. 2020 tarihli 5. sınıf ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik etkinliklerde verilen değerler, değer sınıflamalarına göre hangi sıklıkta ve nasıl yer almaktadırlar?
- 2.2. 2020 tarihli 6. sınıf ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik etkinliklerde verilen değerler, değer sınıflamalarına göre hangi sıklıkta ve nasıl yer almaktadırlar?
- 2.3. 2020 tarihli 7. sınıf ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik etkinliklerde verilen değerler, değer sınıflamalarına göre hangi sıklıkta ve nasıl yer almaktadırlar?
- 2.4. 2020 tarihli 8. sınıf ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik etkinliklerde verilen değerler, değer sınıflamalarına göre hangi sıklıkta ve nasıl yer almaktadırlar?

1.5.Sınırlılık

Bu araştırma;

- Millî Eğitim Bakanlığının hazırladığı 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programı ve bu program doğrultusunda hazırlanan ortaokul 5, 6, 7, 8. sınıf önerilen rehberlik etkinlikleriyle,
- Keskin'in (2016), kategorilerine göre değerleri sınıflandırdığı "Değer Sınıflaması Üzerine Aksiyonel Bir Deneme" araştırmasındaki değerler ve Millî Eğitim Bakanlığının geliştirdiği tüm programlarda ve literatürde yer verilen değerden oluşan değer listesiyle,
- Araştırma, yalnızca elde edilen kaynaklar ve bulgularla sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Değer: İnsanın insanca yaşamasını ve diğer canlılardan farklılaşmasını sağlayan özellikleri içeren aynı zamanda davranışları yönlendiren inanışların tümüdür (Dilmaç, 2007).

Değerler eğitimi: Bireylerin ahlaki, etik ve toplumsal değerleri öğrenip içselleştirerek kendi karakterini geliştirmelerini ve toplumla uyumlu bir şekilde yaşamalarını hedefleyen bir eğitim yaklaşımıdır (Halstead ve Taylor, 1996)

Rehberlik: Kişinin kendini anlaması, çevreyi tanınması, gerçekçi kararlar vermesi ve çevreye uyum sağlanması ile potansiyellerini fark etmeleri için uzman kişiler tarafından sunulan hizmettir (MEB, 2020).

Psikolojik Danışma: Bireyin karşılaştığı çeşitli zorluklar nedeniyle, sorunların kaynağı ve çözüm yolları bulmalarına yardımcı olma sürecidir (Kuzgun, 2000).

Psikolojik Danışman (Rehber Öğretmen): Eğitim kurumlarında okul PDR hizmetlerinin sunulması ve okul PDR programının uygulanması, yürütülmesi ve eşgüdüm sağlanması için program sorumlusu olan personeldir. Lisans düzeyinde psikolojik hizmetler, rehberlik ve danışmanlık ile psikolojik danışma ve rehberlik alanlarından mezun olanlar psikolojik danışman olarak kabul edilir (MEB, 2020).

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri: Bireyin, kendi çevresindeki değişiklikleri ve fırsatları tanınması, potansiyel yeteneklerini geliştirmesi, sorunlarını çözmesi ve kendini gerçekleştirmesi için yeterli bilgiye sahip uzmanlar tarafından sağlanan yardım hizmetidir (Bakırcıoğlu, 2003).

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı: Okuldaki her öğrencinin gelişimini destekleyen, ihtiyaç duydukları yeterlilikleri kazandırmayı amaçlayan programlı ve planlı bir uygulama biçimidir (Nazlı, 2016).

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı: Program eğitim kurumları tarafından ortak bir anlayış ve iş birliği içinde tasarlanan ve öğrencilerin gereksinimleri, kademe, tür, fiziki ve sosyal imkânlar ve gelişim dönemi özellikleri dikkate alınarak düzenlenen ve sonuçların değerlendirildiği programdır (MEB, 2020).

Sınıf Rehberlik Programı: Öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarına yönelik olarak belirlenmiş kazanımları sınıflarda grup etkinlikleri yoluyla öğrencilere sistemli bir şekilde sunulmasını amaçlayan programdır (MEB, 2020).

1.7.Kısaltmalar

Bu araştırma;

Akt.	Aktaran
ASCA	Amerikan Okul Danışmanları Derneği
Bkz.	Bakınız
Çev.	Çeviren(ler)
Ed.	Editörler
KGRP	Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
s.	Sayfa/lar
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Değer Kavramı

Değer kavramı çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Türk Dil Kurumu değeri; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet olarak tanımlamaktadır (TDK, 2023). Değerler, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda benimsediği ve davranışlarını yönlendiren ölçütlerdir (Akbaş, 2004). Güngör (1998) ise , değer kavramını, bireyin kişilerin niteliklerini, arzularını ve ihtiyaçlarını değerlendirirken kullandığı bir ölçüt olarak tanımlamıştır. Değerler eğitimi alanında önemli çalışmalar yapmış olan Rokeach (1973), değer kavramını, davranışlarımızı ve ideallerimizi şekillendiren; aynı zamanda, bu davranış ve ideallerin toplum tarafından istenip istenmediği hakkında fikir oluşturmamıza yardımcı olan düşünceler ve tercihler olarak tanımlamıştır (akt. Aslan, 2019, s.5). Değerler, bir sosyal yapının varlığını, birliğini, işleyişini ve sürekliliğini sağlayan; aynı zamanda onaylanan ve korunmaya çalışılan inanışlar olarak kabul edilmektedir (Genç, 2020). Bireylerin tutumlarının temelinde değerler bulunur. Değerler, bireyleri belirli hedefler doğrultusunda çeşitli seçenekler arasından tercih yapmaya yönlendiren ve bu tercihleri sınırlayan kararlı güdüler olarak tanımlanabilir (Özgüven, 2000, s. 36). Değer kavramı tanımlanırken genellikle inançlar, tutumlar, geçmişten gelen belirli kalıplar ve eğilimler ön plana çıkarılmaktadır (Mehmedoğlu, 2006).

Değer kavramı ile ilgili tanımlamalar incelendiğinde, ortak bir tanım üzerinde uzlaşılacakla birlikte, değerler; insanları diğer canlılardan ayıran, düşünce ve davranışlarını şekillendiren, içinde bulundukları toplumla iletişim kurmalarını sağlayan tutum ile tercihlerine yön veren ilkeler olarak ifade edilebilir.

Değer kavramı, başlangıçta felsefenin bir konusu olarak ele alınmış ve iyi, kötü, hakikat, fazilet gibi kavramlar çerçevesinde tartışılmıştır (Tahiroğlu ve Tay, 2020). Bununla birlikte, değerler sadece felsefe alanında değil; psikoloji, antropoloji, ekonomi, din, sosyoloji ve daha birçok bilim dalında da kullanılmaktadır. Her bilim dalı, değerleri kendi perspektifinden incelemiş ve tanımlamıştır (Sağlam, 2021).

Birlikte yaşayabilmek için toplum olarak belirli kurallara ihtiyaç duyarız ve bu kuralların temelini değerler oluşturur. Daha huzurlu bir yaşam sürdürebilmek için bireylerin topluma, çevresine ve diğer insanlara karşı hoşgörölü, saygılı ve duyarlı olması büyük önem taşır. Bir toplum, ancak ahlaki değerlere bağılı ve empati yeteneğı gelişmiş bireyler yetiştirerek “muasır medeniyetler” seviyesine ulaşabilir (Topal, 2019, s. 245).

2.1.1.Değerlerin Özellikleri

Rokeach, değerleri davranışlara rehberlik eden standartlar olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda Rokeach’a göre değerler (Braithwaite ve Law, 1985):

- Değerler, bireyi sosyal konularda bir pozisyon almaya yönlendirir.
- Belirli bir ideolojiyi, politik ya da dini görüşü bir diğerine tercih etmeye iter.
- Bireyin kendisini ifade etmesine yardımcı olur.
- Bireyin kendisini veya başkalarını değerlendirmesi, yargılaması, yüceltmesi ya da küçümsemesi için bir kriter oluşturur.
- Ahlaki değerlere sahip olma düzeyinin değerlendirilmesinde bir ölçüt olarak işlev görür.
- Başkalarını etkilemek ve telkin etmek için kullanılır.
- Psikanalitik anlamda kabul edilmesi güç tutum, inanç ve davranışların mantıksal bir zemine oturtulmasında yol gösterici olur.

Schalom Schwartz’a göre değerlerin özellikleri: (Schwartz, Verkasalo, Antonovsky ve Sagiv: 1997: 3-18 ; Schwartz, 2012:1-3;):

- Değerler, bireylerin inançlarıdır; ancak tarafsız ve duygusuz inançlar değildir. Aksine, kimi zaman güçlü duygusal bağlarla desteklenmiş ve derin bir bağılılık gösterilen inançlardır.
- Değerler, motivasyonel bir yapıya sahiptir. İnsanların arzu ettikleri hedeflere ulaşmak için çaba göstermelerini sağlayan ve bu hedeflerle doğrudan ilişkili olan kavramlardır.
- Değerler, soyut hedeflerdir ve belirli davranışların, durumların veya hareketlerin ötesinde bir kavram olarak tanımlanır. Bu soyut yapıları, genellikle belirli hareketler,

nesneler ya da durumlarla ilişkili olan norm ve tutum gibi kavramlardan ayrılmasını sağlar.

- Değerler, olayların, bireylerin, davranış biçimlerinin ve hareketlerin seçilmesi ve değerlendirilmesinde rehberlik eden standartlar ve kriterler olarak işlev görür.
- Değerler, bir durumun diğerine göre görece önemine göre sıralanır ve bu sıralama, bireylerin değer önceliklerini belirler. Aynı zamanda, değerler bireyleri tanımlayan ve ifade eden düzenli bir sistem oluşturarak, onları normlardan ve tutumlardan ayıran bir karakteristik sunar.

Değerler zamanla değişebilir ve kişisel, toplumsal ya da teknolojik deneyimler bireylerin değerlerini etkileyebilir veya dönüştürebilir. İnsanlar, farklı önceliklere sahip birçok değere sahiptir. Örneğin, bir kişi için aile değeri, kariyer değerinden daha önemli olabilir. Bazı değerler evrensel olarak kabul edilirken, bazıları toplumlar ve kültürler arasında tartışmalı olabilmektedir. Bu farklılıklar, zaman zaman değerler konusunda anlaşmazlıklara yol açabilir (Berkowitz, 2018; Ergün, 2021).

Değerler, insanların yaşamlarını önemli ölçüde etkileyen unsurlardır. Kişisel ve toplumsal değerleri anlamak, daha anlayışlı, empatik ve uyumlu bir toplum inşa etmenin temel yollarından biridir. Sonuç olarak, değerleri anlamak ve farklılıkları kabul etmek, bireylerin daha güçlü ilişkiler kurmasına ve dünyayı daha iyi bir yer haline getirmesine katkı sağlayabilir.

2.1.2 Değer Sınıflandırmaları

Değerlere ilişkin birçok sınıflama yapılmış olsa da, bunlar arasında en popüler olanlar Spranger, Rokeach ve Schwartz'ın değer sınıflamaları olarak öne çıkmaktadır (Keskin, 2016, s.1485-1510).

2.1.2.1.Spranger'in değer sınıflaması

Alanyazında değer kavramı için birçok sınıflama kullanılmaktadır. Bu bağlamda, Spranger tarafından yapılan sınıflama alanyazında en çok başvurulan gruplamalardan biridir. Spranger (1928), yaptığı çalışma sonucunda değerleri bilimsel (teorik), ekonomik, siyasi, sosyal ve

dini değerler olmak üzere altı grupta ele almıştır. Spranger'in değer sınıflaması ile ilgili açıklamalar şu şekildedir (Akbaş, 2014, akt. Çelikkaya, 2019, s.71).

Tablo 1

Spranger'in Değer Sınıflaması

Bilimsel Değerler	Gerçeği araştırmaya, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.
Ekonomik Değerler	Faydalı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemszenmesi gerektiğini belirtir.
Estetik Değerler	Simetri, uyum ve formu ön planda tutar. Sanatın toplum için vazgeçilmez bir gereklilik olduğuna inanır.
Sosyal Değerler	Yardım etme, başkalarını sevme ve bencil olmama esastır. İnsan sevgisi en büyük değerdir.
Politik Değerler	Kişisel güç, etki ve şöhret her şeyden önemlidir. Kuvvet esastır.
Dini Değerler	Evreni bir bütün olarak kavrar ve onun bir bütün olarak var olduğuna inanır. Dini için dünyevi zevklerinden vazgeçer.

2.1.2.2.Rokeach'ın değer sınıflaması

Rokeach (1973), değerler üzerine yaptığı çalışmalar sonucunda, değerleri amaçsal ve araçsal olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Amaçsal değerler, bireyin yaşam amacına ulaşmasını sağlayan temel değerlerdir. Araçsal değerler ise bu amaçlara ulaşmaya yardımcı olan destekleyici değerlerdir. Amaçsal değerler birey merkezli ve toplum merkezli; araçsal değerler ise ilişkisel ve yetkinlik temelli olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Aşağıdaki tabloda, Rokeach'ın (1973) bu değer sınıflamasına yer verilmiştir (Rokeach, 1973'ten akt. Güllühan, Bekiroğlu, 2022, s.174).

Tablo 2

Rokeach'ın Değer Sınıflaması

Amaçsal Değerler	Birey Merkezli	Barış içinde bir dünya, Olgun sevgi, Güzellikler dünyası, Gerçek dostluk, Aile güvenliği, Ulusal güvenlik, Özgürlük, Eşitlik, Sosyal tanınma,
------------------	----------------	---

Araçsal Değerler	Toplum Merkezli	Rahat bir yaşam, Başarı duygusu, Öz saygı, Mutluluk, Bilgelik, İç huzur, Zevk, Kurtuluş, Heyecan verici bir yaşam
	İlişkisel Temelli	Sorumluluk sahibi, Sevgi dolu, Neşeli, İtaatkâr, Nezaketli, Yardımsever, Dürüst, Açık görüşlü, Bağışlayıcı
	Yetkinlik Temelli	Bağımsız, Mantıklı, Hırslı, Kabiliyetli, Otokontrollü, Temiz, Yaratıcı, Cesur

2.1.2.3.Schwartz'ın değer sınıflaması

Schwartz, Rokeach'ın değer sınıflaması üzerinde çalışarak, değerleri 10 temel değer tipi olarak gruplamıştır. Schwartz'ın değer grupları aşağıda verilmiştir (Arslan, 1994).

Tablo 3

Schwartz'ın Değer Sınıflaması

Güç	Toplumsal konum, bireyler ve kaynaklar üzerinde kontrol gücü.
Başarı	Kişisel başarıya yönelik toplumsal normlara dayanan eğilim.
Hazcılık	Bireysel zevke yönelim.
Uyarılım	Heyecan ve yenilik arayışı.
Özyönelim.	Düşünce ve eylemde bağımsızlık.
Evrenselcilik.	Hoşgörü, anlayış ve herkesin ve doğanın iyiliğini gözetmek.
İyilikseverlik	Kişinin yakındaki insanların iyiliğini gözetme ve geliştirme.
Geleneksellik	Kültürel ya da dini inançlara saygı ve bağlılık.
Uyma	Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal normlara aykırı olabilecek davranışları kısıtlamak.
Güvenlik sürekliliği	Kişinin ve toplumun huzuru ve sürekliliği

2.2.Değerler Eğitimi

Eğitim, insanların kabiliyetlerini geliştirip başarılı, üretken ve güçlü bir kişilik kazandırmalarını sağlamak gibi maddi yönünü beslediği kadar; insanları diğer varlıklardan üstün kılan milli ve ahlaki değerleri kazandırarak manevi yönünü de güçlendirmelidir (Şentürk, 2010). Değerler eğitimi, etkili bir eğitim ve öğretimin temel bir parçasıdır (Campbell, 2003; Carr, 2006). Altan'a (2011) göre değerler eğitiminin amacı, tüm insanlığın

paylaştığı evrensel değerleri merkeze alarak, iyi karakter örnekleri sergileyen, ahlaki değerlere sahip ve sorumluluk bilinci ile hareket eden vatandaşları ortaya çıkarmaktır. Kirschenbaum’a (1995) göre değer eğitiminin öncelikli amacı kişilerin daha karakterli bir hayat yaşayıp ve bu hayatlarından memnun olmalarını sağlamaktır. İkinci amacı ise topluma fayda sağlamaktır. Değerler eğitiminin amacı, eğitimin amacına paralel olarak öğrencilerin iyi birey olmalarını sağlamaktır.

Bilici’nin (2018) ifadesinde belirttiği gibi değerler eğitimi kavramı Batı’da farklı isimlerle karşılanmaktadır: etik, yurttaşlık bilgisi, ahlak eğitimi, karakter eğitimi bu isimlendirmelerden sık görülenleridir. ABD’de değerler eğitimi “values education” şeklinde adlandırılırken Avrupa’da daha çok “yurttaşlık / vatandaşlık bilgisi” olarak adlandırılmıştır. ABD’de ve İngiltere başlayan zamanla Avrupa’ya da yayılan değerler eğitimi, farklı isimlendirmeler ve dersler ile verilmeye devam etmektedir. En yaygın adlandırmalardan biri de karakter eğitimidir. Değerler eğitiminin iki temel hedefi bulunmaktadır. Bunlar, insanların yaşamlarından tatmin olmalarını sağlamak ve daha iyi karakterli bireyler olarak hayatlarına yön vermelerine yardımcı olmaktır. Bu doğrultuda, değerler eğitimi, gençlerin değer geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Akbaş, 2008).

Değerler eğitimi genel bir bakış açısıyla tarif edilecek olursa; bireysel, ruhsal, ahlaki, kültürel ve evrensel değerler için bireylerde farkındalık oluşturmayı ve devamında bu değerlerin bireyler tarafından benimsenerek davranışlarında görülür hale gelmesini sağlamaktır denilebilir. Değerler öğrenilmesi ve öğretilmesi mümkün olmakla beraber günümüz dünyasında bu daha da zor bir hal almıştır. Değerler toplum içerisinde nesilden nesle kültür aktarımı şeklinde öğrenilmektedir ancak bu yeterli olmamaktadır. Bu nedenle değerler eğitimi kavramı ortaya çıkmıştır (Kaya ve Taşkın, 2019, s.90).

Değerler eğitimiyle, çocukların öncelikle kendilerine, ardından ailelerine ve topluma faydalı olacak kök değerleri; yaşlarının gerektirdiği bilişsel, psikolojik ve sosyal gelişim özellikleri dikkate alınarak içselleştirmeleri amaçlanır. Değerler eğitiminin amacı, çocuğun içerisinde taşıdığı öze ait olan en iyiyi ortaya çıkarmak; sağlam bir kişilikle yetişmesini sağlamak, mükemmel insan olmasını sağlamak ve bu sayede kişiyi ve toplumu kötü alışkanlıklardan ve kötü ahlaktan korumak ve tüm bunların işleyen bir çark gibi devamlılığını sağlamaktır (Aydın ve Akyol Gürler, 2020, s.15).

Sonuç olarak değerler eğitiminin amacı, bireysel ve toplumsal huzuru sağlamaktır. Çünkü değerlerinden yoksun toplumların ve bireylerin hangi yapıya sahip olacakları ve nasıl

davranacakları tahmin edilemez. Değerler eğitimi, bireyin topluma ve toplum kurallarına uyum sağlamasında, ayrıca bireyin tercih ve kabullerinde neden ve nasıl sorularına yanıtlar arar. Bu sayede, bireye ne yapması veya ne yapmaması gerektiği konusunda sınırlar çizmesine yardımcı olur (Özdaş, 2013, s. 42).

2.2.1.Ailede Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi öncelikle ailede başlar. Ailesiyle birlikte yaşayan çocuk, ailesinden yardımlaşma, dürüstlük gibi değerleri öğrenir ve bu değerleri günlük hayatında uygulayarak içselleştirmeye başlar. Zamanla, çocuk toplumun huzurlu bir şekilde bir arada yaşamasını sağlayan hak, adalet gibi kavramlarla tanışır ve bu kavramlar üzerinde düşünmeye başlar. Bu süreç, çocuğun zihinsel düşünme ve çatışma aşamalarını yaşamasına neden olur. Sonuç olarak, değerler, çocuğun hayatında belirli davranışlarla kendini gösterir (Güneş, 2016, s.6).

Konuşmadan yürümeye birçok kazanımın edinildiği ailede davranışlar küçük yaşlardan itibaren biçimlenmeye başlar. Bundan dolayı çocuğa karakter ve değer eğitiminin verildiği ilk eğitim basamağıdır (Barger, vd., 2019). Anne-baba ve diğer aile büyüklerinin koyduğu kurallar, çocuğun vicdanının gelişiminde önemli bir rol oynar. Bu nedenle aile, iyiyi, güzeli, doğruyu ve kutsalı fark edip öğrenmenin, bunları içselleştirerek benimsemenin en güçlü kaynaklarından biridir. Çocuk, kendi kaynaklarını bağımsız bir şekilde yönetme becerisi kazanana kadar ailesinin değerleri doğrultusunda bir yaşam sürer. Ayrıca, ailesinden öğrendiği davranış kalıpları ve kurallar, hayatı boyunca ona yol gösterici olur. Ancak günümüzde hızla değişen koşullar, ailenin bu işlevini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğun sağlam bir karakter geliştirebilmesi için aile ve toplum değerlerinin birbiriyle uyumlu ve destekleyici olması gereklidir. Fakat günümüzde bu uyumun yerini birçok zıtlık, çelişki ve boşluk almıştır (Hökelekli, 2013).

Değerlerin en etkili ve en hızlı kazanıldığı dönem bir bireyin ailesinin yanında olduğu dönemdir (Kaymakcan ve Meydan, 2020). Aile, yaşamımızın pek çok alanını etkileyen ve bireylerin ilk eğitim aldığı ortamdır. Bir insanın gelişim süreçleri dikkate alındığında, değer oluşumunda ailenin, değerler eğitimi etkileyen faktörler arasında ön planda olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin değerler eğitimi konusunda farkındalıklarının artırılması, gelişim sürecindeki çocuklarının yaşam becerilerini kazanmasına olumlu katkılar sağlayabilir.

2.2.2.Okulda Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi için en uygun ortam aile olsa da, ailelerde bu eğitim tam anlamıyla yapılamamaktadır. Bu nedenle, değerler eğitiminin formal bir eğitim planlamasıyla verilebileceği ilk yer, okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Ancak ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenci sayısı henüz yeterli düzeye ulaşmadığından, değerler eğitiminin zorunlu eğitimin başlangıcı olan ilkokullarda uygulanması gerekmektedir (Yılmaz, 2018).

Okullar, öğrencilerin evde kazandıkları değerleri pekiştirmeli ve topluma karşı aidiyet ile sorumluluk duygusu geliştirmelidir. Ayrıca, işlevsiz bir ev ortamı nedeniyle değerleri öğrenemeyen çocuklara okullar, bir değer sistemi sunmalıdır (Nisivoccia, 1998).

Williams'a göre, okul müfredatının her alanında, az da olsa değerlere yer verilmesi gerekmektedir. Sınıf içinde ve dersin bağlamında değerlere yer verilmeli; ayrıca müfredatın birçok alanında ve doğrudan ilgili olmayan konularda bile değerlere ve inançlara değinilmelidir (akt. Halstead ve Taylor, 1996). Okullarda değerler eğitimi, farklı etkinlikler aracılığıyla ve birbiriyle bütünleşik bir şekilde sürdürülmelidir. Değerler eğitiminin yalnızca bir ders veya programla sınırlı tutulması, verimli bir yöntem değildir. Okulun genel atmosferi, yürütülen formal ve informal eğitim programları gibi birçok faktör, değerler eğitiminin önemli bir parçasıdır (Keskin, 2008).

Eğitim kurumu olarak okul, bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir rol üstlenir. Bu rol, bireylerin bütüncül ve kapsamlı bir şekilde ele alınmasını gerektirir. Bu bağlamda, okullar yalnızca akademik başarıya odaklanmakla kalmaz, aynı zamanda çocukların davranışlarını olumlu yönde şekillendirmede de etkili olur. Çocukların davranışlarını doğru bir şekilde yönlendirmek ise, okullarda sunulan karakter ve değer eğitimiyle mümkün hale gelir (Lusse, vd., 2019).

Değerler eğitiminde öğretmenler, en temel unsurlardan biridir. Onların görev ve sorumlulukları, değerlerin öğretilmesi ve öğrencilere model olunmasıyla başlar. Öğretmenler, öğrencilere toplumun temel değerlerini tanıtarak, onlara bu değerleri öğretmeli ve model olmalıdırlar. Öğretmenler, toplumun temel değerlerini öğrencilere aktarmakla kalmamalı, aynı zamanda bu değerlerin benimsenmesi ve içselleştirilmesi sürecine de rehberlik etmelidir. Değerlerin sadece bir bilgi olarak değil, öğrenciler tarafından içselleştirilip davranışa dönüştürülmesi öğretmenlerin önemli sorumlulukları arasındadır (Johnson, 2002).

Değerler eğitimi, öğretmenlerin sınıfta dinleme, açık sözlülük ve güven ortamı oluşturarak, öğrencilerin ahlaki gelişimlerini desteklemek için adaletli olmayı teşvik eden dürüst bir diyalog ortamı yaratma gerekliliğini vurgulamaktadır (Taylor, 1994).

İyi karakter gelişiminin öncelikli olarak ebeveynlerin sorumluluğu olduğu belirtilse de, bu görevin sadece aileye ait olmadığı, okulun ve toplumun bir bütün olarak bu süreçte önemli bir rol oynadığı daha fazla vurgulanmaktadır (Schaefer, 2012). Okullar, bireylerin büyük bir kısmını geçirdiği bir yer olmaları nedeniyle sadece hayata hazırlık aşaması olarak görülemez; aynı zamanda hayatın kendisidir. Birey, zamanının ve yaşının önemli bir bölümünü okullarda geçirir. Kişiliğin şekillenmesi büyük ölçüde burada gerçekleşir. Çocukluk ve ergenlik gibi kritik dönemler okullarda tamamlanır. Bu durum, değerlerin kazandırılmasında okulların ne kadar önemli bir rol oynadığını açıkça ortaya koymaktadır.

2.2.3.Değerler Eğitimi ile İlgili Yaklaşımlar

Değer kazandırma konusunda farklı yaklaşımlar bulunsa da, en yaygın kullanılan yöntemlerden bazıları aşağıda açıklanmıştır.

2.2.3.1.Değerlerin Telkini/Doğrudan Öğretimi

Değer telkini yaklaşımının amacı, öğrencilere belirli değerlerin algılatılması ve içselleştirilmesi yoluyla mevcut değerlerini geliştirmek ve değiştirmektir (Yel ve Alada, 2009, s. 127). Bu yaklaşımda, öğrencilerin neyin doğru, neyin yanlış olduğu doğrudan ifade edilmektedir. Tarihsel hikâyeler ve kurgusal ahlaki öyküler bu yöntemin uygulanmasında etkili araçlar olarak kullanılabilir. Ayrıca, öğrenciler kazandırılmak istenen değerlere uygun davranışlar sergilediklerinde ödüllendirilerek bu davranışlar pekiştirilmektedir (Türk, 2009, s. 13).

Bu yaklaşımın uygulanışında, değerlerin öğrencilere sözlü olarak ifade edilmesi ve ardından öğrencilerin bu değerleri benimsemesi esas alınır. Bu yaklaşım, "bir şeyi yeterince söyler ve gösterirseniz, sonunda karşınızdakiler sizin istediğiniz şekilde davranacaktır" mantığına dayanmaktadır (Korkmaz, 2019, s.54). Okullarda, değer öğretiminde sıkça kullanılan bu yöntem, yetişkinler tarafından doğru olarak kabul edilen değerlerin çeşitli örneklerle

öğrencilere sunulmasını ve öğrencilerin bu değerleri sorgulamaksızın öğrenmesini içerir (Dılmaç, 2007, s.36). Okulda bu yöntem öğretmenin anlattığı ahlaki olayları dinleme, öğretici hikayelerden yararlanma, topluma hizmet etkinliklerine katılma ve törenlere katılma şeklinde uygulanmaktadır (Akbaş, 2008).

Değer telkini yaklaşımı, hem okul içinde hem de okul dışında uygulanabilecek bir yöntemdir. Öğretmen merkezli olan bu yaklaşımda, öğretmen kazandırılmak istenen değeri doğrudan açıklar ve öğrencilerden bu değerleri doğrudan kabul etmeleri beklenir. Ülkemizde sınıf sayısının fazla olması ve sınıflardaki öğrenci sayısının yüksekliği nedeniyle öğretmenlerin bireysel öğrencilere ayırdığı zamanın sınırlı olması, bu yaklaşımın daha yaygın bir şekilde kullanılmasına yol açmaktadır.

2.2.3.2. Değer Açıklama/Belirginleştirme

Değer açıklama yaklaşımı, öğrenci merkezli bir değer yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda, eğitim ortamında öğrencilere çeşitli değer seçenekleri sunulur ve öğrenciler kendi değerlerini seçmekte serbest bırakılır. Değer açıklama yaklaşımı, değer telkini yaklaşımından farklı olarak bireyin, neye değer verip vermeyeceğine kendi deneyimleri ve oluşturduğu sonuçlar doğrultusunda karar vermesini temel alır (Aydın, 2019)

Bu yöntem, bireylerin güçlü ve zayıf yönlerini fark etmelerini, kendi inanç, duygu ve değerlerini benimsemelerini destekler. Kısaca, bu yaklaşım hayat becerileri eğitimi olarak da adlandırılabilir. Sürekli değişim ve gelişim içinde olan bir dünyada bireylerin yaşamlarının tümüne rehberlik edecek bilgi, beceri ve duyguları öğrenmelerine olanak sağlar (Aydın ve Akyol Gürler, 2020).

Bu yaklaşım, öğrencilerin kendi değerlerini kendilerinin seçerek oluşturmasını temel alır. Bu doğrultuda, öğretmenin görevi değerleri öğrencilere aktarmak değil, onların kendi değerlerini inşa etmelerine yardımcı olmak ve bu süreci destekleyecek etkinlikler sunmaktır. Bu yaklaşım sayesinde, öğrenciler hem kendi değerlerinin hem de başkalarının değerlerinin farkına varacak, bu değerler hakkında açık bir şekilde iletişim kurabilecek ve değerler konusundaki bilişsel farkındalıklarını artıracaktır (Meydan, 2014, s.102).

2.2.3.3.Değer Analizi

Değer analizi yaklaşımı, sosyal bilim eğitimcilerinin değer öğretimi üzerine yaptıkları araştırmalar sonucunda geliştirilmiştir. Bu yaklaşım, değer öğretiminde bilimsel düşünme basamaklarının kullanılmasına vurgu yapması nedeniyle analitik ve rasyonel düşünmeyi merkeze alır. Değer analizi yaklaşımının temel amacı, çocuklara bir duruma yönelik en uygun kararı verebilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır (Ekşi ve Katılmış, 2011, s. 23-24).

Yine değer analizi yaklaşımı, bireyin değerlerini inşa etmesine ve yaşama ait beceri ve kazanımlar elde etmesine yardımcı amaçlayan bir yaklaşımdır (Naylor ve Diem,1987; Akt. Sağlam, 2021, s.79). Öğretmenler bu yaklaşımla öğrencilere değerler eğitimi yaparken çeşitli örnek olaylardan da yararlanmaktadır ancak bu ahlaki gelişim yaklaşımından farklı olarak kişisel ahlaki ikilemler üzerinde durmak yerine daha çok sosyal problemlere odaklanır (Superka ve diğ., 1976; Akt. Kurtdede Fidan, 2021, s.98). Değer analizi yaklaşımında öğrenciler, neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde çözüme yönelik fikirlerini ifade eder, değerlendirme yapar ve sonuçlara ulaşmaya çalışırlar (Naylor ve Diem, 1987'den akt. Akbaş, 2008, s.14).

Bireyler, toplumsal yaşamda birçok sorunla karşılaşabilir ve özellikle günümüzde bu sorunlar daha çeşitli ve karmaşık bir hale gelmiştir. Bu noktada, değer analizi yaklaşımı, bireylerin bu karmaşık süreçlerde sorgulama ve düşünme becerilerini kullanmalarını, aynı zamanda sahip oldukları ahlaki değerleri fark etmelerini ve önemsemelerini desteklemeyi amaçlar. Bu yaklaşım, bireylerin değerlerini daha kolay fark edebilecekleri fikrine dayanır.

2.2.3.4.Ahlaki Muhakeme

Ahlaki muhakeme yaklaşımı, ahlaki ikilem tartışması ya da ahlaki gelişim yaklaşımı olarak da adlandırılır ve Kohlberg'in ahlaki gelişim teorisini açıklamak için önerdiği örnek olayların tartışılması yoluyla ahlaki değerlerin öğretilmesi esasına dayanır (Aydın ve Akyol Gürler, 2020, s.73). Bu yaklaşım, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeyi hedefler.

Kohlberg'in ahlaki ikilem yaklaşımına göre, öğretmenlerin görevi öğrencilerine etik konularda rehberlik ederek onların düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak ve bu süreci desteklemek için toplumsal tartışma ortamları oluşturarak öğrencilere sunmaktır (Leming, 1999'dan aktaran Aladağ, 2009; Akt. Aydın ve Akyol Gürler, 2020, s.73). Ahlaki muhakeme yaklaşımında öğretmenler, öğrencilerde değer inşası sürecini desteklemek amacıyla adalet, cezalandırma, suçluluk, otoriteye itaat gibi konuları ele alan gerçek veya kurgusal ikilemleri kullanabilir (Meydan, 2014, s.101).

Değerler eğitimi açısından bu yaklaşımın amacı, öğrencilere gerçek veya hayali hikâyeler aracılığıyla ikilemler sunarak ahlaki yargılarını bilinç düzeyine taşımalarını sağlamaktır. Bu yöntemle, çocuklar yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri olası durumlara nasıl tepki verecekleri konusunda deneyim kazanırlar. Burada önemli olan, öğrencinin hangi sonuca ulaştığı değil, o sonuca neden ve nasıl ulaştığıdır (Uçar, 2019).

2.2.3.5.Karakter Eğitimi

Karakter eğitimi , ahlaki bir bütün olarak kişinin benliğiyle ilişkilendiren, onu kimlikten ve "kim olduğumuz" sorusundan ayırmayan; aynı zamanda kişisel benlik ile toplumsal benlik arasında bir ilişki kurarak geleneği de vurgular (Afdal, 2007: 351).

Thomas Lickona'nın sistematik hale getirdiği bu yaklaşım, yeni neslin karşı karşıya olduğu değer yozlaşması ve çelişkileri aşarak insani değerleri kazanmalarını ve bu değerleri davranışa dönüştürmelerini sağlamak amacıyla geliştirilmiş bir yöntemdir. Bu yaklaşımda, okul ve öğretmen önemli bir rol üstlenir; önceden belirlenmiş değerlerin, okul ve sınıf ortamında uygun koşullar sağlanıp çeşitli yöntemler kullanılarak öğrencilere kazandırılması hedeflenir. Ayrıca, veli ve diğer çevresel faktörler gibi paydaşlar da bu sürecin önemli bir parçası olarak değerlendirilmektedir (Lickona, 1991'den akt. Meydan, 2014).

Karakter eğitimi, okulda bulunan herkesin elinden gelenin en iyisini yapmasını hedefleyen bir kültür oluşturma çabasıdır. Bu süreç, okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, ebeveynler ve diğer personelin dahil olduğu, karşılıklı etkileşimle gelişen bir yaklaşımı gerektirir. Karakter eğitiminin uygulandığı okullarda, akademik başarı ile toplumsal değerlerin benimsenip davranışa dönüştürülmesi sayesinde, daha mutlu ve huzurlu bireyler yetiştirilerek toplumsal iyileşmenin sağlanmasına katkıda bulunulacaktır (Akçin, 2016).

2.3.Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri

Literatürdeki tanımlar incelendiğinde Kuzgun (2000) rehberliği, sistematik ve profesyonel bir süreç olarak tanımlamıştır. Bu süreç bireyin kendini anlayabilmesi, çevresindeki fırsatların farkında olması ve doğru kararlar alarak özünü gerçekleştirebilmesini sağlar. Bakırcıoğlu (2005), rehberliği bireyin kendini tanıması, çevresindeki imkânların farkında olması, gizli güçlerini geliştirmesi, sorunlarını çözmesi ve kendini gerçekleştirmesi için bireye uzmanlar tarafından sağlanan kapsamlı bir yardım sürecidir. Rehberlik kişiye yönelik yardım etme sürecidir. Öğüt verme, yol gösterme ve bilgi yardımı yerine psikolojik yardım içerir. Yardımı veren ve yardımı alan kişilerin gönüllülüğüyle yapılır. Rehberlik hizmetinin odak noktası ve hedefi bireydir (Kepçeoğlu, 1992).

Psikolojik danışma, bireylerin günden güne değişen ve karmaşıklaşan hayat koşullarında etkili ve faydalı bir şekilde uyum sağlamaları için süreç içerisinde ortaya çıkan psikolojik yardım mesleklerinden biridir (Türk PDR Derneği, 2011). 1997’de Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (American Counseling Association) tarafından psikolojik danışma, bireylerin hem kişisel hem de mesleki gelişimlerini desteklemek, ruhsal iyilik hallerini güçlendirmek ve patolojik durumlarla başa çıkmalarını sağlamak amacıyla uygulanan bir süreçtir. Bu süreçte, bilişsel, duygusal, davranışsal ve kişiler arası müdahale stratejileri kullanılmaktadır. Aynı zamanda, ruh sağlığı, psikoloji ve gelişim bilimlerinin temel prensipleri doğrultusunda bireylerle çalışılmaktadır (Hackney ve Cormier, 2008: 3) Psikolojik danışma sürecinde psikolojik destek almaya karar veren kişinin, psikolojik destek almasına neden olan durumu ortadan kaldırılırken sahip olunan güçlü yönlerine dair farkındalık kazanması sağlanır (Damar, 2019).

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; sistemli ve profesyonel bir şekilde bireye sunulan bir hizmettir. Bu hizmetler bireyin kendini tanımasına, anlamasına, gizli güçlerini keşfetmesine, geliştirmesine ve içinde bulunduğu topluma adapte olarak kendini gerçekleştirmesine yardımcı olur (Yeşilyaprak, 2016). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri öğrencilerin okullarda kendini iyi tanıyan, fırsatlarını değerlendiren, sorumluluk alan bireyler olarak yetiştirilmesi ve bu bireylerin toplumda sağlıklı bir birey olarak yaşamını sürdürmesini sağlayacak sosyal, duygusal, akademik ve kariyer alanlarındaki gelişimlerinin desteklenmesini amaçlar (MEB, 2020). Ayrıca, bireyler sosyal iletişim ve yaşam becerileri kazanarak topluma daha sağlıklı bireyler olarak katılırlar. Okuldaki eğitim ve öğretim

faaliyetlerinin kalitesi ve verimi, bireylerin kendileriyle ve çevresiyle uyumlu hale gelmesiyle artmaktadır (Özgüven, 2000).

Rehberlik ve psikolojik danışma kavramları birlikte kullanılabildiği gibi ayrı iki kavram olarak da kullanılsa ifade ettikleri anlam farklı değildir. Çünkü rehberlik hizmetlerinin temelinde psikolojik danışma yer almakta ve rehberlik hizmetinin özünü psikolojik danışma oluşturmaktadır (Çetinkaya, 2019: 18).

Verilen tanımlar ve ortak unsurlar değerlendirildiğinde psikolojik danışma ve rehberlik ; bireylerin modern yaşamın gerektirdiği yetkinliklere sahip olmalarını ve bu yetkinlikleri etkili bir şekilde kullanabilmelerini sağlamayı amaçlayan bilimsel ve profesyonel bir yardım sürecidir. Bu süreç, bireylerin doğru kararlar almasına, uygun seçimler yapmasına, sorumluluk bilinci geliştirmesine ve çevreleriyle sağlıklı bir uyum içinde olmalarına destek olur. Ayrıca, bireylerin davranışlarının arkasındaki tutum ve düşünceleri fark ederek kendilerini gerçekleştirmelerine katkıda bulunmayı hedefler (Şahin, 2019: 7-8).

2.3.1.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Amaçları

Eğitim sürecinde rehberlik hizmetleri, öğrencinin gelişimini desteklemeye ve uyum sağlamasına yardımcı olmaya odaklanır. Okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin amacı, öğrencilerin bireysel gelişim ihtiyaçlarını karşılamak ve bu ihtiyaçların gerçekleşme düzeylerini artırmaya katkı sağlamaktır.(Kepçeoğlu, 1985). Bireyin, kendini tanımasını ve kendi yeteneklerine güvenmesini sağlayarak, toplumla olan uyumunun gelişmesine katkıda bulunmak da bir diğer amaçtır (Bakırcıoğlu, 2003).

Bireyin kendini gerçekleştirmesi, rehberliğin nihai hedefidir. Hümanistik psikoloji ekolünün ortaya koyduğu bir kavram olan "kendimi gerçekleştirme", bir kişinin kendine özgü güçlerini, kapasitelerini ve kapasitelerini en üst düzeyde kullanmasını ve geliştirmesini ifade eder. Bireyin kendini gerçekleştirmesi kısa bir süreç değildir, bu nedenle bunun aşamalı şekilde gerçekleşir. Rehberlik hizmetleri, bireyin kendini gerçekleştirmesine ne kadar katkı sağlarsa o ölçüde amacına ulaşmış olur (Yeşilyaprak, 2016).

Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde ise rehberliğin amacı şu şekilde ifade edilmektedir (MEB, 2020): “*Türk Millî Eğitiminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; kendini tanıyan,*

kendine sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemeyi amaçlar.”

2.3.2.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin İlkeleri

Okullarda verilen rehberlik ve psikolojik danışmalık hizmetlerinin etkili ve verimli olabilmesi, bu hizmetlerin belirli ilkelere dayanarak planlanması ve uygulanmasına bağlıdır. Örgün eğitim sürecinde, okul öncesinden yükseköğretime kadar öğrencilerin ihtiyaç duyduğu destekler öğretim düzeyine göre farklılık gösterse de, bu hizmetlerin temel amacı ve ilkeleri değişmeden korunmaktadır. Rehberlik ve psikolojik danışmalık hizmetlerinin dayandığı psikolojik, toplumsal ve felsefi temeller, bu ilkelerin temelini oluşturarak hizmetlerin genel çerçevesini belirlemektedir (Altıntaş, 2021).

Rehberlik hizmeti sağlayan danışmanlar, öğrencilerle kurdukları ilişkilerde şu unsurları dikkate almalıdırlar (State of Arizona Department of Education, 2007:4):

- Her öğrenci değerli ve saygındır.
- Psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti bütün öğrencilere yöneliktir.
- Her öğrenciye, din, ırk, cinsiyet veya dil gibi faktörlere dayalı ayırım yapılmaksızın, bireysel ihtiyaçları ve farklılıkları dikkate alınarak rehberlik hizmeti sunulmalıdır.

MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ilkeleri şu şekilde ifade edilmektedir (MEB, 2020):

- Planlı, programlı ve bilimsel temellere dayalı olarak sunulan profesyonel bir destek hizmetidir.
- Eğitim sürecinin bir parçası olarak, öğretim sürecini destekleyecek şekilde yapılandırılır.
- Öğrencinin bütüncül gelişimine katkı sağlar
- Gelişimsel ve önleyici bir yaklaşımı esas alarak tüm öğrencilere ulaşmayı hedefler.
- Öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, okulun olanakları ve çevresel koşullar göre planlanır, uygulanır ve değerlendirilir.
- Öğrencilerin gelişimini desteklemek için tüm paydaşların ortak anlayış ve iş birliği içerisinde, hesap verebilir bir yaklaşım sergilemesiyle yürütülür.

- Bakanlık tarafından belirlenen etik yönergelere uygun bir şekilde yürütülür.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkili bir şekilde sunulabilmesi ve bireyler üzerinde olumlu bir etki yaratabilmesi için, öğrencilerin aldıkları kararlara ve bireysel farklılıklarına saygı gösteren duyarlı bir eğitim ortamının sağlanması gereklidir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin temel ilkeleri incelendiğinde, bu tür bir ortamın oluşturulmasının zorunlu olduğu açıkça görülmektedir.

2.4.Okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Günümüzde bilim ve teknolojiadaki hızlı değişim ve ilerlemeler, eğitim alanında da etkisini göstererek yeniden yapılanma, değişim ve uyum süreçlerini zorunlu hale getirmiştir. Geleneksel eğitim anlayışından uzaklaşılarak, çağdaş ve yenilikçi bir eğitim anlayışına geçilmiştir. Bu süreçte, öğretmen ve program odaklı bir öğretim yaklaşımı yerine, öğrenciyi merkeze alan bir anlayış benimsenmiştir. Bu yaklaşımda, öğrenciler bireysel farklılıklara sahip değerli bireyler olarak kabul edilmekte ve onların sosyal, fiziksel ve ruhsal açıdan dengeli bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, okullarda yeni ve destekleyici hizmetlerin sunulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Okullar, genel anlamda bireylere ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri kazandırma ve bu süreçleri yönetme hizmeti sunmaktadır. Ancak örgün eğitimin toplumun geniş kesimlerine ulaşması ve bireyler arasındaki farklılıklar nedeniyle, bu hizmetler öğrencilerin "her yönüyle" gelişimini sağlamakta yetersiz kalmıştır. Bu durum, okullarda üçüncü bir hizmet alanı olarak öğrenci kişilik hizmetlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Tan, 1995; Özgüven, 2001:1-3). Öğrenci kişilik hizmetleri, öğrencilerin okuldaki eğitim ve öğretimden daha fazla yararlanmasını sağlamak ve mevcut sorunlarını çözmeye yönelik tasarlanan hizmettir. Öğrenci kişilik hizmetleri, eğitimdeki ihtiyaçlara göre değişmekte ve günden güne önem kazanmaktadır. Okulda öğretime ek olarak, bu hizmetler öğrencilerin duygusal ve toplumsal yönlerini geliştirmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardımcı olur (Odabaşı, 2013). Öğrencilerin eğitim ortamını iyileştirmek, tamamlamak, fırsatlar sunmak ve öğrencilerin gelişimi için var olan engelleri ortadan kaldırmak ve genel olarak öğrencilerin gelişimini en üst düzeye çıkarmak amaçlanmaktadır (Özgüven, 2001:4).

Okullarda, öğrencilerin akademik gelişimlerinin yanı sıra bireysel gelişimlerine de destek olabilmek amacıyla, öğrenci kişilik hizmetleri kapsamında rehberlik ve psikolojik

danışmanlık servisleri oluşturulmaktadır. Bu servislerde görev yapan psikolojik danışmanlar, öğrenci kişilik hizmetlerinin önemli bir unsurunu oluşturan çeşitli hizmetler sunmaktadır. Psikolojik danışmanların verdiği bu hizmetler, öğrencilerin eğitim sürecinden en verimli şekilde yararlanmalarını, tüm yönleriyle bütünsel bir gelişim göstermelerini ve sağlıklı bir kişilik kazanmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. (Yeşilyaprak, 2016). Psikolojik danışmanlık ve rehberlik anlayışı, kendini gerçekleştirme çabasında olan tüm öğrencilere destek olmayı hedeflemektedir. Bu hizmetlerinin yürütülmesinde psikolojik danışma ve rehberlik servisi kritik bir öneme sahiptir (Çam, 2021). Kişisel gelişimlerini ve motivasyonlarını artırıcı çalışmalarla öğrencilere yol göstermekte, onların sorunlarının çözümüne, haklarının korunmasına katkı sağlamaktadır (Akbaba ve Batikan, 2017).

Günümüz eğitim anlayışı, bilginin öğrencilere aktarılmasından ziyade, öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımı benimser. Bu yaklaşımda esas olan, öğrenme sürecinin kendisidir. Hedef; öz farkındalığı yüksek, ilgi alanlarını ve yeteneklerini keşfetmiş bireyler yetiştirmektir. Bu bireyler, problemleri analiz etme ve çözme becerisine sahip, mantıklı ve yapıcı düşünme yetisi gelişmiş, yaratıcı fikirler üretebilen kişilerdir. Aynı zamanda, duygu ve düşüncelerini dengeli bir şekilde ifade edebilen, hoşgörülü ve evrensel değerlere saygı duyan bireyler olarak yetişmeleri amaçlanır (Şahin, 2012). Okul eğitimi, çocuğun başarılı olmak, güvende olmak, arkadaş edinmek ve kabul görmek gibi temel ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Çocuğun güdeleri ile eğitim programı arasında bir denge kurulmalıdır. Çocuğu her alanda ve dönemde desteklemeyi amaçlayan gelişimsel rehberlik, eğitim sorumluluğunu taşıyan öğretmenin, program ile çocuğun güdülerini uyumlu hale getirmek için başvuracağı en önemli yaklaşımdır (Başaran, 1966:349,350; Özoğlu, 1982:49). Öğrencilerin yalnızca bilişsel açıdan gelişim göstermesi, onlara kaliteli bir eğitim verildiği anlamına gelmez. Çocukların okulun ilk yıllarında iyi bir öğrenci olabilmeleri için yalnızca temel bilgilere değil, aynı zamanda beceri ve tutumlarının da geliştirilmesine ihtiyaçları vardır. Okullarda, bireysel farklılıkları olan; kişilik, değer, yetenek, ilgi ve ihtiyaç açısından çeşitlilik gösteren birçok çocuk bir arada eğitim görmektedir. Bu çeşitliliğin bulunduğu bir ortamda, her öğrencinin kendini gerçekleştirme fırsatına sahip olması önemlidir. Modern eğitim yaklaşımlarının temel amacı, öğrencilerin tüm yönleriyle kendilerini geliştirmelerine destek olmaktır.

Öğrencilerin gelişimlerini desteklemeyi hedefleyen PDR hizmetleri okullarda planlı, programlı ve sistematik olarak yürütülmektedir. Okullarda PDR hizmetleri şu aşamalardan geçerek işlemektedir (MEB, 2020):

İhtiyaç analizi: Test ve test dışı teknikler kullanılarak öğrencilerin rehberlik ve psikolojik danışma ihtiyaçlarını belirlenir.

Hedeflerin belirlenmesi: Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde genel, yerel ve özel olmak üzere üç hedef vardır. Genel hedefler bakanlık tarafından, yerel hedefler PDR hizmetleri il yürütme komisyonu tarafından, özel hedefler ise eğitim kurumları tarafından belirlenmektedir.

Okul rehberlik ve psikolojik danışma programının hazırlanması: Program hazırlanırken çeşitli başlıklara yer verilmekte ve bu başlıklar için planlı çalışmalar öğrenci, veli ve öğretmenlerin rehberlik ihtiyaçları göz önünde bulundurularak rehber öğretmenlerce seçilerek hazırlanmaktadır. Okul rehberlik ve psikolojik danışma programında; genel, yerel ve özel hedefler; gelişimsel ve önleyici hizmetler, iyileştirici hizmetler, destekleyici hizmetler; okuldaki öğrencilere yönelik faaliyetler ile değerlendirme süreçlerine yer verilir.

Uygulama ve değerlendirme: Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, eğitim kurumlarında gelişimsel, önleyici, iyileştirici ve destekleyici hizmetler şeklinde sunulmaktadır. Bu hizmetler, bireysel ve grupla rehberlik, psikolojik danışma, psikoeğitim programlarının uygulanması, akran temelli etkinlikler, bireyi tanıma çalışmaları gibi çeşitli faaliyetleri kapsamaktadır. Ayrıca seminer, konferans, panel, gezi düzenleme, sınıf rehberliği çalışmaları, yayın ve bülten hazırlama gibi etkinlikler de PDR hizmetlerinin önemli unsurlarını oluşturmaktadır. Ders yılı boyunca uygulanan okul PDR programının amaca ulaşma düzeyi, yılsonunda rehber öğretmenler/psikolojik danışmanlar, sınıf rehber öğretmenleri, diğer öğretmenler ve okul yöneticileriyle iş birliği içinde, kanıta dayalı yöntemlerle değerlendirilir.

2.5.Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmet Türleri

2.5.1.Öğretim Kademelerine Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin amaçları ve ilkeleri öğretim kademelerine göre değişirse de, uygulanan programlar, etkinlikler, kullanılan yöntem ve teknikler, müdahale biçimleri ve yoğunluğu, bireylerin ihtiyaçları ve gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak belirlenir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, bireylerin sosyal

duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla farklı öğretim kademelerinde uygulanır (MEB, 2020):

Okul öncesi dönemde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, çocuğun kendini tanımasına, sosyalleşmesine, özgüven geliştirmesine ve sınırlarını keşfetmesine yardımcı olmak amacıyla yürütülür. Bu hizmetler, aynı zamanda çocuğun okula uyum sağlaması, öğrenme süreçlerine karşı olumlu bir tutum geliştirmesi ve yetenekleri ile ilgi alanları konusunda farkındalık kazanması hedefleri doğrultusunda yürütülmektedir (MEB, 2020). Okul öncesi eğitimden, çocuğun sağlıklı bir fiziksel, motor, bilişsel ve dilsel gelişimine katkıda bulunması, kişilik oluşumunu desteklemesi, yaşına uygun alışkanlıklar ve beceriler kazandırması, aynı zamanda yaratıcılığını geliştirmesi gibi birçok önemli katkı beklenmektedir. Bu dönemin, bireyin gelecekteki yaşam evreleri üzerinde kalıcı etkiler bırakacağı dikkate alındığında, eğitsel ve kişisel-toplumsal sorunların en verimli şekilde çözülmesinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin kritik bir rol oynadığı açıktır (Bakırcıoğlu, 2005:262).

İlkokul düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, öğrencilerin okula uyum sağlama, eğitim ortamlarına ve öğrenmeye karşı olumlu bir yaklaşım geliştirme, öğrenmeyi öğrenme ve öğrendiklerini başkalarına aktarma gibi bilişsel beceriler edinme, öz farkındalık kazanma, özgüven inşa etme, duyguları tanıma ve bunları ifade etme, arkadaşlık kurma ve problem çözme becerilerini geliştirme hedefiyle uygulanır (MEB, 2020). Bu dönem, öğrencilerin zihinsel gelişimlerinde yetersizlik, öğrenme güçlüğü ya da üstün yetenek gibi özelliklerin tespit edildiği kritik bir süreçtir. Bu tür özel durumlarda, sınıf öğretmeni ile psikolojik danışmanın birlikte çalışması, büyük önem taşımaktadır (Ümmet, 2022: 53).

Ortaöğretim kademesinde rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, öğrencinin bireysel özelliklerini değerlendirerek sağlıklı bir kimlik geliştirmesi, ergenlik dönemindeki değişimlere uyum sağlaması, kendi değerlerini fark edip bunlarla toplumsal değerler arasında bağlantı kurabilmesi, verimli, düzenli ve planlı çalışma alışkanlıkları edinmesi, kariyer hedeflerine yönelik olarak üst öğrenim, meslek ve iş alanlarına yönelmesi amacıyla sunulur (MEB, 2020) Bu dönemde bireylere sunulan en önemli rehberlik hizmeti mesleki rehberliktir. Zira, mesleğe yönelme ihtiyacı bu dönemde belirgin şekilde ortaya çıktığı için mesleki rehberlik hizmeti öne çıkar (Bakırcıoğlu, 2005:265).

Yükseköğretim kademesinde sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, bireylerin karar verme süreçlerinde desteklenmesini, aldıkları kararların sorumluluğunu

üstlenmelerini, kişilik bütünlüğü kazanmalarını ve sağlıklı, dengeli bir kimlik geliştirmelerini sağlamayı hedefler. Ayrıca, öğrencilerin seçtikleri mesleğe hazırlanması, meslekle ilgili fırsatlar ve çalışma koşulları hakkında bilgi edinmeleri ile kişisel ve toplumsal değerler oluşturmalarına yönelik rehberlik sunulması da bu hizmetlerin temel amaçları arasında yer almaktadır (Dilekmen, 2021: 40-41; Ümmet, 2022: 55).

Hayat boyu öğrenme kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, bireyin meslek öncesi eğitim alması, iş yaşamına hazırlanması, yeni bir meslek edinmesi ve aktarılabilir becerilerin iş ve meslek yaşamındaki önemini kavraması amacıyla, gelişim dönemi özellikleri, ihtiyaçlar, beklentiler, çevre koşulları, sosyoekonomik ve kültürel faktörler göz önünde bulundurularak sunulur (MEB, 2020).

2.5.1.1.Ortaokul Kademesinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Ortaokul düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri kurup geliştirebilmeleri, karar verebilme, sorumluluk alma ve çatışmaları çözme gibi temel yaşam becerilerini kazanabilmeleri amacıyla yürütülmektedir. Bu süreçte, ergenlik dönemine özgü değişimlere uyum sağlamaları, kendilerine uygun öğrenme yöntemlerini keşfederek etkili çalışma becerileri geliştirmeleri hedeflenir. Ayrıca, ilgi alanlarını, yeteneklerini ve kişilik özelliklerini tanımaları, güçlü ve zayıf yönlerini fark ederek kariyer hedeflerine ulaşmaları için üst öğrenim kurumlarına yönlendirilmeleri desteklenir (MEB, 2020).

Ortaokul kademesinde, öğrencilerin merkezi lise sınavlarına hazırlık süreçlerine yönelik olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri sunulmaktadır. Bu dönemde öğrenciler, ergenliğin getirdiği fiziksel ve duygusal değişimlerle birlikte sınavın getirdiği yoğun çalışma temposu, sınav kaygısı ve zaman yönetimi gibi sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu tür eğitsel ve duygusal sorunların çözümüne destek olmak amacıyla bireysel rehberlik ve grup rehberliği etkinlikleri düzenlenerek öğrencilere rehberlik sağlanabilir (Topçu Kabasakal, 2019: 100). Ortaokulda sunulan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin temel amacı, öğrencinin dengeli bir birey olarak yetişmesine, sağlıklı bir şekilde gelişmesine ve çevresiyle uyumlu bir ilişki kurmasına destek olmaktır (Yeşilyaprak, 2003: 48).

2.5.2.Gelişim Alanlarına Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri

Okul PDR programları öğrencilerin gelişim dönemi özellikleri, gereksinimleri, gelişim görevleri ve karşılaşılma ihtimali olanlar sorunlar temel alınarak oluşturulmaktadır. Bu programlar ile öğrencilerin mevcut güçlü yönleri ile potansiyellerinin gelişmesine ve belirli yeterlikler kazanmalarına odaklanılmaktadır (Aktaran: Apaydın, 2020: 82). Gelişimin sürekliliği ve bütünlüğü doğrultusunda, bireylerin gelişim görevlerini yerine getirerek gerekli yeterlilikleri edinmeleri amacıyla, MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde (MEB, 2020) üç gelişim alanına yönelik PDR hizmetleri şu şekilde tanımlanmıştır.

Sosyal duygusal gelişim alanı: Bireyin kendini tanımasını, mevcut özelliklerini kabul ederek bu yönlerini geliştirmesini ve duygularını tanıyıp yönetebilmesini kapsayan bir gelişim sürecidir. Bu alan, bireyin başkalarını anlamasını ve kabul etmesini, sağlıklı kişiler arası ilişkiler kurabilmesini, etkili kararlar almasını, hedefler belirleyip bu hedeflere ulaşmak için çaba göstermesini destekler. Ayrıca, bireyin kişisel güvenliğini sağlaması, aile ve toplumsal değerler ile doğaya karşı duyarlılık geliştirmesini içeren gelişim alanıdır.

Akademik gelişim alanı: Bu alan, bireyin öğrenim gördüğü okula ve çevresine uyum sağlamasını, okul ve sınıf kurallarını benimseyerek okula yönelik aidiyet duygusu geliştirmesini amaçlar. Ayrıca, bireyin akademik çalışmalarında tutarlılık ve kararlılık göstermesi, sorumluluk bilincini kazanması, yaptığı çalışmalara değer vermesi ve yaşam boyu öğrenmeye karşı olumlu bir yaklaşım geliştirmesi bu alanın temel bileşenlerindendir. Bu süreç, bireyin akademik başarısı ve gelişimi için gerekli bilgi, beceri ve tutumları edinmesini kapsayan bir gelişim alanıdır.

Kariyer gelişim alanı: Bireyin ilgi, yetenek, değer ve kişilik özelliklerini tanımasını; mesleki seçeneklerin farkına varmasını ve bu seçeneklerin gerektirdiği niteliklerle kendi kişisel özellikleri arasında bağlantılar kurmasını amaçlar. Aynı zamanda, bireyin mesleklere karşı olumlu bir tutum geliştirmesi, kariyer bilinci oluşturmaları, iş hayatı ile eğitim arasındaki bağlantıyı anlaması ve yaşam boyu öğrenmenin kariyer gelişimindeki rolünü kavraması bu gelişim alanının temel unsurlarındandır.

2.6.Eğitim Programları İçinde Rehberlik Programlarının Yeri

Bireylerin davranışlarında meydana gelen değişikliklerinin bir kısmı tesadüfî yani kendi kendine oluşurken diğer kısmı toplumca planlı ve programlı bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Eğitim, bireylerin toplum tarafından istenen davranışları geliştirme sürecidir (Kuzgun, 2016). Eğitim sisteminin verimliliği açısından eğitim programları kritik bir öneme sahiptir.

Saylor ve Alexander (1974) eğitim programını “*Öğrencilerin genel ve özel hedeflere ulaşmalarını sağlamak amacıyla hazırlanan öğrenme yaşantıları kazandırma planı*” şeklinde tanımlamıştır. Varış’a (1988, 19) göre; “*Bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı Milli eğitim ve kurumun amaçlarını gerçekleştirmesine dönük tüm faaliyetleri eğitim programı olarak bilinir.*” Bu çerçevede eğitim programları, ders dışı faaliyetler, rehberlik hizmetleri, kulüp faaliyetleri vb. hizmetleri içerir. Eğitim programlarının geliştirilmesi ise dinamik ve sürekli bir süreçtir. Oliver, Saylor ve Alexander gibi bazı eğitimciler, eğitim programlarının geniş bir perspektifle ele alınması gerektiğini ve öğrencilerin hem okul içindeki hem de dışındaki tüm deneyimlerini kapsaması gerektiğini savunmaktadırlar (Erden, 1998, s. 2).

Eğitim sisteminin bütünleştirici ve tamamlayıcı bir parçası olan okul PDR programları eğitim programlarının temelinde konumlanmaktadır (Ellis, 1990; Gysbers ve Lapan, 2001). Eğitim programlarının bir parçası olarak, bireylerin kişisel sorunlarına çözüm sunulması büyük önem taşır. Bu çözümler, birey ile eğitim programındaki faaliyetler arasında bağlantı kuran rehberlik hizmetleri aracılığıyla sağlanmalıdır (Varış, 1988, 20). Eğitimci Brewer’e göre, eğitim ve rehberlik aynı amaçları paylaşmaktadır. Her iki süreç de öğrencilerin uyumlu, başarılı bireyler haline gelmelerini hedeflemektedir (Bakırcıoğlu,2005:31).

Eğitim-öğretim sürecinde öğretmenlere destek sunan rehberlik programları, eğitim programlarını tamamlayıcı ve destekleyici özellikte tasarlanmalıdır. Eğitim kurumlarında, eğitim programları ve rehberlik programları bir bütünlük içinde değerlendirilerek uygulanmalıdır (Turgut, 2005).

Bir okulun rehberlik programı, belirli bir öğrenci grubunun gelişimsel yeteneklerini kazanmalarına yönelik özel hedeflerle tanımlanmış yardım hizmetlerini sağlamak için düzenlenmiş, işlevsel ve etkili bir yapıdır. Bu program, rehberlik alanındaki tüm çalışmaları kapsayan bütüncül bir yaklaşıma sahiptir (Külahoğlu, 2004, 94). PDR hizmetlerinin

temelinde, bireylere destek olma ve onlara yardım etme anlayışı bulunmaktadır (Illovsy, 2013). Ancak, bu yardım süreci kendiliğinden ve rastgele gerçekleşmez. PDR hizmetleri, belirli bir program çerçevesinde planlı ve sistemli bir şekilde sunulmaktadır (Gysbers ve Henderson, 2012).

Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin başlangıcından bu yana, bu hizmetlerin içeriğinin nasıl belirleneceği, psikolojik danışmanların görev ve rollerinin neler olacağı ve okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin nasıl yapılandırılacağı konularında farklı modeller geliştirilmiş ve uygulanmıştır (Gysberg ve Henderson, 1994; Gysberg 1990; akt: Erkan, 2006, 1). Türkiye’de olduğu gibi, başlangıçta rehberlik ve psikolojik danışma programlarının temelinde geleneksel model yaklaşımları bulunmaktaydı (Gysbers ve Henderson, 1994; Gysbers, 1990; Aktaran: Erkan, 2006, 1).

Tarihsel süreçte, okullarda öğrencilere sunulan PDR hizmetleri geleneksel ve gelişimsel yaklaşımlar olmak üzere iki kategoride ele alınmıştır. Geleneksel rehberlik ve psikolojik danışma modelleri, programın içeriğinden ziyade psikolojik danışman ve rehberlik uzmanının pozisyonuna odaklanmıştır. Bu nedenle, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri genellikle yalnızca destekleyici ve yardımcı bir hizmet olarak algılanmıştır. Öte yandan, okullarda rehberlik ve psikolojik danışma programlarına yönelik somut düzenlemelerin bulunmaması, okul psikolojik danışmanlarının görevlerinin esnek, iş yüklerinin hafif ve boş vakitlerinin fazla olduğu şeklinde yanlış bir algıya yol açmıştır (Gysbers, 1992; akt: Dogan, 2000, s. 57). Gelişimsel rehberlik anlayışı, geleneksel rehberlik ve psikolojik danışma yaklaşımlarına bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşım, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin, öğrencilerin her bir gelişim dönemine özgü gelişim görevlerini başarıyla tamamlamalarını destekleyecek şekilde örgütlenmesi ve işlevsel hale getirilmesi gerektiğini vurgular (Erkan, 1995; akt: Dogan, 2000, s. 126). Gelişimsel rehberlik, bireyin sürekli bir gelişim süreci içinde bulunduğu ve bir gelişim aşamasını başarıyla tamamlayan bireylerin, sonraki aşamalarındaki görevlerini daha kolay ve etkili bir şekilde gerçekleştirebileceği anlayışına dayanır. Bu yaklaşımı benimseyen uzmanlara göre, her birey gelişim görevlerini başarıyla yerine getirme potansiyeline sahiptir. Farklı gelişim dönemlerindeki bireyler, hem kendilerini hem de çevrelerini doğru bir şekilde değerlendirdiklerinde, beklentilere uygun davranışlar sergilemeleri daha kolay hale gelecektir. (Havighurst, 1972; Hill 1973; akt: Yeşilyaprak, 2003, s. 34).

Geleneksel psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine bir tepki olarak ortaya çıkan "Kapsamlı-Gelişimsel Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları Modeli," bireylerin bütüncül bir yaklaşımla ele alındığı gelişimsel anlayışı temel alır. Bu model, anaokulundan üniversite sonuna kadar uzanan kapsamlı ve sistematik bir planlama sürecini içerir. (Aktaran: Yavuzer ve Salı, 2019: 235-236). Bu KGRP okul psikolojik danışma ve rehberlik programının adıdır (Aktaran: Nazlı, 2020: 67).

2.6.1.Kapsamlı ve Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programları

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Program Modeli, ilk olarak ABD'nin Missouri Üniversitesi'nde Gysbers tarafından bir rehberlik ve psikolojik danışma programı olarak tasarlanmıştır (Erkan, 1995; akt: Külahoglu, 2004, 142; Dogan, 1999). Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yalnızca akademik başarıyı destekleme, meslek veya program tercihi yapma ve kriz durumlarına müdahale ile sınırlandıran geleneksel modellere karşı bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır (Külahoğlu, 2004). Norman C. Gysbers tarafından geliştirilen bu model (Doğan, 2000), 1960'lı yıllarda ortaya çıkan gelişimsel rehberlik yaklaşımını kuramsal temel olarak benimsemiştir (Erkan, 2011).

Gysbers'e (1997) göre, kapsamlı gelişimsel rehberlik programı şu özellikleriyle öne çıkar: (Nazlı, 2005, s. 33):

- Programın temel hedefi, öğrencilerin gelişimini desteklemektir.
- Program, birbirini tamamlayan öğelerden oluşur ve tüm parçalar bir bütünlük içinde işler.
- Eğitim-öğretim yılının ilk gününden son gününe kadar kesintisiz bir şekilde uygulanır.
- Hizmetler, bireyin pozisyonundan ziyade programın hedeflerine odaklanarak yürütülür.
- Klinik temelli değil, eğitim sisteminin bir parçası olarak yapılandırılmıştır.

Meslek örgütleri ve alan uzmanlarının KGRP' nin özellikleri ile ilgili görüşleri mevcuttur. American School Counselor Association (ASCA-Amerikan Okul Danışmanları Örgütü) göre KGRP öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerinin desteklenmesine, bireylerin sorumluluk sahibi ve üretici bireyler olarak yetişmelerini

sağlamak için yapılan rehberlik çalışmalarına ve yapılandırılmış grup yaşantılarına odaklanmaktadır (ASCA, 2008; Aktaran: Nazlı, 2020: s. 67).

Bu model, rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin kişisel-sosyal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla planlı ve sistematik bir şekilde uygulanması gerektiğini vurgulayarak, gelişimsel bir yaklaşımı benimsemektedir. Acil durumlar ve krizlerde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunmakla birlikte, programın temel odağı tüm öğrencilerin gelişimlerini bütüncül bir şekilde desteklemektir. Bu yönüyle, farklı düzeylerde hizmetler ve çeşitli etkinlikler sunması bakımından kapsamlı bir program niteliği taşır (Gysbers ve Henderson, 2012).

2.6.1.1. KGRP'nin Amacı

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı'nın temel amacı, bireylerin yaşam kariyerlerinin gelişimini desteklemektir. Yaşam kariyeri kavramı, bireyin hayatında meydana gelen tüm değişimleri kapsar. Her birey, kendine özgü bir yaşam tarzına sahip olduğundan, yaşam kariyerinin gelişimi kişiye özgüdür. Bireyin yaşadığı çevre, bu çevrenin getirdiği sorunlar, baskılar ve problemler; bireyin istekleri, yetenekleri, heyecanları ve kaygıları gibi durumlarla birleşerek yaşam kariyerini şekillendirir. Bu nedenle, yaşam kariyerinin gelişimi ile insan gelişiminin ortak noktaları bulunmaktadır (Gysbers, 1997: 283; Gysbers ve Henderson, 2012: 161-163; Nazlı, 2020: 69).

KGRP okuldaki tüm öğrencilerin gelişimlerini desteklemeyi ve ihtiyaç duydukları yeterlilikleri kazanmalarını sağlamayı hedefleyen, planlı ve sistematik bir uygulama modelidir (Nazlı, 2016).

2.6.1.2. Eğitim Kurumlarında KGRP'nin Tasarım Süreci

Gysbers ve Henderson (2012)'a göre, Kapsamlı-Gelişimsel Rehberlik Programı (KGRP) üç ana öğeden oluşur ve planlama, tasarlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme olmak üzere beş aşamalı bir süreçle tasarlanır. Nazlı (2019: s. 80), bu aşamaları Türkiye'deki Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) sistemine uygun aşağıdaki şekilde düzenlemiştir:

Planlama: Kapsamlı-Gelişimsel Rehberlik Programı'nın ilk aşaması planlama sürecidir. Rehberlik hizmetlerinin planlama sürecinde öncelikle amaç ve hedefler net bir şekilde belirlenir. Bu süreçte, öğrencilerin gelişim ihtiyaçları ve çevresel koşullar detaylı bir şekilde analiz edilir. Planlama aşamasında, MEB'in belirlediği eğitim felsefesi, politikaları, genel amaç ve ilkeler, ve okul PDR yönetmeliği gibi temel kriterlerin gözden geçirilmesi büyük önem taşır. Elde edilen veriler doğrultusunda, Bakanlığın genel hedefleri, okulların bağlı bulunduğu Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nin (RAM) belirlediği ilin yerel hedefleri ve eğitim kurumunun özel hedefleri göz önünde bulundurularak yıllık PDR planları oluşturulur. Bu planlar, belirlenen hedeflerin birbiriyle uyumlu olmasını ve etkili bir şekilde uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılandırılır (Nazlı, 2019: s. 81; Nazlı, 2020: s. 73).

Tasarlama: Bu aşamada planlama aşamasından elde edilenler ışığında KGRP' nin genel taslağı oluşturulmakta programın içeriği, örgütsel yapısı ve kaynakları, belirlenmektedir. Hedeflere uygun etkinlikler planlanır, gelişimsel rehberlik çerçevesinde bireysel, grup rehberliği ve psikolojik danışma faaliyetlerinin detaylandırılır. Programın niteliksel ve niceliksel tasarısı yapılarak okul rehberlik kurulları oluşturulmakta ve burada belirtilen görüş ve değerlendirmeler sonucunda program yazılı hale getirilerek okul yönetiminin onayına sunulmaktadır (Nazlı, 2019: 81; Nazlı, 2020: 73).

Uygulama: Planlama aşamasında belirlenen etkinlikler, öğrencilerin sınıf düzeylerine ve ihtiyaçlarına uygun şekilde uygulanır. Bu süreçte, psikolojik danışman, sınıf rehber öğretmenleri ve diğer paydaşlar iş birliği içinde çalışarak etkinliklerin etkili bir şekilde yürütülmesini sağlar. Rehberlik faaliyetleri, okul programına entegre edilerek yıl boyunca düzenli bir şekilde uygulanır ve böylece öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarına sürekli destek sağlanır.

Değerlendirme: Değerlendirme süreci, yapılan çalışmaların öğrencilerin gelişimine katkısını analiz etmeyi ve elde edilen veriler doğrultusunda Kapsamlı-Gelişimsel Rehberlik Programı'nın (KGRP) güncellenmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlar. Ayrıca, değerlendirme süreci, rehberlik hizmetlerinin hesap verebilirliğini ve kanıta dayalı olduğunu ortaya koyar. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2019-2020 eğitim öğretim yılında başlattığı e-Rehberlik Modülü, PDR hizmetleri kapsamında sunulan faaliyetlerin kayıt altına alınmasını ve daha sistematik bir şekilde izlenmesini mümkün kılmaktadır (Nazlı, 2019: s. 81; Nazlı, 2020: s. 73).

Rehberlik ve psikolojik danışma programlarının değerlendirilmesi, programın gerekli niteliklere sahip olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır (Erkan, 2006, s. 53). Bunun yanı sıra, bu hizmetlerin etkililiği hakkında velilere, yöneticilere veya mali destek sağlayan kurum ve kişilere somut veriler sunmak da mümkün hale gelmektedir. (Erkan, 1999, s. 271).

Geliştirme: Değerlendirme sonuçları doğrultusunda, programda gerekli revizyonlar yapılır ve programın daha etkin hale gelmesi için öneriler hayata geçirilir. Bu süreç, rehberlik hizmetlerinin öğrenci ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilmesi amacıyla sürekli bir iyileştirme anlayışıyla sürdürülür ve programın etkili bir şekilde uygulanmasını destekler (Nazlı, 2019: s. 81; Nazlı, 2020: s. 74).

Öğrencilerin gelişimini bütüncül bir şekilde desteklemeyi hedefleyen eğitim kurumları, hem okul içi hem de okul dışı yaşantıları kapsayan tüm faaliyetlerde öğrenci kişilik hizmetlerine de yer vermektedir. Bu doğrultuda, eğitim programlarının uygulandığı öğretim süreçlerinde PDR hizmetlerinin istenen hedeflere ulaşabilmesi için sistematik bir program tasarlama ve geliştirme süreci şarttır. Bireyi merkeze alan bir eğitim sisteminde, eğitim ve öğretim programları hazırlanırken bireylerin gelişim dönemi özellikleri, duygu, düşünce ve davranışları ile akademik, mesleki ve sosyal gelişimleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda, PDR programlarının önemi göz ardı edilemez.

PDR uzmanları, program tasarımı ve geliştirme süreçlerinde önemli bir aracı rolü üstlenerek öğrencilerin genel ve özel yetenek alanları, ilgi, ihtiyaç ve beklentileriyle ilgili bilgi sağlar. Ayrıca, eğitim hedefleri, başarı durumları ve karşılaşılan sorunlar gibi kritik verileri de sunarak program geliştirme sürecine katkıda bulunurlar. Program geliştirme uzmanları ise, bu bilgiler doğrultusunda esnek, bireysel farklılıkları ve ihtiyaçları gözeten programlar hazırlayarak PDR hizmetlerinin etkinliğini artırır.

2.6.2. Sınıf Rehberlik Programı

2.6.2.1. Amacı

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçları ve temel ilkeleri ile 2023 Eğitim Vizyonu, sınıf rehberlik programının oluşturulmasında temel alınmıştır. Bu program, 2023 Eğitim Vizyonu doğrultusunda, öğrencilere yalnızca

beceri kazandırmayı değil, aynı zamanda kazandıkları bilgileri beceriye, becerilerini ise görgüye dönüştürmelerine destek olmayı amaçlamaktadır. (MEB, 2020).

Bu kapsamda sınıf rehberlik programı ile öğrenme süreçleriyle kendini tanıyabilen, duygusal farkındalığı yüksek, kendi ve başkalarının duygularını anlayıp ifade edebilen, kişiler arası iletişim becerileri ve güçlü karakter özellikleri geliştirmiş, çevresine ve topluma uyum sağlayabilen, problem çözme ve karar verme becerilerini etkin şekilde kullanabilen, kendi ilgi ve yeteneklerine uygun ders, dal/alan ve meslek seçimleri yapabilen, akademik ve kariyer planlamalarını bilinçli bir şekilde gerçekleştirebilen, hayat boyu öğrenmeyi bir yaşam tarzı hâline getiren, çalışarak üretmenin değerini içselleştiren, yüksek bir iyi oluş düzeyine ve güçlü kök değerlere sahip bireyler yetiştirmek hedeflenmiştir (MEB, 2020).

2.6.2.2. Sınıf Rehberlik Programındaki Gelişim Alanları

Sınıf Rehberlik Programında *Akademik, Kariyer ve Sosyal Duygusal* olmak üzere 3 gelişim alanına yönelik amaçlar yer almaktadır (MEB, 2020).

Akademik Gelişim Alanı Amaçları: Akademik gelişim alanı kapsamında, öğrencilerin okula ve okul çevresine uyum sağlamaları, eğitsel hedefler doğrultusunda okulun ve çevresindeki imkânlardan yararlanmaları, okul ve sınıf kurallarını benimseyerek okula aidiyet duygusu geliştirmeleri; akademik çalışmalarında süreklilik, kararlılık, çaba ve sorumluluk bilinci göstererek hayat boyu öğrenme anlayışını kazanmaları; ayrıca akademik başarıları için gerekli bilgi, beceri ve tutumları edinerek eğitsel başarıya ulaşmalarını sağlayacak strateji, yöntem ve teknikleri öğrenmeleri hedeflenmektedir.

Kariyer Gelişim Alanı Amaçları: Kariyer gelişim alanı kapsamında, öğrencilerin kariyer gelişimi sürecinde gerekli kariyer bilgisini kullanarak kariyer farkındalığı kazanmaları, eğitsel süreçlerini kariyer hedefleriyle ilişkilendirerek kariyer hazırlıklarını yapmaları ve kariyer kararlarını vererek bu doğrultuda kariyer planlarını uygulamaya koymaları hedeflenmektedir.

Sosyal Duygusal Gelişim Alanı Amaçları: Sosyal duygusal gelişim alanı kapsamında, öğrencilerin kendilerini tanımaları, duygularını anlamaları ve yönetmeleri, kişilerarası sağlıklı ilişkiler geliştirmeleri için gerekli bilgi, tutum ve davranışları kazanmaları; kararlar alarak amaçlar belirlemeleri, bu amaçlara ulaşmak için gerekli adımları atmaları ve çaba

göstermeleri; ayrıca kişisel güvenliklerini sağlamaları ve yaşam becerileri geliştirmeleri hedeflenmektedir.

2.6.2.3. Sınıf Rehberlik Programının Özellikleri

Rehberliği etkinlikleri, Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı'nın (KGRP) en önemli müdahale yöntemlerinden biridir. Gelişimsel rehberlik modeli, okuldaki tüm öğrencilere ulaşmayı ve onlara gerekli bilgi, beceri, tutum ve yeterlilikleri kazandırmayı hedefler. Bu hedef doğrultusunda sınıf rehberliği çalışmaları kilit bir rol oynamaktadır (Nazlı, 2019: s. 146).

Sınıf Rehberlik Programı, günümüzün ihtiyaçları ve PDR programı yaklaşımları göz önünde bulundurularak tasarlanmış yenilikçi bir programdır. Bu programda (MEB, 2020):

Kapsayıcı Yaklaşım: Gelişimsel, yeterlik, güç temelli, problem odaklı ve kültürel farklılıkları dikkate alan bir model benimsenmiştir.

Üç Gelişim Alanı: Akademik, kariyer ve sosyal-duygusal gelişim alanları belirlenmiş, bu alanlardaki kazanımlar birbiriyle uyumlu şekilde oluşturulmuştur.

Yeterlikler ve Kazanımlar: Öğrencilerin yaş, zihinsel, sosyal-duygusal ve fiziksel gelişimleri ile uyumlu yeterlik alanları ve kazanımlar tanımlanmıştır.

Duygu Farkındalığı: Duyguların farkındalığına ve ifade edilmesine önem verilmiştir.

Veri Temelli Yaklaşım: RİBA sonuçları, ihtiyaç analizleri, 21. Yüzyıl Becerileri ve MEB'in tanımladığı “Kök Değerler” programda dikkate alınmıştır.

Tekrar ve Süreç: Kazanımlar, duyuşsal davranışların süreç gerektirdiği anlayışıyla bazı sınıf düzeylerinde tekrar edilmiştir.

Akademik Gelişim: Öğrencilerin öğrenme sorumluluğu, öz düzenleme, zaman yönetimi, öz değerlendirme ve akademik planlama becerilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir.

Kariyer Gelişimi: Dijital çağda mesleklerin değişim hızına uyum sağlayabilen, kendini tanıyan, güvenilir bilgiye ulaşabilen ve kariyer planlarını bu anlayışa göre şekillendiren bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Sosyal-Duygusal Gelişim: Benlik farkındalığı, duyguları yönetme, sorumlu karar verme ve kişilerarası iletişim gibi beceriler kazandırılmasına odaklanılmıştır.

Yeni Temalar: İyi oluş, liderlik, kariyer portfolyosu, akademik erteleme, hata/başarısızlık gibi yeni kavramlara programda ilk kez yer verilmiştir.

Güçlü Yönlerin Gelişimi: Tüm gelişim alanlarında öğrencilerin güçlü yönlerini ortaya çıkarmaları ve olumlu kişilik özelliklerini geliştirmeleri vurgulanmıştır.

Kök Değerler ve İyi Oluş: Sağlıklı bir akademik, kariyer ve sosyal-duygusal gelişimle, öğrencilerin uyum ve iyi oluş düzeyi yüksek bireyler olmaları hedeflenmiştir.

2.6.2.4. Sınıf Rehberlik Programının Temel İlkeleri

Programda, tek bir modele bağlı kalmak yerine, gelişimsel, güçler temelli, problem odaklı ve kültürel farklılıkları gözetken kapsayıcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Sınıf rehberlik programının temel ilkeleri aşağıda açıklanmıştır (MEB, 2020):

- Akademik, kariyer ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında bilişsel ve devinsel becerilerin kazandırılması hedeflenirken, duyuşsal davranışların geliştirilmesine özellikle daha fazla önem verilmiştir.
- Program, gelişimsel bir yaklaşım temel alınarak tasarlanmış ve her üç gelişim alanındaki kazanımlar birbirini destekleyen ve tamamlayan bir yapıda düzenlenmiştir.
- Kazanımların oluşturulmasında bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmuştur.
- Program, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı tüm eğitim ve öğretim kurumlarındaki öğrencilere yönelik hazırlanmıştır.
- Bireylerin gelişim ihtiyaçları dikkate alınarak yapılandırılmıştır.
- Dördüncü sanayi devriminin etkisiyle bireylerden beklenen "21. Yüzyıl Becerileri"ne odaklanılmış; bu kapsamda akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişim alanlarına yeni yeterlikler ve kazanımlar eklenmiştir.
- Program hazırlanırken bireysel sorumluluklarla birlikte toplumsal sorumluluklar da gözetilmiştir.
- Öğrenci merkezli bir yaklaşım programın temelini oluşturmaktadır.
- Kazanımlar, öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden ve yansıtıcı düşünme süreçlerini destekleyen bir yapıdadır.

2.6.2.5. Sınıf Rehberlik Programında Kök Değerler ve Karakter Güçleri

Sınıf rehberlik programı, belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda programın genel amaçları ve yeterlik alanları oluşturularak tasarlanmıştır. Bu süreçte, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tanımlanan “kök değerler” ve “karakter güçleri” temel alınmıştır (MEB, 2020).

Kök Değerler: Program, Millî Eğitim Bakanlığı müfredatıyla uyumlu olacak şekilde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının (TTKB) 18 Temmuz 2017 tarihli “*Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine...*” başlıklı raporunda belirtilen kök değerleri temel almıştır. *Bu kök değerler şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik ve vatanseverlik* (MEB, 2020).

Karakter Güçleri ve Erdemler: Pozitif psikoloji, bireylerin olumlu özelliklerine ve güçlü yanlarına odaklanarak, psikolojik sağlık ve iyi oluş düzeyine katkı sağlamayı amaçlar. Bu yaklaşım, okul ortamında olumlu duyguları, karakter özelliklerini, anlamlı öğrenmeyi ve içsel motivasyonu teşvik eden bir paradigma sunar. Eğitimin, öğrenciyi bütüncül olarak geliştirme hedefiyle uyumlu olan pozitif psikoloji, akademik başarı ve iyi oluş için gerekli becerilerin geliştirilmesine vurgu yapar (MEB, 2020).

Pozitif psikolojide “karakter güçleri,” bireyin iyi oluşunu destekleyen ve geliştirilebilir özelliklerdir. Duygu, düşünce ve davranışlarla ifade edilen bu güçler, 6 temel erdem ve 24 karakter gücü altında sınıflandırılmıştır (MEB, 2020):

Bilgelik: Yaratıcılık, merak, öğrenme sevgisi, açık fikirlilik, çok yönlü bakış açısı.

Cesaret: Cesaret, azim, dürüstlük, yaşam coşkusu.

İnsanlık: Sosyal zekâ, sevgi, nezaket.

Adalet: Vatandaşlık, liderlik, hakkaniyet.

Ölçülülük: Affetme, alçakgönüllülük, tedbirlilik, öz düzenleme.

Aşknlık: Şükran, mizah, umut, maneviyat, estetik ve mükemmelliği takdir etme.

Sınıf Rehberlik Programı’nda vurgulanan bu karakter güçleri ve erdemler, rehberlik programlarının temelini oluşturur. Türk kültüründe de uzun yıllardır bireyi güçlendiren bu kavramlar, programın yerel değerlerle uyumlu olduğunu göstermektedir.

2.6.2.6. Sınıf Rehberlik Programının Uygulanmasına İlişkin Görevler

Bu program, bireysel farklılıkları gözetererek sınıf rehber öğretmenlerinin desteğiyle uygulanmaktadır. Bazı kazanımlar, okul rehber öğretmenlerinin profesyonel desteğini gerektirdiğinden, bu kazanımlarla ilgili etkinlikler sınıf rehber öğretmeni ve okul rehber öğretmenin iş birliğiyle yürütülmelidir. Ayrıca, sınıf rehberlik programları öğrenci, öğretmen, yönetici ve veliler gibi tüm eğitim paydaşlarının iş birliğiyle hayata geçirilmektedir. Program kazanımları haftalara göre planlanmış olsa da uygulayıcılar, öğrencilerin, okulun veya bölgenin ihtiyaçlarına bağlı olarak kazanımların sırasını değiştirebilir (MEB, 2020).

Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğın'de sınıf rehberlik programının uygulanmasına ilişkin sınıf rehber öğretmenlerinin ve psikolojik danışmanların görevleri aşağıda belirtilmiştir (MEB, 2020):

Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Görevleri:

- Sınıf rehberlik planı, okul rehberlik ve psikolojik danışma programı ile uyumlu bir şekilde hazırlanarak, en geç Ekim ayının ikinci haftasında eğitim kurumu müdüründen onay alınır. Sınıf rehberlik planının bir örneğı rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile paylaşılır ve plan dâhilindeki uygulamalar gerçekleştirilir.
- Sınıf rehberlik programı kapsamındaki etkinlikler, sınıf içinde uygulanır.

Psikolojik Danışmanın Görevleri:

- Sınıf rehberlik programı kapsamında rehberlik alanında özel bilgi ve beceri gerektiren etkinlikleri uygular.
- Müşavirlik hizmetleri kapsamında, öğrencinin gelişimini desteklemek amacıyla öğretmen, veli, yönetici ve okulda öğrenci ile iletişimde olan diğer kişilerle, kendilerini geliştirmeleri ve ortak bir rehberlik anlayışı kazanmaları için çalışmalar yapılır. Sınıf rehberlik programlarının hazırlanması, uygulanması ve sınıf içi rehberlik uygulamalarının geliştirilmesinde sınıf rehber öğretmenlerine müşavirlik yapar.

2.7.Yapılan Araştırmalar

2.7.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kurnaz'ın (2024) alışması, ilkokullarda gerçekleştirilen değerler eğitimine ilişkin paydaşların görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 2023-2024 eğitim-ğretim yılında ilkokul 4. sınıf öğrencileri ile bu öğrencilerin öğretmenleri, velileri ve okul yöneticileriyle yürütülmüştür. Araştırmada temel nitel araştırma deseni kullanılmış, veriler görüşmeler aracılığıyla toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, yönetici ve öğretmenler, öğrencilerin değerler eğitimine uygun davranışlar sergilediğini ifade etmiştir. Ayrıca, değerler eğitimini etkileyen temel faktörler arasında aile ve okul/okul ortamı ne çıkarılmıştır. Değerler eğitimi sürecinde veli-okul iş birliği, sivil toplum kuruluşları (STK) ve rehber öğretmenlerle iş birliği yapıldığı vurgulanmıştır. Veliler değer kavramını temel değerler üzerinden tanımlarken, öğrenciler bu kavramı daha çok güzel davranışlar olarak yorumlamıştır. Okulda gerçekleştirilen değerler eğitimi uygulamalarında ise ğrenci merkezli etkinliklere ağırlık verildiği belirtilmiştir.

Adıgüzel'in (2023) "Ortaokul 8. Sınıf Rehberlik Programı Kazanımlarının ğrenci Algılarına Göre İncelenmesi" başlıklı çalışması, 8. sınıf ğrencilerinin rehberlik programına yönelik algılarını belirlemeyi ve bu algıların cinsiyet, ebeveynlerin eğitim düzeyi, sosyoekonomik durum, eğitim kurumunun bulunduğu ile, rehber ğretmen sayısı, rehberlik servisini kullanma nedeni ve rehberlik etkinliklerine katılım düzeyi gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlamıştır. Genel tarama modelinin benimsendiği araştırmada, Konya ili merkez ilçelerinde bulunan resmi ortaokullarda öğrenim gören 1647 ğrenci örnekleme alınmış ve bu öğrencilere araştırmacı tarafından geliştirilen "Ortaokul 8. Sınıf Rehberlik Programı Kazanımlarına Yönelik Algı leği" uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin rehberlik programında yer alan kazanımlara katılım düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet ve okulun bulunduğu ilçeye göre öğrencilerin rehberlik programı kazanımlarına ulaşma düzeyinde bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak, ebeveynlerin eğitim düzeyi, ailelerin sosyoekonomik durumu, okuldaki rehber ğretmen sayısı, rehberlik servisine başvurma nedeni ve rehberlik etkinliklerine katılım düzeyine göre öğrencilerin algılarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu farklılıkların özellikle benlik farkındalığı, kariyer planlama ve akademik farkındalık alt boyutlarında çeşitlilik gösterdiği saptanmıştır.

Ergün ve Koç (2022) tarafından gerçekleştirilen "Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Görüşleri" başlıklı araştırmada, sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi sürecine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin tercih edildiği bu çalışmada, 40 sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularında, öğretmenlerin değerler eğitimine dair görüşlerinin dört tema altında toplandığı görülmüştür. Değerler eğitiminin öğrencilere sağladığı kazanımlar, bireysel ve toplumsal olmak üzere iki ana başlıkta incelenmiştir. Ayrıca, değerler eğitiminde uygulanabilecek çeşitli yöntem, teknik ve stratejilerin olduğu belirtilmiştir.

Yılmaz'ın (2022) "Değerler Eğitiminin Okul Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine Yansımaları" adlı çalışmasında, değerler eğitimi ile okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri arasındaki ilişkiyi, psikolojik danışmanların görüşleri ve okullarda uygulanan yıllık rehberlik programları üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılarak yürütülen araştırmada, Hatay ili Antakya ilçesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılında görev yapan 32 psikolojik danışman ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve 51 okulun yıllık rehberlik planları doküman incelemesiyle analiz edilmiştir. İçerik analiziyle değerlendirilen bulgular, değerler eğitiminin öğrencilerin kişilik gelişimine olumlu katkılar sunduğunu, ancak uygulama süreçlerinde eksikliklerin olduğunu ortaya koymuştur. Psikolojik danışmanlar, özellikle saygı, sorumluluklarına duyarlılık, özdenetim, dostluk, dürüstlük ve sabır eksikliklerinin öğrencilerde olumsuz davranışlara yol açtığını belirtmiş ve bireysel danışmanlık, aile eğitimi, öğretmenlerle iş birliği ve değer farkındalığı kazandırma gibi çözümler önermiştir. Araştırma, değerler eğitiminin ve rehberlik hizmetlerinin birbirini desteklediğini ve eğitim paydaşları arasında etkisinin giderek arttığını göstermektedir.

Sumbas ve Öztürk'ün (2022) "Ortaöğretim Okullarında Çalışan Psikolojik Danışmanların Değerler Eğitimi Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi" başlıklı çalışması, değerler eğitimi uygulamalarına yönelik okul psikolojik danışmanlarının algılarını, bu alandaki çalışmalarını ve karşılaştıkları sorunları incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda durum çalışması yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve çalışma grubunu ortaöğretim okullarında görev yapan 11 psikolojik danışman oluşturmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmış ve içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; psikolojik danışmanların ortaöğretimde

uygulanan değerler eğitimi çalışmalarını etkili bulduğunu ve bu süreçte okul içi ve okul dışı çeşitli faaliyetlerin ergenlerin değerler sistemini olumlu etkilediğini göstermiştir. Psikolojik danışmanlar, özellikle sorumluluk alma, hoşgörü, dürüstlük ve adalet gibi değerlerin ergenlere kazandırılmasının öncelikli olduğunu ifade etmiştir.

Kolay ve Kaptan'ın (2021) "Değer Eğitiminde Okul ve Ailenin Rolüne İlişkin Sınıf ğretmenlerinin ve Velilerinin Görüşleri" adlı çalışması, okul-aile iş birliği çerçevesinde değerler eğitimine ilişkin ğretmen ve velilerin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın alışma grubunu sınıf öğretmenleri ve veliler oluşturmuş, veri toplamak için görüşme formları kullanılmıştır. Veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, okulda öğrenilen değerlerden ev ortamına en çok yansıyan değerin "sayęı" olduğu belirlenmiştir. Sınıf ğretmenleri, değerler eğitimi uygulamaları konusunda velilerden olumlu geri bildirimler aldıklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte, öğretmenlerin büyük bir bölümü, okulda verilen değerler eğitiminin aileler tarafından daha etkili bir şekilde desteklenebilmesi için bilgilendirici toplantılar düzenlenmesi gerektiğini önermiştir.

zmen'in (2021) araştırması, mesleki ve teknik Anadolu lisesi ğrencilerinin rehberlik ihtiyaçlarını belirlemek ve teknoloji destekli sınıf rehberlik programının bu ihtiyaçların karşılanmasına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Gömülü karma yöntemle gerçekleştirilen çalışmada, program geliştirme ve değerlendirme aşamaları yürütülmüş, veriler anketler, ölçekler ve değerlendirme formlarıyla toplanmıştır. Araştırma bulguları, teknoloji destekli programın öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarını karşılamada etkili olduğunu, kısa vadede ğretmen ve öğrenciler tarafından başarılı bulunduğunu ve orta vadede deney grubundaki ğrenci, ğretmen ve veliler tarafından daha olumlu değerlendirildiğini göstermiştir. Ancak, programın akademik başarı ve devamsızlık üzerindeki etkilerinde anlamlı bir fark bulunmamış, disiplin durumlarında ise olumlu değişimlere katkı sağladığı belirlenmiştir. Çalışma, farklı okul türlerinde teknoloji tabanlı rehberlik programlarının geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Aktepe ve arkadaşları (2020) tarafından gerçekleştirilen "Sınıf ğretmenlerinin Perspektifinden Değerler ve Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi" başlıklı araştırmada, sınıf ğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya koymak hedeflenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması yöntemiyle yürütülen bu araştırma, 25 sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilmiştir. Veri toplamak amacıyla yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre sınıf öğretmenleri, değerler eğitiminde en

sık örnek olay ve drama yöntemlerini kullandıklarını ifade etmiştir. Ayrıca, öğretmenler çocukların değerlerin isimlerini bilmemelerinin değerler eğitimi sürecinde karşılaşılan temel zorluklardan biri olduğunu belirtmiştir. Çoğu öğretmen, değerlerin zorunlu bir ders olarak okutulması gerektiğini de vurgulamıştır.

Çelik (2020), ilkokul düzeyinde uygulanan değerler eğitimi programını sınıf öğretmenleri, psikolojik danışmanlar ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, öğretmenlerin değerler eğitimiyle ilgili yaklaşımlar, kullanılacak yöntem ve teknikler ile ölçme ve değerlendirme konularında hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, değerler eğitimi etkinliklerinin öğretim programlarıyla ilişkilendirilerek verilmesinin daha faydalı olabileceği vurgulanmıştır.

Kavgaoğlu ve Fer (2020) ise 8. sınıf öğrencilerinin değer kazanımında resmi program, örtük program ve okul dışı faktörlerin etkililiğini incelemek amacıyla 155 öğrenci ve 740 öğretmenle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Sonuçlara göre, öğrenci ve öğretmen görüşleri doğrultusunda, değer kazandırmada en etkili faktörün okul dışı unsurlar (aile ortamı, medya, sosyal çevre, akraba çevresi) olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında, öğrenciler değerlerin kazandırılmasında örtük programın resmi programdan daha etkili olduğunu belirtirken, öğretmenler resmi programın örtük programa kıyasla daha etkili olduğunu ifade etmiştir.

Aydın (2019) tarafından gerçekleştirilen "Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitime Yönelik Görüşleri (Isparta İli Örneği)" başlıklı yüksek lisans tezinde, çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Isparta merkez ve ilçelerinde bulunan ilkokullarda görev yapan 19 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Görüşmeler, önceden uzman görüşü doğrultusunda hazırlanmış 9 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir form kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerden elde edilen nitel veriler, betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler, başarı odaklı bir eğitim anlayışı yerine değerlerle harmanlanmış bir eğitim modelinin benimsenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2017 yılında yaptığı eğitim programı düzenlemesi ile "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik" gibi on kök değerlerin derslere entegre edilmesinin ve bu uygulamanın etkinliğini değerlendirmek amacıyla Topal (2019) tarafından bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, farklı seviyelerde görev yapan 67 öğretmene anket uygulanmış ve veriler nicel analiz yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin %60'ı on kök değeri değerler eğitimi için yeterli görmezken,

%80'i programda dini ve manevi değerlere yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, dostluk, adalet, saygı, yardımseverlik, sevgi ve vatanseverlik değerlerinin öğrencilere kazandırıldığı, ancak dürüstlük, sorumluluk, sabır ve özellikle öz denetim değerlerinde eksiklikler olduğu ortaya konmuştur.

Çiftçi ve Gürhan'ın (2017) "İlkokullarda Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Yönetici ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmasında, ilkokullarda yürütülen değerler eğitime ilişkin görüşlerin alınması amaçlanmıştır. Araştırma, nitel yöntemle gerçekleştirilmiş ve veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Çalışma kapsamında 100 sınıf öğretmeni ve 35 ilkokul yöneticisi ile görüşülmüş, veriler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP), öğretmen ve yöneticilerin görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, etkinlikler ve materyallerin güncellenmesi gerektiği belirtilmiş, ayrıca aile katılımının sürece entegre edilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Ortaokul düzeyinde görev yapan öğretmenlerin değerler eğitime dair görüşlerini incelemek amacıyla Koç (2016), tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 319 branş öğretmenine (örneğin, Sosyal Bilgiler, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Beden Eğitimi, Matematik, Fen Bilimleri, Müzik, Görsel Sanatlar ve Türkçe) kendi geliştirdiği "Değerler Eğitimi Anketi"ni uygulamıştır. Veriler nicel analiz yöntemleriyle incelenmiş ve sonuçlara göre öğretmenlerin cinsiyet, branş, değerler konusundaki toplantılara katılım durumu ve öğretim programında öne çıkan değerlere bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca, öğrencilerin farklı değerleri gözlemlediklerinde kendi değerlerini sorgulama eğilimi gösterdikleri vurgulanmıştır. Bunun yanında, öğrencilerin öncelikle değerleri aileden öğrendiği, ardından ise öğretmenlerin sahip olduğu değerlerin okul ortamında öğrencilere etki ettiği belirtilmiştir.

Akpınar ve Özdaş (2013) tarafından gerçekleştirilen "İlköğretimde Değer Eğitimi İlişkin Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Analiz" adlı araştırma, sınıf öğretmenlerinin değer eğitime dair görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma kapsamında 55 sınıf öğretmeniyle görüşülmüş, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılarak veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler değerler eğitimi sürecinde okulun önemli bir rol oynadığına inanmakla birlikte, okulun bu konuda yeterince etkili olmadığını düşünmektedir. Öğretmenler, değerler eğitiminden öncelikli olarak okulun,

ardından da ailenin sorumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca, öğretmenlerin değer eğitiminde sıklıkla kullandıkları yöntem ve teknik, değerlerin önemini açıklamak olmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2010 yılından sonra okullarda hayata geçirdiği değerler eğitimi uygulamalarının öğrenci davranışları üzerindeki etkisini inceleyen Sağlam (2016), araştırmasını öğretmen olan 27 veli aracılığıyla gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgularına göre, velilerin değerler eğitiminin amaçları hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Değerler eğitimi uygulamalarında dini değerler, gelenekler, kültürel ve evrensel değerlerin temel oluşturması gerektiği vurgulanmıştır. Veliler, okullarda kazandırılması gereken en önemli üç değer "birlikte ve barış içinde yaşamak, adaletli olmak ve doğruluk" olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, çocuklarının öğretmenlerinin değerler eğitimi konusunda büyük ölçüde yetersiz bulunduğu ve değerler eğitiminin çocuklarının davranışlarında belirgin bir değişiklik oluşturmadığı belirtilmiştir.

Berber (2010) tarafından yapılan araştırmada, ortaöğretimde görev yapan sınıf ve okul rehber öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda 10. sınıf rehberlik programı uygulamalarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Kayseri'deki çeşitli ilçelerde görev yapan 163 sınıf rehber öğretmeni ve 40 okul rehber öğretmeninden, uzman görüşleri dikkate alınarak geliştirilen "Onuncu Sınıf Rehberlik Programı Değerlendirme Anket Formu" aracılığıyla veri toplanmıştır. Betimsel tarama yöntemi kullanılan araştırmada, SPSS programıyla nicel veriler analiz edilmiş, açık uçlu sorular ise içeriklerine göre yorumlanmıştır. Araştırmada programın amaç ve kazanımlarının açık ve anlaşılır olmasına rağmen uygulama sırasında sürenin yetersizliği, öğretmenlerin bilgi eksiklikleri ve öğrencilerin ilgisizliği gibi sorunlar nedeniyle zorluklar yaşandığını sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle ölçme-değerlendirme boyutunun programın en zayıf yönü olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinde cinsiyet, okul türü veya rehberlik pozisyonu açısından farklılık bulunmazken, kıdeme bağlı olarak ölçme-değerlendirme konusunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Programın olumlu tutum ve davranış kazandırma potansiyeline sahip olduğu görülmekle birlikte, kalabalık sınıflar, sürenin kısıtlılığı ve çevresel olumsuzluklar gibi faktörlerin başarıyı engellediği sonucuna varılmıştır.

Rehber'in (2007) çalışması, ortaokul öğrencilerinin empati eğilimleri ile çatışma çözme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada "Empatik Eğilim Ölçeği" ve "Çatışma Çözme Davranışını Belirleme Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, empati düzeyi düşük olan öğrencilerin daha yüksek düzeyde saldırgan davranışlar sergilediğini ortaya koymuştur.

Güngör'ün (1998) "Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar" adlı eseri, Türkiye'de öncelikli görülen değerlerin analizi ve bu değerlerin karşılaştırılması üzerine yapılmış bir çalışma olarak dikkat çekmektedir. Güngör, ahlaki bilginin öğrenilebildiğini, ancak bu bilgiye ulaşma yollarının bireyden bireye farklılık gösterebileceğini savunmaktadır. Çocuğun içsel değişimlerinin çevresel faktörlerden etkilendiğine özellikle vurgu yapmaktadır. Ayrıca, Sosyal Bilgiler dersinde yer alan değer öğretimi ve kazanımların, vicdan kavramıyla bağlantılı olarak nasıl şekillendiği konusuna değerli bir bakış açısı sunmaktadır.

Değerler eğitimi ile okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ilişkisi, değerler eğitiminin öğrencilerin tutum ve davranışlarına etkisi, değerler eğitimine yönelik öğretmen, öğrenci, veli ve rehber öğretmen görüşleri ile bu süreçte karşılaşılan sorunlar çalışmalarda sıklıkla ele alınmıştır. Çalışmalar, değerler eğitiminin uygulanabilirliği, etkili yöntem ve teknikler, eğitim programlarıyla entegrasyonu ve aile-okul iş birliğinin rolü gibi konuları kapsamaktadır.

Çalışmalarda genellikle nitel araştırma yöntemleri, özellikle durum çalışması ve içerik analizi gibi yöntemler kullanılmıştır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formları, anketler, doküman incelemesi ve ölçekler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmalar, değerler eğitimi süreçlerinde katılımcıların (öğretmen, veli, öğrenci, rehber öğretmen) görüşlerini detaylı bir şekilde incelemeye odaklanmıştır. Ayrıca, eksikliklere rağmen değerler eğitiminin faydalı olduğu genel bir kanıdır.

Çalışmalarda Daha Çok Ulaşılan Sonuçlar;

- Değerler eğitiminin öğrencilere olumlu davranışlar kazandırdığı ancak uygulamada sürenin yetersizliği, materyal eksikliği ve öğretmenlerin bilgi/beceri düzeyindeki yetersizlikler gibi sorunların var olduğu belirlenmiştir.
- Aile katılımının ve okul-aile iş birliğinin değerler eğitiminde önemli bir role sahip olduğu vurgulanmıştır.
- Değerler eğitimi kapsamında saygı, sorumluluk, dürüstlük ve özdenetim gibi temel değerlerin kazandırılmasında sorunlar yaşandığı ifade edilmiştir.
- Değerler eğitiminin etkili olması için eğitim programlarının güncellenmesi, öğretmenlerin hizmet içi eğitim alması ve rehberlik süreçlerinde teknoloji destekli yaklaşımların benimsenmesi gerektiği belirtilmiştir.

- Öğrencilerin değerlerle ilgili farkındalıklarının artmasına rağmen, akademik başarı ve devamsızlık gibi konularda değerler eğitiminin etkisinin sınırlı olduğu görülmüştür.

Bu çalışmalar, değerler eğitiminin eğitim paydaşları arasında giderek daha fazla önem kazandığını ve uygulama süreçlerinde iyileştirmeye ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalarda, değerler eğitiminin öğrencilerin kişisel, sosyal ve akademik gelişimleri üzerindeki önemini vurgularken, sınıf rehberlik programlarının ve etkinliklerinin bu bağlamda değerlendirilmesine yönelik bir çalışmanın eksik olduğunu göstermektedir. Bu durum, rehberlik programlarının değerler eğitimiyle nasıl ilişkilendirildiğinin anlaşılmasında bir boşluk olduğunu ortaya koymaktadır. Sınıf rehberlik programları, öğrencilerin değerler eğitimi kapsamında olumlu tutum ve davranışlar geliştirmesi için önemli bir araç olabilir. Bu bağlamda, yapılan çalışma sınıf rehberlik programlarının değerler eğitimi açısından incelenmesine odaklanarak bu alandaki önemli bir ihtiyacı karşılamayı amaçlamaktadır.

2.7.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Hays (2002), gelişimsel sınıf rehberlik programının öğrencilerin akademik, kişisel, sosyal ve duygusal anlamda kendilerini iyi hissetmeleri üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmada, öğrenci günlüklerinden, program öncesi ve sonrası algılara ilişkin ön test-son test değerlendirmelerinden ve yapılandırılmamış bireysel görüşmelerden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, gelişimsel sınıf rehberlik programına aktif katılımın öğrencilerin kendilerini iyi hissetmeleriyle pozitif bir ilişki gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, öğrencilerin kişisel, sosyal, duygusal ve akademik anlamda iyi hissetmelerine, sınıf rehberlik etkinliklerinin önemli katkılar sağladığı belirlenmiştir.

Harper (2013), rehberlik programında hangi unsurların en değerli olduğunu belirlemek amacıyla Gürcistan'daki bulunan bir lisede bir proje çalışması yapmıştır. Bu proje bağlamında, öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarını karşılamak için Brown ve Lent'in sosyal bilişsel kariyer teorisi ile Amerikan Okul Danışmanları Derneği'nin (ASCA) kapsamlı rehberlik ve danışma programları temel alınarak bir sınıf rehberlik program tasarısı oluşturulmuştur. Program tasarısına uygun bir çalışma takvimi ve etkinlikler planlanmış, hazırlanan tasarı okul rehberlik hizmetlerinde kullanılmak üzere okul danışmanlarına

önerilmiştir. ASCA, 2003 yılında okul danışmanlığı programları için bir çerçeve geliştirmiş ve bu model, öğrencilerin kişisel-sosyal, akademik ve kariyer yeterliliklerini belirlemede okul danışmanlarına rehberlik etmeyi amaçlamıştır (Martin ve Carey, 2014; Webb ve Brigman, 2007). ASCA Ulusal Modeli, sınıf rehberlik programlarını okul rehberlik programlarının en kapsamlı ve kritik unsurlarından biri olarak değerlendirmiştir (Gysbers, 2013).

Pandya (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Hindistan, Çin, Japonya, Singapur, Güney Afrika, İngiltere, İsveç, Fransa, ABD, Kanada ve Avustralya'daki 108 okulda görev yapan 1989 ilkokul öğretmenin maneviyat ve değerler eğitime ilişkin görüşleri incelenmiştir. Çalışmada, öğretmenlerin çocuklar için maneviyatın anlamına dair düşünceleri, maneviyatın değerler eğitimindeki rolü, değerler eğitimi güçlendirmek için kullanılan manevi tekniklere yönelik görüşleri ve değerler eğitiminin hedefleri araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğretmenlerin büyük bir kısmı manevi tekniklerin evrensel barış, dayanışma, karşılıklı anlayış, koşulsuz sevgi ve affetme gibi değerlerin öğretilmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin kendi manevi deneyim ve değerlerinin, çocukların değerler eğitimi bağlamında manevi konulara yönelik algılarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Lavant (2005), “Values Education and Teachers’ Work: A Quality Teaching Perspective” adlı çalışmada, değerler eğitimi kaliteli öğretim kavramı çerçevesinde ele almıştır. Araştırma, değerler eğitiminin okul ve öğretmen faktörlerinin çevresinde değil, merkezinde yer alan kritik bir görev olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmada, değerler eğitiminin kaliteli öğretimde öğretim programları ve öğretmenlerin rolü üzerindeki önemi üzerinde durulmuştur.

Öğretim programında yer alan değerlerin, öğretmenler tarafından içselleştirilerek öğrencilere aktarılmasının, depresyon, intihar ve uyuşturucu bağımlılığı gibi öğrencilerde görülebilecek sorunların çözümünde etkili olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca, bu süreçte verilen değerlerin, öğrencilerin davranışlarını olumlu yönde değiştirme potansiyeline sahip olduğu ifade edilmiştir.

Studer, Diambra, Breckner ve Heidel (2010), kapsamlı ve gelişimsel okul rehberlik programlarının uygulanmasındaki engelleri ve programın başarılarını incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları, ilkokul ve ortaokul danışmanlarının, lise danışmanlarına kıyasla daha fazla rehberlik dersi verdiğini ortaya koymuştur. Okul

danışmanlarının kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarının faydalarını bildikleri, ancak uygulamada zorluklarla karşılaştıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. ASCA Ulusal Modeli, okul danışmanlarına verilerin toplanması ve analizine ilişkin bir çerçeve sunarak, programın uygulanması sırasında danışmanların tüm öğrencilerin mesleki, akademik ve kişisel ihtiyaçlarını daha iyi karşılamalarına olanak tanımıştır. Bu doğrultuda, danışmanların öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik görevlerde daha aktif çalıştıkları görülmüştür.

Gysbers (2005), Amerika’da uygulanan kapsamlı rehberlik programlarının mesleki gelişim üzerindeki etkisini değerlendirdiği çalışmasında, programın mevcut durumu, gelişimi ve kökenine ilişkin genel bir çerçeve sunmuştur. Çalışmada, özellikle ilk, orta ve lise düzeylerinde mesleki gelişim süreçlerinde rehberlik programlarının oynadığı kritik role vurgu yapılmıştır. Ayrıca, uluslararası düzeyde mesleki danışmanlar ve uygulayıcılara yönelik örnek uygulamalar da sunulmuştur.

Yapılan çalışmalar, gelişimsel ve kapsamlı rehberlik programlarının öğrenci gelişimi üzerindeki etkilerini, rehberlik ve değerler eğitimi arasındaki ilişkiyi ve bu programların uygulama süreçlerini ele almıştır. Çalışmalarda, rehberlik programlarının öğrencilerin akademik, sosyal, duygusal ve kişisel ihtiyaçlarını karşılama konusundaki rolü, programların öğretmenler ve danışmanlar tarafından nasıl algılandığı ve bu programların engelleri ile başarıları incelenmiştir. Ayrıca, değerler eğitimi ile rehberlik programlarının entegrasyonu, manevi değerlerin eğitimdeki rolü ve uluslararası rehberlik uygulamaları gibi konular da araştırılmıştır.

Çalışmaların ortak noktası, rehberlik programlarının yalnızca akademik başarıya değil, aynı zamanda öğrencilerin sosyal ve kişisel gelişimlerine de katkı sağlamaya odaklanmasıdır. Çoğu araştırmada, rehberlik programlarının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde karşılaşılan zorluklar üzerinde durulmuş, bu süreçlerin öğretmenler, danışmanlar ve eğitim programlarının etkinliği ile ilişkisi incelenmiştir. Ayrıca, rehberlik ve değerler eğitime dair evrensel ilkelerin çeşitli kültürler ve eğitim sistemleri üzerinden karşılaştırılması önemli bir tema olmuştur.

Çalışmalarda daha çok ulaşılan sonuçlar;

- Rehberlik programlarına aktif katılım, öğrencilerin kendilerini daha iyi hissetmeleriyle pozitif bir ilişki göstermektedir.
- Değerler eğitiminin öğretim programlarında merkezi bir rol oynadığı ve bu eğitimin öğrencilerin olumlu davranış değişikliklerine katkı sağladığı belirtilmiştir.

- Kapsamlı rehberlik programlarının faydaları bilinse de uygulama süreçlerinde zaman ve kaynak eksiklikleri gibi engellerle karşılaşıldığı vurgulanmıştır.
- Öğretmenlerin ve danışmanların manevi deneyimleri, değerler eğitime yönelik yaklaşımlarını ve programların etkisini doğrudan etkilemektedir.
- ASCA Ulusal Modeli gibi yapılandırılmış çerçevelerin, rehberlik programlarının uygulanmasında danışmanlara rehberlik ettiği ve programların öğrencilerin mesleki, kişisel ve sosyal ihtiyaçlarını daha iyi karşılamasına olanak tanıdığı belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, örneklem, veri toplama süreci, araştırmanın bulgulanması, betimlenmesi ve yorumlanmasında dikkate alınan temel özellikler üzerinde durulmuştur.

3.1.Araştırma Modeli

Bu çalışma, genel tarama modellerinden tekil tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte var olan ya da şu anda mevcut olan bir durumu, kendi koşulları içinde olduğu şekilde tanımlamayı hedeflemektedir (Eroğlu ve Köktan, 2008). Tekil tarama modeli ise, değişkenlerin miktar ya da tür olarak ayrı ayrı oluşumlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırma modelidir (Karasar, 2009). Bu çalışmada 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik etkinliklerde verilen değerlerin, ne sıklıkta ve nasıl yer aldığı bakımından analizi amaçlanmıştır. Analiz sürecinde tarama modellerinin doğasına uygun olarak 5, 6, 7 ve 8. sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik etkinlikler incelenmiştir.

3.2.Örneklem

Tarama araştırmaları genellikle araştırma konusu ile ilgili olarak hedeflenen evrenden seçilen örneklemle gerçekleştirilir. (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Doküman incelemesine dayalı araştırmalarda, tüm dokümanın analizi yerine doküman kümesinden bir örneklem seçilerek çalışma yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu nedenle çalışmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmış ve 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programı ve programdaki kazanımlara yönelik hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki tüm etkinlikler analiz edilmiştir.

Analiz edilen kaynaklar aşağıda sunulmuştur:

1. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020) *Sınıf Rehberlik Programı (Okul öncesi, İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretim/Lise)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
 - 5. sınıf rehberlik programı kazanımları: 6 sayfa
 - 6. sınıf rehberlik programı kazanımları: 5 sayfa
 - 7. sınıf rehberlik programı kazanımları: 6 sayfa
 - 8. sınıf rehberlik programı kazanımları: 6 sayfa
2. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Afşar Medya Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., Ankara.
 - 5. Sınıf rehberlik etkinlikleri: 172 sayfa
 - 6. Sınıf rehberlik etkinlikleri: 224 sayfa
 - 7. Sınıf rehberlik etkinlikleri: 166 sayfa
 - 8. Sınıf rehberlik etkinlikleri: 144 sayfa

2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik etkinliklerde verilen değerlerin, ne sıklıkta ve nasıl yer aldığı analiz edilirken, mevcut dokümanın etkinlik uygulama basamaklarında, çalışma yaprağında ve etkinlik bilgi notunda görsel veya yazılı halde bulunan değerler tespit edilmeye çalışılarak Ek-1' e işlenmiştir.

3.3.Verileri toplama süreci ve analizi

Çalışma, tarama modeli çerçevesinde "doküman analizi tekniği" kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu teknik, yapılacak olan çalışmayla ilgili mevcut kayıt ve belgelerin toplanıp, belirli bir norm veya sisteme göre kodlanarak incelenmesi sürecini ifade eder. Araştırılmak istenen olgu veya olgularla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Çepni, 2014). Doküman analizi, belirli bir amaca yönelik; kaynakların bulunması, okunması ve gerekli notların alınıp değerlendirilmesi işlemlerini içermektedir (Karasar, 2009).

Doküman analiz sürecinde, betimsel analiz aşamaları kullanılmıştır. Elde edilen bulguların düzenlenip yorumlanarak okuyucuya sunulması, bu tür analizlerin temel amacıdır. Betimsel analiz, dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016):

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma

2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi
3. Bulguların tanımlanması
4. Bulguların yorumlanması

3.3.1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma

Bu aşamada ortaokul sınıf rehberlik programındaki örnek etkinliklerde yer alan değerler, (Keskin, 2016)'nın kategorilerine göre değerleri sınıflandırdığı “Değer Sınıflaması Üzerine Aksiyonel Bir Deneme” araştırması referans alınarak analiz edilmiştir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun ilk ve ortaokul düzeyindeki tüm ders programlarında yer alan ve literatürde öne çıkmış olan azim, israf etmeme, kültürel farklılıklara duyarlılık, centilmenlik değerleri de sonradan diğer değerler kategorisine eklenmiştir. Böylece etkinliklerin analizinde kullanılacak çerçeve oluşturulmuştur. Tablo 4’te yer alan 68 değer sunulmuştur.

Tablo 4

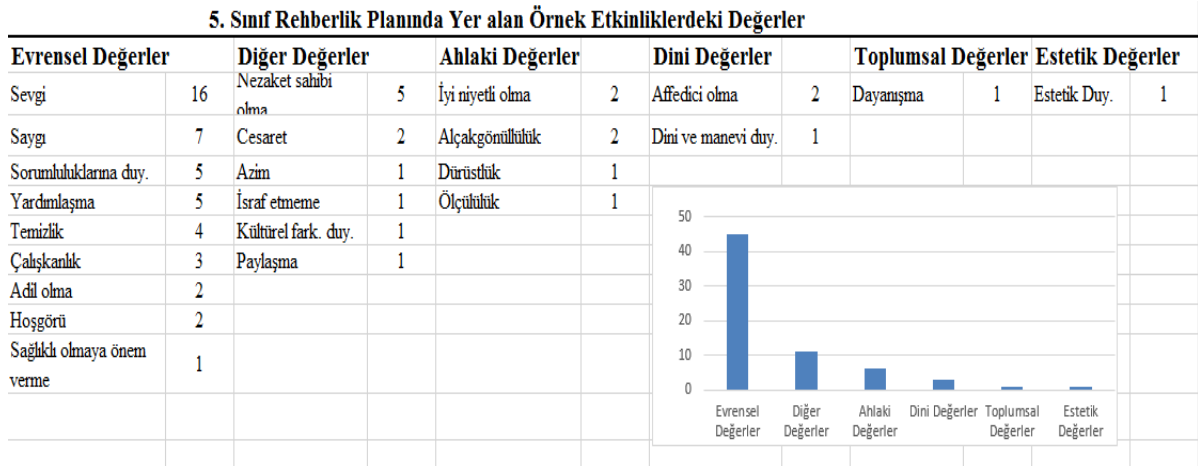
Referans alınan değerler listesi

Evrensel	Toplumsal	Ahlaki	Dini	Diğer
▪ Adalet/Adil olma ▪ Özgürlük ▪ Sevgi ▪ Saygı ▪ Barış ▪ Bağımsızlık ▪ Sağlıklı olmaya önem verme ▪ Doğal çevreye duyarlılık ▪ Hoşgörü ▪ Sorumluluk ▪ Temizlik ▪ Yardımseverlik ▪ Çalışkanlık ▪ Duyarlılık	▪ Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı’na saygı ▪ Milli bilinç ▪ Türk büyüklerine saygı ▪ Millet sevgisi ▪ Vatanseverlik ▪ Aile kurumuna önem verme ▪ Gazilik ▪ Misafirperverlik ▪ Kültürel mirasa duyarlılık ▪ Tarihsel mirasa duyarlılık ▪ Dayanışma	▪ Namuslu olmak ▪ Vefa ▪ Dürüstlük ▪ Alçakgönüllülük ▪ İyi niyet ▪ Doğruluk ▪ Sözünde durmak ▪ Fedakârlık ▪ Görgülü olmak ▪ Samimiyet ▪ Tutumluluk ▪ Ölçülülük ▪ Kadirşinaslık ▪ Güvenilirlik	▪ Şükür ▪ İbadet yer ▪ Saygı ▪ Kanaat ▪ Bağışlama ▪ Sabır ▪ Hakikat sevgisi ▪ Merhamet ▪ Hakseverlik	▪ Cesaret ▪ Cömertlik ▪ Doğa sevgisi ▪ Dostluk ▪ Emaneti korumak ▪ Hayâ ▪ İffet ▪ Kardeşlik ▪ Mürüvvet ▪ Nezaket ▪ Paylaşımçı olmak ▪ Şehitlik ▪ Azim* ▪ İsraf etmeme* ▪ Kült. Fark. Duyarlılık* ▪ Centilmenlik*
Bilimsel	Estetik	Politik		
▪ Bilimsellik	▪ Estetik ▪ Sadelik	▪ Demokrasi ▪ Bilinci		

Keskin, (2016) “Değer Sınıflaması Üzerine Aksiyonel Bir Deneme” (s.1504)

3.3.2.Çerçeveye göre verilerin işlenmesi

Ortaokul sınıf rehberlik programında 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerinde 36 adet örnek etkinlik bulunmaktadır. Her bir sınıf seviyesi için belirlenen değerler listesine göre, etkinlik sürecindeki açıklamalar, öğrencilere sorulan sorular, resimler, etkinlik bilgi notları ve çalışma yaprakları içerik analizine tabi tutulmuş ve bu durum frekans olarak tablo 4'e işlenmiştir. Frekansları belirtilen değerler, excel dosyasına tablo olarak aktarılmış daha sonra değerler kategorilerine göre grafiklendirilmiştir. Şekil 1'de bu durumu gösteren görsellere yer verilmiştir.

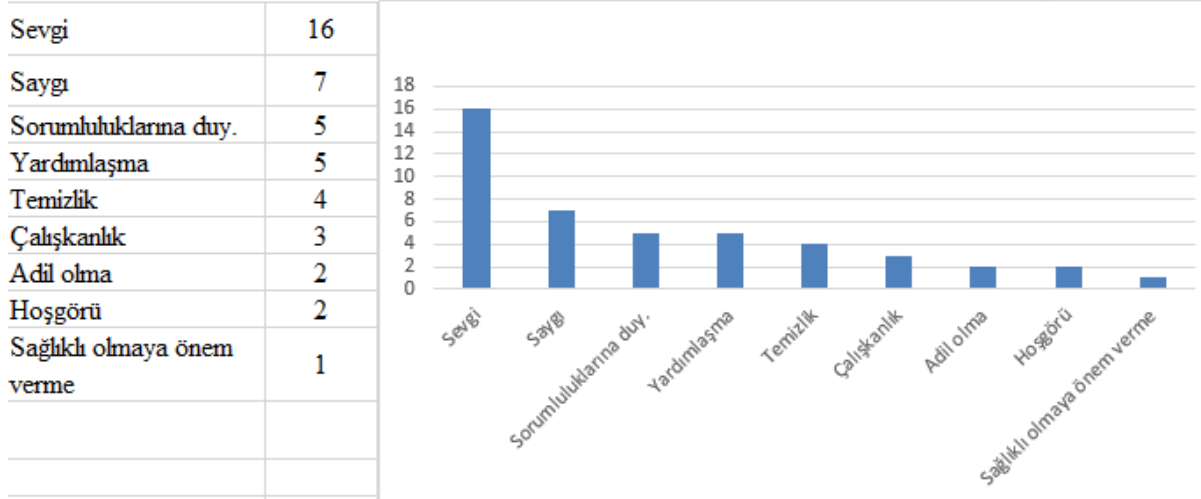

Şekil 1. Değer kategorilerine göre sıklık grafiği oluşturma örneği

3.3.3.Bulguların tanımlanması

Elde edilen verilerde değerler nicelik olarak excel dosyasına aktarılmış ve her bir sınıf seviyesinde, değer kategorilerinde yer alan değerler ayrı ayrı grafiklendirilmiştir.

5. Sınıf Rehberlik Planında Yer alan Örnek Etkinliklerdeki Evrensel Değerler

Şekil 2. Değer kategorilerinde yer alan değerlerin frekans tablosu ve grafiği

Daha sonra etkinlik numaralarına ve değerlerin verilme durumlarına göre ayrıntılı tablolar oluşturulmuştur. Böylece bulguların yorumlanmasına zemin hazırlanmıştır.

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Sevgi*	1, 9, 13, 15, 17, 18, 22, 23, 30	9, 13, 15, 18, 22, 30	1, 17, 23	9
Saygı	3, 7, 25, 26, 27, 28, 30	3, 7, 25, 28	26, 27, 31	7
Sorumluluklarına duyarlılık	3, 7, 10, 12, 16	3, 7, 10, 12	16	5
Yardımlaşma	5, 15, 17, 20, 27	5, 15, 17, 20, 27		5
Temizlik	1, 6, 7, 23	6, 7	1, 23	4
Çalışkanlık	12, 19, 33	12, 19, 33		3
Adil olma	14, 22	14, 22		2
Hoşgörü	7, 26	7, 26		2
Sağlıklı olmaya önem verme	32		32	1
Toplam		28	10	38

*Aynı etkinlikte sevgi değerinin birden fazla alt değeri bulunduğundan etkinlik numarası sadece bir kez yazılmıştır. Or: Etkinlik 9'da sporseverlik, sanatseverlik ve müzikseverlik değerleri vardır.

Şekil 3. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde değerlerin verilme durumu

Şekil 3'te verilen tablonun görselinde her bir değer için etkinliklerde verilme sayısı ve doğrudan veya dolaylı yer alma durumu bulunmaktadır.

3.3.4.Bulguların yorumlanması

Bulguların tanımlanmasında oluşturulan grafikler ve tablolar betimlenerek yorumlanmış ve incelenen sınıf rehberlik programlarındaki her bir değer için örnekler seçilerek bulgulamada kullanılmıştır. 5. sınıf rehberlik programındaki etkinlik 14'te affedici olma değerine yönelik örnek olay ve görsel şekil 4'te sunulmuştur.

<i>Ali evde oyun oynarken su almak için mutfığa gider. O sırada odaya giren ablası ise Ali'nin oyuncak kamyonunu görmez ve üstüne basar, oyuncak kırılır. Odaya geri gelen Ali oyuncaklarının kırıldığını görünce çok üzülür. Ablası Ali ile komşur kazayla olduğunu söyler ve özür diler. Ali ne kadar üzülse de ablasının özrünü kabul eder ve onu affettiğini söyler.</i> <i>Örnek olay 13 (s.94)</i>	 <i>Etkinlik 14'te yer alan görsel (s. 89)</i>
--	---

Şekil 4. Affedici olma değerine yönelik örnek olay ve görsel

Örnek olay 13'te oyuncaklarını kıldığı izin özür dileyen ablasını kardeşi affetmiştir. Şekil 4'teki görselde de abla ve kardeş birbirine sarılmaktadır.

Geçerlik ve güvenirlik

Nitel araştırma sonuçlarının aktarılabilirliği, dayandığı verilerin yeterli düzeyde betimlenmesine bağlıdır. Ayrıntılı betimleme, ham verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş şekilde, yorum katılmadan ve verinin doğasına olabildiğince sadık kalarak okuyucuya sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.282). Bu kapsamda tüm sınıf seviyelerinde etkinliklerde yer alan görseller, açıklamalar ve bilgi notları ayrıntılı betimleme yapılarak araştırmanın dış geçerliliği artırılmaya çalışılmıştır.

Nitel araştırmalarda aktarılabilirliği artırmak amacıyla, tipik olarak karşılaşılan olay ve olguları yanı sıra, bu olguların değişkenlik gösteren özelliklerini de ortaya koymayı hedefleyen amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılır. Nitel araştırmada, genele ait bilgileri sunmaktan ziyade hem genele hem de özele ait bilgilere ulaşma yöntemi benimsenir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.282). Araştırmaya dahil edilen veri kaynaklarının bu farklılığı

yansıtması amacıyla 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerindeki tüm sınıf rehberlik etkinlikleri analiz edilmek üzere örneklem olarak alınmıştır.

Araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemlerinde uzmanlaşmış kişilerden, yapılan araştırmayı çeşitli açılardan incelemelerinin istenmesi, inandırıcılığı artırmak için alınabilecek önlemlerden biridir. Bu incelemede uzman, araştırmanın deseninden toplanan verilere, bunların analizine ve sonuçların yazımına kadar olan süreçleri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirir ve araştırmacıya geri bildirimde bulunur (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.279). Bu bağlamda araştırmacının yaklaşımının geçerliğini değerlendirmek, verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla ortaokul kademesinde çalışan 2 rehber öğretmen/psikolojik danışmana her bir sınıf seviyesinden rasgele seçilen 4 etkinlik incelenmiştir. Böylece güvenirlik için görüş birliği ve ayrılıkları belirlenmiştir. Araştırmanın güvenirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) güvenirlik formülü [$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})}$] kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenirliği %90 çıkmıştır.

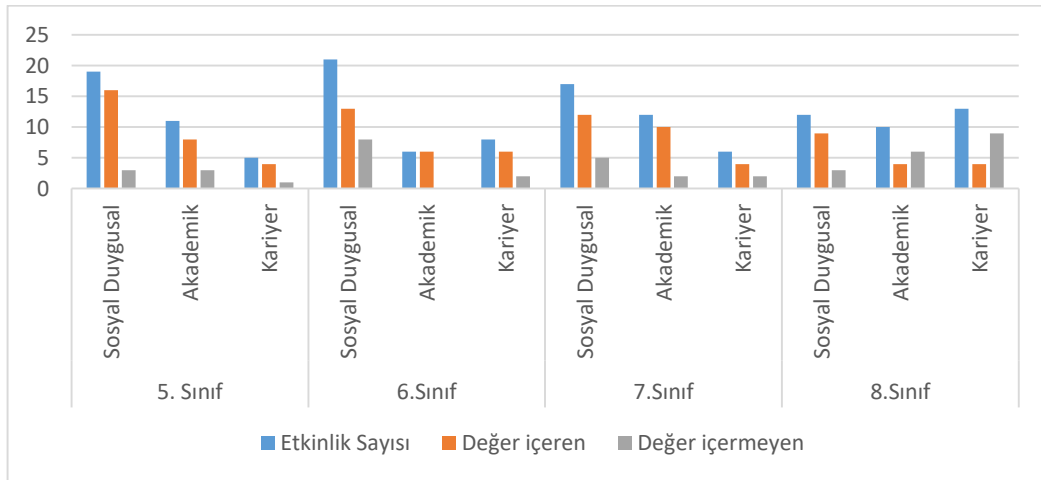
BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde ortaokul sınıf rehberlik programlarında 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerinin her birinde yer alan 36 örnek etkinlik incelenerek bulgulandırılmıştır. Araştırmada; ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlar için hazırlanan örnek etkinliklerde “Değerler, gelişim alanları ve sınıf seviyeleri bağlamında hangi düzeyde yer almaktadır?”, “Ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlar için hazırlanan örnek etkinliklerde, değer sınıflamalarına göre değerlerin sınıf düzeylerinde yer alma sıklığı nedir?” Başlıkları ele alınmıştır.

4.1. 2020 Tarihli Ortaokul Sınıf Rehberlik Programındaki Kazanımlara Yönelik Etkinliklerde Verilen Değerlerin, Gelişim Alanları ve Sınıf Düzeylerine Göre Değerlendirilmesine Yönelik Bulgular

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde sosyal/duygusal, akademik ve kariyer olmak üzere üç gelişim alanı yer almaktadır (MEB, 2020). Aşağıda ortaokul sınıf rehberlik programındaki kazanımlara yönelik verilen etkinliklerde bu gelişim alanlarına göre değerlerin yer alma durumu Grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1. Etkinliklerin, sınıf düzeylerinde gelişim alanlarına göre değerlendirmeye yönelik bulgular

4.1.1.Gelişim alanlarına göre değerlendirme

Sosyal/duygusal gelişim alanı

Grafik 1’de de görüldüğü gibi tüm sınıflarda sosyal duygusal gelişim alanında değerlere daha fazla yer verilmiştir. 5.sınıf seviyesinde sosyal/duygusal gelişim alanında yer alan toplam 19 örnek etkinlikten 16’si değer içerirken, 3’ü değer içermemektedir. 6.sınıf seviyesinde 21 etkinlikten 13’ü değer içerirken yine 8’i değer içermemektedir. 7.sınıf seviyesinde 17 etkinlikten 12’si değer içerirken 5’i değer içermemektedir. 8. sınıf seviyesinde ise 12 etkinlikten 9’u değer içerirken 3’ü değer içermemektedir.

Akademik gelişim alanı

5.sınıf seviyesinde akademik/gelişim alanında yer alan toplam 11 örnek etkinlikten 8’i değer içerirken, 3’ü değer içermemektedir. 6.sınıf seviyesinde 6 etkinliğin hepsi değer içermektedir. 7.sınıf seviyesinde 12 etkinlikten 10’u değer içerirken 2’si değer içermemektedir. 8. sınıf seviyesinde ise 10 etkinlikten 4’ü değer içerirken 6’sı değer içermemektedir.

Kariyer gelişim alanı

5.sınıf seviyesinde kariyer gelişim alanında yer alan toplam 5 örnek etkinlikten 4’ü değer içerirken, 1’i değer içermemektedir. 6.sınıf seviyesinde 8 etkinlikten 6’sı değer içerirken 2’si değer içermemektedir. 7.sınıf seviyesinde 6 etkinlikten 4’ü değer içerirken 2’si değer içermemektedir. 8.sınıf seviyesinde ise 13 etkinlikten 4’ü değer içerirken 9’u değer içermemektedir.

Değer içermeyen etkinlikler en çok 8.sınıf etkinliklerinde bulunmaktadır. Değer içermeyen 15 etkinliğin 9’u kariyer, 6’sı akademik, 3’ü ise sosyal duygusal gelişim alanında yer almaktadır. Bu sınıf düzeyinde değerlerin az yer almasının sebebi liselere giriş sınavının olması olabilir.

Ayrıca 36. etkinliğin gelişim alanı ortak olup, tüm etkinlikleri değerlendirme şeklinde olduğundan gelişim alanları içerisinde sayılmamıştır.

4.1.2. Sınıf seviyesine göre genel değerlendirme

5.sınıf seviyesinde yer alan 36 etkinlikten 28'i değer içerirken 8'i değer içermemektedir. 2, 4, 8, 21, 29, 34, 35 ve 36'ncı etkinlikte değerler bulunmamaktadır.

6.sınıf seviyesinde yer alan 36 etkinlikten 25'i değer içerirken 11'i değer içermemektedir. 8, 16,18, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 ve 36'ncı etkinlikte değerler bulunmamaktadır.

7.sınıf seviyesinde yer alan 36 etkinlikten 26'sı değer içerirken 10'u değer içermemektedir. 1, 6, 16, 17, 21, 22, 23, 24,31, 34 ve 36'ncı etkinlikte değerler bulunmamaktadır.

8. sınıf seviyesinde yer alan 36 etkinlikten 17'si değer içerirken 19'u değer içermemektedir. 2, 6, 7, 9, 10, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 30, 31, 32, 33, 34, 35 ve 36'ncı etkinlikte değerler bulunmamaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, ortaokul sınıf rehberlik programında tüm sınıf düzeylerinde yer alan 144 etkinlikten 99'u değer içerirken, 48'i değer içermemektedir.

4.2. 2020 Tarihli Ortaokul Sınıf Rehberlik Programındaki Kazanımlara Yönelik Etkinliklerde Verilen Değerlerin, Değer Sınıflamalarına Göre Sınıf Düzeylerinde Yer Alma Sıklığına Yönelik Bulgular

Bu bölümde kazanımlarda yer alan etkinlikler her bir sınıf seviyesinde değer sınıflamalarına göre bulgulanmıştır. Değerler; evrensel değerler, ahlaki değerler, dini değerler, toplumsal/milli değerler, politik değerler, estetik değerler ve diğer değerler şeklinde sınıflandırılmıştır. Keskin (2016)'nın "Değer Sınıflaması Üzerine Aksiyonel Bir Deneme" araştırması baz alınarak değerler sınıflandırılmıştır. Tablo 5'te sınıflandırma gösterilmiştir.

Tablo 5

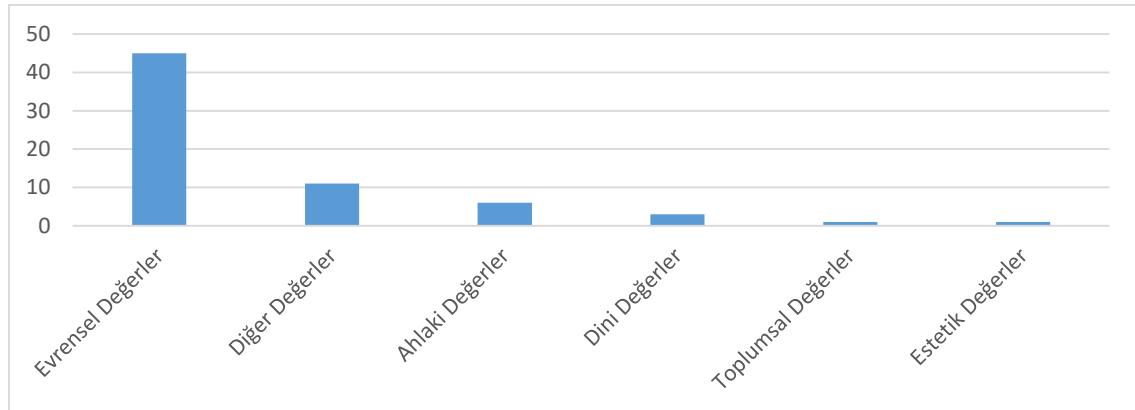
Değer sınıflamaları

Evrensel	Toplumsal	Ahlaki	Dini	Diğer
- Adelet/Adil olma - Özgürlük - Sevgi - Saygı - Barış - Bağımsızlık - Sağlıklı olmaya önem verme - Doğal çevreye duyarlılık - Hoşgörü - Sorumluluk - Temizlik - Yardıms severlik - Çalışkanlık - Duyarlılık	- Türk Bayrağı ve İstiklal Marşı'na saygı - Milli bilinç - Türk büyüklerine saygı - Millet sevgisi - Vatanseverlik - Aile kurumuna önem verme - Gazilik - Misafirperverlik - Kültürel mirasa duyarlılık - Tarihsel mirasa duyarlılık - Dayanışma	- Namuslu olmak - Vefa - Dürüstlük - Alçakgönüllülük - İyi niyet - Doğruluk - Sözünde durmak - Fedakârlık - Görgülü olmak - Samimiyet - Tutumluluk - Ölçülülük - Kadirşinaslık - Güvenilirlik	- Şükür - İbadet yer - Saygı - Kanaat - Bağışlama - Sabır - Hakikat sevgisi - Merhamet - Hakseverlik	- Cesaret - Cömertlik - Doğa sevgisi - Dostluk - Emaneti korumak - Hayâ - İffet - Kardeşlik - Mürüvvet - Nezakat - Paylaşımçı olmak - Şehitlik - Azim* - İsraf etmeme* - Kült. fark. duyarlılık* - Centilmenlik*
Bilimsel	Estetik	Politik		
Bilimsellik	- Estetik - Sadelik	Demokrasi Bilinci		

Keskin, (2016) “Değer Sınıflaması Üzerine Aksiyonel Bir Deneme” (s.1504)

4.2.1.Beşinci Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

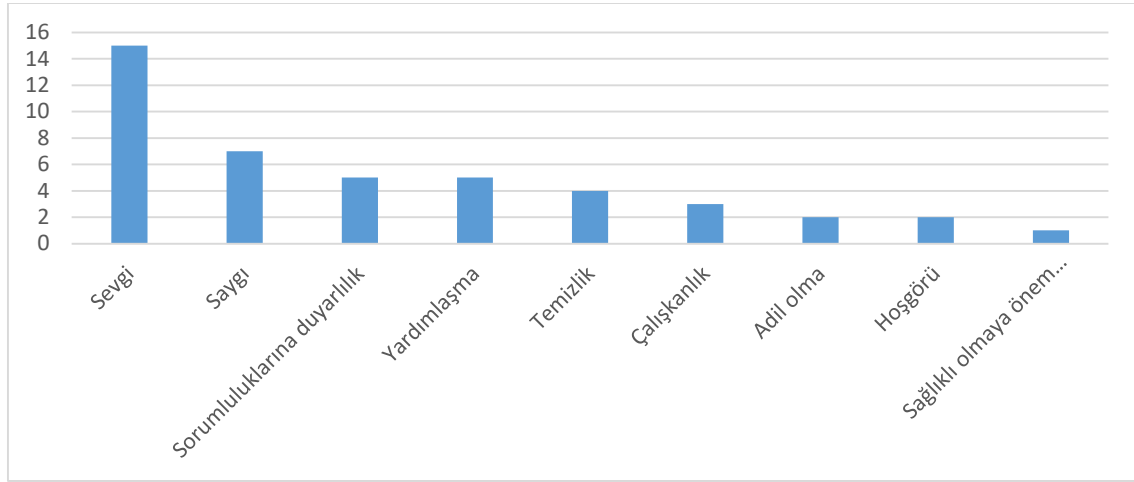
5. sınıf rehberlik etkinliklerindeki değerlerin sınıflandırılması Grafik 2’de verilmiştir.

Grafik 2. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan değerler

5.sınıf rehberlik etkinlikleri evrensel (45), ahlaki (6), dini (3), toplumsal (1), estetik (1) ve diğer kategorilere (11) göre değerler içermektedir. Bu değerlerden evrensel kategorisinin diğerlerine oranla (45/22) daha çok yer aldığı görülmektedir.

4.2.1.1. Evrensel Değerler

Grafik 3. Sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan evrensel değerler

5.sınıf rehberlik etkinliklerinde sevgi (16), saygı (7), sorumluluklarına duyarlı olma (5), yardımlaşma (5), temizlik (4), çalışkanlık (3), adil olma (2), hoşgörü (2) ve sağlıklı olmaya önem verme (1) evrensel değerleri yer almaktadır. Evrensel değerlerden sevgi değeri (16) en çok yer alan değerlerdendir. Saygı değeri (7) ikinci sırada yer alırken sorumluluklarına duyarlı olma (5) değeri üçüncü sırada yer almaktadır. Tablo 6’da ayrıntılar sunulmuştur.

Tablo 6

5.sınıf rehberlik etkinliklerinde evrensel değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Sevgi*	1, 9, 13, 15, 17, 18, 22, 23, 30	9, 13, 15, 18, 22, 30	1, 17, 23	9
Saygı	3, 7, 25, 26, 27, 28, 30	3, 7, 25, 28	26, 27, 31	7
Sorumluluklarına duyarlılık	3, 7, 10, 12, 16	3, 7, 10, 12	16	5
Yardımlaşma	5, 15, 17, 20, 27	5, 15, 17, 20, 27		5
Temizlik	1, 6, 7, 23	6, 7	1, 23	4
Çalışkanlık	12, 19, 33	12, 19, 33		3
Adil olma	14, 22	14, 22		2

Hoşgörü	7, 26	7, 26	2
Sağlıklı olmaya önem verme	32	32	1
Toplam		28	10
			38

*Aynı etkinlikte sevgi değerinin birden fazla alt değeri bulunduğundan etkinlik numarası sadece bir kez yazılmıştır. Ör: Etkinlik 9’da sporseverlik, sanatseverlik ve müzikseverlik değerleri vardır.

Tablo 6’da belirtildiği gibi etkinliklerde sevgi, saygı, sorumluluklarına duyarlılık, yardımlaşma, çalışkanlık, temizlik, adil olma ve hoşgörü değerleri doğrudan yer alırken; sevgi, saygı, sorumluluklarına duyarlılık, temizlik ve sağlıklı olmaya önem verme değerleri dolaylı olarak yer almaktadır.

Sevgi Değeri

Millî Eğitim Bakanlığı programlarında ve literatürde sanatseverlik, sporseverlik, arkadaş sevgisi, hayvan sevgisi, müzikseverlik, öğrenme sevgisi, millet sevgisi, Atatürk sevgisi, kardeş sevgisi, Peygamber sevgisi, vatanseverlik, okul sevgisi değerleri sevgi bağlamında yer alan değerlerdendir.

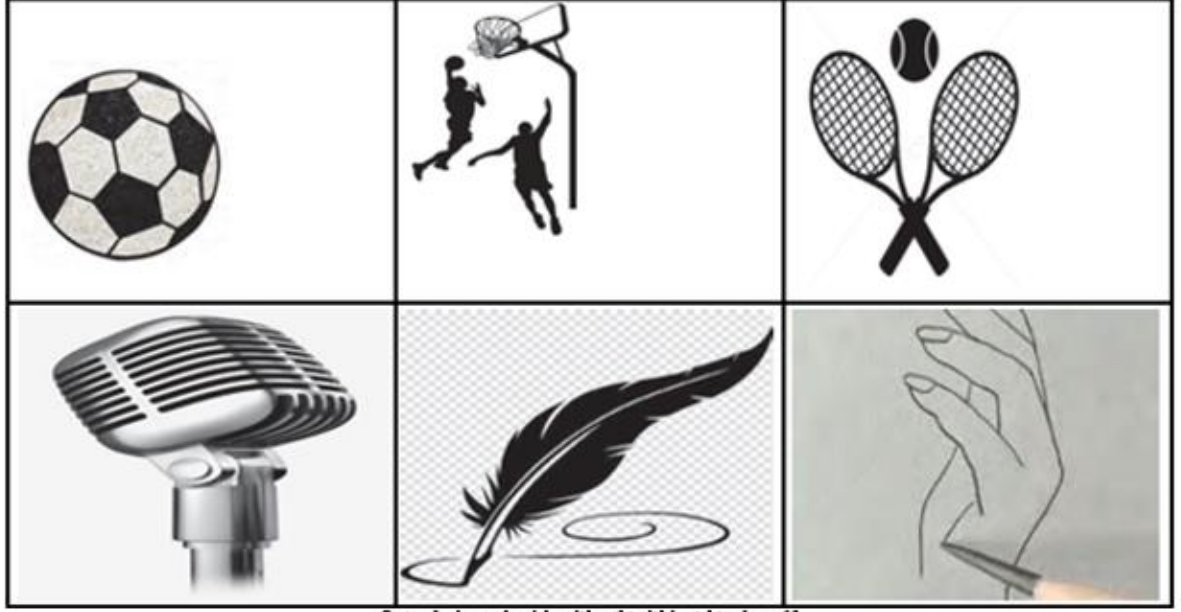
5.sınıf rehberlik etkinliklerinde sanatseverlik, sporseverlik, arkadaş sevgisi, hayvan sevgisi, müzikseverlik, öğrenme sevgisi değerleri bulunmaktadır.

Sporseverlik ve Sanatseverlik

Sporseverlik ve sanatseverlik değeri etkinlik 9, 15 ve 18 numaralı etkinliklerde doğrudan, 1 nolu etkinlikte dolaylı olarak yer almaktadır.

Etkinlik 9’da sporseverlik ve sanatseverlik değerleriyle ilgili resimler Şekil 5’te verilmiştir.

SANATTA VE SPORDA HOŞLANDIKLARIMI KEŞFEDİYORUM!

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.62

Şekil 5. Etkinlik 9'a (Sanatta ve Sporda Hoşlandıklarımı Keşfediyorum) ait görseller

Etkinlik 18'de (Etkinlik Akvaryumum) uygulayıcının etkinliğin başındaki açıklamasında ve çeşitli spor ve sanat dallarının yer aldığı Şekil 5'te sporseverlik değeri bulunmaktadır. Etkinlik sonunda *“Sanatsal ve sportif etkinlikler günlük yaşamımızda serbest zaman faaliyetlerimizi sürdürmede oldukça önemlidir. Her birimiz farklı etkinliklerde başarılı olabiliriz. Bu etkinlikler içinde başarılı olduklarımızı ayırt edebilmemiz, daha isabetli seçimler yapmamızı ve mutlu olmamızı sağlayabilir.”* şeklinde yapılan açıklamada da sporseverlik ve sanatseverlik değeri vurgulanarak etkinlik sonlandırılmıştır. Bu etkinliğe ait görseller Şekil 6'te verilmiştir.

ETKİNLİK AKVARYUMUM

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s. 110

Şekil 6. Etkinlik 18'e (Etkinlik Akvaryumum) ait görseller

Etkinlik 15. Seninle Çok İyi Anlaşacağız: Etkinlikte karakter güçlerine dair verilen örnek olaylarda sanatseverlik ve sporseverlik değeri de bulunmaktadır. Sporseverlik değerinin yer aldığı *örnek olay 1* aşağıdaki gibi verilmiştir:

Örnek olay 1: “Merhaba değerli arkadaşım. Ben Derya. Mektup gönderen diğer arkadaşlarımızın hemen yanındaki sınıfta okuyorum. 5. sınıf öğrencisiyim. Okulumuzun futbol takımının da kaptanıyım. Geçen hafta beden eğitimi dersinde maç 6. sınıflarla maç yaptık. Tam 4 tane gol attım. Ama maalesef yenildik. Olsun. Daha çok çalışarak daha da iyisini yapabiliriz. Bizden büyük sınıflarla maç yapacağımız zaman herkes bize bu maçı kazanamayacağımızı söylemişti. Ama cesurca hareket etmemiz ve kendimize inanmamız gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çok iyi bir takımımız var ve hatalarımızdan ders alarak daha da güçlü bir takım oluyoruz. Peki, senin ilgilerin neler? Bana kendinden bahsetmek ister misin? Mektubunu dört gözle bekliyorum.” (s. 99)

Sanatseverlik değerinin yer aldığı *örnek olay 2(Adalet)* aşığıdaki gibi verilmiştir:

Örnek olay 2: ‘‘ Merhaba değerli arkadaşım. Ben Berna. Aylin ile sınıf arkadaşınız. Ben de 5. Sınıf öğrencisiyim. Yani aslında seninle de sınıf arkadaş sayılırız. Resim yapmayı çok seviyorum. Hatta bir arkadaşımın doğum gününde onun karakalem resmini çizip ona hediye etmiştim. Çok mutlu olmuştu. Ama aslında hata yapmışım. Çünkü bunu gören diğer arkadaşlarım kendilerini de çizmemi istediler. Tabii ki onları da çizdim. Çünkü resim yapmayı ve arkadaşlarımı güldürmeyi çok seviyorum. ’’

Etkinlik 1. Gelin Tanış Olalım: Etkinlikte okulun personellerinin tanıtıldığı bölümlerde sporseverlik ve sanatseverlik değeri bulunmaktadır. Okulun personellerinden beden eğitimi öğretmeni tanıtılırken sporseverlik değeri, görsel sanatlar öğretmeni tanıtılırken ise sanatseverlik değeri dolaylı olarak vurgulanmıştır. Bu etkinlikte beden eğitimi ve görsel sanatlar öğretmenlerine tanıtımlarına ait ipuçlarına ait görsel Şekil 7’de verilmiştir.

GELİN TANIŞ OLALIM	
Çalışma Yaprağı 1	
OKUL PERSONELİ	İPUCU
Beden Eğitimi Öğretmeni:	Merhaba! Benimle birlikte futbol, basketbol, voleybol gibi sporları öğreneceksiniz. Bilin bakalım ben kimim?
Görsel Sanatlar Öğretmeni:	Merhaba! Eskiden bana ‘Resim Öğretmeni’ derlerdi. Dersimizde birlikte resimler çizim, boyamalar yapacağız. Ayrıca sanatın bizim için ne kadar önemli olduğunu keşfetmeye çalışacağız. Bilin bakalım ben kimim?

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.24

Şekil 7. Etkinlik 1’e (Gelin Tanış Olalım) ait görsel

Arkadaş Sevgisi

Etkinlik 15. Seninle Çok İyi Anlaşacağız: Etkinlikte ‘‘Arkadaşlık kurmada karakter güçlerini kullanır’’ kazanımlarına yönelik hazırlanan etkinlikteki adalet karakter gücüne dair verilen *örnek olay 3*’te arkadaş sevgisi değeri bulunmaktadır ve bu durum aşığıdaki gibi verilmiştir:

Örnek olay 3: “Merhaba değerli arkadaşım. Ben Cemil. Aylin ve Berna ile sınıf arkadaşınız. Ben de 5. sınıf öğrencisiyim. Sınıfımızın sınıf başkanıyım. Arkadaşlarım beni sınıf başkanı seçtiklerinde çok mutlu oldum çünkü onlarla bir arada olmayı ve birlikte sınıfımız için bir şeyler yapmayı çok istiyorum. Bazen beni çok yorsalar da her zaman iyi anlaşıyoruz ve öğretmenlerimiz de bizi çok seviyorlar. Biz bir arada çok iyi işler çıkarıyoruz. Zaman zaman zorlandığımızda da birbirimize destek oluyoruz.” (s. 99)

Etkinlik 22. Sürdürülebilir Arkadaşlıklar: Arkadaşlık ilişkilerini sürdürmek için yapabileceklerini bilir kazanımına uygun hazırlanan etkinlik 22’de uygulayıcının sorduğu sorular ve örnek olayda arkadaş sevgisi değeri vardır. Aşağıda bu örnek olay verilmiştir:

Örnek olay 4: “Bugün sizleri Mete ile tanıştıracam. Mete, derslerinde çok başarılı bir öğrenciymiş. Öğretmenleri Mete’yi ders başarılarından dolayı hep tebrik edermiş. Ancak Mete’nin bazı davranışlarını düzeltmesi gerektiğini düşünürler ve Mete’yi de uyarırlarmış. Çünkü Mete arkadaşlarıyla oyun oynarken kuralları hep kendisi koymak ister, arkadaşları kabul etmeyince de hemen küsermiş. Bahçede sıra olacakları zaman arkadaşlarını iter, en öne geçmeye çalışmış. Arkadaşları Mete’nin herkese lakap takmasından hiç hoşlanmazlarmış. Onlar Mete’ye şaka yaptıklarında ise Mete kızar ve bazen de kavga çıkarırmış. Mete’yi uyarmalarına rağmen davranışlarını değiştirmede için arkadaşları zamanla ondan uzaklaşmaya başlamışlar.

Mete’nin bu davranışlarına rağmen sınıf arkadaşı Erdem, Mete’yle arkadaşlığını sürdürmeye devam ediyormuş. Erdem, Mete’ye hatalarını söyler, davranışlarını düzeltmesi için ona yardım etmeye çalışmış. Ama Mete, Erdem’i hiç dinlemezmiş. Bir gün Mete Erdem’i kenara çekip ona demiş ki; ‘Mete ben sana yardım etmeye çalışıyorum ama beni hiç dinlemiyorsun. Her şeyle dalga geçtiğin için seninle hiç konuşamıyorum. Böyle davranmaya devam edersen yakında hiç arkadaşın kalmayacak.” Erdem cümlesini bitirince Mete Erdem’e dönmüş ve “Ben kimseden yardım istemedim. Sizler oyun oynarken benim dediklerimi hiç yapmıyorsunuz. Artık sen de benimle konuşma.” demiş. Erdem üzülerek yerine geçmiş ve Mete ile bir daha konuşmamış. Erdem’le de arası bozulan

Mete, iyice yalnız kalmış. Zamanla hatalı davranışlarını fark etmiş ama özür dilemeyi bilmediği için arkadaşlarıyla barışamamış. Başarılı olduğu ders notları da düşmeye başlamış. Mete bir gün, “Herkes birbiriyle oyun oynuyor, konuşuyor, geziyor ama ben yalnızım. Kimse benimle konuşmuyor, beni yanlarına çağırmıyorlar ve oyunlarına almıyorlar. Benim neden hiç arkadaşım yok?” diye düşünmeye başlamış. Gel zaman git zaman, Mete zamanla bazı davranışlarını değiştirerek arkadaş edinmeye ve arkadaşlıklarını sürdürmeye başlamış. Sınıfta ve okulda en sevilen çocuklardan biri olmuş. Erdem de onun en yakın arkadaşı olmuş. Derslerinde de çok başarılı olarak, okulunu başarıyla bitirmiş.” (s. 128)

Etkinlik 30. Sanal Gerçeklik: Etkinlik boyunca öğrencilere yöneltilen sorularda ve çalışma yaprağı 1’de sanal arkadaşlığa dair verilen açıklamalarda arkadaş sevgisi değeri bulunmaktadır. Bu durum Şekil 8’de verilmiştir.

SANAL GERÇEKLİK

Süreç (Uygulama Basamakları):

1. Uygulayıcı tarafından aşağıdaki yönerge ile etkinlik başlatılır:
“Sevgili öğrenciler hepinize merhaba. Bugün sizlerle arkadaşlığı konuşacağız. Gelin şimdi, arkadaşlarınızla en çok ne yapmayı sevdiğinizi söyleyeceğiniz bir oyun oynayalım. Oyunumuz için yanımda bir top getirdim. Aranızdan birinin ismini söyleyecek ve elimdeki topu ona doğru atacağım. Topu tutan öğrenci, arkadaşları ile yapmayı en çok sevdiği şeyi söyleyecek ve topu atmak istediği arkadaşının ismini söyleyerek topu ona doğru atacak. Böylece sıra, ismi söylenen öğrenciye geçmiş olacak. Süreç bu şekilde devam edecek. Hazırsanız başlayalım!”
2. Uygulayıcı sınıftan bir öğrencinin adını söyleyerek topu o öğrenciye atar ve oyunu başlatır.
3. Öğrenciler oyunu tamamladıktan sonra uygulayıcı topu kaldırır ve öğrencilere aşağıdaki soruları yöneltir:
 - Arkadaşlık denildiğinde aklınıza neler geliyor?
 - Arkadaşlarınızla nerelerde tanıştınız?
 - Arkadaşlarınızla neler yapıyor, birlikte nasıl zaman geçiriyorsunuz?
4. Gönüllü öğrencilerden gelen yanıtlar alındıktan sonra sınıf 5 farklı gruba ayrılır ve her gruba Çalışma Yaprağı-1 dağıtılır.
5. Gruplara Çalışma Yaprağı-1’i tamamlamaları için belirli bir süre verilir. Her gruptan birer grup temsilcisi seçmeleri istenir.
6. Süre tamamlandıktan sonra tüm grup sözcülerinin doldurmuş oldukları Çalışma Yaprağı-1’i sınıfta paylaşımları sağlanır.
7. Paylaşımlar alındıktan sonra öğrencilere sanal arkadaşlığın tanımı “internet aracılığıyla, sesli ve/veya görüntülü görüşme, yazışma ile gerçekleşen bir arkadaşlık” şeklinde yapılır.

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.167

Şekil 8. Etkinlik 30’ a (Sanal Gerçeklilik) ait görsel

Etkinlik 17. Nasıl Anlatsam: “Beden dilinin iletişimdeki önemini fark eder.” Kazanımına yönelik hazırlanan etkinlikteki çalışma yaprağı 1’de verilen senaryoda arkadaş sevgisi değeri bulunmaktadır. Bu durum örnek olay 4 ‘te verilmiştir:

Senaryo 1:

Ali: Ömer neyin var? Hasta mı oldun?

Ömer: Galiba hasta oldum. Başım ağrıyor ve biraz da midem bulanıyor.

Ali: Hasta olmana çok üzüldüm. Ben de tam okul çıkışında oynayacağımız oyunla ilgili konuşmak için senin yanına gelmiştim.

Ömer: Ali bu halde oyun oynayabileceğimi sanmıyorum. Eve gitmek istiyorum. Başka bir gün oynasak olmaz mı?

Ali: Olur tabii. Sen yeter ki iyi ol, iyileştiğinde yine oynarız. Gel seni öğretmenimizin yanına götüreyim seninle ilgilensinler.

Ali öğretmenlerinin yanına gidebilmek için Ömer’e yardım ederek sınıftan çıkarlar. (S. 106)

Etkinlik 23.Duygu Sandalyesi: Çalışma yaprağı 2’de yer alan pozitif duygularda yer alan “Uzun süredir görmediğim ve çok sevdiğim bir arkadaşım beni ziyarete geldi.” cümlesinde arkadaş sevgisi değeri dolaylı bulunmaktadır. Bu durum Şekil 9’da verilmiştir.

DUYGU SANDALYESİ

Çalışma Yaprağı 2

Pozitif Duygular	Negatif Duygular
Çok emek vererek hazırladığım maketim arkadaşlarım tarafından çok beğenildi.	Tam çöpleri kutuya atacağım sırada önüme bir kedi fırladı.
Uzun süredir görmediğim ve çok sevdiğim bir arkadaşım beni ziyarete geldi.	Küçük kardeşim ev ödevimin üstüne meyve suyu döktü.

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.135

Şekil 9. Etkinlik 23’te (Duygu Sandalyesi) ait görsel

Hayvan Sevgisi

Etkinlik 23. Duygu Sandalyesi: Çalışma yaprağı 1’de yer alan pozitif duygulardaki “Çok sevdiğim evcil hayvanım bugün biraz rahatsızlandı.” Cümlesinde hayvanseverlik değeri bulunmaktadır.

Müzikseverlik

Etkinlik 9. Sanatta ve Sporda Hoşlandıklarımı Keşfediyorum: Etkinlikte uygulayıcı görseller vererek hoşlandıkları alanlara ait görselleri işaretlemelerini ister. Süreç tartışma sorularıyla devam eder. Bu durum Şekil 10’de verilmiştir.

SANATTA VE SPORDA HOŞLANDIKLARIMI KEŞFEDİYORUM!

Çalışma Yaprağı 1

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.62

Şekil 10. Etkinlik 9’a (Sanatta ve Sporda Hoşlandıklarımı Keşfediyorum) ait görseller

Öğrenme Sevgisi

Etkinlik 13. Bileğimdeki Güç: Çalışma yaprağı 1’de verilen görselde ve etkinlik bilgi notu 2’de verilen örnek olayda öğrenme sevgisi değeri bulunmaktadır. Bu durum Şekil 11’te verilmiştir.

BİLEĞİMDEKİ GÜÇ

Çalışma Yaprağı 1

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.83

Öğrenme aşkı

Deniz yeni şeyler öğrendiğinde çok mutlu olan, farklı bilgiler öğrenmek için önüne gelen tüm fırsatları değerlendiren bir öğrencidir. Bulduğu her fırsatta kitapları kurcalayan Deniz arkadaşları tarafından tam bir kitap kurdu olarak bilinir.

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.85

Şekil 11. Etkinlik 13'e (Bileğimdeki Güç) ait görsel

Saygı Değeri

Millî Eğitim Bakanlığı programlarında ve literatürde anne babaya saygı, engellilere saygı, dini günlere saygı, dini değerlere saygı (namaz, oruç, hadis, ayet, sure, dua, hac vb.), kültüre saygı, sanata saygı, Türk bayrağına ve İstiklal Marşı'na saygı, Türk büyüklerine saygı, özel yaşamın gizliliğine saygı, farklılıklara saygı, ibadet yerlerine saygı, öğretmene saygı, yaşlılara saygı, benliğine saygı, saygı bağlamında yer alan değerlerdendir.

Etkinliklerde saygı değeri ve farklılıklara saygı, yaşlılara saygı alt değerleri yer almaktadır. Saygı değerinin 5.sınıf rehberlik etkinliklerde doğrudan verilme sayısı 4 iken dolaylı verilme sayısı 3'tür.

Etkinlik 3. Kurallar Olmadan Asla: Kazanımda yer alan 'Kurallar Olmadan Asla' etkinliğinde öğrencilerle birlikte kurallar oluşturulurken saygılı olma değerine de vurgu yapılmaktadır. Etkinlik bilgi notunda yer alan örnek sınıf kural listesinin bir kısmının ekran görüntüsü Şekil 12'de verilmiştir.

Kural	Öğrencide Gözlenen Davranışlar
Saygılı olma	• Söz alarak konuşur. • Arkadaşlarının eşyalarını izin alarak kullanır. • Konuşanı dinler. • Nezaket sözcükleri (özür dilerim, teşekkür ederim vb.) kullanır.

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.33

Şekil 12. Etkinlik 3'e (Kurallar Olmadan Asla) ait görsel

Etkinlik 7. Hayalimdeki Okul ve Sınıf: Çalışma Yaprağı-1’de değerlere vurgu yapılmıştır. Saygı değerini içerisinde barındıran sınıf kurallarından bazıları verilmiştir.

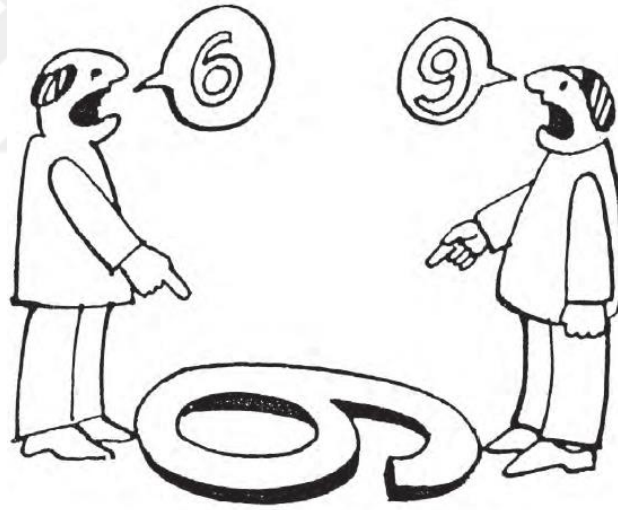
Saygılı olalım

- Arkadaşının eşyasını izin alarak kullanır.
- Başkalarının konuşmalarını ilgiyle dinler, onların konuşması bittikten sonra kendisi söz alır.
- Arkadaşları ile konuşurken alay/argo ve küfür ifadeleri kullanmaz.
- Kantinde sıraya girer.
- Oyun kurallarına uyar.

Etkinlik bilgi notu Okul ve sınıf kuralları ve bu kurallara ait gözlenebilir davranışlar(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri s.50)

Farklılıklara saygı duyma

Etkinlik 25. Gözlüğüm Şekil: Etkinlik sonunda uygulayıcın yaptığı şu açıklamada “Sevgili öğrenciler. Her insanın kendine özgü bir bakış açısının olduğu, bu nedenle insanların bir olaya farklı açılardan yaklaşabileceği ve bunun hayata bir bakıma zenginlik katacağını unutmayalım.” denilerek farklılıklara saygı duyma değeri vurgulanmıştır. Bu durum gösterir ve ortaokul rehberlik etkinlikleri kitabından alınmış görsel Şekil 13’te verilmiştir.

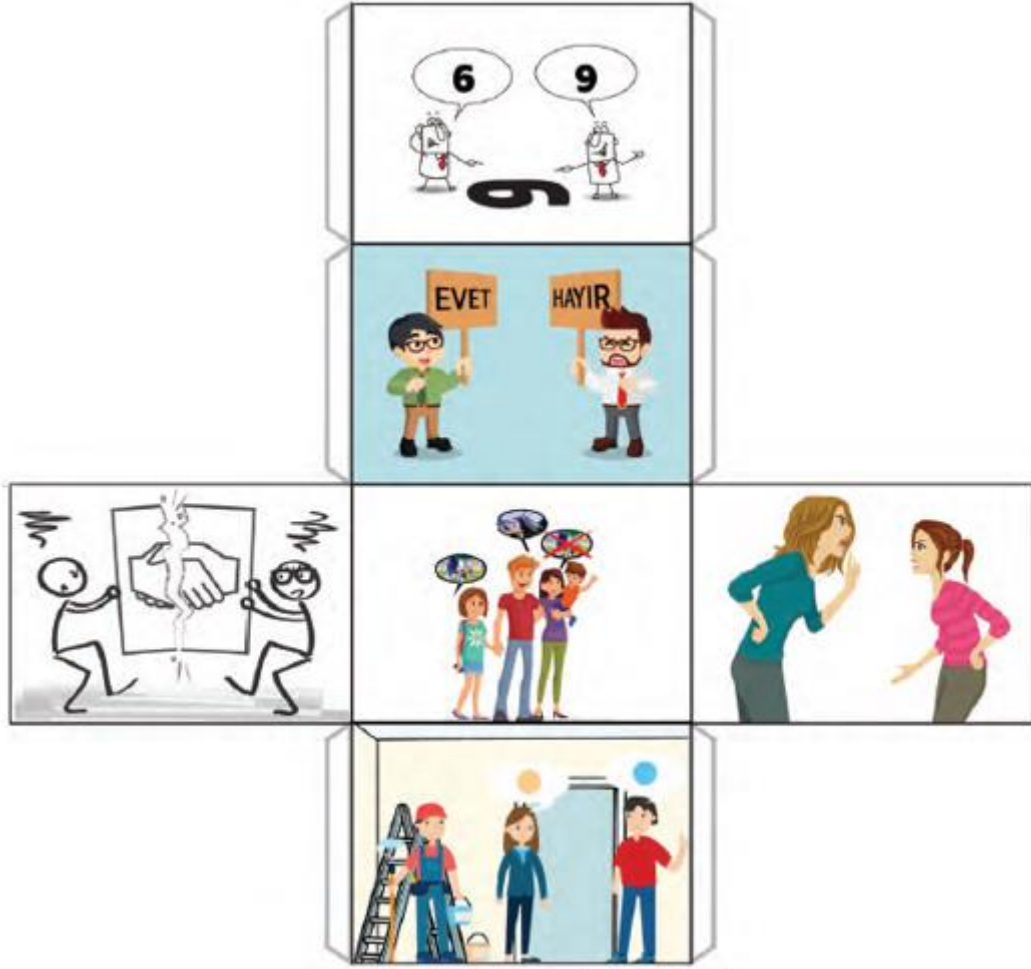

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.145

Şekil 13. Etkinlik 25’e (Gözlüğüm Şekil) ait görsel

Etkinlik 28. Başka Başka Büyüyoruz: “Sevgili öğrenciler, bugün sizinle büyüme ve gelişme sürecinde bireysel farklılıklar olduğu üzerinde duracağız. Bildiğiniz gibi her birimizin büyüme ve gelişme süreci farklılıklarla ilerliyor. Bu farklılıkları fiziksel, sosyal ve duygusal olarak adlandırabiliriz.” şeklinde açıklanan etkinliğin amacında farklılıklara saygı duyma değeri vurgulanmıştır.

Etkinlik 31. Çatışmalar Hep Var: Çalışma yaprağı 1'deki görsellerde ve etkinlik bilgi notunda farklılıklara saygı duyma değeri de bulunmaktadır. Etkinlikte farklılıklara saygı duyma değerinin yer aldığı bilgi notu “Unutmayalım ki çatışma farklı fikirdeki insanlar arasındaki etkileşimin doğal bir sonucudur, çatışmalar sağlıklı, yapıcı ve düzenli şekilde çözümlenebildiği sürece, tüm taraflar için kısa ve uzun vadeli faydalar oluşturacaktır.” şeklinde olup bu değerle ilgili görsel Şekil 14’te verilmiştir.

Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.174

Şekil 14. Etkinlik 31'e (Çatışmalar Hep Var) ait görseller

Yaşlılara Saygı

Etkinlik 26. Farklılıklar Harmonisi: Etkinlik sonunda verilen bilgi notunda da yaşlılara saygı duyma değerinin bulunduğu bir kesit şöyledir:

Filipinler’de bir eve misafir olduğunda o evin en yaşlı kişisini bulup ondan dua istemek oldukça yaygın bir gelenektir. Yaşlı kişinin elini alnına koyup ona saygını gösterebilirsin.

Etkinlik 27. Nezaket Balonlarım: Çalışma yaprağı 1’de nasıl yardım edileceği ve yardım sonunda neler hissedileceğine dair etkinlikteki “*Arkadaşlarınla oyun oynarken komşunuz Osman Amca’yı market poşetleriyle eve dönerken gördün. Nefes nefese kalmış ve çok yavaş yürüyor.*” örnek cümlesinde yaşlılara saygı değeri bulunmaktadır.

Sorumluluklarına duyarlı olma

Sorumluluklarına duyarlı olma değeri 3, 7, 10 ve 12’nci etkinliklerde doğrudan verilirken 16. etkinlikte dolaylı olarak verilmiştir.

Etkinlik 3. Kurallar Olmadan Asla: Kazanımda yer alan ‘Kurallar Olmadan Asla’ etkinliğinde öğrencilerle birlikte kurallar oluşturulurken sorumluluk sahibi olma değerine de vurgu yapılmaktadır. Etkinlik Bilgi notunda yer alan örnek kural listesinin bir kısmı Şekil 15’te verilmiştir:

Kural	Öğrencide Gözlenen Davranışlar
Sorumluluk sahibi olma	• Derse araç gereçlerini getirir. • Derslere zamanında gelir. • Ödevlerini zamanında yapar.

Şekil 15. Etkinlik 3’e (Kurallar Olmadan Asla) ait görsel

Etkinlik 7. Hayalimdeki Okul ve Sınıf: Çalışma Yaprağı-1’deki kurallara ait gözlenebilir davranış kartlarında değerlere vurgu yapılmıştır. Sorumluluklarına duyarlı olma değerini içerisinde barındıran sınıf kurallarından bazıları etkinlik bilgi notunda verilmiştir:

Sorumluluk sahibi olalım • Okula zamanında gelir. • Zil çaldığında sınıfa girer. • Ödevi zamanında yapar. • Ders araç gereçlerini getirir. • Dersine hazırlıklı gelir. • Sınıf araç gereçlerini düzenli kullanır. • Öğretmenin verdiği görevleri yerine getirir.

Etkinlik bilgi notu. Okul ve sınıf kuralları ve bu kurallara ait gözlenebilir davranışlar (Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri s.50)

Etkinlik 10. Hazırlanıyorum Başarıyorum: Çalışma yaprağı 1’deki etkinlik öyküsünde ve çalışma yaprağı 2’deki davranış çizelgesinde sorumluluklarına duyarlı olma değerine vurgu yapılmıştır. Örneğin etkinlik öyküsünde sorumluluklarına duyarlılık değerinin yer aldığı bir cümle şöyledir: “*Öğretmen, Dağınık ve Uykulu’ya dönerek, yapmadıkları ödevlerini tamamlamalarını, bir dahaki derse daha hazırlıklı gelmelerini ister.*” Davranış çizelgesinde de sorumluluklarını yerine getirme değeriyle ilgili cümleler bulunmaktadır. Etkinlikte yer alan davranış çizelgesindeki bazı cümleler Şekil 16’da verilmiştir:

[illegible]

Etkinlik bilgi notu 6. Davranış takip çizelgesi (Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.67)

Şekil 16. Etkinlik 10'a (Hazırlanıyorum Başarıyorum) ait görsel

Etkinlik 12. Benim Bir Hayalim Var: Çalışma yaprağı 1’de yer alan örnek amaç cümlelerinde sorumluluklarına duyarlı olma değeri bulunmaktadır. Örnek amaç cümlelerinden bazıları etkinlik bilgi notu şekil 17’de verilmiştir:

Akademik amacımın konusu

A Dersi

Amaç cümlesi (Amacım):

Bir haftalık amaç örnekleri:

- Evde hafta içinde 15 sayfa hikâye, roman vb. kitap ya da süreli yayın (dergi) okuyacağım.
- A dersinde verilen beş alıştırmaya ek iki alıştırmaya yapacağım.
- Canlı derslerde kamera ve mikrofon açık olarak derse katılacağım.
- Her gün A dersinde öğretmene ders içeriği ile ilgili soru soracağım, sorulara cevap verip tartışmalara katılacağım.
- Bu hafta A dersinde konusunda fazladan 2 saat daha çalışacağım ve alıştırmaya yapacağım.

Bir dönemlik amaç örnekleri:

A dersindeki başarımları’dan puana taşıyacağım.

Etkinlik bilgi notu 7. Akademik amaç örnekleri (Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.75)

Şekil 17. Etkinlik 12’e (Benim Bir Hayalim Var) ait görsel

Etkinlik 16. Anlamak İçin Dinliyorum: Etkinliğin girişindeki örnek olay 5’te sorumluluklarına duyarlı olma değerine dolaylı vurgu yapılmıştır:

Örnek olay 5: “Bir gün öğretmen, öğrencilere okul gezisi için velilerinden izin yazısı getirmelerini istedi. Öğretmen izin yazısı getirmeyenlerin okul gezisine katılamayacağını söyledi. Öğrencilerin çoğunluğu öğretmeni dikkatle dinlediler, ancak sınıfta üç öğrenci, öğretmenlerini dikkatle dinlemediler. Ertesi gün bu öğrenciler okula formu imzalatmadan geldiler ve okul gezisine katılamadılar.”

Yardımlaşma

Yardımlaşma değeri etkinlik 5, 15, 17, 20, 27’de doğrudan yer almaktadır.

Etkinlik 5. Yardım Balonlarım: Kazanımda yer alan ‘Yardım balonlarım’ etkinliğinde hangi durumlarda kimden yardım isteyeceğini öğrenmesiyle yardımlaşma değerine vurgu yapılmıştır. Etkinlikte çalışma yaprağı 2’deki görselde yardımlaşma değeri bulunmaktadır. Bu durum Şekil 18’de verilmiştir.

Şekil 18. Etkinlik 5'e (Yardım Balonlarım) ait görsel

Etkinlik 15. Seninle Çok İyi Anlaşacağız: Çalışma yaprağı 1'de yer alan mektuplarda karakter güçlerine dair örnek olaylar yer almaktadır. Yardımlaşma değerlerine ait örnek olay aşağıda verilmiştir:

Örnek olay 6: “Merhaba değerli arkadaşım. Ben Emre. Seni tanıdığımı çok memnun oldum. Arkadaşlarımızla size bu mektupları yazmaya karar vermek benim fikrimdi. Çünkü yeni arkadaşlar edinmeyi, insanlarla konuşmayı çok seviyorum. Ayrıca okulumuzun düzenlediği sosyal yardım çalışmalarına da gönüllü olarak katılıyorum. Çünkü insanlar iletişim kurmak, onlara yardım etmek, onları dinlemek ve problemlerini paylaşmak, onlar için elimden geleni yapmak içimdeki en büyük tutku. Sen de insanlara yardım etmeyi seviyor musun? Bunu bana yazabilirsin. Seninle iyi bir arkadaş olabileceğimizi düşünüyorum. Kendine çok iyi bak...” (s. 100)

Etkinlik 17. Nasıl Anlatsam: Çalışma yaprağı 1'de yer alan örnek olayda arkadaşının hasta olduğunu gören öğrenci onu öğretmeninin yanına götürerek yardımcı olur. Bu durum Şekil 19'da verilmiştir.

Çalışma Yapağı 1

Senaryo-1

Ali ve Ömer teneffüste okul çıkışı birlikte oyun oynamak için sözleşmişlerdir. Son teneffüste oynayacakları oyunla ilgili aklına gelenleri söylemek için Ömer'in yanına giden Ali onun hasta olduğunu görür.

Ali: Ömer neyin var? Hasta mı oldun?

Ömer: Galiba hasta oldum. Başım ağrıyor ve biraz da midem bulanıyor.

Ali: Hasta olmana çok üzüldüm. Ben de tam okul çıkışında oynayacağımız oyunla ilgili konuşmak için senin yanına gelmişim.

Ömer: Ali bu halde oyun oynayabileceğimi sanmıyorum. Eve gitmek istiyorum. Başka bir gün oynasak olmaz mı?

Ali: Olur tabii. Sen yeter ki iyi ol, iyileştiğinde yine oynarız. Gel seni öğretmemizin yanına götürüyüm seninle ilgilenirler.

Ali öğretmenlerinin yanına gidebilmek için Ömer'e yardım ederek sınıftan çıkarlar.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.106)

Şekil 19. Etkinlik 17'ye (Nasıl Anlatsam) ait görsel

Etkinlik 20. Mesleğimle Var Oluyorum: Çalışma yapağı 2'de meslek sahibi olmanın sosyal ihtiyaçlar açısından önemine vurgu yapılan “*Bir meslek sahibi olabilirsem çevremde yardıma muhtaç kimselere yardım edebilirim.*” ifadesinde yardımlaşma değeri bulunmaktadır.

Etkinlik 27. Nezaket Balonlarım: “Yardım etme becerilerini kullanır.” kazanımına yönelik hazırlanan nezaket balonlarım etkinliğinde bazı durumlarda nasıl yardım edileceği ve yardım ettikten sonra neler hissettiklerine dair cümleler vardır. Bu cümleler etkinlik bilgi notunda verilmiştir. Bu durum Şekil 20'de verilmiştir.

ÖRNEK DURUM	NASIL YARDIM EDEBİLİRSİN?	SONRA NE OLUR? NELER HİSSEDERSİN?
1. Teneffüste öğrencilerden biri koşarken yere düştü. Öğrencinin yakınlarında sadece sen varsın.		
2. Sınava birkaç gün kaldı. İlk sınavından düşük bir not alan arkadaşını teneffüste ders çalışırken gördün. Tedirgin ve üzgün göründüğünü fark ettin.		
3. Okuldan eve geldin. Annen akşam yemeği için hazırlık yapıyor, kardeşinle ilgilenmeye çalışıyor ve biraz yorgun görünüyor.		
4. Arkadaşlarınla oyun oynarken komşunuz Osman Amca'yı market poşetleriyle eve dönerken gördün. Nefes nefese kalmış ve çok yavaş yürüyor.		

Etkinlik bilgi notu 8. Yardım etme becerileri çalışma kağıdı (Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.156)

Şekil 20. Etkinlik 27'ye (Nezaket Balonlarım) ait görsel

Çalışkanlık

Etkinlik 12. Benim Bir Hayalim Var: Çalışma yaprağı 1’de yer alan haftalık ve aylık örnek amaç cümlelerinde çalışkanlık değeri de bulunmaktadır (bkz. Şekil 17)

Etkinlik 19. Geldim, Gördüm, Ürettim: Çalışma yaprağı 2’deki çalışkanlık değerlerinin yer aldığı atasözlerinden ikisi şunlardır:

- *Emek olmadan yemek olmaz.*
- *Özenle ve çok çalışmadan bir şey kazanıp meydana getiremeyiz. Yiyip içmek, harcamak ve kısacası yaşayabilmek için haksız bir yolla değil, alın teri dökerek kazanmamız şarttır.*

Etkinlik 33. Akademik Ağaç Merdivenim: Etkinlik sürecinde uygulayıcı tarafından sorulan aşağıdaki sorularda çalışkanlık değeri ön plana çıkmaktadır.

- *Merdiven basamaklarınızın her biri gerçekleştirdiğiniz akademik amaçlarınızla doldu mu? Boş kalan merdiven basamaklarınız olduysa sizce neden boş kaldılar?*
- *Gerçekleştiremediğiniz akademik amaçlarınızı sizce neden gerçekleştiremediniz, engeller nelerdi?*
- *Akademik amaçlarınızı gerçekleştirmenizdeki engelleri nasıl ortadan kaldırabilirsiniz?*
- *Akademik amaçlarınızı gerçekleştirmenizi kolaylaştıran faktörler neler oldu?*
- *Gerçekleştirdiğiniz akademik amaçlarınız size kendinizi nasıl hissettirdi?*
- *Gerçekleştirdiğiniz akademik amaçlarınızın hayatınıza ne tür katkıları oldu?*
- *Henüz gerçekleştirememiş olmanıza rağmen yaptığınız çalışmalarla gerçekleştirmek için adımlar attığınız amaçlarınız var mı? Neler? (s.181)*

Ayrıca etkinlik sonunda yapılan açıklamada da çalışkanlık değeri vurgulanmaktadır:

“Sevgili öğrenciler... Bir öğrenci olarak her birinizin kısa ve uzun vadeli akademik amaçlarının olması gerekmektedir. Bu amaçlara ulaşma durumunuzla ilgili kendinizi zaman zaman değerlendirmeyi ihmal etmeyiniz. Amaçlarınıza ulaşmanızı engelleyen faktörler varsa bunlara yönelik önlem almak,

amaçlarınıza ulaşmanızı kolaylaştıran faktörler varsa bunlara da akademik gelişiminizde daha fazla yer vermek bizler için oldukça önemlidir.” (s.181)

Temizlik

Temizlik değeri 6 ve 7. etkinlikte doğrudan verilmişken 1 ve 23. etkinlikte dolaylı olarak verilmiştir.

Etkinlik 6. Kurallar İyi Ki Var: Çalışma yaprağı 1’deki “*Okul ve sınıf içini temiz tutmalı ve havalandırmalıyız. Sınıfta koşmamalıyız.*” kuralıyla ilgili aşağıdaki senaryoda temizlik değeri vurgulanmaktadır.

“Ders başlamadan önce sınıfta bazı arkadaşlarınız koşarak birbirlerini kovalamaktadırlar. Bu durumda sınıfta büyük bir toz bulutu oluşur. Lavabodan dönen ve nefes darlığı rahatsızlığı olan bir arkadaşınız kapıyı açıp içeri girdiğinde bu toz bulutuyla karşılaşır. O gün ilacını da yanına almayı unuttuğu için nefes alamaz duruma gelir. Öğretmeni acilen ilacına erişmeye çalışır. Diğer öğrenciler ve öğretmen de de nefes almakta sıkıntı çekerler.” (s.45)

Etkinlik 7. Hayalimdeki Okul Sınıf: Çalışma yaprağı 1’deki “*Temizlik: sınıfını temiz tutar.*” kuralında temizlik değeri bulunmaktadır.

Etkinlik 1. Gelin Tanış Olalım: Okul personellerinin tanıtıldığı etkinlikte yardımcı personellerin görevleri açıklanırken temizlik değerine vurgu yapılmaktadır. Aşağıda bu durum örneklendirilmiştir:

Yardımcı Personeller: Merhaba biz okulun temiz olması için çalışıyoruz. Her gün siz gittikten sonra sınıf ve okulumuzu temizliyoruz. Çöplerinizi çöp kutusuna atarak bize yardım edebilirsiniz. Bilin bakalım biz kimiz?

Etkinlik 23. Duygu Sandalyesi: Çalışma yaprağı 2’de negatif duyguların yer aldığı cümlelerde temizlik değeri bulunmaktadır. Bu duruma örnek aşağıda verilmiştir:

- Sıra arkadaşım yemek yedikten sonra ellerini hiç yıkamıyor ve ben bu durumdan çok rahatsızım.
- Tam çöpleri kutuya atacağım sırada önüme bir kedi fırladı.

Adil Olma

Adil olma değeri 14 ve 22. etkinlikte doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 14. Sahip Olduklarım: Adil olma değerinin yer aldığı görsel ve örnek olay Şekil 21’de verilmiştir:

Şekil 21. Etkinlik 14’e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay

Etkinlik 22. Sürdürülebilir Arkadaşlıklar: Çalışma yaprağı 3’te yazan cümlelerle ilgili öğrencilerin bir hafta boyunca yazan örnek durumlarla ilgili kendilerini gözlemlemeleri istenir. Örnek durumlardaki “Arkadaşıma karşı adil davrandım” cümlesinde arkadaşlık ilişkilerinde adil olmanın önemi vurgulanmıştır.

Hoşgörü

7. ve 26. Etkinlikte hoşgörü değeri doğrudan yer almaktadır.

Etkinlik 7. Hayalimdeki Okul Sınıf: Çalışma yaprağı 1’deki “*Hoşgörülü Olma: Okulunda farklı ülkelerden gelen arkadaşlarını dışlamaz.*” kuralında hoşgörü değeri bulunmaktadır.

Etkinlik 26. Farklılıkları Harmonisi:

Etkinlikte verilen aşağıdaki açıklamada hoşgörü değeri bulunmaktadır.

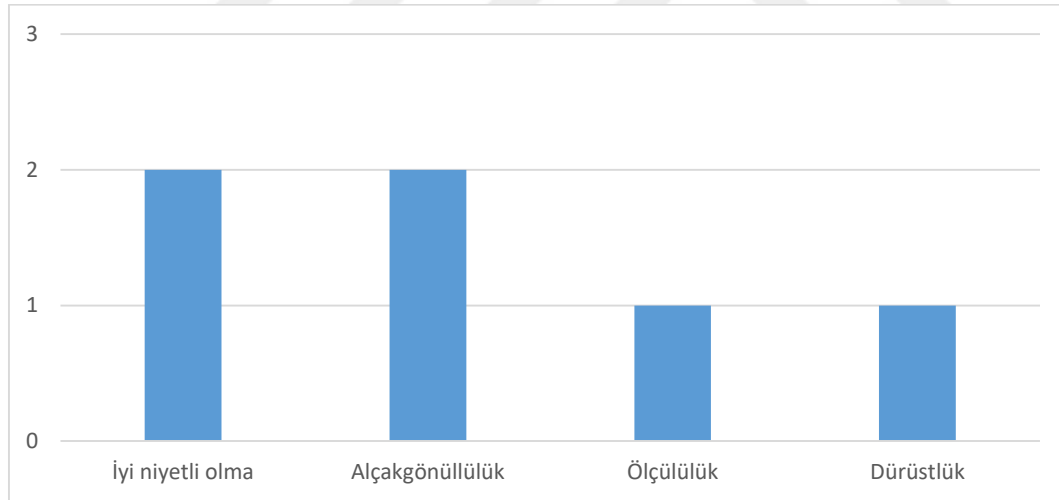
“Farklılıklar zenginliklerimizdir, bizleri geliştirir ve büyütürler. Kültürel farklılıklar ve bu farklılıklara duyarlı olup hoşgörü içinde yaşayabilmek birçok kültür ve medeniyete ev sahipliği yapmış Anadolu topraklarının bizlere bıraktığı önemli bir mirastır.”

Sağlıklı olmaya önem verme

Etkinlik 32. Hoşça Kal Arkadaşım: Etkinlikte arkadaşlığı sonlandırmaya sebep olacak durumlarla ilgili “Bir arkadaşınız size zararlı madde kullanmayı teklif etti. Ona ne söylersiniz?” cümlesinde sağlıklı olmaya önem verme değeri dolaylı olarak bulunmaktadır.

4.2.1.2. Ahlaki Değerler

5. sınıf rehberlik programında yer alan ahlaki değerler Grafik 4’te verilmiştir.

Grafik 4. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan değerler

5. sınıf rehberlik etkinliklerinde iyi niyetli olma (2), alçakgönüllülük(2), ölçülülük(1), dürüstlük(1) yer alan ahlaki değerlerdir. Aşağıdaki tablo 7’de bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 7

5.sınıf rehberlik etkinliklerinde ahlaki değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
İyi niyetli olma	13,15	13,15		2
Alçakgönüllülük	14,15	14,15		2
Ölçülülük	5	5		1
Dürüstlük	1	1		1
Toplam		6	0	

Tablo 7’te belirtildiği gibi iyi niyetli olma, alçakgönüllülük, ölçülülük, dürüstlük etkinliklerde doğrudan yer almaktadır.

İyi niyetli olma

Etkinlik 13. Bileğimdeki Güç: Çalışma yaprağı 1’de verilen görsel ve etkinlik bilgi notu-2’de verilen örnek olayda iyi niyetli olma değeri vardır. Bu durum Şekil 22’de verilmiştir.

<i>Okulda bir müzik korusunun kurulacağını duyan Caner ve Elif bu habere çok sevinirler ve mutlaka katılmayı derler. Seçmenin yapılacağı gün Caner sınıfa geldiğinde Elif’i sınıfta göremez. Onun hasta olduğunu ve o gün okula gelemeyeceğini öğrenir. Elif’in seçmelere katılamama durumunda olması Caner’i çok üzer ve öğretmenyle konuşmaya karar verir. Öğretmeni Caner’in arkadaşını böyle düşünmesini takdir eder ve Caner’den iyileştiğinde Elif’in yanına gelmesini ona bir şans daha verebileceğini iletmesini ister.</i> <i>Örnek olay 8. (s.86)</i>	 <i>Etkinlik 13’de yer alan görsel (s. 84)</i>
--	---

Şekil 22. Etkinlik 13’e (Bileğimdeki Güç) ait görsel ve örnek olay

Etkinlik 15. Seninle Çok İyi Anlaşacağız: Çalışma yaprağı 1’de yer alan mektuplarda karakter güçlerine dair örnek olaylar yer almaktadır. İyi niyetli olma değerine ait örnek durum aşağıda verilmiştir:

Örnek olay 9: “Merhaba değerli arkadaşım. Ben Emre. Seni tanıdığımı çok memnun oldum. Arkadaşlarımızla size bu mektupları yazmaya karar vermek benim fikrimdi. Çünkü yeni arkadaşlar edinmeyi, insanlarla konuşmayı çok seviyorum. Ayrıca okulumuzun düzenlediği sosyal yardım çalışmalarına da gönüllü olarak katılıyorum. Çünkü insanlar iletişim kurmak, onlara yardım etmek, onları dinlemek ve problemlerini paylaşmak, onlar için elimden geleni yapmak içimdeki en büyük tutku. Sen de insanlara yardım etmeyi seviyor musun? Bunu bana yazabilirsin. Seninle iyi bir arkadaş olabileceğimizi düşünüyorum. Kendine çok iyi bak.”(s.100)

Alçakgönüllülük

Etkinlik 14. Sahip Olduklarım: Alçakgönüllülük değerinin yer aldığı görsel ve örnek olay Şekil 23’te verilmiştir.

<i>Engin okulda yapılan deneme sınavlarının çoğunda birinci olmaktadır. Ancak Engin bunu sürekli söylemek yerine arkadaşlarının da kendisi kadar iyi yapabilmeleri için bildiği tüm bilgileri onlarla paylaşır, onlara yardımcı olur. Yanlık yaptığı sorularda nerede yanlış yaptığına bakar ve doğrusunu öğrenmek için çabalar.</i> <i>Örnek olay 10. (s.94)</i>	 <i>Etkinlik 14’te yer alan görsel (s. 89)</i>
---	---

Şekil 23. Etkinlik 14’e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay

Etkinlik 15. Seninle Çok İyi Anlaşacağız: Çalışma yaprağı 1’de yer alan alçakgönüllü olma değerine ait örnek durum aşağıda verilmiştir:

Örnek olay 11: “Merhaba değerli arkadaşım. Ben Fatih. Nasılsın? Umarım iyi ve mutlusundur. Arkadaşlarımızla size böyle bir mektup yazmaya karar verdiğimizde bana çok iyi mektup yazabileceğimi çünkü

kompozisyon yarışmasında okul birincisi olduğumu söylediler. Evet, yazmayı seviyorum ama bunda en iyisi olmama gerek yok. Yazmak ve okumak içimden gelen ve yapmayı sevdiğim şeyler. Sanırım benim en çok öne çıkan özelliğim hata ve kusurlarım olabileceğini kabul etmem ve başkalarının hatalarını çabuk affedebilmem. Bunların dışında derslerime çalışıyor ve ideallerime ulaşmak istiyorum. Peki, sen neler yapıyorsun? Okumayı seviyorum demiştin, senin mektubunu da büyük bir keyifle okuyacağım. Tanıştığımıza memnun oldum.” (s.100).

Ölçülülük

Etkinlik 5. Yardım Balonlarım: Şekil 24’te telefonu alındığı için ağlayan bir kız çocuğu vardır. Ölçülü olma konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Bu durum aile ilişkilerinin bozulmasına sebep olmuştur.

Şekil 24. Etkinlik 5’e (Yardım Balonlarım) ait görsel

Dürüstlük

Etkinlik 13. Bileğimdeki Güç: Çalışma yaprağı 1’de verilen görsel ve etkinlik bilgi notu-2’de verilen örnek olayda azim değeri vardır. Bu durum Şekil 25’te verilmiştir.

<i>Kayra, annesi evde yokken, annesinin çok sevdiği bir vazoyu yanlışlıkla kırmıştır. Annesi eve geldiğinde, Kayra annesi kızar diye düşünerek gerçeği söylemekte tereddüt etse de doğruluğa önem verdiği için annesine vazoyu yanlışlıkla kırdığını söyler. Annesi Kayra'ya kızmamış, “Bana doğruyu söylemen beni sevindirdi, teşekkür ederim. Bir dahakine daha dikkatli olursun, tamam mı?” der. Örnek olay 12. (s.85)</i>	 <i>Etkinlik 13'te yer alan görsel (s. 80)</i>
--	---

Şekil 25. Etkinlik 13'e (Bileğimdeki Güç) ait görsel ve örnek olay

4.2.1.3. Dini Değerler

Tablo 8

5. sınıf rehberlik etkinliklerinde dini değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Affedici olma	14, 15	14, 15		2
Dini ve manevi duyarlılık	14	14		1
Toplam		3	0	3

Tablo 8'de görüldüğü üzere 5. sınıf rehberlik etkinliklerindeki dini değerler; affedici olma (2) ve dini ve manevi duyarlılık(1) değeridir. Etkinlik 14 ve 15'te affedici olma, etkinlik 14'te ise dini ve manevi duyarlılık değeri doğrudan yer almaktadır.

Affedici olma

Etkinlik 14. Sahip Olduklarım: Affedici olma değerinin yer aldığı resim ve örnek olay Şekil 26'da verilmiştir.

Ali evde oyun oynarken su almak için mutfığa gider. O sırada odaya giren ablası ise Ali'nin oyuncak kamyonunu görmez ve üstüne basar, oyuncak kırılır. Odaya geri gelen Ali oyuncaklarının kırıldığını görünce çok üzülür. Ablası Ali ile konuşur kazayla olduğunu söyler ve özür diler. Ali ne kadar üzülse de ablasının özrünü kabul eder ve onu affettiğini söyler.

Örnek olay 13 (s.94)

Etkinlik 14'te yer alan görsel (s. 89)

Şekil 26. Etkinlik 14'e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay

Etkinlik 15. Seninle Çok İyi Anlaşacağız: Çalışma yaprağı 1'de yer alan mektuplarda karakter güçlerine dair örnek olaydaki “Sanırım benim en çok öne çıkan özelliğim hata ve kusurlarım olabileceğini kabul etmem ve başkalarının hatalarını çabuk affedebilmem.” cümlesinde affedici olma değeri vardır.

Dini ve manevi değerlere duyarlılık

Etkinlik 14. Sahip Olduklarım: Dini ve manevi değerlere duyarlılık değerinin yer aldığı görsel ve örnek olay Şekil 27'de verilmiştir.

Ders sırasında öğretmen öğrencilerine, “Çocuklar insanlar zaman zaman hayal kurarlar, olmasını istedikleri şeyleri hayal ederler. Sizin en büyük hayaliniz nedir?” diye bir soru sorar. Söz hakkı isteyen Mert “Öğretmenim benim en büyük hayalim bir gün dünya üzerindeki tüm savaşların, kavgaların bitmesi. İnsanlar birbirlerini daha çok sevseler, birbirlerine daha çok yardım etseler çok daha güzel bir dünya olur. İleride bir gün tüm savaşlar bitecek buna çok ama çok inanıyorum.” der.

Örnek olay 14 (s.95)

Etkinlik 14'te yer alan görsel (s. 89)

Şekil 27. Etkinlik 14'e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay

4.2.1.4. Toplumsal/Milli Değerler

Tablo 9

5.sınıf rehberlik etkinliklerinde toplumsal/milli değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değer	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Dayanışma	11	11		
Toplam		1	0	1

Tablo 9’da görüldüğü gibi dayanışma değeri etkinlik 11’de doğrudan yer almaktadır.

Dayanışma

Etkinlik 11. Ellerimiz El Ele: Etkinliğin “*Tek başımıza bir damlayız, birlikte bir okyanusuz.*” Cümlesiyle başlaması ve etkinliği herkesin katkısıyla tamamlamaları dayanışma değerlerinin bulunduğunu göstermektedir.

4.2.1.5. Estetik Değerler

Tablo 10

5.sınıf rehberlik etkinliklerinde estetik değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değer	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Estetik duyarlık	14	14		
Toplam		1	0	

Tablo 10’da görüldüğü gibi estetik duyarlık değeri 14. etkinlikte doğrudan yer almaktadır.

Estetik duyarlılık

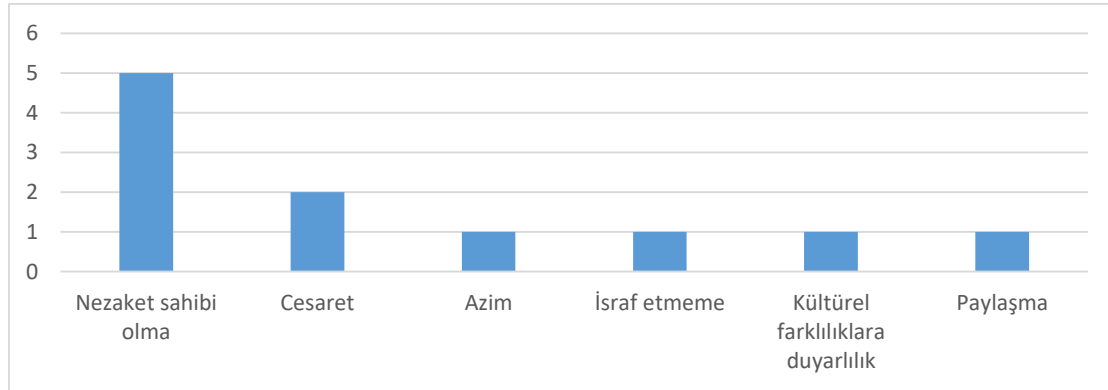
Etkinlik 14. Sahip Olduklarım: Estetik duyarlılık değerinin yer aldığı görsel ve örnek olay Şekil 28’de verilmiştir.

Şekil 28. Etkinlik 14’e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay

4.2.1.6. Diğer Değerler

5.sınıf rehberlik programındaki etkinliklerde yer alan diğer değerler Grafik 5’te verilmiştir.

Grafik 5. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan diğer değerler

5. sınıf rehberlik etkinliklerinde nezaket sahibi olma (5), cesaret(2), azim(1), israf etmeme(1), kültürel farklılıklara duyarlılık(1), paylaşma(1) yer alan diğer değerlerdendir. Nezaket sahibi olma değeri en çok yer alan değerlerdir. Aşağıda Tablo 11’de bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 11

5.sınıf rehberlik etkinliklerinde diğer değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Nezaket sahibi olma	3, 16, 22, 24, 32	3, 22, 32	16, 24	5
Cesaret	13, 15	13, 15		2
Azim	13	13		1
İsraf etmeme	1		1	1
Kültürel fark. Duy.	26	26		1
Paylaşma	22	22		1
Toplam		8	3	11

Tablo 11’de verildiği gibi etkinliklerde nezaket sahibi olma, cesaret, azim, kültürel farklılıklara duyarlılık değerleri doğrudan yer alırken israf etmeme değeri dolaylı olarak yer almaktadır.

Nezaket sahibi olma

Nezaket sahibi olma değeri etkinlik 3, 22 ve 32’de doğrudan yer alırken etkinlik 16 ve 24’te dolaylı olarak yer almaktadır.

Etkinlik 3. Kurallar Olmadan Asla: Etkinlikte sınıf kuralları oluşturulurken “*Nezaket sözcüklerini kullanır.*” cümlesi örnek verilerek nezaket sahibi olma değeri vurgulanmıştır.

Etkinlik 22. Sürdürülebilir Arkadaşlıklar: Çalışma yaprağı 3’te yazan cümlelerle ilgili öğrencilerin bir hafta boyunca yazan örnek durumlarla ilgili kendilerini gözlemlemeleri istenir. Örnek durumlardaki “*Arkadaşlarımla konuşurken nazik davranmaya özen gösterdim.*” cümlesinde nezaket sahibi olmanın önemi vurgulanmıştır.

Etkinlik 32. Hoşça Kal Arkadaşım: Çalışma yaprağı 1’deki arkadaşlığı sonlandırmaya yönelik durumlar aşağıda verilmiştir:

- *Bir arkadaşınız onu uyarmanıza rağmen size küçük düşürücü ve aşağılayıcı sözler söylemeyi sürdürdü. Ona ne söylersiniz?*
- *Bir arkadaşınız haber vermeden size ait olan bir şeyi alarak izinsiz kullandı ve bunun yanlış olduğunu belirtmenize rağmen bu davranışını sürdürdü. Ona ne söylersiniz?*
- *Bir arkadaşınız rahatsız olduğunuzu söylemenize ve birden fazla kez uyarmanıza rağmen size el şakaları yapmaya devam etti. Ona ne söylersiniz?*

Küçük düşürücü sözler söylemek, eşyaları izinsiz kullanmak, el şakaları yapmak arkadaşlığı bitirmeye sebep olacak durumlardır. Bu durumların nedenlerinden biri nezaket sahibi olma değerinin kazanılmamış olmasıdır.

Etkinlik 16. Anlamak İçin Dinliyorum: Çalışma yaprağı 1’de nezaket sahibi olma değeri verilmiştir.

Etkin dinleme kuralları

- *Yaptığın işi bırak.*
- *Sandalyende sessizce otur.*
- *Konuşan kişiye bak. Göz teması kurmaya çalış.*
- *Dikkat dağıtıcı şeyleri görmezden, duymazdan gel.*
- *Neler duyduğunu düşün.*
- *Duyduklarını anlamak için ihtiyaç duyuyorsan sorular sor.*
- *Duyduğun içeriği kendi kendine tekrar et.*

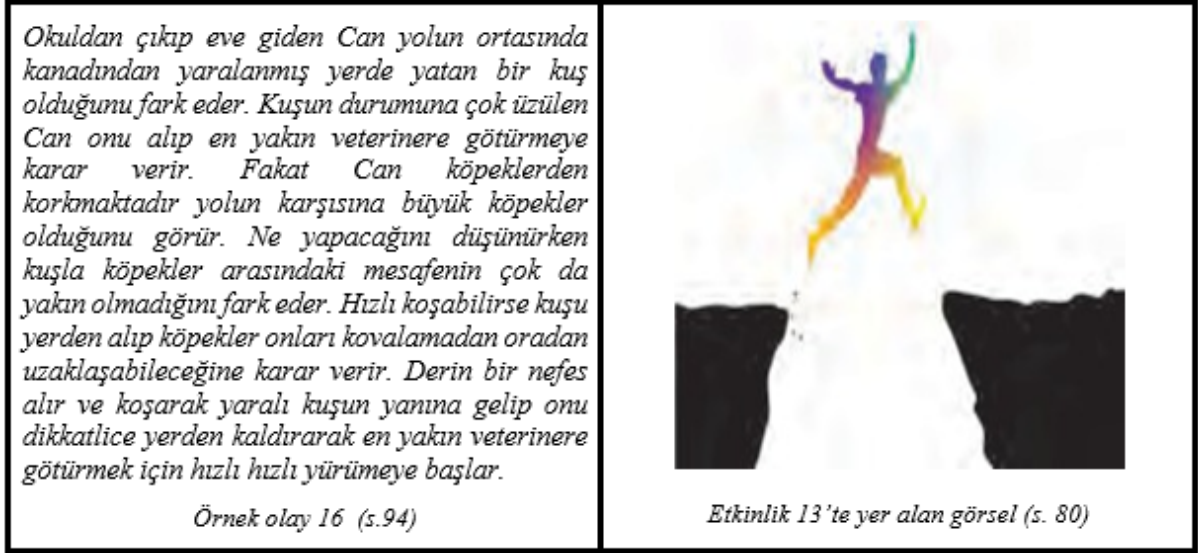
Etkinlik bilgi notu 9. (Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri s.103)

Etkinlik 24. Beni Dinliyor musunuz? Çalışma yaprağı 2’deki etkin dinleme stratejisini uygulamak için yazılan cümlelerde nezaket sahibi olma değeri bulunmaktadır. Sorular aşağıda verilmiştir:

- *Arkadaşınız sizin kendinizi ifade etmenize imkân sağlıyor mu?*
- *Arkadaşınız sizin duygularınızı ve düşüncelerinizi anlamak için uygun sorular soruyor mu?*
- *Arkadaşınız konuşma esnasında beden dilini kullanıyor mu?*
- *Arkadaşınız konuşma esnasında göz teması kuruyor mu?*
- *Arkadaşınızın konuşma esnasında bedeninin yönü size doğru mu?*

Cesaret

Etkinlik 13. Bileğimdeki Güç: Çalışma yaprağı 1’de verilen görsel ve etkinlik bilgi notu-2’de verilen örnek olayda cesaret değeri vardır. Bu durum Şekil 29’da verilmiştir.

Şekil 29. Etkinlik 13’e (Sahip Olduklarım) ait görsel ve örnek olay

Etkinlik 15. Seninle Çok İyi Anlaşacağız: Çalışma yaprağı 1’de yer alan mektuplarda karakter güçlerine dair örnek olaylar yer almaktadır. Cesaretli olma değerlerine ait örnek durum aşağıda verilmiştir:

Örnek olay 17: “Merhaba değerli arkadaşım. Ben Derya. Mektup gönderen diğer arkadaşlarımızın hemen yanındaki sınıfta okuyorum. 5. sınıf öğrencisiyim. Okulumuzun futbol takımının da kaptanıyım. Geçen hafta beden eğitimi dersinde maç 6. sınıflarla maç yaptık. Tam 4 tane gol attım. Ama maalesef yenildik. Olsun. Daha çok çalışarak daha da iyisini yapabiliriz. Bizden büyük sınıflarla maç yapacağımız zaman herkes bize bu maçı kazanamayacağımızı söylemişti. Ama cesurca hareket etmemiz ve kendimize inanmamız gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çok iyi bir takımımız var ve hatalarımızdan ders alarak daha da güçlü bir takım oluyoruz. Peki, senin ilgilerin neler? Bana kendinden bahsetmek ister misin? Mektubunu dört gözle bekliyorum.” (s.100)

Azim

Etkinlik 13. Bileğimdeki Güç: Çalışma yaprağı 1’de verilen görsel ve etkinlik bilgi notu-2’de verilen örnek olayda azim değeri vardır. Bu durum Şekil 30’de verilmiştir.

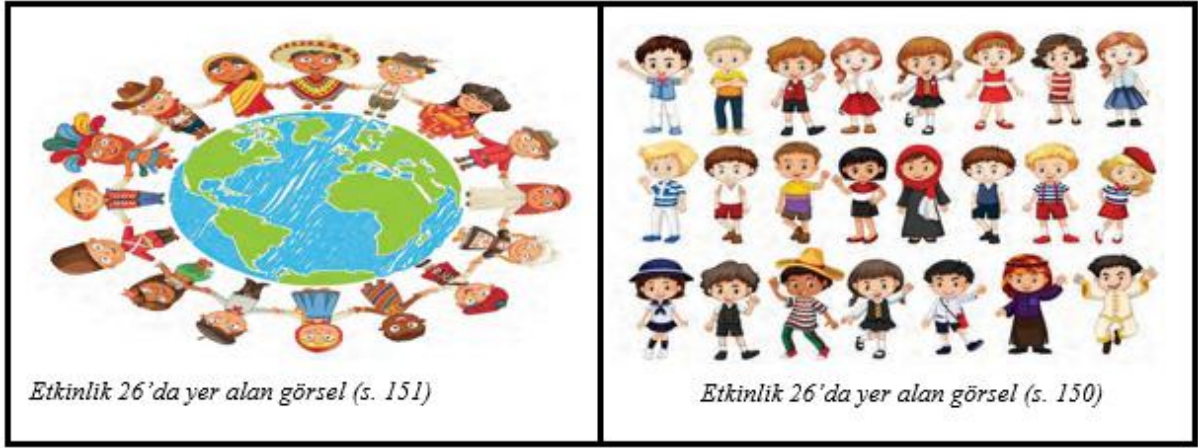
Şekil 30. Etkinlik 13’e (Bileğimdeki Güç) ait görsel ve örnek olay

İsraf etmeme

Etkinlik 1. Gelin Tanış Olalım: Okulun bölümlerinin tanıtıldığı etkinlikte okul tuvaletleriyle ilgili “Merhaba! Ben hem erkek hem de kız öğrencilerimizin ayrı ayrı temiz ve sağlıklı olmasına yardımcı oluyorum. 1. katta kız 2.katta erkek öğrencilerimiz için giderken musluklarımı ve ışıklarımı kapatmayı unutmazsanız çok sevinirim. Bilin bakalım ben neresiyim?” cümlesinde israf etmeme değeri de vurgulanmıştır.

Kültürel farklılıklara duyarlılık

Etkinlik 26. Farklılıklar Harmonisi: Çalışma yaprağı 2 ve 3’te farklılıklara saygılı olma, hoşgörü ve kültürel farklılıklara duyarlı olma değerleri bulunmaktadır. Etkinlik sürecinde de bu değerler vurgulanmaktadır. Değerlerin yer aldığı görseller Şekil 31’de verilmiştir.

Şekil 31. Etkinlik 26'ya (Farklılıklar Harmonisi) ait görsel

Aşağıda verilen etkinlik bilgi notunda da ayrıca ülkelerin kültürel farklılıklarına örnekler verilmiştir.

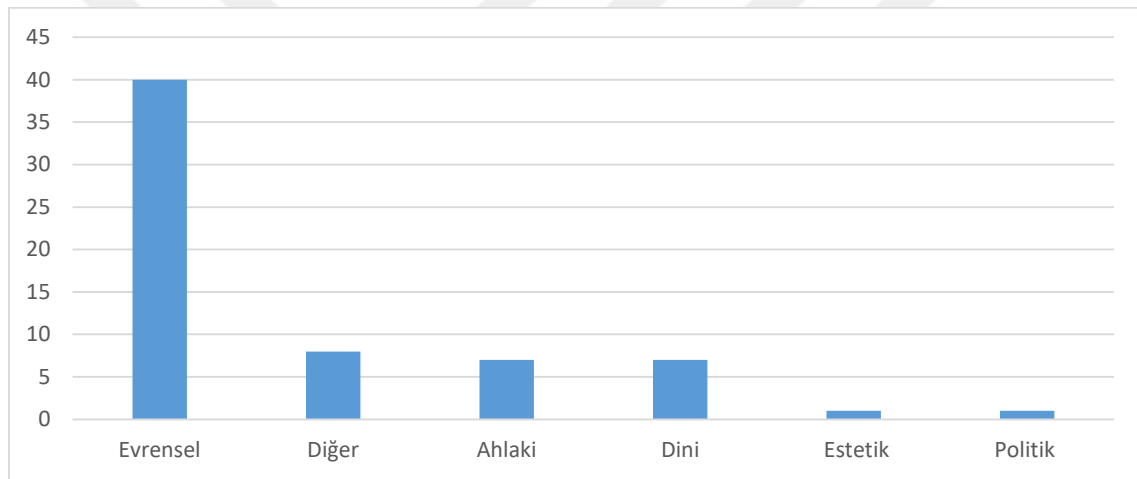
- *Hindistan'da hangi elinle yemek yediğin çok önemli. Ellerini yıkayıp tabağa elini uzattığında sağ elini kullandığında yemeğin tadının daha lezzetli geldiğini düşünüyorlar.*
- *Orta Asya'da yaşayan birçok insan yemeklerini bizim gibi çatal ve kaşıkla yemiyor, onlar çubuklar kullanıyorlar. Çok ilginç öyle değil mi?*
- *İran'da misafirlğe gittiğinde görgü kuralları gereği tabağının hepsini bitirmemen gerekirken, İtalya'da durum tam tersi, burada eğer tabağındaki yemeğin tamamını bitirmezsen yemeği beğenmediğin düşünülebilir.*
- *Evet derken başımızı yukarı ve aşağı, hayır derken ise sağa ve sola sallarız öyle değil mi? Bulgaristan'da ise bu durum tam tersi.*
- *Japonya'da bir eve gireceğin zaman ayakkabılarını çıkarmalısın. Ama kesinlikle çoraplarını çıkarma yoksa seni saygısız biri olarak algılayabilirler. Ayrıca onlarda da bizdeki gibi misafir terliği denen bir şey var.*
- *Filipinler'de bir eve misafir olduğunda o evin en yaşlı kişisini bulup ondan dua istemek oldukça yaygın bir gelenektir (Etkinlik Bilgi notu (s.153))*

Paylaşma

Etkinlik 22. Sürdürülebilir Arkadaşlıklar: Çalışma yaprağı 3 öğrencilere dağıtılır. Örnek durumlarla ilgili kendilerini bir hafta boyunca gözlemlmeleri istenir. Örnek durumlardaki “Paylaşımca olmaya özen gösterdim.” cümlesinde paylaşma değerinin arkadaşlık ilişkilerindeki önemi vurgulanmıştır.

4.2.2.Altıncı Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

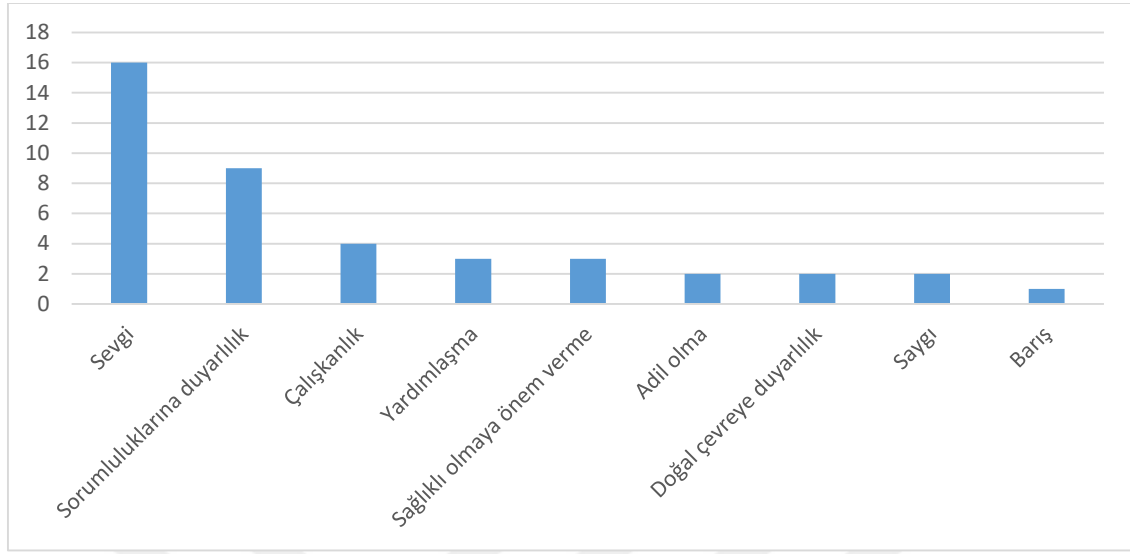
6. sınıf rehberlik etkinliklerindeki değerlerin sınıflandırılması Grafik 6’da verilmiştir.

Grafik 6. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan değerler

6. sınıf rehberlik etkinlikleri evrensel (40), ahlaki(7), dini(7), politik (1), estetik(1) ve diğer kategorilere(8) göre sınıflandırılmıştır. En çok evrensel değer (40/24) kategorisindeki değerler etkinliklerde yer almaktadır.

4.2.2.1. Evrensel Değerler

Grafik 7. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan evrensel değerler

6. sınıf rehberlik etkinliklerinde sevgi (16), sorumluluklarına duyarlı olma (9), çalışkanlık (4), yardımlaşma (3), sağlıklı olmaya önem verme (3) adil olma (2), doğal çevreye duyarlılık(2), saygı(2) ve barış(1) evrensel değerleri yer almaktadır. Evrensel değerlerden sevgi değeri en çok yer alan değerlerdendir. Sorumluluklarına duyarlı olma değeri ikinci sırada yer alırken çalışkanlık değeri üçüncü sırada yer almaktadır. Aşağıdaki Tablo 12’de bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 12

6.sınıf rehberlik etkinliklerinde evrensel değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Sevgi	1, 5,12, 14, 15, 17, 29, 30, 32, 34, 35	1, 5, 14, 15, 29, 32, 34, 35	12, 17,30	11
Sorumluluklarına duyarlılık	2, 3, 7, 9, 12, 21, 30, 33, 35	2, 3, 7, 21,33	9, 12, 30, 35	9
Yardımlaşma	6, 14, 15	6, 14, 15		3
Çalışkanlık	4, 20, 21, 33	4, 20, 21, 33		4
Sağlıklı olmaya önem verme	1, 3,	1	3, 30	3
Adil olma	5, 32	5, 32		2

Doğal çevreye duyarlılık	13, 30	13, 30	2
Saygı	11, 35	11, 35	2
Barış	10	10	1
Toplam		23	14
			37

Tablo 12’de görüldüğü gibi etkinliklerde sevgi, sorumluluklarına duyarlılık, yardımlaşma, çalışkanlık, sağlıklı olmaya önem verme, paylaşma değerleri doğrudan yer alırken sevgi, sorumluluklarına duyarlılık, yardımlaşma, doğal çevreye duyarlılık, saygı değerleri dolaylı olarak yer almaktadır.

Sevgi

6. sınıf rehberlik etkinliklerinde müzikseverlik, sanatseverlik, sporseverlik, arkadaş sevgisi değerleri bulunmaktadır. Sevgi değerinin etkinliklerde doğrudan verilme sayısı 8 iken dolaylı verilme sayısı 3’tür. Sevgi değeri etkinlik 1, 5, 14, 15, 29, 32, 34, 35’te doğrudan verilirken etkinlik 12 ve 17 ve 30’da dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 5. Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Karakter güçlerinin özelliklerinin tanıtıldığı etkinlik bilgi notunda “*Sevme/sevilme: Diğerleriyle yakın ilişkilere değer verme*” şeklinde sevgi değerinin tanımı yapılmıştır.

Etkinlik 32. Zengin Kitaplığım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde sevgi değeri de bulunmaktadır. Poster Şekil 32’de verilmiştir.

Şekil 32. Etkinlik 32’ye (Zengin Kitaplığım) ait görsel

Müzikseverlik

Etkinlik 14. Neden İlgileniyorum? Öğrencilerin kendilerine uygun olan ilgi alanlarını seçtiği Çalışma yaprağı 1’deki bireyi tanıma formunda müzikseverlik değeri vardır.

- Müzik tarzları hakkında araştırma yaptırmaktan hoşlanırım.
- Herhangi biri için müzik listesi yapmaktan hoşlanırım.
- Enstrüman çalmayı öğrenmekten hoşlanırım.

Etkinlik bilgi notu ve görseller Şekil 33’te gösterilmiştir.

<i>Müzik ilgisi</i> <i>Müzik aleti çalma, müzik dinleme, beste yapma gibi etkinlikleri içerir.</i> <i>Etkinlik bilgi notu. (s. 278)</i>	 <i>Etkinlik 14’de yer alan görsel (s.278)</i>
---	---

Şekil 33. Etkinlik 14’e (Neden İlgileniyorum?) ait görsel ve bilgi notları

Etkinlik 15. Haydi Anlat İlgilerini: İlgil ve derslerin ilişkilendirildiği etkinlikte çalışma yaprağı 3’te ilgi türleri yer almaktadır. Şekil 34’ te müzikseverlik değeri yer almaktadır.

<i>Müzik İlgisi</i> <i>Müzik dinleme, müzik aleti çalma ve müzik parçaları besteleme gibi davranışlarla kendini gösteren bir ilgidir. Bu alana ilgi duyan kişiler için konservatuarların müzik bölümleri uygun eğitim alanı olabilir.</i> <i>Etkinlik bilgi notu. (s. 293)</i>	 <i>Etkinlik 15’de yer alan görsel (s.293)</i>
--	---

Şekil 34. Etkinlik 15’e (Haydi Anlat İlgilerini) ait görsel ve bilgi notları

Etkinlik 29. Yetenek Çemberleri-2: Çalışma yaprağı 1’deki müzik yeteneğiyle ilgili aşağıdaki cümlelerde müzikseverlik değeri vardır.

- Ritme uygun şarkı söyleme
- Ritme uygun dans etme
- Enstrüman çalma
- Kendi ritmini oluşturma (s.379)

Etkinlik 34. İlgilerimiz ve Meslekler: Çalışma yaprağı 1 'de ilgiler yer almaktadır. Müzikseverlik ilgisine dair cümleler aşağıda verilmiştir.

- Müzik dinlemekten hoşlanmak.
- Bir tiyatro oyununun müziklerini yapmayı hayal etmek.
- Saz, gitar, org, piyano, flüt vb. müzik aletlerinden birini severek kullanabilmek (s.411)

Sanatseverlik

Etkinlik 14. Neden İlgileniyorsun? Öğrencilerin kendilerine uygun olan ilgi alanlarını seçtiği Çalışma yaprağı 1'deki bireyi tanıma formunda sanatseverlik değeri vardır. Formdaki bazı cümleler şöyledir. Formdaki bazı cümleler şöyledir:

- Resim çizmekten hoşlanırım.
- Sanat müzesi gezmekten hoşlanırım. /Sanat müzelerini araştırmaktan hoşlanırım.
- Güzel sanatların alt alanlarını (resim, heykel vb.) araştırmaktan hoşlanırım.
- Masal, hikâye, şiir vb. yazmaktan hoşlanırım (s.275).

Şekil 35'te etkinlik bilgi notu ve görselde sanatseverlik değeri verilmiştir.

<i>Güzel Sanatlar İlgisi</i> <i>Bu ilgi alanı resim, heykel, mimarlık, tiyatro, dans, el sanatları ile ilgili eserleri incelemek veya bu tür eserler ortaya koymakla ifadesini bulur. Farklı sınıflandırmaları bulunmakla birlikte daha çok yukarıdaki bahsedilen türleri kapsamaktadır.</i> <i>Etkinlik bilgi notu (s. 278)</i>	 <i>Etkinlik 14'de yer alan görsel (s.278)</i>
---	---

Şekil 35. Etkinlik 14'e (Neden İlgileniyorum?) ait görsel ve bilgi notları

Etkinlik 15. Haydi Anlat İlgilerini: İlgı ve derslerin ilişkilendirildiği etkinlikte çalışma yaprağı 3'te ilgi türleri yer almaktadır. Güzel sanatlar ilgisi ve sanatseverlik değeri Şekil 36'da verilmiştir.

Şekil 36. Etkinlik 15'e (Haydi Anlat İlgilerini) ait görsel ve bilgi notları

Etkinlik 29. Yetenek Çemberleri-2: Etkinlik bilgi notu-2'de yer alan görsel sanatlar yeteneğiyle ilgili aşağıdaki ifadelerde sanatseverlik değeri bulunmaktadır.

- Gözleme dayalı çizimler yapma
- Yakınlık, uzaklık, büyüklük, küçüklük ilişkilerini kullanma
- Atık malzemelerden (plastikten, tahtadan vb.) 3 boyutlu ürün çıkarma (s.275)

Etkinlik 34. İlgilerimiz ve Meslekler. Çalışma yaprağı 1 'de ilgiler yer almaktadır. Sanatseverlik ilgisine dair cümleler aşağıda verilmiştir.

- Gezilerde fotoğraf makinesi taşımak.
- Bir resim kursuna gitmek.
- KONSERE gitmek.
- Çamurdan figürler yapmak (s.411)

Etkinlik 17. Duygu Kaptanı: Çalışma yaprağı 2'de tiyatro oyununda görev alan öğrencilerin yaşadığı duygular incelenmiştir. Etkinlikteki örnek olayda sanatseverlik değeri dolaylı olarak bulunmaktadır.

Sporseverlik

Etkinlik 1. Üstüme İyilik Sağlık: Etkinlikte iyilik halini destekleyen davranışlarda sporseverlik değeri de vardır. Şekil 37’de bu durum verilmiştir.

Şekil 37. Etkinlik 1’e (Üstüme İyilik Sağlık) ait görsel

Etkinlik 29. Yetenek Çemberleri-2: Etkinlik bilgi notu-2’de yer alan spor yeteneğiyle ilgili aşağıdaki ifadelerde sporseverlik değeri bulunmaktadır.

- Topu potaya atabilme, hedefi vurabilme
- En kısa sürede hedefe ulaşma / Hızlı koşma
- İstenilen mesafeye sıçrama
- Seçilen halk dansına uygun hareket becerilerini sergileme (s.387)

Etkinlik 12. Duygularımı fark ediyorum: Etkinlikte öğrencilerin bazı durumlar karşısında hangi duyguları hissettiklerini yazması istenmiştir. Çalışma yaprağı 2’de bulunan aşağıdaki örnek olayda sporseverlik değeri dolaylı bulunmaktadır.

Örnek Olay 19: “Beden Eğitimi dersinde sınıfça futbol maçı yaparken takım arkadaşım Zeynep’in attığı golle maçı kazandık. Zeynep’in bu kadar iyi futbol oynadığını bilmiyordum. Bir dahaki maçta da onunla aynı takımda olmak istiyorum.”

Arkadaş Sevgisi

Etkinlik 12. Duygularımı Fark Ediyorum: Çalışma yaprağı 2’de bazı örnek durumlar verilmiştir. Örnek durumlardaki kişilerin neler hissettiği yazılması istenir. Verilen “Okula

üzgün geldiğimde bana ‘İyi misin neyin var?’ diye sormuştun. Seninle konuşmak çok güzeldi. İyi ki benim arkadaşımsın.” cümlesinde arkadaş sevgisi değeri dolaylı verilmiştir.

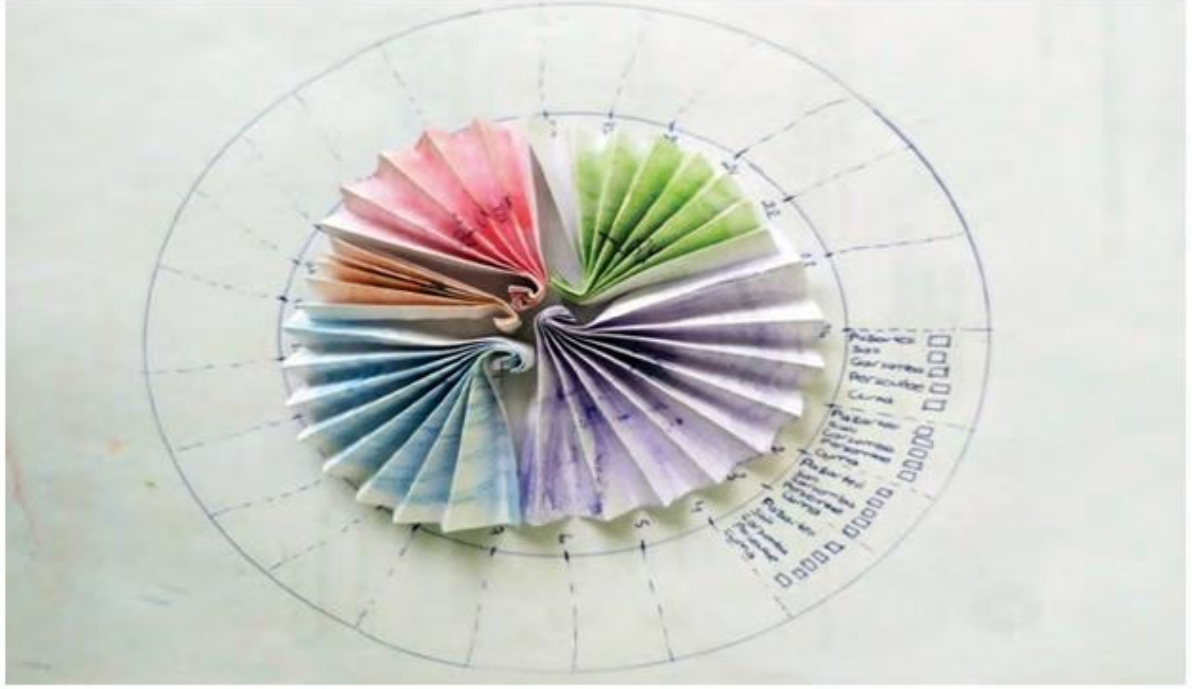
Etkinlik 30. Etkiliyorum, Etkileniyorum: Çalışma yaprağı 1’deki örnek olayda arkadaş sevgisi değeri vardır. Bu durum örnek olay 20’de gösterilmiştir.

Örnek olay 20: “Günlerden bir gün Tuğçe okulda arkadaşı Esra’yı ağlarken görür. Hemen yanına gider ve neyi olduğunu sorar. Sınavdan düşük not aldığı için üzüldüğünü, ailesinin kendisine kızacağından korktuğunu öğrenince ona destek olur. Üzüntüsünü paylaşmaya, kaygısını azaltmaya çalışır. Hatta onu yeniden neşelendirecek türlü türlü fıkralar anlatmaya başlar. Okul bitip evlerine dönerken Esra Tuğçe’ye “İyi ki varsın, ne zaman yardıma ihtiyacım olsa hep yanımda oluyorsun, ben de öyle olacağım.” der.” (s.390).

Sorumluluklarına duyarlı olma

Sorumluluklarına duyarlı olma değeri etkinlik 2, 3, 7, 21 ve 33’te doğrudan 9, 12, 30 ve 35’te dolaylı olarak verilmiştir.

Etkinlik 2. Zaman Yelpazesi: Etkinliğin amacının öğrencinin zamanını, ihtiyaçları ve sorumlulukları çerçevesinde planlaması olduğu açıklanır. Öğrencilerin kendi zamanlarını planladıkları yelpaze yapmaları istenir. Bu duruma örnek Şekil 38’de verilmiştir.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.210)

Şekil 38. Etkinlik 2'e (Zaman Yelpazesi) ait görsel

Etkinlik 3. Hazırsak Başlayalım: Okula hazırlıklı gelmenin önemini tartışıldığı etkinlikte öğrencilerin okula hazırlıklı gelmek için neler yapabilecekleri ve eğitim hayatlarına katkılarını çalışma yaprağı 1'e yazmaları istenir. Etkinlik bilgi notu-2'deki aşağıdaki açıklamada ve etkinlik sürecinde yapılan açıklamalarda sorumluluklarına duyarlı olma değeri bulunmaktadır.

“Okula hazırlıklı gelmek” ifadesi üzerine düşünüldüğünde bu yaş grubundaki öğrencilerin yalnızca derste işlenecek konulara çalışmak ya da ödevlerini tamamlamak gibi akademik hususlara odaklanmaları normaldir. Fakat “okula hazırlıklı gelmek” aynı zamanda uykusunu iyi almış olmak, kahvaltısını yapmış olmak, okula getireceği eşyaları eksiksiz olarak hazırlamak gibi fiziksel hazırlıkları, dikkatini toplamak, eğitsel süreçlere motive olmak gibi psikolojik hazırlıkları da içermektedir (s.214).

Etkinlik 7. Yolumdaki Engeller: Öğrenme sürecine engel olan düşünce ve davranışların öğrencilerin fark etmesinin amaçlandığı etkinlikte sorumluluklarına duyarlı olma değeri

vurgulanmıştır. Sorumluluklarına engel olacak durumlar etkinlikteki şu açıklamada belirtilmiştir:

“Ders dışı etkinliklere (oyun, TV, bilgisayar vb.) daha fazla zaman harcama, hayallere dalma, başarısız olacağım, nasıl olsa anlamam, yeteneğim yok gibi olumsuz düşünceler bu engellere örnek olabilir.”

Etkinlik 21. Öğreniyorum, Uyguluyorum, Başarıyorum: *“Öğrenme sürecinde deneyimlediği başarısızlıkların üstesinden gelmek için farklı çözüm yolları dener.”* kazanımının yer aldığı etkinlikte ve etkinlik sonunda verilen davranış takip çizelgesinde sorumluluklarına duyarlı olma değeri vurgulanmıştır. Davranış takip çizelgesinde bulunan cümleler aşağıda verilmiştir:

- *Dikkatimi dağıtan her şeyi çevremden uzaklaştırarak çalışma ortamımı düzenledim.*
- *Günlük ders tekrarımı yaptım.*
- *Çözmeyi planladığım testleri bitirdim. Yapamadığım soruları öğretmenlerime sormak için işaretledim.*
- *Eksik olduğumu düşündüğüm konulara çalıştım.*
- *Çalışacağım derse göre; okuma, yazma, çizme, özetleme, anlatma, soru çözme gibi yöntemlerden faydalandım.*
- *Hayal kurmaya başladığımı fark ettiğimde, bunu dinlenme zamanıma erteledim veya kısa bir hayal kurma molası vererek çalışmaya devam ettim.*
- *Başarılı olacağıma inanıyorum ve bugün de planladığım çalışmalarımı tamamlamak için gayret ettim. (s.333)*

Etkinlik 33. Sorumluluk Ayracım: *“Çalışarak bir şey üretmenin sorumluluğunu alır.”* kazanımına uygun hazırlanan etkinlikte yapılan aşağıdaki açıklamada ve etkinlik sürecinde sorumluluklarına duyarlı olma değeri bulunmaktadır:

“Sevgili öğrenciler, hepimiz günlük hayatta çalışarak, üreterek, sorumluluklar alarak birtakım ürünler ortaya çıkarıyoruz. Ailelerimiz bizim için emek vererek paralar kazanıyor, bu emek karşılığında aldıkları paralarla bizim ihtiyaçlarımızı karşılıyorlar. Öğretmenlerimiz çok çalışıp emek vererek bizlerin yeni bilgiler öğrenmelerini sağlıyor, doktorlar çalışıp çabalayarak hastalarını iyileştiriyor, fabrikada çalışan bir işçi gece gündüz çalışarak bizler için yeni ürünler ortaya çıkarıyor, çiftçiler tarlalarda soframıza getirebildiğimiz ürünler için çalışıyor. Bütün bunlar

çalışmanın, emeğin, sorumluluk almanın sonucu olarak ortaya çıkan ürünlerdir. Bugün sizlerle çalışıp emek vererek, sorumluluk alarak çok güzel bir ürün ortaya çıkaracağız: Bir kitap ayracı tasarlayacağız. Hepiniz sizlere vereceğim görev ve sorumluluklar sonucunda kitap ayracı yapımına katkı sağlayacaksınız.” (s.405)

Etkinlik 9. Nasıl söylesem ki? Yaşanan bazı olaylar sonrası duygularımızı doğru ifade etmenin öneminin vurgulandığı etkinlikte çalışma yapraklarında bulunan “*Gece geç yattın ve aceleyle okula yetişmeye çalışırken son günü olan ödevini evde unuttun.*” cümlesinde sorumluluklarına duyarlı olma değeri vardır.

Etkinlik 12. Duygularımı Fark Ediyorum: Bazı durumlar sonucu öğrencilerin hissettiği duygularını yazmasının istendiği etkinlikte “*Dün akşam arkadaşlarımla top oynamaya daldığım için Türkçe ödevimi yapmayı unuttum. Öğretmen ödevleri kontrol ederken ne diyeceğimi bilmiyorum. İlk dersten beri sürekli aklımda bu var.*” cümlesinde sorumluluklarına duyarlı olma değeri vardır.

Etkinlik 30. Etkiliyorum, Etkileniyorum: Çalışma yaprağı 1’deki örnek olayda sorumluluklarına duyarlılık değeri vardır. Bu durum aşağıda örnek olay da gösterilmiştir.

Örnek Olay 21: “Mert 6. sınıfa giden, arkadaşlarıyla oyun oynamayı çok seven bir öğrenciydi. İki tane de kardeşi vardı. Kardeşleri Mert’i çok severler, yaptığı her davranışı örnek alırlardı. Ancak Mert bazen evdeki ve okuldaki kurallara uymakta zorlanıyordu. Ev ödevlerini yapmayı unuttuğu günler oluyordu. Bazı günler ise oyuna dalıp ertesi günkü sınavlarına bile çalışmıyordu. Ailecek karar verdikleri evde top oynamama kuralını ihlal ediyor, zaman zaman evdeki bazı eşyaların kırılmasına yol açıyordu. Bilgisayar kullanma ve televizyon izleme konusunda belirledikleri süreleri aşıyordu. Abur cubur yememe kuralını çiğnediği bile oluyordu. Yediği abur cuburların kâğıtlarını yerlere attığı, çevreyi kirlettiği durumlar da vardı. Bir gün Mert’in dikkatini çeken bir şey oldu. Eskiden ödevlerini yapmayı hiç ihmal etmeyen kardeşleri de artık zaman zaman ödevlerini yapmamaya, sınavlarını aksatmaya

başlamışlardı. Onlar da kendisi gibi evde top oynuyor, abur cubur yiyor, saatlerce bilgisayarla oynuyorlar, çevreyi kirletiyorlardı. Ve daha Mert'in yaptığı nice davranışı yapmaya başlamışlardı. Tüm bunlar Mert'i biraz düşündürdü ve Mert bir karar aldı. Bundan sonra evdeki ve okuldaki tüm kurallara uyacaktı. Ev ödevleri, sınavlar, oyun zamanları, beslenme alışkanlıkları... Hepsi ama hepsi bundan sonra belirlendiği şekilde olacaktı.” (s.390)

Etkinlik 35. Mesleklere Götüren Dersler: Etkinlikte çalışma yapraklarındaki öykülerde bulunan öğrenciler kişilik özelliklerine göre olmak istediği mesleği seçmiştir. Çalışma yaprağı 1’de yer alan öyküde “Sorumluluk duygusu olan bir öğrencidir.” cümlesinde sorumluluklarına duyarlı olma değeri vardır.

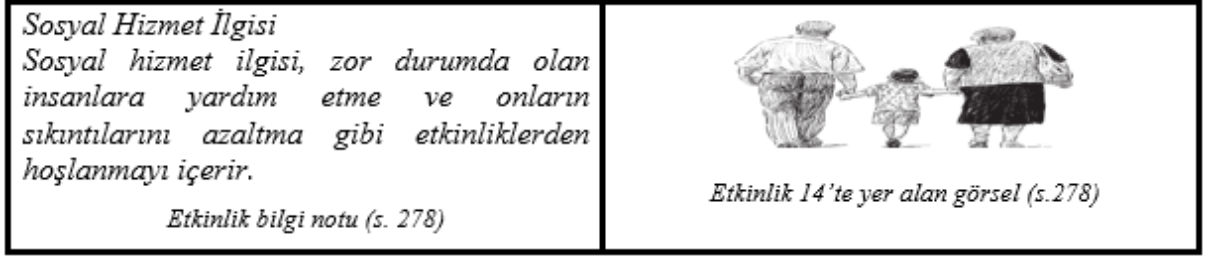
Yardımlaşma

Yardımlaşma değeri etkinlik 6, 14 ve 15’te doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 6. Gökkuşağının Altındaki Hazine: Çalışma yaprağı 1’deki hikâyede kişilerin çorba içmek için birbirlerine yardımcı olduğu görülmektedir. Hikâyeden bir kesit aşağıda verilmiştir.

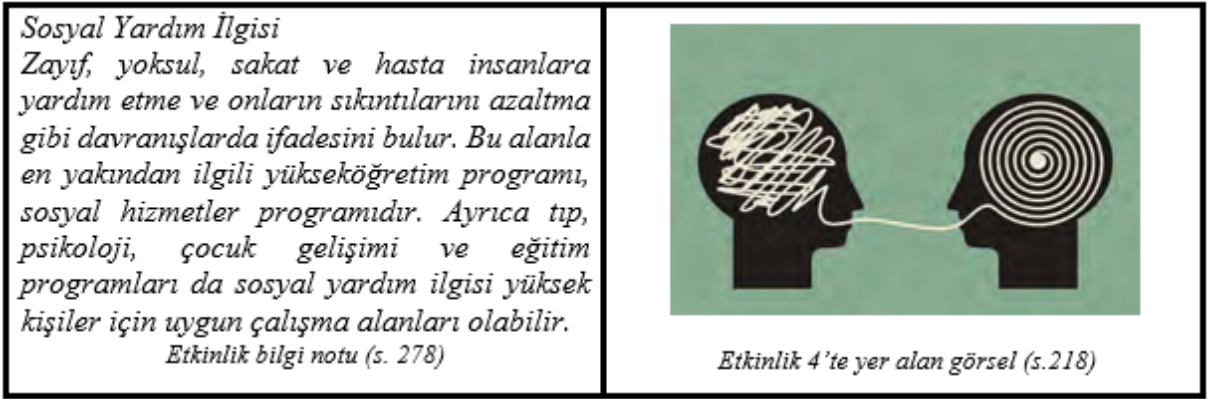
Örnek Olay 22: “Hiç kimsenin çorbasını içemediğini gören dervişin arkadaşları çok üzülmuşler. Çorba çok güzel görünüyor ve mis gibi de kokuyormuş. Ama hiç kimse bu güzel çorbadan bir yudum bile içememiş. Çorbayı nasıl içeceklerini düşünürken içlerinden birisi bir şey fark etmiş. Evet, kaşıklarının sapı çok uzun olduğu için kendileri içemiyorlar ama kaşıkları tam karşılarında oturan kişilere yetiştirebiliyormuş. Kaşığını kaldırmış ve karşısındaki kişinin kâsesinden biraz çorba alıp ona içirmiş. Bunu gören diğerleri de aynısını yapmış. Herkes karşısındaki kişiye çorba içirmeye başlamış ve hepsi çorbalarını bitirip karınları doyararak mutlu bir şekilde masadan ayrılmışlar.” (s.226)

Etkinlik 14. Neden İlgileniyorum? Etkinlik bilgi notu-2’de ilgi alt alanlarıyla ilgili uygulayıcıya bilgi verilmiştir. Bu durum Şekil 39’da verilmiştir.

Şekil 39. Etkinlik 14’e (Neden İlgileniyorum?) ait görsel ve bilgi notları

Etkinlik 15. Haydi Anlat İlgilerini! İlgilerin derslerle ilişkilendiren etkinlikte sosyal yardım ilgisinde yardımlaşma değeri bulunmaktadır. Bu durum Şekil 40’ta verilmiştir.

Şekil 40. Etkinlik 4’e (Haydi Anlat İlgilerini!) ait görsel ve bilgi notları

Etkinlik 4. Yeşeren Tohumlar: Çalışkanlığın önemi üzerinde durulan etkinlikte, çalışkanlık değeriyle ilgili çalışma yaprağı 1’deki görsel ve çalışma yaprağı 2’deki çalışkanlık ile ilgili cümleler Şekil 41’de verilmiştir.

• İnsanlar, benim ustalığımı elde etmek için ne kadar sıkı çalıştığımı bilseler, onun o kadar hayret edilecek bir şey olmadığını anlardı. (Michelangelo) • Devler gibi eserler bırakmak için karıncalar gibi çalışmak lazım. (Necip Fazıl Kısakürek) • Sıkı bir çalışmanın yerini hiçbir şey alamaz. Deha yüzde bir, yüzde doksan dokuz ilham ve terdir. (Thomas A. Edison) Etkinlik bilgi notu (s. 219)	 Etkinlik 4'te yer alan görsel (s.218)
---	---

Şekil 41. Etkinlik 4'e (Haydi Anlat İlgilerini!) ait görsel ve bilgi notları

Etkinlik 20. Başarısızlığımın Öyküsü: Etkinlik sonundaki aşağıdaki açıklamada ve etkinlikte verilen örnek olay 23'te çalışkanlık değeri vurgulanmaktadır.

“Sevgili öğrenciler eğitim yaşantımız boyunca birçok alanda başarısızlıklarla karşılaşmamız oldukça doğal bir durumdur. Önemli olan bu başarısızlıklara neden olan faktörleri bulmak ve göstereceğimiz emek ve çaba ile yaşadığımız başarısızlıkların üstesinden gelmeye çalışmaktır. Unutmayalım, yaşadığımız başarısızlıklar gelişimimizin bir parçasıdır ve yeni öğrenmeler için bize fırsatlar sunar.”

Örnek olay 23: “Matematik sınavı için hazırlıklarını sürdüren Ayşe, bu sınavdan iyi bir not almak için yeterli çalışmayı yaptığına inanmaktadır. Sınav günü geldiğinde kendinden emin bir biçimde okula gider ve sınavın yapılacağı ders saatini beklemeye başlar. Sınav kâğıdı önüne geldiğinde tam da beklediği gibi sorular olduğu için çok sevinerek soruları hemen çözmeye başlar. Ardından bir hafta sonra arkadaşlarıyla birlikte sınav sonuçlarının açıklanmasını bekler. Öğretmeni tarafından sonuçlar açıklandığında, matematik sınavından 85 aldığını öğrenir. Bu not birçok arkadaşı için iyi olarak yorumlansa da Ayşe hâlâ eksikliklerinin olduğunu düşünür. Eksiklerini öğrenmek için öğretmenin yanına gider ve yanlış yaptığı soruların cevaplarını öğrenerek mutlu olur. Öğretmeni, Ayşe'nin bu davranışı karşısında ona şu açıklamayı yapar:

Ayşe, her ne kadar sınıftaki en yüksek notlardan birini almış olsan da yanlış yaptığın soruların cevaplarını öğrenmeye çalışmandan memnun

oldum. Bu süreci bir öğrenme fırsatı olarak görmek, belki de aldığımız notlardan daha önemli bir amaç.” (s.320)

Etkinlik 21. Öğreniyorum, Uyguluyorum, Başarıyorum: Başarısızlığın nedenleri ve çözüm yollarının tartışıldığı etkinlikteki bilgi notunda çalışkanlık değeri vardır:

1. *Çalışıyorum çalışıyorum ama olmuyor. – Verimli Ders Çalışma*
2. *Saatlerce masanın başında oturuyorum ama hâlâ istediğim sınav sonuçlarını alamadım. – Verimli Ders Çalışma, Zamanı Etkili Kullanma*
3. *Kurslara katılmama rağmen başarımlarım hâlâ artmadı. – Verimli Ders Çalışma*
4. *Öğretmen ders anlatırken aklıma hep başka şeyler geliyor. – Dikkat Toplama*
5. *Ders çalışırken bazen hayal kurduğumu, defterime karalama yaptığımı fark ediyorum. – Dikkat Toplama*
6. *Ders tekrarı yaparken boşa vakit harcıyormuş gibi hissediyorum. – Düzenli Tekrar, Zamanı Etkili Kullanma*
7. *Konuları yetiştiremiyorum. – Zamanı Etkili Kullanma*
8. *Ne kadar çalışırsam çalışayım, zaten olmayacak. – Özgüven/Motivasyon*
9. *Çalışmam gerektiğini biliyorum ama içimden gelmiyor. – Özgüven/Motivasyon*
10. *Sınavlar yaklaştığında hiçbir şey bilmiyormuş gibi hissediyorum. – Düzenli Tekrar*
11. *Dün dinlediğim dersi bugün unutmuş gibi hissediyorum. – Düzenli Tekrar*
12. *Ders çalışırken etrafımdaki eşyalara gözümlerim takılıyor, dikkatimin dağıldığını fark ediyorum. – Düzenli Çalışma Ortamı, Dikkat Toplama*
13. *Ders çalışacağım zaman kardeşim sürekli benimle oyun oynamak istiyor – Düzenli Çalışma Ortamı, Dikkat Toplama*
14. *Çalışırken notlarımı sürekli okumama rağmen anlayamadığımı hissediyorum. – Doğru Çalışma Alışkanlıkları (s.333)*

Etkinlik 33. Sorumluluk Ayracım: Etkinlikte sorumluluk değerinin yanında çalışkanlık değeri de vurgulanmıştır. Sorumluluklarına duyarlı olma değerinde bu durum örneklendirilmiştir.

Sağlıklı olmaya önem verme

Sağlıklı olmaya önem verme değeri etkinlik 1 ve 3’te doğrudan, 30’da dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 1. Üstüme İyilik Sağlık: İyilik halini destekleyen davranışların yer aldığı çalışma yaprağı birdeki görsellerde sağlıklı olmaya önem verme değeri vardır. Bu durum Şekil 42’te verilmiştir.

Şekil 42. Etkinlik 1'e (Üstüme İyilik Sağlık) ait görsel ve bilgi notları

Çalışma yaprağı 3'teki veli kontrol çizelgesinde de sağlıklı olmaya önem verme değeri vardır. Bu durum etkinlik bilgi notu Şekil 43'te verilmiştir.

Öğrencinin Adı Soyadı:

Gözlemlenen Davranışlar		Evet	Kısmen	Hayır
1	Her sabah uyanıldığında elini, yüzünü yıkar.			
2	Her gün düzenli olarak dişlerini fırçalar.			
3	Düzenli olarak banyo yapar.			
4	Kıyafetlerini düzenli olarak değiştirir. (Dışarıdan geldiğinde, uyumadan önce ve sonra vb durumlarda)			
5	Gelişim düzeyine uygun spor etkinliklerine katılır.			
6	Fiziksel aktivite içeren oyunlara katılır.			
7	Fiziksel egzersizlerden sonra dinlenir.			
8	Et ve sebze yemeklerini seçmeden yeterince yer.			
9	Gün içerisinde meyve tüketir.			
10	Asitli ve şekerli içeceklerden uzak durur.			
11	Fast food yiyeceklerden (hamburger, pizza vb.) uzak durur.			
12	Gece yatma saati düzenlidir.			
13	Sabah uyanma saati düzenlidir.			
14	Belirli bir uyku düzeni vardır.			

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.203)

Şekil 43. Etkinlik 1 (Üstüme İyilik Sağlık) veli kontrol çizelgesi

Etkinlik 3. Hazırsak Başlayalım: Etkinlik bilgi notu 2- ‘de okula hazırlıklı gelmek ile ilgili uykusunu iyi almış olmak, kahvaltısını yapmış olmak hususları sağlıklı olmaya önem verme değeriyle ilişkilidir.

Etkinlik 30. Etkiliyorum, Etkileniyorum: Çalışma yaprağı 1’deki örnek olayda; evde abur cubur yememe kuralının olması, bilgisayar ve televizyon kullanımı ile ilgili süre olması sağlıklı olmaya önem verme değerinin bulunduğunu gösterir.

Adil olma

Etkinlik 5 ve 32’de adil olma değeri doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 5. Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Karakter güçlerinin özelliklerinin tanıtıldığı etkinlik bilgi notunda adil olma değerinin “Hakkaniyet: Bütün insanlara adaletli ve eşit davranma” şeklinde tanımlı yapılmıştır.

Etkinlik 32. Zengin Kitaplığım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde adil olma değeri de bulunmaktadır.

Doğal çevreye duyarlılık

Etkinlik 13 ve 30’da doğal çevreye duyarlılık değeri dolaylı olarak verilmiştir.

Etkinlik 30. Etkiliyorum, Etkileniyorum: Çalışma yaprağı 1’deki örnek olayda doğal çevreye duyarlı olmamanın yarattığı sonuçlar bulunmaktadır. Bu durum aşağıdaki örnek olayda verilmiştir:

Örnek Olay 24: “Esmâ ve ailesi bir gün koskocaman ağaçların olduğu, kuş seslerinin yükseldiği, yemyeşil, ormanlık bir alana pikniğe giderler. Ateş yakmanın yasak olduğu bu alanda Esmâ ateş yakıp mangal yapmak için ısrar eder. Ailesi Esmâ’nın isteğini yapar, ateş yakarlar ve pikniklerini yaparlar. Eve dönüş vakitleri geldiğinde ise yaktıkları ateşin közlerini tamamen söndürmeyi unutarak ormanlık alandan ayrılırlar. Onlar her şeyden habersiz evlerine dönerken ormanda çıkan rüzgârın

etkisiyle tamamen söndürmedikleri közlerin uçuşmasıyla çevredeki otlar tutuşur ve alevler çoktan ormanı sarar.” (s.390)

Etkinlik 13. Paylaş Dinliyorum! Etkinlikteki “*Ormanların korunmasında yasalar mı, çevre bilinci mi etkili olur?*” Tartışma konusunda doğal çevreye duyarlılık değeri vardır.

Saygı

Saygı değeri 11 ve 35 nolu etkinlikte dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 11. Çatışmalarımı kendim çözebilirim: Etkinlik bilgi notundaki “*Çatışma yaşadığımız kişilerin görüş ve düşüncelerine saygılı olmalıyız.*” cümlesinde saygılı olma değeri vardır.

Etkinlik 35. Mesleklere götüren Dersler: Etkinlikte çalışma yapraklarındaki öykülerde bulunan öğrenciler kişilik özelliklerine göre olmak istediği mesleği seçmiştir. Çalışma yaprağı 1’de yer alan öyküde “*İnsanlara karşı saygılı bir öğrencidir.*” cümlesinde saygı duyma değeri vardır.

Barış

Etkinlik 32. Çatışma Çözmek Bizim İşimiz: “Çatışma çözme becerilerini kullanma” kazanımına uygun hazırlanan etkinlikte barış değeri dolaylı olarak bulunmaktadır. Bu durum Şekil 44’te verilmiştir.

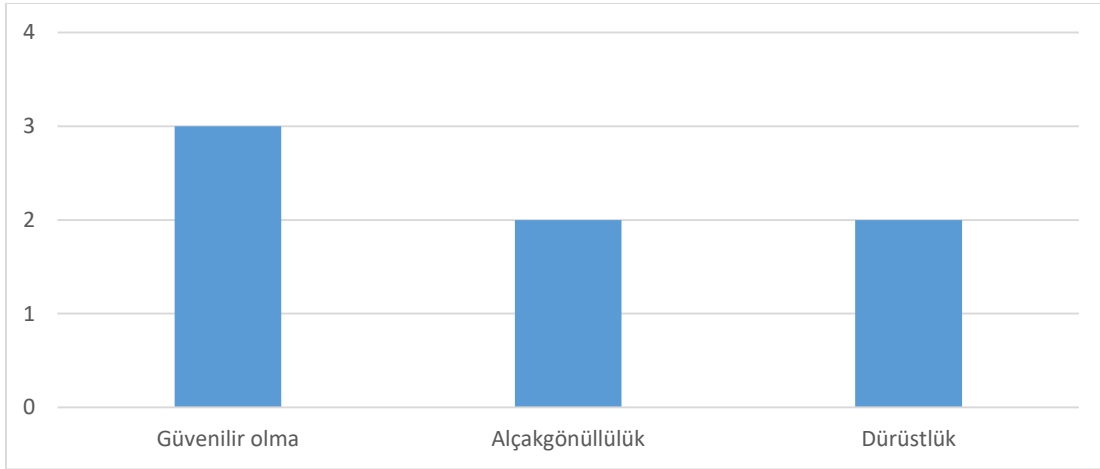

Baykuş (Yüzleşme): Her iki tarafın da istek ve ihtiyaçlarını göz önüne alarak çatışmaya çözüm getirebilme.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.256)

Şekil 44. Etkinlik 32’ e (Çatışma Çözmek Bizim İşimiz) ait görsel ve etkinlik bilgi notu

4.2.2.2. Ahlaki Değerler

Grafik 8. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan ahlaki değerler

6. sınıf rehberlik etkinliklerinde güvenilir olma (3), alçakgönüllülük(2) ve dürüstlük(2) yer alan ahlaki değerlerdir. Aşağıda Tablo 13'te bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 13

6.sınıf rehberlik etkinliklerinde ahlaki değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Güvenilir olma	9, 17, 19	19	9, 17	3
Alçakgönüllülük	5, 32	5, 32		2
Dürüstlük	5, 32	5, 32		2
Toplam		5	2	7

Tablo 13'te görüldüğü gibi etkinliklerinde güvenilir olma, alçakgönüllülük ve dürüstlük değerleri doğrudan yer almıştır. Ayrıca güvenilir olma değeri etkinliklerde dolaylı olarak da yer almaktadır.

Güvenilir olma

Etkinlik 19. İyi Oluş Ormanım: Etkinlikteki, iyi oluşu destekleyen duyguların içerisinde yer alan “*güven duygusunda*” güvenilir olma değeri bulunmaktadır.

Etkinlik 9. Nasıl Söylesem Ki? Yaşanan bazı olaylar sonrası duyguları doğru ifade etmenin öneminin vurgulandığı etkinlikte çalışma yapraklarında bulunan “*En yakın arkadaşına verdiği bir sırrı sınıf arkadaşlarından duyduğunda çok şaşırdın. Bu konuyla ilgili arkadaşınla konuştun ve onun önemsemediğini gördün.*” cümlesinde güvenilir olma değeri vardır.

Etkinlik 17. Duygu Kaptanı: Çalışma yaprağı 2’de yer alan hikâyedeki “*Nur’a karşı gerçekten çok öfkeli hissediyordu kendini. Haksızlığa uğramıştı ve ispatlayamıyordu. Bir daha Nur’a güvenebileceğini sanmıyordu.*” cümlesinde güvenilir olma değeri vardır.

Alçakgönüllü olma

Etkinlik 5. Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Karakter güçlerinin özelliklerinin tanıtıldığı etkinlik bilgi notunda “*Alçakgönüllülük: Başarılarını vurgulayıp ilgi çekmeye çalışmama*” şeklinde alçakgönüllü olma değerinin tanımı yapılmıştır.

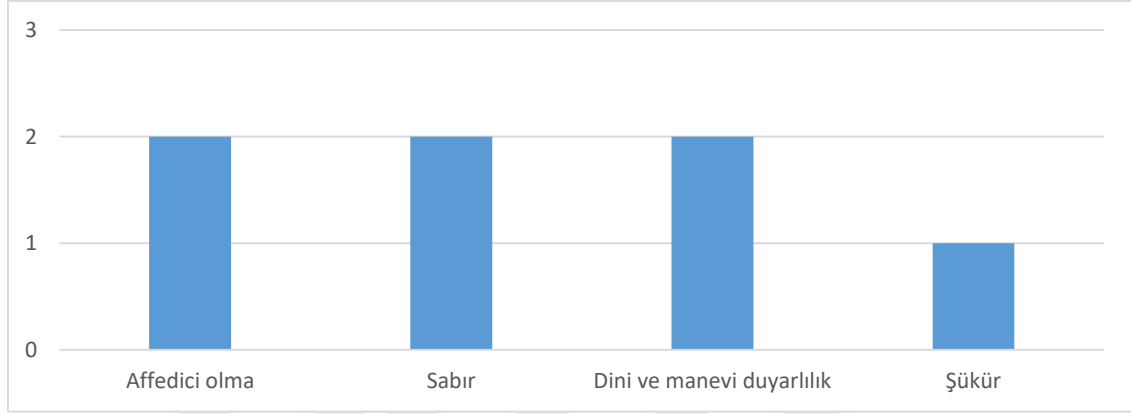
Etkinlik 32. Zengin Kitaplığım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde alçakgönüllü olma değeri de bulunmaktadır.

Dürüstlük

Etkinlik 5. Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Karakter güçlerinin özelliklerinin tanıtıldığı etkinlik bilgi notunda “*Dürüstlük: Gerçeği konuşma ve kendini gerçek bir şekilde ortaya koyma*” şeklinde dürüstlük değerinin tanımı yapılmıştır.

Etkinlik 32. Zengin Kitaplığım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde dürüstlük değeri de bulunmaktadır.

4.2.2.3. Dini Değerler

Grafik 9. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan dini değerler

6. sınıf rehberlik etkinliklerinde affedici olma (2), sabır(2), dinive manevi duyarlılık(2) ve şükür(1) değerleri yer almaktadır. Aşağıda Tablo 14'te bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 14

6.sınıf rehberlik etkinliklerinde dini değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Affedici olma	5, 32	5, 32		2
Sabır	31, 35		31, 35	2
Dini ve manevi duyarlılık	5, 32	5, 32		2
Şükür	5	5		1
Toplam		5	2	7

Tablo 14’te görüldüğü gibi etkinliklerde affedici olma, dini ve manevi duyarlılık, şükür değerleri doğrudan yer alırken sabır değeri dolaylı olarak yer almaktadır.

Affedici olma

Etkinlik 5. Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Karakter güçlerinin özelliklerinin tanıtıldığı etkinlik bilgi notunda “*Affetme: Hata yapanları affetme*” şeklinde affedici olma değerinin tanımı yapılmıştır.

Etkinlik 32. Zengin Kitaplığım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde affedici olma değeri de bulunmaktadır.

Sabır

Etkinlik 31. Değişebilen Ben: Etkinlik bili notu-1’deki örnek olayda sabırlı olma değeri vardır. Örnek olaydan bir kesit aşağıda verilmiştir.

Örnek Olay 25: Semra “Herkes merhaba adım Semra bu okula yeni geldim. Meraklı araştırmalar yapmayı seven biriyimdir. Grup çalışmalarında olduğu kadar bireysel çalışmalarda da başarılı işler çıkarabiliyorum. Önceden çok sabırsız biriydim ama zamanla sabredebileceğimi de gördüm. Artık daha sabırlı biriyim. Ayrıca gezmeyi ve eğlenmeyi de çok severim.” der. (s.394)

Etkinlik 35. Mesleklere Götüren Dersler: Etkinlikte çalışma yapraklarındaki öykülerde bulunan öğrenciler kişilik özelliklerine göre olmak istediği mesleği seçmiştir. Çalışma yaprağı 1’de yer alan öyküde “*Sabırlı ve gayretlidir.*” cümlesinde sabırlı olma değeri vardır.

Dini ve manevi duyarlılık

Etkinlik 5. Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Karakter güçlerinin özelliklerinin tanıtıldığı etkinlik bilgi notunda “*Maneviyat: Yaşamın anlamı ve daha yüksek amaçlar üzerine tutarlı inançlara sahip olma*” şeklinde dini ve manevi duyarlılık değerinin tanımı yapılmıştır.

Etkinlik 32. Zengin Kitaplığım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde dini ve manevi duyarlılık değeri de bulunmaktadır.

Şükür

Etkinlik 5. Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde şükür değeri de de bulunmaktadır. Etkinlik bilgi notunda “*Şükran: Gerçekleşen iyi şeylerin farkında olma ve bunlar için teşekkür etme*” şeklinde şükür değerinin tanımı yapılmıştır.

4.2.2.4. Estetik Değerler

Estetik duyarlılık

6. sınıf rehberlik etkinliklerinde estetik değerler 5 ve 32. etkinlikte doğrudan yer almaktadır.

Etkinlik 5. Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Etkinlik bilgi notundaki karakter güçleri bilgi yaprağında “*Estetik ve mükemmelliğin takdiri: Yaşamın bütün alanlarında estetiği, mükemmelliği ve iyi performansı fark etme ve takdir etme*” şeklinde estetik değer tanımı yapılmıştır.

Etkinlik 32. Zengin Kitaplığım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde estetik değeri de bulunmaktadır.

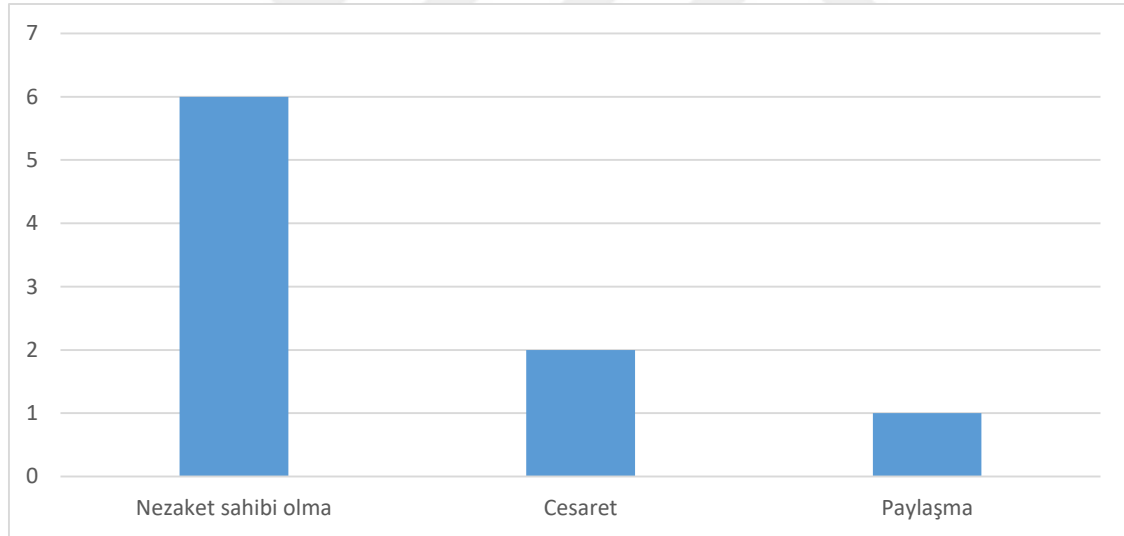
4.2.2.5. Politik Değerler

Demokrasi bilinci

6. sınıf rehberlik etkinliklerinde politik değerlerden demokrasi bilinci değeri etkinlik 29’da dolaylı olarak yer almaktadır.

Etkinlik 29. Yetenek Çemberleri-2: Çalışma yaprağı 1’de sözel yetenek alanına dair yer alan “*Toplumsal hayatta demokrasinin önemini açıklama.*” cümlesinde demokrasi değeri bulunmaktadır.

4.2.2.6. Diğer Değerler

Grafik 10. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan diğer değerler

6. sınıf rehberlik etkinliklerinde nezaket sahibi olma (6), cesaret(2), paylaşma(1) yer alan diğer değerlerdendir. Nezaket sahibi olma etkinliklerde en çok yer alan değerdir. Aşağıdaki tabloda bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 15

6.sınıf rehberlik etkinliklerinde diğer değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Nezaket sahibi o.	5, 9, 11 12, 30, 32	5, 32	9, 11, 12, 30	6
Cesaret	5, 32	5, 32		2
Paylaşma	6	6		1
Toplam		5	4	9

Tablo 15’te görüldüğü gibi etkinliklerde nezaket sahibi olma, cesaret, paylaşma değeri doğrudan yer alırken nezaket sahibi olma değeri dolaylı olarak da yer almaktadır.

Nezaket sahibi olma

Etkinlik 5. Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Karakter güçlerinin özelliklerinin tanıtıldığı etkinlik bilgi notunda “*Nezaket: İnsanların yararına ve iyi olan şeyler yapma.*” şeklinde nezaket sahibi olma değerinin tanımı yapılmıştır.

Etkinlik 32. Zengin Kitaplığım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde nezaket sahibi olma değeri de bulunmaktadır.

Etkinlik 9. Nasıl Söylesem Ki? Yaşanan bazı olaylar sonrası duyguları doğru ifade etmenin öneminin vurgulandığı etkinlikte çalışma yapraklarında bulunan aşağıdaki cümlelerde nezaket sahibi olma değeri bulunmaktadır.

- *Kantinde yiyecek almak için sıra beklerken sınıf arkadaşın senin önüne geçerek ihtiyacı olan yiyeceği kantinden aldı. Ve sana hiçbir şey demeden ortamdan uzaklaştı.*

- *Sıra arkadaşın sana şaka yapıyor ve senin hoşuna gitmeyen bazı sözcükler kullanıyor. Yüz ifadenden yapılan şakadan hoşlanmadığın belli olduğu halde arkadaşın gülerek şaka yapmaya devam ediyor. (s.244)*

Etkinlik 11. Çatışmalarımı kendim çözebilirim: etkinlik bilgi notundaki “Çatışma yaşadığımız bireylere kötü sözler söylememeli, onların da bizlere kötü sözler söylemesine izin vermemeliyiz.” Cümlede ve çalışma yaprağı 2’deki “Benimle oyun oynamak istemeyen arkadaşına bu durumun nedenini ona kırıci sözler söylemeden sorarım.” Cümlesinde nezaket sahibi olma değeri vardır.

Etkinlik 12. Duygularımı Fark Ediyorum: Öğrencilerin neler hissedebileceğinin sorulduğu Çalışma yaprağı 1’de yer alan örnek durumlarda nezaket sahibi olma değeri vardır. Bu durum aşağıda örneklendirilmiştir:

- *“Tahtayı görmekte zorlandığım için gözlük kullanmaya başladım. Ama hâlâ alışamadım. Taktığım ilk gün bana ‘dört göz’ diye seslenmiştin. Artık gözlük takmak istemiyorum.”*
- *“Geçen hafta derse girerken sırama oturacağım sırada arkadaşım sıramı çektiği için yere düştüm. Hem bazı sınıf arkadaşlarım bana güldü hem de canım çok acıdı. İyi ki sınıfımda bana yardım eden arkadaşlarım da var.” (s.268)*

Etkinlik 30. Etkiliyorum, Etkileniyorum: Çalışma yaprağı 1’deki örnek olayda nezaket sahibi olma değeri vardır. Bu durum örnek olayda gösterilmiştir.

Örnek Olay 26:” Berk bir gün okulda arkadaşları ile kovalamaca oynarken arkadaşlarından birinin ayağına çelme takarak onu düşürür. Gözlüğü kırılan arkadaşının aynı zamanda dizleri ve burnu da kanamaktadır. Hemen hastaneye götürülen arkadaşının tedavisi tamamlanır ve ertesi gün okula döner. Berk, kendisine yaptığı davranışın çok yanlış olduğunu anlatmaya çalışan başka bir arkadaşıyla ise tartışır. Üstelik bu ilk değildir, Berk son zamanlarda buna benzer pek çok olumsuz davranış sergilemiştir.” (s.290)

Cesaret

Etkinlik 5: Karakter Güçlerim ve Yaşamım: Karakter güçlerinin özelliklerinin tanıtıldığı etkinlik bilgi notunda “*Cesur olma: Tehdit, zorluk ya da acıdan korkmama*” şeklinde cesaretli olma değerinin tanımı yapılmıştır.

Etkinlik 32. Zengin Kitaplığım: Karakter güçlerinin olduğu posterden öğrencilerin en çok kullandığı karakter gücünü seçmesi istenir. Posterde cesaret değeri de bulunmaktadır.

Paylaşma

Etkinlik 6. Gökkuşağının Altındaki Hazine: Etkinlikte paylaşma değerinin yer aldığı hikâye aşağıda verilmiştir:

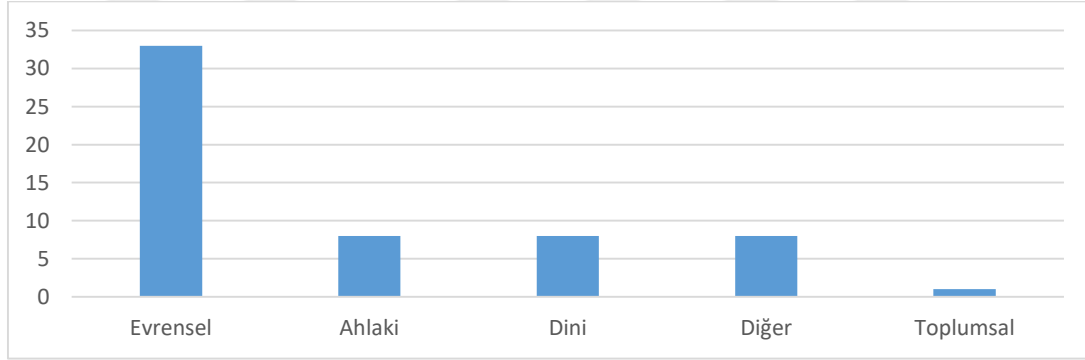
Örnek Olay 27: “Günün birinde bir derviş arkadaşlarını evine yemeğe davet etmiş. Arkadaşları dervişin bu davetini seve seve kabul etmişler. Davet günü geldiğinde derviş, arkadaşları için bir sürpriz hazırlamış. Dervişin evinde yuvarlak, çok güzel bir yemek masası varmış. Derviş arkadaşları için pişirdiği çorbaları kâselere koymuş ve yemek masasına yerleştirmiş. Arkadaşları dervişin evine gelip yemek yemek için masaya oturduklarında hepsi birden çok şaşırılmışlar. Çünkü derviş, çorbaları içmeleri için arkadaşlarına özel kaşıklar yaptırmıştır. Bu kaşıkları özel yapan şeyse saplarının bir metre uzunluğunda olması ve sadece ucundan tutularak kullanılabiliyor olmasıymış. Herkes masaya oturduğunda derviş “Sizler için özel kaşıklar yaptırdım bu kaşıklarla çorbalarınızı afiyetle içebilirsiniz.” demiş. Herkes kaşıklarını ucundan tutup çorbasını içmeye çalışmış. Ama kaşıkların sapları çok uzun olduğu için kimse kaşığını ağzına götürememiş ve çorbasını içememiş hatta üstüne, masaya dökmeye başlamış.

Hiç kimsenin çorbasını içemediğini gören dervişin arkadaşları çok üzülmüşler. Çorba çok güzel görünüyor ve mis gibi de kokuyormuş. Ama hiç kimse bu güzel çorbadan bir yudum bile içememiş. Çorbayı nasıl

içeceklerini düşnrken içlerinden birisi bir Şey fark etmiş. Evet, kaşıklarının sapı çok uzun olduğu için kendileri iemiyorlar ama kaşıkları tam karşılarında oturan kişilere yetiŐebiliyormuŐ. Kaşığını kaldırmış ve karşısındaki kişinin kâsesinden biraz çorba alıp ona içirmiş. Bunu gören diğerleri de aynısını yapmış. Herkes karşısındaki kişiye çorba içirmeye başlamış ve hepsi çorbalarını bitirip karınları doyararak mutlu bir Şekilde masadan ayrılmışlar.” (s.226)

4.2.3.Yedinci Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

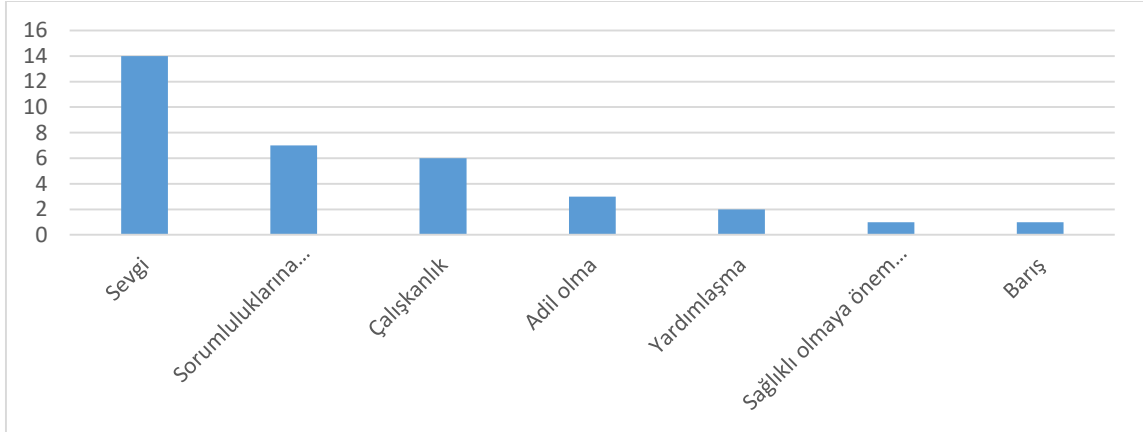
7. sınıf rehberlik etkinliklerindeki değerlerin sınıflandırılması Grafik 11’de verilmiştir.

Grafik 11. 7.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan değerler

7. sınıf rehberlik etkinlikleri evrensel (34), ahlaki (8), dini (8), toplumsal (1) ve diğer kategorilere (8) göre sınıflandırılmıştır. En çok evrensel değer (34/25) kategorisindeki değerler etkinliklerde yer almaktadır.

4.2.3.1. Evrensel Değerler

Grafik 12. 7. sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan evrensel değerler

7. sınıf rehberlik etkinliklerinde sevgi (14), sorumluluklarına duyarlı olma (7), çalışkanlık (6), adil olma (3), yardımlaşma (2), sağlıklı olmaya önem verme (1) ve barış (1) evrensel değerleri yer almaktadır. Evrensel değerlerden sevgi değeri en çok yer alan değerlerdendir. Sorumluluklarına duyarlı olma ikinci sırada yer alırken çalışkanlık değeri üçüncü sırada yer almaktadır. Aşağıda Tablo 16’ da bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 16

7.sınıf rehberlik etkinliklerinde evrensel değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Sevgi	7, 8, 10, 13, 14, 25, 27, 28, 31, 33	7, 8, 13, 14, 25, 27, 28, 31	10, 33	10
Sorumluluklarına duyarlılık	2, 5, 9, 11, 12, 19, 25	2, 5, 9, 11, 12, 19, 25		7
Çalışkanlık	3, 5, 9, 12, 19, 32	3, 5, 9, 12, 19, 32		6
Adil olma	11, 27, 28	11, 27, 28		3
Yardımlaşma	10, 35		10, 35	2
Sağlıklı olmaya önem verme	18		18	1
Barış	15	15		1
Toplam		27	5	30

Tablo 16’da görüldüğü gibi etkinliklerde sevgi, sorumluluklarına duyarlılık, çalışkanlık, adil olma, barış değerleri doğrudan yer alırken sevgi, yardımlaşma ve sağlıklı olmaya önem verme değeri dolaylı olarak da yer almaktadır.

Sevgi

7. sınıf rehberlik etkinliklerinde sanatseverlik, arkadaş sevgisi, sporseverlik, öğrenme sevgisi, okul sevgisi değerleri bulunmaktadır. Sevgi değerinin etkinliklerde doğrudan verilme sayısı 8 iken dolaylı verilme sayısı 2’dir. Sevgi değeri etkinlik 7, 8, 13, 14, 25, 27, 28, 32’te doğrudan verilirken etkinlik 10 ve 33’te dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 27. Kariyer Güçleri Terazisi: “*Karakter güçleriyle iyi oluşu arasında bağ kurar.*” kazanımına yönelik hazırlanan etkinlikte öğrencilerin kendi karakter güçlerine ait teraziyi çizmeleri ve çalışma yaprağı 2’de verilen olaylarda kullandığını düşündüğü karakter güçlerinizi yazarak iyi oluş listesini hazırlaması istenir. Verilen karakter güçleri içerisinde sevgi değeri de bulunmaktadır.

Etkinlik 28. Gücüme Güç Katıyorum: “*Sahip olduğu karakter güçlerini geliştirmek için çaba gösterir.*” Kazanımına yönelik hazırlanan etkinlikte karakter güçlerine dair verilen çalışma yaprağı 1’deki listede sevgi değeri de bulunmaktadır.

Sanatseverlik

Sanatseverlik değeri 7. sınıf rehberlik etkinliklerinde doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 7. İlgi Hobi Tabusu: İlgi ve hobileri ayırt etmeye yönelik etkinlikte yer alan aşağıdaki hobilerde sanatseverlik değeri bulunmaktadır.

• Resim yapmak	• Ahşap boyama
• Doğa yürüyüşü	• Müzik aleti çalmak
• Bitki bakımı	• Bahçe işleri ile uğraşmak
• Satranç oynamak	• Şarkı söylemek

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.453)

Etkinlik 8. Senin Yıldızın: Etkinlik bilgi notunda yer alan hobilerde sanatseverlik değeri bulunmaktadır.

-
• Koleksiyon yapmak	• Enstrüman çalmak
• Resim yapmak	• Şarkı söylemek
• Fotoğraf çekmek	• Origami yapmak v.b.
-

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.458)

Etkinlik 13. Öğrenme İstasyonları: Etkinlikte öğrenme istasyonlarının birinde öğrencilerin resim, müzik, kulüp çalışmaları gibi ders dışı öğrenme etkinliklerine ilişkin duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşması istenir. Burada sanatseverlik değeri bulunmaktadır.

Etkinlik 25. Yeteneklerimle Mesleklerin Peşindeyim: Mesleklerin özelliklerinin yer aldığı çalışma yaprağı 2’de sanatseverlik değeri bulunmaktadır. Bu durum Şekil 45’te verilmiştir.

MESLEKLERİN ÖZELLİKLERİ

- ☐ El becerisi gelişmiş olma
- ☐ Nesneyi tasarlama gücü,
- ☐ Açık ve kapalı alan, atölye de çalışma
- ☐ Yenilikçi yaratıcı olma
- ☐ Akademik yeteneği üst düzeyde olma
- ☐ Uzun ve şekil, göz el koordinasyonunun olması
- ☐ Bilgisayar aktif kullanma
- ☐ İletişim becerisi
- ☐ Ekip ile çalışma

MESLEKLER:

Ressam, Editör, Sanat Direktörü, Yazar, Müzisyen, Mimar, Şair, Reklam Tasarımcısı, Grafiker, Endüstri, Görsel Tasarımcı vb.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.545)

Şekil 45. Etkinlik 25’ e (Yeteneklerimle Mesleklerin Peşindeyim) ait görsel

Arkadaş Sevgisi

Arkadaş sevgisi değeri etkinlik 14’te doğrudan etkinlik 10 ve 33’te dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 14. Büyük Güç: Takdir: Arkadaşlarının olumlu özelliklerini takdir etmelerinin istenildiği etkinlikte arkadaş sevgisi değeri bulunmaktadır. Öğrencilerin arkadaşlarının

sevdikleri özelliği yazmasının istendiği çalışma yaprağı 2'deki formunun örneği Şekil 46'da verilmiştir.

Çalışma Yaprağı 2

**'ARKADAŞIM 'NİN
OLUMLU ÖZELLİKLERİNİ TAKDİR EDİYORUM'**

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s. 492)

Şekil 46. Etkinlik 14' e (Büyük Güç: Takdir) ait görsel

Etkinlik 10. Nerede Bu Meslekler: Hangi mesleği seçeceği konusunda kararsızlık yaşayan öğrenciye arkadaşlarının çözüm önerileri sunmasının anlatıldığı örnek olayda arkadaşlık sevgisi değeri bulunmaktadır.

Örnek Olay 28: “Merve 7. sınıf öğrencisidir. Önceki haftalarda mesleklerle ilgili yetenek ve ilgi kavramları üzerinde sınıfta konuşulmuştur. Merve artık bu kavramların ne anlama geldiğini bilmekte ve kendi yetenek ve ilgilerini keşfetmeye çalışmaktadır. Ancak aklına takılan bir konu vardır. Ne kadar kendi özelliklerini keşfetmeye çalışsa da mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, mesleğin özelliklerini ve çalışma koşullarını vb. öğrenemezse doğru mesleği seçemeyeceğini düşünmektedir. Meslekleri öğrenmek istemekte ancak nasıl öğreneceğini bilmemektedir.

Yine bir gün aklı bu konuya takılmış, sınıfta dalgın bir şekilde otururken arkadaşları yanına gelir ve Merve'ye onu neyin üzdüğünü sorar. Merve de arkadaşlarına durumu anlatır.” (s.466)

Etkinlik 33. Karar Verme Sürecimi Neler Etkilemiş? “Bu zamana kadar verdiği kararları karar verme sürecini etkileyen faktörler açısından değerlendirir.” kazanımına yönelik

hazırlanan etkinlikte verilen karar verme süreçlerinde arkadaş sevgisi değeri de bulunmaktadır. Çalışma yaprağı 1’ deki karar verme sürecine yönelik örnek durum etkinlik bilgi notu Şekil 47’de gösterilmiştir.

Karar durumu: Öğretmenime sıramı değiştirmek istediğimi söyledim ve bana iki seçenek sundu; ilki çok iyi anlaştığım bir arkadaşım ile arka sırada oturmak, ikincisi önde, tahtayı rahat görebileceğim bir sırada başka bir sınıf arkadaşım ile oturmak. Arka sırada tahtayı rahat göremiyorum ancak o arkadaşım ile da sıramı paylaşmak istiyorum.	
Karar sürecini etkileyen kişisel faktörler: ✓ ✓ ✓	Karar sürecini etkileyen çevresel faktörler: ✓ ✓ ✓

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.583)

Şekil 47. Etkinlik 33’ e (Karar Verme Sürecimi Neler Etkilemiş?) ait görsel

Sporseverlik

Sporseverlik değeri etkinlik 13’te doğrudan etkinlik 33’te dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 13. Öğrenme İstasyonları: Etkinlikte öğrenme istasyonlarının birinde öğrencilerin spor faaliyetine ilişkin duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşması istenir. Burada sporseverlik değeri bulunmaktadır.

Etkinlik 33. Karar Verme Sürecimi Neler Etkilemiş? Karar verme sürecinde etkili olan faktörlerinin değerlendirildiği etkinlikte verilen örnek durumda sporseverlik değeri bulunmaktadır. Bu durum Şekil 48’de gösterilmiştir.

Karar durumu: Yaşadığım şehirde tuttuğum takımın basketbol takımının maçı var. Aynı akşam uzun zamandır beklediğim filmin ilk gösterimi yapılacak. İki etkinlik için de biletim var ve bir karar vermem gerekiyor.	
Karar sürecini etkileyen kişisel faktörler: ✓ Filmi merak ediyorum. ✓ Basketbolu çok seviyorum.	Karar sürecini etkileyen çevresel faktörler: ✓ Maçı canlı izlemenin tekrarı yok. ✓ Filme arkadaşlarımla gitmek daha eğlenceli olurdu.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.583)

Şekil 48. Etkinlik 33’ e (Karar Verme Sürecimi Neler Etkilemiş?) ait görsel

Öğrenme Sevgisi

Öğrenme sevgisi değeri etkinlik 27 ve 28’de doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 27. Kariyer Güçleri Terazisi: Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde sevgi değeri de vardır.

Etkinlik 28. Gücüme Güç Katıyorum: Etkinlikte karakter güçlerine dair verilen çalışma yaprağı 1’deki listede sevgi değeri de bulunmaktadır.

Okul Sevgisi

Okul sevgisi etkinlik 32’de doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 32. Okulum Hayat Dolu: Okulun öneminin tartışıldığı etkinlikte verilen örnek olayda okul sevgisi değeri bulunmaktadır.

Örnek olay 29: “Nazlı 7. sınıfa gidiyordu. Yarıyıl tatilinin son günlerine gelmişti. Bir kaza geçirmiş ve okul açıldığında okula gidememişti. Tedavisi uzun zaman alacaktı. Doktor okula başlamasına izin vermiyordu. Ağrıları geçmiş ama can sıkıntıları başlamıştı. Kitap okumak, resim yapmak sıkıntısını gidermiyordu artık. Hatta bunları yapmayı bile bırakmıştı. Arkadaşları ya arıyor ya da gelip ziyaret ediyorlar, okulda yaptıkları, öğrendikleri, oynadıkları şeyleri anlatıyordu. 1. dönemde katıldığı tiyatro grubundan arkadaşı Utku yeni oyunu yılsonunda sergileyeceklerini söylemişti. Kendisi kadro da olamayacaktı... Nazlı okulun kendisi için önemini düşünmeye başlamıştı. Okul onun için sadece derslere girdiği bir yer değilmiş, bunu fark etmişti. Okul onun için önemliydi.” (s.578)

Ayrıca okulun önemiyle ilgili ifadeler yazılması istenen çalışma yaprağı 1’deki cümle tamamlamalarında da okul sevgisi değeri bulunmaktadır. Cümle tamamlamalarının örneği etkinlik bilgi notu Şekil 49’da verilmiştir.

BENİM İÇİN OKUL

Yüzme yarışmasında gruptaki arkadaşlarına göre başarılı bir performans sergiledin. Bu durumda ne hissedersin, ne düşünüyorsun ve nasıl davranırsın?

- Okul.....yer.
- Okul..... geliştirdiğim yer.
- Okul arkadaşlarımla yaptığım yer.
- Okul arkadaşlarımla paylaştığım yer.
- Okul öğretmenlerimle.....yer.
- Okul.....hissettiğim yer.
- Okul.....gösterdiğim yer.
- Okul gibi faaliyetlere katıldığım yer.
- Okul gibi sorumlulukları aldığım yer.
- Okul yaşadığım yer.
- Okul öğretmenimin yer.
- Okul.....gibi güçlü yönlerimi gördüğüm/gösterdiğim yer.
- Okul seçeceğim meslekle ilgili..... yer.
- Okul.....gibi konularda yaptıklarımla gurur duyduğum yer.
- Okul öğrendiğim yer.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.580)

Şekil 49. Etkinlik 32' e (Okulum Hayat Dolu) ait görsel

Sorumluluklarına duyarlı olma

Sorumluluklarına duyarlı olma değeri etkinlik 2, 5, 9, 11, 12, 19, 25'te doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 2. Etkili Zaman Yetkili Ben: Çalışma yaprağı 1'de bulunan anahtar kavramlarla öğrencinin hikâye yazması istenir. Anahtar kavramlarda sorumluluklarına duyarlı olma değeri bulunmaktadır. Anahtar kavramlar Şekil 50'de verilmiştir:

<i>Telefon</i> <i>Ders planı</i> <i>Süre</i> <i>Baba</i>	<i>Kararsızlık</i> <i>Yazılı sınavlar</i> <i>Yapılacak işleri önem</i> <i>sırasına koymak</i>	<i>Aniden gelen misafir</i> <i>Ödev</i> <i>Hayır diyebilme</i> <i>Anne</i>
---	--	---

<i>Acelecilik</i> <i>Konu eksikleri</i> <i>Plan yapmak Arkadaş</i>	<i>Ailenin ev işlerine yardım beklentisi</i> <i>Proje ödevi</i> <i>Hedef belirlemek Kardeş</i>	<i>Ertelenmek</i> <i>Dil öğrenmek</i> <i>Günlük hedefler belirlemek</i>
(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.431)		

Şekil 50. Etkinlik 2' e (Etkili Zaman Yetkili Ben) ait görsel

Etkinlik 5. Zamanında Tamamla: Akademik çalışmalarını zamanında bitirmenin önemini vurgulandığı etkinlikte sürecinde ve uygulayıcı tarafından sorulan aşağıdaki sorularda sorumluluklarına duyarlı olma değeri bulunmaktadır.

- *Akademik çalışmalarınızı zamanında bitirmede kararlı olmanız ders başarınız adına size neler kazandırır?*
- *Akademik çalışmalarınızı zamanında bitirmede kararlı olmanız günlük yaşamınızda hangi kolaylıkları sağlar?*
- *Akademik çalışmalarınızı zamanında bitirmede kararlı olmanız arkadaşlarınız ve öğretmenlerinizle olan ilişkilerinizde hangi kolaylıkları sağlar?*
- *Akademik çalışmalarınızı zamanında bitirmede kararlı olmanız aileniz ile ilişkinizi nasıl etkiler? (s.444)*

Etkinlik 9. Durumlar Değişik: Etkinlikte çalışma yaprağı 1'deki örnek olaylarda sorumluluklarına duyarlı olma değeri bulunmaktadır. Örnek olaylardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Örnek Olay 30: “Doruk sınav haftası öncesi eksiklerini tamamlamak adına her güne bir dersin tekrarını yapacağı şekilde haftalık bir planlama oluşturmuştur. Fakat akşam kuzeni geldiği için onunla vakit geçirmiş ve planlarına uyamamıştır. Doruk kayan planlamasına yönelik neler yapabilir.” (s.463)

Örnek Olay 31: “Selin teslim tarihini iki hafta sonra olarak bildiği proje ödevinin üç gün sonra teslim edileceğini öğrenmiştir. Selin henüz üzerinde hiçbir çalışma yapmadığı proje ödevine ilişkin neler yapabilir?” (s.463)

Etkinlik 11. Senin Hakkın Benim Hakkım: Etkinlik başında yapılan; “*Hak ve sorumluluk kavramları günlük hayatımızın çok önemli bir parçası. Hepimiz hak ve sorumluluk kavramlarına oldukça aşinayız. Bugünkü etkinliğimizde, iç içe olan bu iki kavram hakkında biraz düşüneceğiz.*” açıklamasında sorumluluklarına duyarlı olma değeri bulunmaktadır. Etkinlikteki cümle tamamlama çalışmasında da bu durum görülmektedir. Cümle tamamlamalarının örneği;

- *Benim hakkım var...*
- *Benim sorumluluğum var...*

Etkinlik 12. Öğrenme Anahtarı: Çalışma yaprağı 1’de verilen örnek olayda sorumluluklarına duyarlı olma değeri de bulunmaktadır.

Etkinlik 19. Pastadaki Payım: Etkinlik bilgi notunda bulunan aşağıdaki cümlelerde sorumluluklarına duyarlı olma değeri vardır.

- *Bütün konuları son gün çalışmak (Çalışmayı ertelemek)*
- *Sınava çalışırken başka şeyler ile ilgilenmek (telefon, tablet vb.)*

Etkinlik 25. Yeteneklerimle Mesleklerin Peşimdeyim: Çalışma yaprağı birde yeteneklerin yer aldığı şu “*Sorumluluk alabilirim.*” Cümlede sorumluluklarına duyarlı olma değeri bulunmaktadır.

Çalışkanlık

Etkinlik 3. Zaman ve Başarı Yolculuğu: Zamanı etkili kullanmanın akademik başarıya etkisi ile ilgili etkinlik sonundaki “Bu derste sizlerle paylaştıklarımızı düşünün. Aslında zamanı etkili kullanmanın başarıya etkisi üzerine zaman ve sınav başarı yolculuğuna çıktık sizinle.

“Zaman ve sınav başarı yolculuğu” size sınavlara ve derslere çalışırken zamanı ne kadar etkili ve verimli kullanırsanız sınav başarınızın da o kadar artacağını gösteriyor.” cümlesinde çalışkanlık değeri bulunmaktadır.

Ayrıca etkinlik bilgi notundaki verimli ders çalışma yöntemlerinde de çalışkanlık değeri bulunmaktadır. Bu duruma bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

- *Çalışırken dikkatinizi dağıtan şeylerden kurtulmanız gerekir. Mesela bütün cihazları kapatabilirsiniz. (Televizyon, bilgisayar, cep telefonu)”*
- *Çalışma planınızda gün içerisinde tüm işlerinize süre ve yer vermelisiniz. Kahvaltı, öğle yemeği, akşam yemeği, okulda geçirdiğiniz süre, eğlenme zamanı, çalışma zamanı, kitap okuma, uyku vb. süreleri içermelidir.*
- *Çalışırken not tutarsanız hem daha kolay öğrenir hem de öğrendiklerinizi daha uzun süre aklınızda tutabilirsiniz. Ayrıca daha sonraki zamanlarda tekrar çalışacağınız notlarınız olur.” (s.435)*

Etkinlik 5. Zamanında Tamamla: Akademik çalışmaları zamanında bitirmede kararlı olur kazanımına uygun etkinlikte çalışkanlık değeri vurgulanmaktadır. Etkinlik sonunda yapılan aşağıdaki açıklama buna örnektir.

“Akademik çalışmalarınızı kararlı bir şekilde zamanında bitirmeniz çok önemlidir. Bunun sonucunda ders başarınız, öğretmenleriniz, birlikte akademik çalışmalar yaptığınız arkadaşlarınız ayrıca aileleriniz ile ilişkileriniz olumlu yönde etkilenecektir. Bu nedenle akademik çalışmalarımızı zamanında kararlı bir şekilde tamamlamak gerekir.”

Etkinlik 9. Durumlar Değişik: Çalışma yaprağı 1’deki örnek olaylarda çalışkanlık değeri bulunmaktadır. Örnek olaylardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Örnek Olay 32:” Doruk sınav haftası öncesi eksiklerini tamamlamak adına her güne bir dersin tekrarını yapacağı şekilde haftalık bir planlama oluşturmuştur. Fakat akşam kuzeni geldiği için onunla vakit geçirmiş ve planlarına uyamamıştır. Doruk kayan planlamasına yönelik neler yapabilir.” (s.463)

Örnek Olay 33: “Ayşe genellikle yazarak çalıştığı konuları daha iyi anlayan bir öğrencidir. Birkaç derse ilişkin yeni öğrendiği konuların aynı haftaya denk gelmesinden dolayı tüm konular için not çıkarabileceği bir zaman dilimi bulamamaktadır. Ayşe bu konuları nasıl çalışabilir?” (s.463)

Etkinlik 12. Öğrenme Anahtarı: Kendisi için etkili öğrenme ve verimli ders çalışma koşullarını oluşturma öğrenmenin vurgulandığı örnek olayda çalışkanlık değeri bulunmaktadır.

Örnek Olay 34: “İnci 13 yaşında, okulu ve arkadaşlarını çok seven, her gün okula gitmeyi heyecanla bekleyen bir öğrencidir. Okulu sevdiği kadar derslerine karşı da oldukça ilgilidir. Özellikle sayısal derslerden matematik ve fen bilgisine bayılmaktadır. En çok da matematik dersinde problem çözme sorularını sevmektedir. Evde fındık ve incir yerken saatlerce problem çözebilmektedir. Matematik öğretmeni Sabri Bey, İnci’ye sürekli matematik derslerinde nasıl daha başarılı olabileceği ve hızlı soru çözebileceğine ilişkin ipuçları vermektedir. Özellikle kendisine başarılı olmanın ilk şartının bir amacının olması gerektiğini belirtmektedir. İnci sayısal derslerde akademik başarısı yüksek olmakla birlikte sözel derslerde ortalama başarıya sahip bir öğrencidir. Sözel dersler arasından en çok Türkçe dersini sevmekte ve başarılı olabilmek için çaba göstermektedir. Ancak sözel derslerine sadece zihninin en boş olduğu sabah saatlerinde çalışabilmesi gerekliliği nedeniyle bu durumdan pek de memnun değildir. Hem sabah erken saatlerde kalkmaktan hem de dikkatini vermekte zorlanmasından dolayı sözel derslere çalışmaktan zevk alamamaktadır.” (s.475)

Ayrıca etkinlik bilgi notunda bulunan ders çalışma becerilerinde de çalışkanlık değeri bulunmaktadır. Bu durum etkinlik bilgi notu Şekil 51’de verilmiştir.

ETKİNLİK BİLGİ NOTU

Sevgili öğrenciler,
Kendi yaşamımızda başarıya ulaşabilmek için verimli öğrenme ve ders çalışma koşullarını oluşturmak oldukça önemlidir. Başarıya ulaşmak için birçok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemlerden bazıları sizler için çok önemli olabilir iken bazıları daha az önem oluşturmaktadır.
Ders çalışma becerilerini,

- Planlı ve programlı çalışma,
- Hikâyeler oluşturma,
- Amaç ve öncelik belirleme,
- Zamanı etkili kullanma,
- Zamanı kendi içerisinde bölme,
- Çalışma ortamını düzenleme,
- Dinleme,
- Etkili okuma,
- Not tutma,
- Derse aktif katılma,
- Ödev yapma,
- Ödev çizelgeleri oluşturma,
- Uygun öğrenme stillerini belirleme,
- Etkili okuma becerisi kazanma,
- Sınavlara hazırlanma
- Sınavlara girme vb. şeklinde genel olarak değerlendirebiliriz.

Yukarıda yazılı olan yöntemler aslında birbirleri ile bağlantılı ve birbirlerini destekleyen stratejilerdir. Başarı, tümünün uyumlu bir şekilde bir arada kullanılması ile sağlanabilmektedir.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.477)

Şekil 51. Etkinlik 12' e (Öğrenme Anahtarı!) ait görsel

Etkinlik 19. Pastadaki Payım: Öğrencilerin sınavlara hazırlanma sürecinde sıklıkla yaptığınız davranışları gözden geçirmelerine yönelik etkinlikte çalışkanlık değeri vurgulanmaktadır. Çalışırken yapılan davranışlar etkinlik bilgi notu Şekil 52'de verilmiştir.

ETKİNLİK BİLGİ NOTU

Öğrenciler bu tarz etkinliklerde uygulayıcı tarafından onaylanacağını düşündükleri davranışları paylaşma eğiliminde olurlar. Ancak gerçekte kullandıkları davranışlar çoğunlukla ideal davranışların dışına çıkar. Bu etkinliğin amacı öğrencinin kendi davranışlarını filtresiz bir şekilde gözden geçirmesidir. Bu doğrultuda etkinlik sırasında öğrencilerden alınan cevaplar aşağıdaki cevaplar ile karşılaştırılmalı ve öğrencilerin değinmediği davranışlar günlük hayatta birçok öğrenci tarafından kullanıldığı hatırlatılarak öğrenciler ile paylaşılmalıdır.

- Bütün konuları son gün çalışmak (Çalışmayı ertelemek)
- Sınava çalışırken başka şeyler ile ilgilenmek (telefon, tablet vb.)
- Etkin şekilde dinlemek ve derslerde not almak
- Planlı şekilde ilerlemek
- Eksiklerini gözden geçirip yeniden değerlendirmek
- Anlamadığı konularda yardım istemek
- Dersleri için düzenli defter tutmak
- Ezber yapmak
- Test çözmek
- Konu tekrarı yapmak
- Özet çıkarmak
- Konuyu başka bir arkadaşına anlatmak
- Sınıfta çözülen örnekleri tekrar çözmek
- Eba üzerinden konu ile ilgili alıştırmaları yapmak
- Konu ile ilgili ders notu çıkarmak
- Konuyu bir arkadaştan/öğretmenden tekrar dinlemek

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.516)

Şekil 52. Etkinlik 19' e (Pastadaki Payım) ait görsel

Etkinlik 31. Ne Yaptığımın Farkındayım: Yüzme yarışmasında başarılı bir kişinin bu durumda ne hissedeceği ne düşüneceği ve nasıl davranacağına yönelik etkinlikte çalışma yaprağı 1'de bulunan cümlelerde çalışkanlık değeri bulunmaktadır.

- *Bu şekilde düzenli ve disiplinli çalışarak birçok şeyi daha başarabilirim.*
- *Başarımı korumak için daha çok çalışırım.*
- *Çalışmamın karşılığını aldım.*
- *Bu başarı beni motive eder ve çalışmalarına aynı şekilde devam ederim.*

Adil olma

Etkinlik 11. Senin Hakkın Benim Hakkım: Etkinlik başında uygulayıcı tarafından yapılan; “*Hak ve sorumluluk kavramları günlük hayatımızın çok önemli bir parçası. Hepimiz hak ve sorumluluk kavramlarına oldukça aşinayız. Bugünkü etkinliğimizde, iç içe olan bu iki kavram hakkında biraz düşüneceğiz.*” açıklamasında adil olma değeri de bulunmaktadır.

Etkinlik 27. Kariyer Güçleri Terazisi: Çalışma yaprağı 1'de yer alan karakter güçlerinde adil olma değeri de vardır.

Etkinlik 28. Gücüne Güç Katıyorum: Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde adil olma değeri de vardır.

Yardımlaşma

Etkinlik 10. Etkinlikte çalışma yaprağı 1’de verilen hikâyede meslekler seçiminde bilgi eksikliği olan Merve’ye arkadaşları bilgi vererek yardımcı olmuştur. Hikâyenin örneği aşağıda verilmiştir:

Örnek olay 35: “Merve 7. sınıf öğrencisidir. Önceki haftalarda mesleklerle ilgili yetenek ve ilgi kavramları üzerinde sınıfta konuşulmuştur. Merve artık bu kavramların ne anlama geldiğini bilmekte ve kendi yetenek ve ilgilerini keşfetmeye çalışmaktadır. Ancak aklına takılan bir konu vardır. Ne kadar kendi özelliklerini keşfetmeye çalışsa da mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, mesleğin özelliklerini ve çalışma koşullarını vb. öğrenemezse doğru mesleği seçemeyeceğini düşünmektedir. Meslekleri öğrenmek istemekte ancak nasıl öğreneceğini bilmemektedir.

Yine bir gün aklı bu konuya takılmış, sınıfta dalgın bir şekilde otururken arkadaşları yanına gelir ve Merve’ye onu neyin üzdüğünü sorar. Merve de arkadaşlarına durumu anlatır.” (s.466)

Etkinlik 35. Karar vermek zor olmazsa gerek: Karar verme basamaklarının kullanılmasının istendiği çalışma yaprağı 1’deki örnek hikâyede okula gitmek istemeyen Meryem’e arkadaşının yardım etmesi ve psikolojik danışmana yönlendirmesi anlatılmaktadır. Etkinlikte verilen hikâyenin örneği aşağıda verilmiştir.

Örnek Olay 36: “Meryem 7. sınıf öğrencisidir. Normalde okuluna hevesle giden, okula giderken erkenden kalkıp hazırlanan Meryem’e bu yıl bir şeyler olmuştur. Artık okula gitmek istemediğini, okulu ve dersleri düşündükçe kalbinin sıkıştığını fark etmiştir. İçindeki huzursuzluk gün geçtikçe büyümekte, bu huzursuzluğun nedenini bilememek Meryem’in daha da huzursuz hissetmesine sebep olmaktadır. Onu böyle gören sıra

arkadaşı Murat Okul psikolojik danışmanından/rehber öğretmeninden yardım almasını tavsiye etmiştir. Meryem problemin ne olduğunu bilmeden psikolojik danışmanının/rehber öğretmenin ona nasıl yardım edeceğini anlamasa da kendisini çaresiz hissettiği için bu fikri kabul etmiştir. Okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmen ile yakın bir tarihe görüşme ayarlamış ve görüşmede hissettiği huzursuzluktan bahsetmiştir. Yaşadıklarını anlatırken Meryem yeniden düşünme fırsatı bulmuş ve problemin ne olduğunu fark etmiştir.” (s.590).

Sağlıklı olmaya önem verme

Etkinlik 18. Sloganımla Hazırım: Sınava hazırlık sürecini etkileyen unsurların açıklandığı etkinlikte; uyku düzeni, beslenme gibi unsurlarda sağlıklı olmaya önem verme değeri bulunmaktadır.

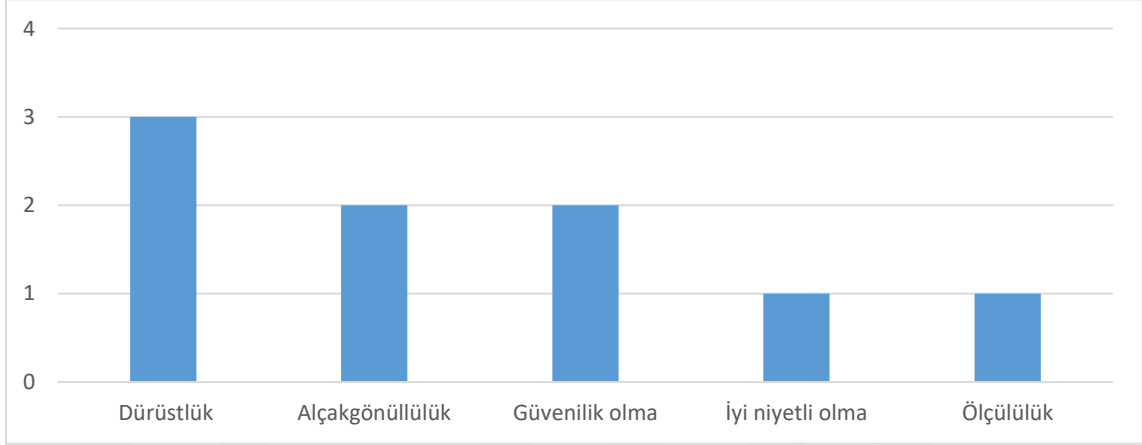
Barış

Etkinlik 15. Yapıcı Çözüm Merkezi: “Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığı sorunları yapıcı yollarla çözer.” kazanımı doğrultusunda hazırlanan etkinliğin sürecinde ve çalışma yaprağı 2’de verilen yapıcı yollar listesinde barış değeri bulunmaktadır. Bu aşağıda gösterilmiştir.

• Sorunu çözmek için çaba gösterme	• Arkadaşının görüş açısından bakmaya çalışma/Empati yapabilme
• Uzlaşmacı yaklaşma/Çatışmaları çözebilme	• Bekleyebilme
• Kendini uygun bir şekilde ifade etme	• Gruba uyabilme
• Uygun şekilde girişken olma	• Sataşmalarla ve dedikodularla başa çıkabilme
• Öfkenin kontrol edilmesi	• Aile bireylerinden destek alma
• Sohbeti sürdürebilme	• Okul rehberlik ve psikolojik danışma servisinden destek alma
• Diğer arkadaşlara katılabilme	• Diğer...
• Aktif dinleme	

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.496)

4.2.3.2. Ahlaki Değerler

Grafik 13. 7.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan ahlaki değerler

7. sınıf rehberlik etkinliklerinde dürüstlük (3), alçakgönüllülük (2), güvenilir olma (2), iyi niyetli olma (1) ve ölçülülük (1) değerleri yer almaktadır. Aşağıdaki tablo 17’de bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 17

7. sınıf rehberlik etkinliklerinde ahlaki değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Dürüstlük	26, 27, 28	26, 27, 28		3
Alçakgönüllülük	27, 28	27, 28		2
Güvenilir olma	25, 26	25, 26		2
İyi niyetli olma	28	28		1
Ölçülülük	29	29		1
Toplam		9		9

Tablo 17’de görüldüğü gibi etkinliklerde dürüstlük, alçakgönüllülük, güvenilir olma, iyi niyetli olma, ölçülülük değerleri doğrudan yer almaktadır.

Dürüstlük

Etkinlik 26. Kontrol Ben De Çevrimiçi Güvende: Güvenli internet kullanımına dair taktiklerin anlatıldığı etkinlikte çalışma yaprağı 1'deki *“Doğru mu? Paylaştığı bilgilerin doğruluğundan emin ol”* cümlesinde ve çalışma yaprağı 2'deki örnek durumlardaki *“Bir hesap açmak için 18 yaşından büyük olman gerekiyor. Bunun için doğum tarihini olduğundan büyük yazıyorsun.”* ve *“Hey, duydun mu? Bir oyun varmış. Genel kültür soruları soruyorlar. Cevapların tamamına yakınına doğru bilersen senin istediğin telefonda kazandırıyor.”* cümlelerindeki durumlarda dürüst olmamanın getirdiği sonuçlar öğrencilerle tartışılmaktadır.

Etkinlik 27. Kariyer Güçleri Terazisi: Çalışma yaprağı 1'de yer alan karakter dini ve manevi dürüstlük değeri de vardır.

Etkinlik 28. Gücüme Güç Katıyorum: Çalışma yaprağı 1'de yer alan karakter güçlerinde dürüstlük değeri de vardır.

Alçakgönüllü olma

Etkinlik 27. Kariyer Güçleri Terazisi: Çalışma yaprağı 1'de yer alan karakter güçlerinde alçakgönüllü olma değeri de vardır.

Etkinlik 28. Gücüme Güç Katıyorum: Çalışma yaprağı 1'de yer alan karakter güçlerinde alçakgönüllü olma değeri de vardır.

Güvenilir olma

Etkinlik 25. Yeteneklerimle Mesleklerin Peşindeyim: Etkinlikte *“Yöneticilik, Satış Görevlisi, Endüstri Mühendisi, Bilgisayar Programcılığı, Tekstil Mühendisliği, İletişim, Gazetecilik, Radyo ve Tv, Halkla İlişkiler, Ekonomi, İşletme, Uluslararası İlişkiler, Sigorta,*

Emlak Yönetimi, Avukatlık vb.” mesleklerin özelliklerinde güvenilir olma değeri de yazılmıştır.

Etkinlik 26. Kontrol Ben De Çevrimiçi Güvende: Etkinlikte güvenli internet kullanımına dair taktiklerin anlatıldığı etkinlikte çalışma yaprağı 2’deki örnek durumdaki *“İnanmıyorum, bunu nasıl yapar? Bu kişiye güvenmiştim. Şimdi tamamen gözümünden düştü. Artık onun hayranı değilim.”* cümlesinde güvenilir olma değeri vardır.

İyi niyetli olma

Etkinlik 28. Gücüme Güç Katıyorum: Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde, iyi niyetli olma değeri de vardır.

Ölçülülük

Etkinlik 29. Baskıyı Yönetme Zinciri: Baskı altında kişinin duygularını kontrol edip serinkanlı davranışlar sergilemesinin amaçlandığı etkinlik sürecinde ve çalışma yaprağı 2’deki örnek diyalogda ölçülü olma değeri vurgulanmaktadır. Örnek diyalog aşağıda verilmiştir.

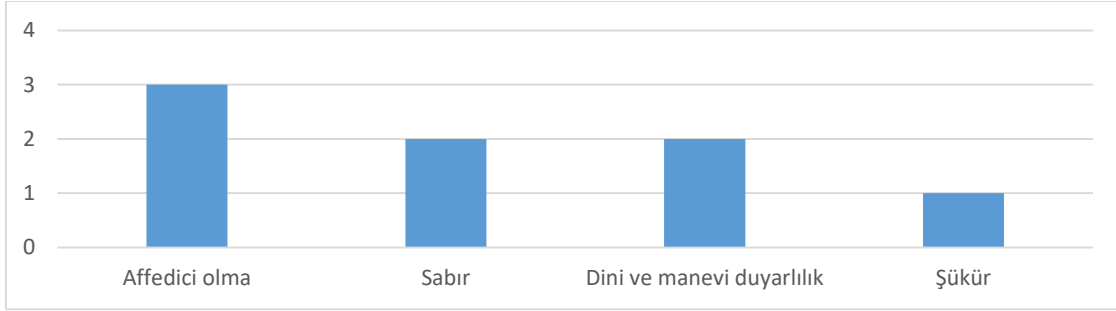
Kendimi baskı altında hissettiğimde duygularımı kontrol edebilmek ve serinkanlı davranışlar sergileyebilmek için içimdeki çocukla konuşurum.

Bu konuşma şu şekilde gerçekleşir:

İçimdeki çocuk: _____

Ben: _____

4.2.3.3. Dini Değerler

Grafik 14. 7.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan dini değerler

7. sınıf rehberlik etkinliklerinde affedici olma (3) değeri en çok yer alan değerlerdendir. Sabır (2) ve dini ve manevi duyarlılık(2) değeri 2. Sırada yer alırken şükür(1) değeri 3. Sırada yer almaktadır. Tablo 18’de bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 18

7.sınıf rehberlik etkinliklerinde dini değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Affedici olma	15, 27, 28	15, 27, 28		3
Sabır	25, 30	30	25	2
Dini ve manevi duyarlılık	27, 28	27, 28		2
Şükür	27	27		1
Toplam		7	1	8

Affedici olma

Etkinlik 15. Yapıcı Çözüm Merkezi

Etkinlik 27. Karakter Güçleri Terazisi: Arkadaşlık ilişkilerinde yaşanan sorunlara yapıcı çözüm yollarının kullanıldığı etkinliğin sürecinde affedici olma değeri de vurgulanmaktadır.

Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde dürüstlük değeri de vardır.

Etkinlik 28. Gücüme Güç Katıyorum: Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde adil olma değeri de vardır.

Sabır

Etkinlik 30: Üç Mucizevi Güç: Bal üretme sürecinin, moso ağacının büyüme serüveninin, tırtılın kelebek olma yolculuğunun anlatıldığı çalışma yaprağı 2’deki hikâyelerde sabırlı olma değeri bulunmaktadır. Etkinlik sonunda yapılan “*Sevgili öğrenciler, bugünkü etkinlikte de gördüğünüz gibi yaşamda bir ürün elde edebilmek için arı gibi çabalayan, moso ağacı gibi gerekli zamanı bekleyebilen ve tırtılın kozadan sabırla çıkması gibi sabredebilen bireyler olabilmeliyiz.*” açıklamada da sabırlı olma değerinin önemi vurgulanmaktadır.

Etkinlik 25. Yeteneklerimle Mesleklerin Peşindeyim: Etkinlikte; “*doktor, biyolog, fizikçi, bilgisayar programcısı, kimyager, jeolog, gıda mühendisi, dişçi, nörolog, elektrik mühendisi, doğa bilimcisi vb.*” mesleklerin özelliklerinde sabırlı olma değeri de yazılmıştır.

Dini ve manevi duyarlılık

Etkinlik 27. Kariyer Güçleri Terazisi

Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde dini ve manevi duyarlılık değeri de vardır.

Etkinlik 28. Gücüme Güç Katıyorum: Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde dini ve manevi duyarlılık değeri de vardır.

Şükretme

Etkinlik 27. Karakter Güçleri Terazisi: Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde şükretme değeri de vardır.

4.2.3.4. Toplumsal Değerler

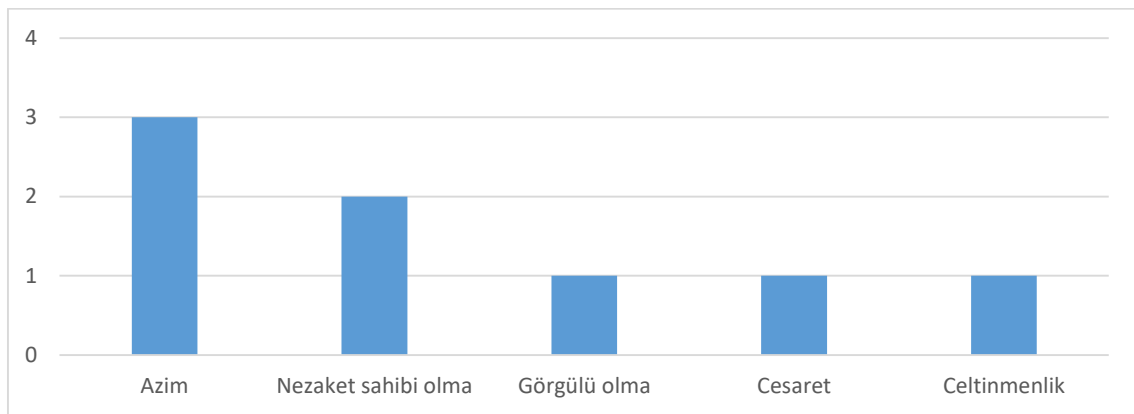
Misafirperverlik

7. sınıf rehberlik etkinliklerinde misafirperverlik değeri doğrudan yer almaktadır.

Etkinlik 20. İpucunu Alıyorum, Tepkimi Veriyorum: Sosyal ipuçlarına göre uygun tepki verme kazanımına yönelik hazırlanan etkinliğin başındaki örnek olayda misafirperverliğin önemi vurgulanmıştır.

Örnek Olay 37: “Osmanlı döneminde bir eve misafir geldiğinde ev sahibinin misafire doğrudan aç olup olmadığını sormasının uygun olmadığı düşünülür ve bu sebeple ev sahibi tarafından misafire bir fincan Türk kahvesi ile bir bardak da su ikram edilmiştir. Eğer misafir suyu kahveden önce içerse bu karnının aç olduğuna işaretmiş, ev sahibi bunun üzerine hemen sofrayı kurmaya başlamış. Eğer, suyu kahveyi bitirdikten sonra içerse misafirin tok olduğuna ve sadece sohbet etmek amacıyla geldiğine işaretmiş. Yani, misafir açım demez, kahve içişiyle niyetini belirtirmiş.” (s.517)

4.2.3.5. Diğer Değerler

Grafik 15. 7.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan diğer değerler

7. sınıf rehberlik etkinliklerinde azim, (3) nezaket sahibi olma(2), görgülü olma(1), cesaret(1), celtinmenlik(1) yer alan diğer değerlerdendir. Tablo 19’da bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 19

7.sınıf rehberlik etkinliklerinde diğer değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Azim	4, 27, 30	4, 27, 30		3
Nezaket sahibi olma	26, 27	26, 27		2
Görgülü olma	26	26		1
Cesaret	27	27		1
Centilmenlik	20		20	1
Toplam		7	0	7

Tablo 19’da görüldüğü gibi etkinliklerde azim, nezaket sahibi olma, görgülü olma, cesaret değerleri doğrudan centilmenlik değeri dolaylı olarak yer almaktadır.

Azim

Etkinlik 4. Tarafını Seç: Eğitsel çabanın akademik hedeflere ulaşmadaki etkisini değerlendirildiği etkinlikte etkinlik bilgi notunda verilen açıklama da ve çalışma yaprağı 1’de verilen görselde azim değeri bulunmaktadır. Bu durum Şekil 53’te gösterilmiştir.

<i>Çaba: Herhangi bir işi yapmak için ortaya konan güç, zorlu, sürekli çalışma, gayret, ceht, efor</i> <i>Çaba Harcamak: Bir işi yapabilmek için elinden geleni yapmak.</i> <i>Etkinlik bilgi notu (s. 443)</i>	 <i>Etkinlik 4’te yer alan görsel (s.439)</i>
--	---

Şekil 53. Etkinlik 4’e (Tarafını Seç) ait görsel ve bilgi notları

Etkinlik 27. Karakter Güçleri Terazisi: Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde azim değeri de vardır.

Etkinlik 30. Üç Mucizevi Güç: Etkinlikte çalışma yaprağı 2’de anlatılan arının hikâyesinde azimli olma değeri vardır.

Nezaket sahibi olma

Etkinlik 26. Kontrol Ben De Çevrimiçi Güvende: Etkinlikte güvenli internet kullanımına dair taktiklerin anlatıldığı etkinlikte çalışma yaprağı 2’deki örnek durumdaki “*Kırıcı sözler içerebilecek bir paylaşım yaptın. Arkadaşların ve ailen bunu görecek*”. “*Ailenin ve çevrenin hoşuna gitmeyecek sözler yazıyordun. Bir an durup düşündün...*” cümlelerinde nezaket sahibi olma değeri vardır.

Etkinlik 27. Karakter Güçleri Terazisi: Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde nezaket sahibi olma değeri de vardır.

Görgülü olmak

Etkinlik 26. Kontrol Ben De Çevrimiçi Güvende: Etkinlikte güvenli internet kullanımına dair taktiklerin anlatıldığı etkinlikte çalışma yaprağı 2’deki örnek durumdaki “*Yediğin bir yemeğin fotoğrafını paylaşacakken tam aklına bir soru geldi...*” cümlesinde görgülü olmak değeri vardır.

Cesaret

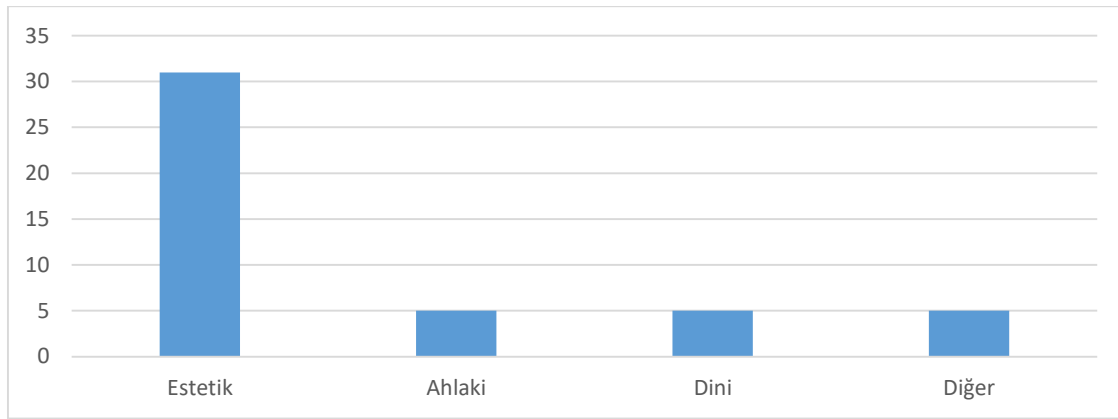
Etkinlik 27. Karakter Güçleri Terazisi: Çalışma yaprağı 1’de yer alan karakter güçlerinde cesaret değeri de vardır.

Centimenlik

Etkinlik 20. İpucunu Alıyorum, Tepkimi Veriyorum: Sosyal ipuçlarının yorumlanıp değerlendirildiği etkinlikte çalışma yaprağı 1’deki cümlede “*İçeriye girdi, ceketini ilikledi ve hafifçe öne doğru eğildi...*” centilmenlik değeri vardır.

4.2.4.Sekizinci Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

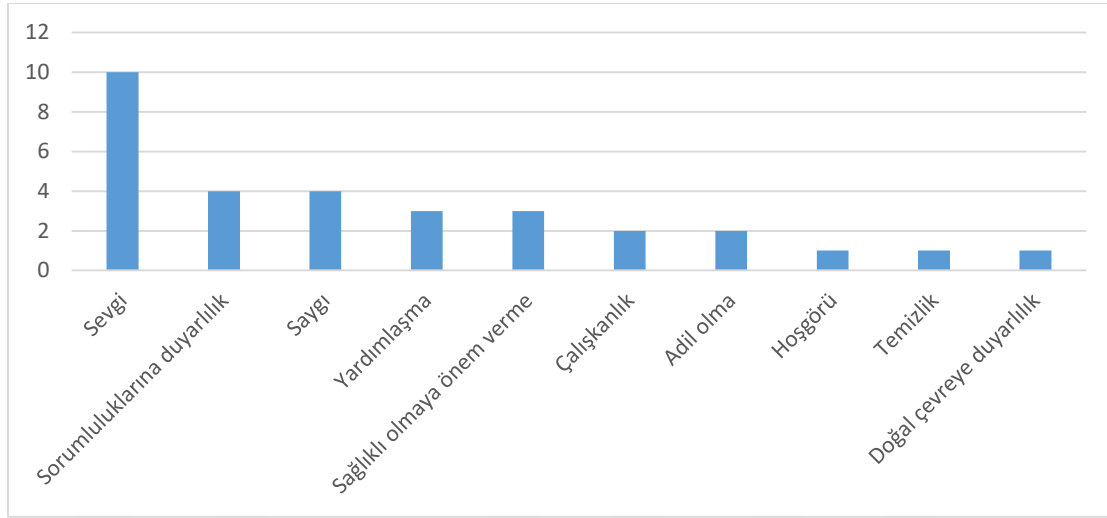
8. sınıf rehberlik etkinliklerindeki değerlerin sınıflandırılması Grafik 16’da verilmiştir.

Grafik 16. 8. sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan değerler

8. sınıf rehberlik etkinlikleri evrensel (31), ahlaki (5), dini (5), ve diğer kategorilere (5) göre sınıflandırılmıştır. En çok evrensel değer kategorisindeki değerler etkinliklerde yer almaktadır.

4.2.4.1. Evrensel Değerler

Grafik 17. 8.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan evrensel değerler

8. sınıf rehberlik etkinliklerinde sevgi (10), saygı(4), sorumluluklarına duyarlı olma(4), yardımlaşma(3), sağlıklı olmaya önem verme(3), çalışkanlık(2), adil olma(2), hoşgörü(1) temizlik(1) ve doğal çevreye duyarlılık(1) evrensel değerleri yer almaktadır. Evrensel değerlerden sevgi değeri en çok yer alan değerlerdendir. Saygı, sorumluluklarına duyarlı olma değeri eşit sayıda yer almaktadır. Aşağıdaki tablo 20’de bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 20

8.sınıf rehberlik etkinliklerinde evrensel değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Sevgi	3, 8, 12, 15, 26, 27, 28, 29	3, 8, 12, 15, 26, 27, 28, 29		8
Saygı	5, 12, 23, 28	12, 28	5, 23	4
Sorumluluklarına duyarlılık	4, 11, 12, 26	4, 11, 12	26	5
Yardımlaşma	3, 12, 15	12, 15	3	3
Sağlıklı olmaya önem verme	1, 8, 11	1, 8	11	3
Çalışkanlık	14, 16	14, 16		2
Adil olma	12, 27	12, 27		2

Hoşgörü	12	12	1
Temizlik	1	1	1
Doğal çevreye duyarlılık		27	1
Toplam		25	5
			30

Tablo 20’de görüldüğü gibi etkinliklerde sevgi, saygı, sorumluluklarına duyarlı olma, yardımlaşma, çalışkanlık, sağlıklı olmaya önem verme, adil olma, hoşgörü temizlik ve doğal çevreye duyarlılık değerleri doğrudan yer alırken saygı, yardımlaşma ve sağlıklı olmaya önem verme değerleri dolaylı olarak da yer almaktadır.

Sevgi

8. sınıf rehberlik etkinliklerinde sporseverlik, okul sevgisi, sanatseverlik, hayvanseverlik, öğrenme sevgisi değerleri bulunmaktadır. Sevgi değerinin etkinliklerde doğrudan verilme sayısı 8’dir. Sevgi değeri etkinlik 3,8, 12, 15, 26, 27, 28, 29 nolu etkinlikte doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 12. Benim Değerlerim: Değer ve davranışlarımız arasında ilişki kurma amacına yönelik hazırlanan etkinlikte çalışma yaprağı 1’de sevgi değeri de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 54’te verilmiştir.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.645)

Şekil 54. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: “Sahip olduğu karakter güçlerini zorluklar karşısında kullanmayı bilir.” kazanımı doğrultusunda hazırlanan etkinlikte öğrencilerin sınavlara hazırlanırken psikolojik, fizyolojik, davranışsal zorluklarda kullandıkları karakter güçlerini yazması istenir. Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde sevgi değeri de bulunmaktadır.

Sporseverlik

Etkinlik 3. İlgi Ve Yeteneğim El Ele => Seçtiğim Etkinliğe: Etkinlik bilgi notunda “okul dışındaki (jimnastik, bale, voleybol, futbol, basketbol vb. kulüpler)” gibi sportif etkinliklerden söz edilmektedir.

Etkinlik 8. Stres Kutusu: Etkinlikteki stresle baş etme yöntemlerinde “düzenli olarak spor veya kısa süreli egzersizler yapmak” denilerek sporseverlik değeri de vurgulanmıştır.

Etkinlik 26. Seçim Yolculuğum: Kendi özellikleriyle seçmek istediği lise türlerinin özelliklerini ilişkilendirildiği etkinlikte çalışma yaprağı 2’deki etkinlikteki hikâyede sporseverlik değeri bulunmaktadır. Hikâyeden bir kesit aşağıda verilmiştir.

Örnek Olay 38: Eda’nın Lise Seçim Yolculuğu

Öğretmen: En çok yapmaktan zevk aldığın şeyler nelerdir? İlgilerin hakkında bilgi verir misin?

Eda: Okulda ya da evde daha doğrusu her yerde aklımda koşa koşa bulunduğum yerden çıkıp kendimi en özgür ve güçlü hissettiğim tekvando kursuna gitmek geçiyor. Oraya gittiğimde kıyafetlerimi giydiğimde kendimi huzurlu hissediyorum.

Öğretmen: Bu sporu yapmaktan zevk aldığını görüyorum, peki bu konuda kendini başarılı veya yeterli hissediyor musun?

Eda: Aslında hocam övünmek gibi olmasın ama Ankara ikinciliğim var. Ayrıca tekvando hocam bu konuda oldukça yetenekli olduğumu hep söylüyor doğrusu 5 yıldır gerçekten emek veriyorum. (s.702).

Öğrenme Sevgisi

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde öğrenme sevgisi sevgi değeri de bulunmaktadır.

Etkinlik 29. Hayat Botu Öğrenme Neden Gerekli? Hayat boyu öğrenmenin öneminin vurgulandığı etkinlik sürecinde ve Albert Einstein “Öğrenmeyi bıraktığınızda, ölmeye başlarsınız!” Sözünde öğrenme sevgisi değeri bulunmaktadır.

Okul Sevgisi

Etkinlik 28. Gönüllü Olmak Gerek: Çalışma yaprağı 1’de verilen hikâyede okul sevgisi vurgulanmaktadır.

Örnek Olay 39:” Merhaba, ben Fatma. Küçük, şirin bir köyde yaşıyorum. 8. sınıf öğrencisiyim. Köyümüzdeki arkadaşlarım ve ben okulu, dersleri, çeşit çeşit kitaplar okumayı çok seviyoruz. Okulumuzda bulunan kitapları

şimdiden bitirdik. Köyümüzde kırtasiye bulunmuyor ve okul için ihtiyaçlarımızı almada, kitap almada sıkıntı çekiyoruz.” (s.710)

Sanatseverlik

Etkinlik 3. İlgi Ve Yeteneğim El Ele => Seçtiğim Etkinliğe: Etkinlik bilgi notunda “*okul dışındaki (gitar, piyano, drama vb. kurslar)*” gibi sanatsal etkinliklerden söz edilmektedir.

Hayvanseverlik

Etkinlik 15. Yardım Arayışı: Çalışma yaprağı 1’deki örnek olayda hayvanseverlik değeri vardır.

Örnek olay 40: “Sevgi 8. sınıf öğrencisidir. Bir gün evden çıkıp okula giderken bir arabanın köpeğe çarptığına şahit olmuştur. Bir anda ne yapacağını bilememiş ve o an donakalmıştır. Kendine geldiğinde hemen çığlık atmış, ancak kimse sesini duyamamıştır. Sevgi bu sorunu çözmek için kimden/nereden/nasıl yardım alabilir?” (s.657)

Saygı

8. sınıf rehberlik etkinliklerinde saygı değeri ve benlik saygısı, özel yaşama saygı, engellilere saygı alt değerleri bulunmaktadır. Saygı değeri etkinlik 12, 28 nolu doğrudan verilirken 5 ve 23’te dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 12. Benim Değerlerim: Değer ve davranışlarımız arasında ilişki kurma amacına yönelik hazırlanan etkinlikte çalışma yaprağı 1’de saygı değeri de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 55’te verilmiştir.

SAYGI

1. Sınıftan bir arkadaşın aylardır hazırladığı proje ödevini anlatmak için tahtaya çıktı. Heyecanlandığı için yüzü kızardı ve elleri titremeye başladı. Sınıftan bazı arkadaşlarında kendi aralarında konuşmaya ve gülmeye başladılar. Ne yaparsın?
2. Arkadaşınla bir roman hakkında konuşuyorsunuz. Romanın başkarakteri baba çalışmak için çocuklarını anneleriyle bırakıp yurt dışına gidiyor. 6 yıl sonra geri geliyor. Bu 6 yıl boyunca anne ve çocuklar zor zamanlar geçiriyorlar. Sen babanın suçlu olduğunu düşünüyorsun, arkadaşın da babanın haklı olduğunu düşünüyor. Böyle bir durumda arkadaşına nasıl tepki verirsin?

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.644)

Şekil 55. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel

Engellilere Saygı

Etkinlik 28. Gönüllü Olmak Gerek: Çalışma yaprağı 1' deki örnek hikâyede engellilere saygı duyma değeri bulunmaktadır.

Örnek Olay 41: “Merhaba, benim adım Mustafa. Size kısaca kendimden bahsedeyim. 26 yaşımdayım. Annem, babam ve kardeşimle birlikte yaşıyorum. Uzun zamandır iş arıyorum, bulmakta zorlandım. Ancak sonunda çalışabileceğim bir iş bulabildim. Kendi emeğimle kazanmak gurur veriyor. İşimi buldum evet ama artık baş etmem gereken başka problemlerim var. Evden dışarı çıkmak, yolda yürümek, karşıdan karşıya geçmek, çalışacağım binaya girmek, merdivenlerden çıkmak... Normalde insanların kolaylıkla yapabildiği çoğu eylem benim için bir zorluk oluyor. Neden mi? Çünkü ben görme engelli bir bireyim. Bende evimden çıktığımda huzurla yürüyebilmek, yapmam gereken işleri kendim rahatça yapabilmek istiyorum. Benim için ne yapabilirsiniz?” (s.710)

Benlik Saygısı

Etkinlik 5. Zamanında Tamamla: Beden imgesini etkileyen faktörlerin anlatıldığı etkinlikte benlik saygısının önemi vurgulanmaktadır. Beden imgesi kavramıyla ilgili yapılan; “*Kişinin kendine duyduğu saygının büyük bir bölümünü beden imgesi oluşturmaktadır. Kişinin bedeninin fiziksel görünümünü nasıl algıladığı ve bedeni hakkındaki düşüncelerini, duygularını içerir. Beden imgemizin tamamını kendimiz şekillendirmeyiz.*” açıklamasında bu durum örneklendirilmiştir.

Özel Yaşama Saygı

Etkinlik 23. Kendi Güvenlik Ağımı Örüyorum: Güvenli internet kullanımıyla ilgili etkinlikte çalışma yaprağı 1’deki “*arkadaşımdan izin almadan onu rahatsız edecek bir fotoğrafını sosyal medyamda paylaşıyorum.*” cümlesinde özel yaşama saygı duyma değerine dikkat çekmektedir.

Sorumluluklarına duyarlı olma

Sorumluluklarına duyarlı olma etkinlik 4, 11, 12 nolu etkinlikte doğrudan, 26 nolu etkinlikte dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 4. Yarın Değil Bugün: Etkinlik sürecinde sorumluluklarına duyarlı olma değeri vurgulanmaktadır. Etkinlikte öğrencilerin akademik sorumluluklarını erteleyince hissettiklerini yazmaları istenir. En sonunda da konuyla ilgili afiş yapmaları istenir.

Etkinlik 11. Hedeflerime ulaşmak için stratejilerim var mı? Çalışma yaprağı 1 başarı stratejilerindeki aşağıdaki cümlelerde sorumluluklarına duyarlı olma değeri vardır.

- *Hedefime ulaşmak için düzenli ve planlı çalışırım.*
- *Hedefime ulaşmak için ders çalışma alışkanlıklarımı gözden geçiririm ve düzenlerim.*
- *Hedefime ulaşırken sorumluluklarımı ertelemekten kaçınırım.*

Etkinlik 12. Benim Değerlerim: Değer ve davranışlarımız arasında ilişki kurma amacına yönelik hazırlanan etkinlikte çalışma yaprağı 1’de sorumluluklarına duyarlı olma değeri de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 56’da verilmiştir.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.644)

Şekil 56. Etkinlik 12’ e (Benim Değerlerim) ait görsel

Etkinlik 26. Seçim Yolculuğum: Etkinlikte çalışma yaprağı 2’de geçen “Ödevlerimi aksatmadan yapıyorum, tekrarlarımı yapıyorum” cümlesinde sorumluluklarına duyarlı olma değeri vardır.

Yardımlaşma

Yardımlaşma değeri 12 ve 15 nolu etkinlikte doğrudan etkinlik 3’te dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 12. Benim Değerlerim: Değer ve davranışlarımız arasında ilişki kurma amacına yönelik hazırlanan etkinlikte çalışma yaprağı 1’de yardımlaşma değeri de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 57’de verilmiştir.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.642)

Şekil 57. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel

Etkinlik 15. Yardım arayışı: İhtiyaç duyduğunda yardım arar kazanımına yönelik etkinliğe başlarken okunan gazete haberlerinde, etkinlik sürecinde sorulan sorularda ve çalışma yaprağı 1'deki örnek durumlarda bu yardımlaşma değeri göze çarpmaktadır. Bu durum etkinlik bilgi notu aşağıda gösterilmiştir:

Gazete haberi	• “5 yaşındaki çocuk, sabah uyandığında annesinin kalkamayacak derecede çok hastalanmış olduğunu ve baygınlık geçirdiğini görünce, önce çığlık attı ve evde başka kimse olmadığı için hemen karşı komşusundan yardım istedi. Komşusunun eve gelmesi üzerine sağlık ekipleri (112) aranarak, annenin sağlığına kavuşması sağlandı.” • “12 yaşındaki çocuk dikkati sayesinde 1 yaşındaki çocuğun boğulmasını son anda annesine haber vererek kurtardı.”
Tartışma Soruları	• Yardım aramak sizin için ne anlam ifade ediyor? • En çok hangi konularda yardım almaya ihtiyaç duyarsınız? • İhtiyaç duyduğunuz bir konuda yardım aradığınızda kendinizi nasıl hissedersiniz? • İhtiyaç duyduğunuz bir konuda yardım aradığınızda neler düşünürsünüz?
Bazı Örnek Durumlar	• Sevgi 8. sınıf öğrencisidir. Bir gün evden çıkıp okula giderken bir arabanın köpeğe çarptığına şahit olmuştur. Bir anda ne yapacağını bilememiş ve o an donakalmıştır. Kendine geldiğinde hemen çığlık atmış,

ancak kimse sesini duyamamıştır. Sevgi bu sorunu çözmek için kimden/nereden/nasıl yardım alabilir?

- Ali, babasının iş değişikliği nedeniyle yeni bir okulda 8. sınıfa devam etmek zorunda kalmıştır. Ancak mevcut sınıfı okula başlayalı 4 hafta olmasına rağmen Ali'ye karşı hep olumsuz davranışlar sergilemektedirler. Özellikle teneffüste rahatsız edici davranışlar, dalga geçen cümleler ve hatta zorbalığa varacak davranışlara maruz kalmaktadır. Ali böyle bir sorunu çözmek için kimden/nereden/nasıl yardım alabilir?

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.655)

Etkinlik 3. İlgi ve Yeteneğim El Ele => Seçtiğim Etkinliğe: Etkinlik bilgi notundaki okul dışındaki sosyal etkinliklerde (yardım kuruluşlarına gönüllü çalışma vb.) yardımlaşma değeri bulunmaktadır.

Çalışkanlık

Çalışkanlık değeri etkinlik 24 ve 16'da doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 14. Adım Adım Hedefe: Etkinlik bilgi notundaki kariyer amaçlarında çalışkanlık değeri vardır. Etkinlik bilgi notunun örneği Şekil 58'de verilmiştir.

Örnek olay:

X 8. Sınıf öğrencisidir. Küçüklüğünden itibaren doktor olmak istemektedir. Ancak ilkokulda çok başarılı bir öğrenci olmasına rağmen ortaokulda notları oldukça düşmüştür. Sınav haftası yaklaşmaktadır ve ders çalışmaya nereden başlayacağını bilmemektedir. Böyle stresli olduğu dönemlerde hep büyüyen olmak istediği doktorluk hayali aklına gelmekte ve çok uzak görünmektedir. Doktor olmak için yapması gerekenleri biliyor ancak zihninde bir öncelik sırasına koyamamaktadır. Ona yardımcı olmak için gerçekçi bir hedef belirlemek ve izlemesi gereken yolu düşünerek kısa ve uzun vadeli kariyer amaçları oluşturmaya yardım eder misiniz?

Kısa vadeli kariyer amaçları;

- ✓ Okul sınavlarında başarılı olmak ve bunun için konu eksiklerini gidermek,
- ✓ Yıl sonunda yapılacak olan üst öğrenim kurumuna geçiş sınavından yüksek puan almak,
- ✓ Yardım alması gereken konularda ilgili kişilerden yardım almak vb.

Uzun vadeli kariyer amaçları;

- ✓ Eğer kısa vadeli kariyer amaçlarına ulaşamazsa hedef mesleği daha gerçekçi bir hedefle değiştirmek,
- ✓ Lise dönemi boyunca notlarını yüksek tutmak,
- ✓ Sayısal dersler için yoğun çalışma programları uygulamak,
- ✓ Üniversite sınavında yüksek puan almak vb.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.653)

Şekil 58. Etkinlik 14' e (Adım Adım Hedefe) ait görsel

Etkinlik 16. Öğreniyorum Ama Nasıl? Etkinlik bilgi notunda verilen öğrenme stratejileri ve verimli ders çalışma tekniklerinde çalışkanlık değeri bulunmaktadır. Bu durumun örnekleri Şekil 59’da verilmiştir.

Öğrenme Stratejileri		
Dikkat stratejileri	Tekrar stratejileri	Anlamlandırma Stratejileri
• Metinde yazılanların altını çiz • Farklı renkle yaz • Şekil içine al • Yanına semboller koy (yıldız, tik vb) • Büyük harfle yaz • Metnin kenarına not al • Anlamadığın yerin yanına soru işareti koy	• Bir metni sesli veya içinden tekrarlama, • Değiştirmeden özetleme, • Soru çözme, • Yeniden dinleme, • Başkasına anlatma • Önemli yerlerin altını yeniden okuyarak çizme	• Kendi sözcüklerinde ifadeler kullanarak özet çıkarma, • Anahtar kelimeler çıkarma, • Not alma, • Yeni öğrenilen bir konuyu geçmişte öğrenilen bir konu ile ilişkilendirme, • Bilgileri kategorilere ayırma ve sınıflandırma

Verimli Ders Çalışma Teknikleri
Amaç belirleme Plan yapma Zamanı verimli kullanma Uygun çalışma ortamını oluşturma Dikkat dağıtan, verimi düşüren etkenleri ortadan kaldırılması (telefon, tv, dağınıklık vb) Tekrar yapılması Derslere önceden hazırlık yapılması Zihin gezintisine dikkat edilmesi (Tek bir şeye odaklanın) Not tutulması Açken, uykusuzken ders çalışılmaması Konuyu parçalara bölerek öğrenme

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.663)

Şekil 59. Etkinlik 16’ ya (Öğreniyorum Ama Nasıl?) ait görsel

Sağlıklı olmaya önem verme

Sağlıklı olmaya önem verme değeri etkinlik 1 ve 8’de doğrudan verilirken etkinlik 11’de dolaylı verilmiştir.

Etkinlik 1. İyi bak, iyi yaşa: Öz bakım becerilerinin önemiyle ilgili yapılan etkinlik sürecinde sağlıklı olma değeri bulunmaktadır. Etkinlik başında uygulayıcının yaptığı aşağıdaki açıklamada bu durum açıkça görülmektedir.

“Bedenimize nasıl bakarsak ona iyi davranmış oluruz?” sorusu sorulur ve gelen cevaplar tahtaya yazılır: kişisel temizlik (saç, diş, deri temizliği ve bakımı), sağlık, beslenme, uyku, temiz ve özenli giyinme gibi. Açıklamasında ve etkinlik sonundaki “Bugün sizlerle öz bakımın ne

olduğunu ve hayatımızdaki önemi hakkında çalıştık. Eğer öz bakımızı yeterince sağlamazsak hem fiziksel hem ruhsal sağlığımız (hastalık vb. gibi fiziksel; öz güven eksikliği, kendini beğenmeme vb. gibi ruhsal) hem de insanlarla olan ilişkilerimiz (dışlanma, kabul görmeme, arkadaşlık kuramama vb. gibi sosyal) olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Bu nedenle öz bakımımıza özen gösterip, öz bakım becerilerini düzenli uygulamak hem kendi sağlığımızı korur hem de daha sağlıklı ilişkiler geliştirmemizi sağlar.”

Etkinlik 8. Stres Kutusu: Etkinlik bilgi notundaki stresle baş etme yöntemlerinde sağlıklı olmaya önem verme değeri bulunmaktadır. Bu durum etkinlik bilgi notunda örneklendirilmiştir.

Stresle Baş Etme Yöntemleri

- *Dengeli ve sağlıklı beslenmek,*
- *Uyku düzeni oluşturmak,*
- *Olumlu düşünmek,*
- *Nefes egzersizleri uygulamak,*
- *Gevşeme teknikleri ile rahatlamak,*
- *Düzenli olarak spor veya kısa süreli egzersizler yapmak (s.625)*

Etkinlik 11. Hedeflerime ulaşmak için stratejilerim var mı? Çalışma yaprağı 1’de yer alan başarı stratejilerindeki “*hedefime ulaşmak için sağlığımı korumaya özen gösteririm ve beslenmeme dikkat edip egzersiz yaparım.*” cümlesinde sağlıklı olmaya önem verme değeri vardır.

Adil olma

Adil olma değeri etkinlik 12 ve 20 de doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 12. Benim Değerlerim: Değer ve davranışlarımız arasında ilişki kurma amacına yönelik hazırlanan etkinlikte çalışma yaprağı 1’de adil olma değeri de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 60’ta görülmektedir.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.641)

Şekil 60. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde adil olma değeri de bulunmaktadır.

Hoşgörü

Hoşgörü değeri etkinlik 12'de doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 12. Benim Değerlerim: Değer ve davranışlarımız arasında ilişki kurma amacına yönelik hazırlanan etkinlikte çalışma yaprağı 1'de hoşgörü değeri de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 61' de görülmektedir.

HOŞGÖRÜ

1. Annen seni ve kardeşini parka götürmek için söz veriyor. Parka gittikten 10 dakika sonra ablan anneni arıyor. Anahtarı olmadığı için dışarda kaldığını söylüyor. Siz de eve dönmek zorunda kalıyorsunuz. Nasıl tepki verirsin?
2. Öğle yemeğinde kantinden tost ve ayran alıyorsun. Masaya yemek yeme için otururken arkadaşın yanlışlıkla sana çarpıyor ve elindeki her şey yere düşüyor. Tekrar yemek almak için de paran yok. Nasıl tepki verirsin?

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.643)

Şekil 61. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel

Temizlik

Temizlik değeri etkinlik 1'de doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 1. İyi bak, iyi yaşa: Etkinlikte öz bakım becerilerinde temizlik değeriyle ilişkili olarak; *kişisel temizlik (saç, diş, deri temizliği ve bakımı)* yazılmıştır.

Doğal çevreye duyarlılık

Doğal çevreye duyarlılık değeri etkinlik 28'de doğrudan verilmiştir.

Etkinlik 28. Gönüllü Olmak Gerek: Toplum için gönüllü çalışmanın gerekliliğiyle ilgili etkinlikte çalışma yaprağı 1'deki örnek olaylarda doğal çevreye duyarlı olmak vurgulanmıştır. Örnek olay aşağıda verilmiştir.

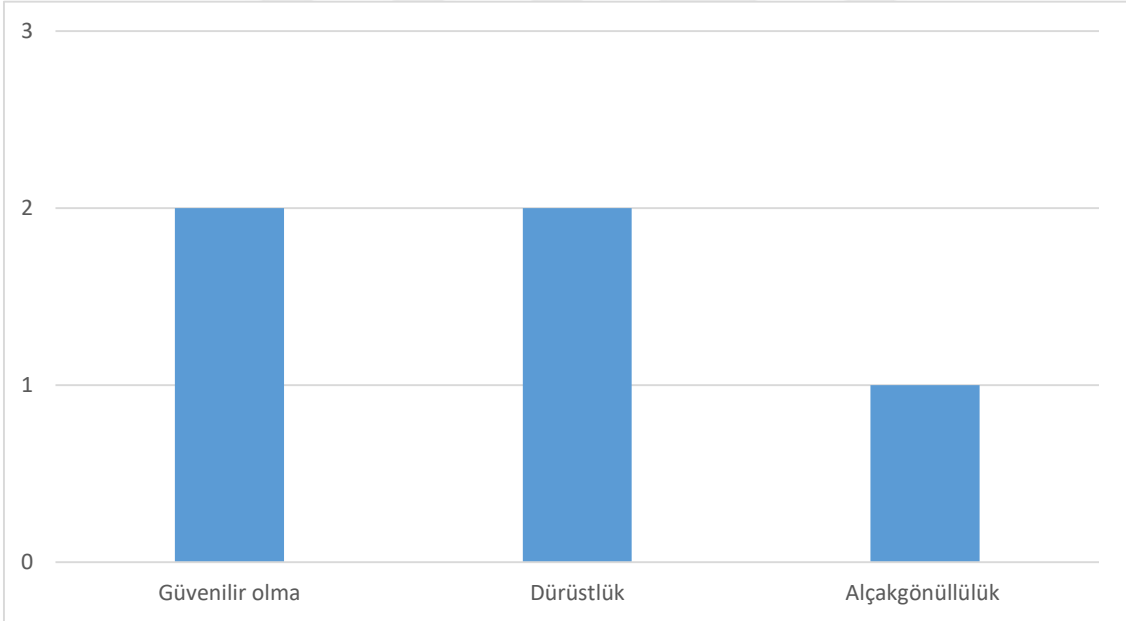
Örnek Olay 42: Eskiden, ahh eskiden. Çok güzeldi. Berrak suyu, renkli taşları, yanındaki yemyeşil ormanı ile görenlerin hayran kaldığı bir

dereydim. Çeşit çeşit kuşlar uçardı üzerimde. Aileler, arkadaşlar hep yanıma gelir, piknik yapar eğlenirlerdi. Ama zamanla biraz biraz derken insanlar bütün çöplerini bırakıp gitmeye başladılar. Suyum kirlendi, kurumaya başladım. Bende, çevremde artık eskisi kadar mutlu değil. Sana bir şey daha söylemek istiyorum. Bir gün yangın çıkacak diye çok korkuyorum. Yangın çıkarsa ne olacağını hayal etmek bile istemiyorum.

Azim

Etkinlik 11. Hedeflerime ulaşmak için stratejilerim var mı? Çalışma yaprağı 1’de yer alan başarı stratejilerindeki “hedefime ulaşırken zorluklar karşısında çabuk pes etmem.” cümlesinde azim değeri vardır.

4.2.4.2. Ahlaki Değerler

Grafik 18. 8. sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan ahlaki değerler

8. sınıf rehberlik etkinliklerinde güvenilir olma (2), dürüstlük değeri (2), alçakgönüllülük (1) değerleri yer almaktadır. Tablo 21’de bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 21

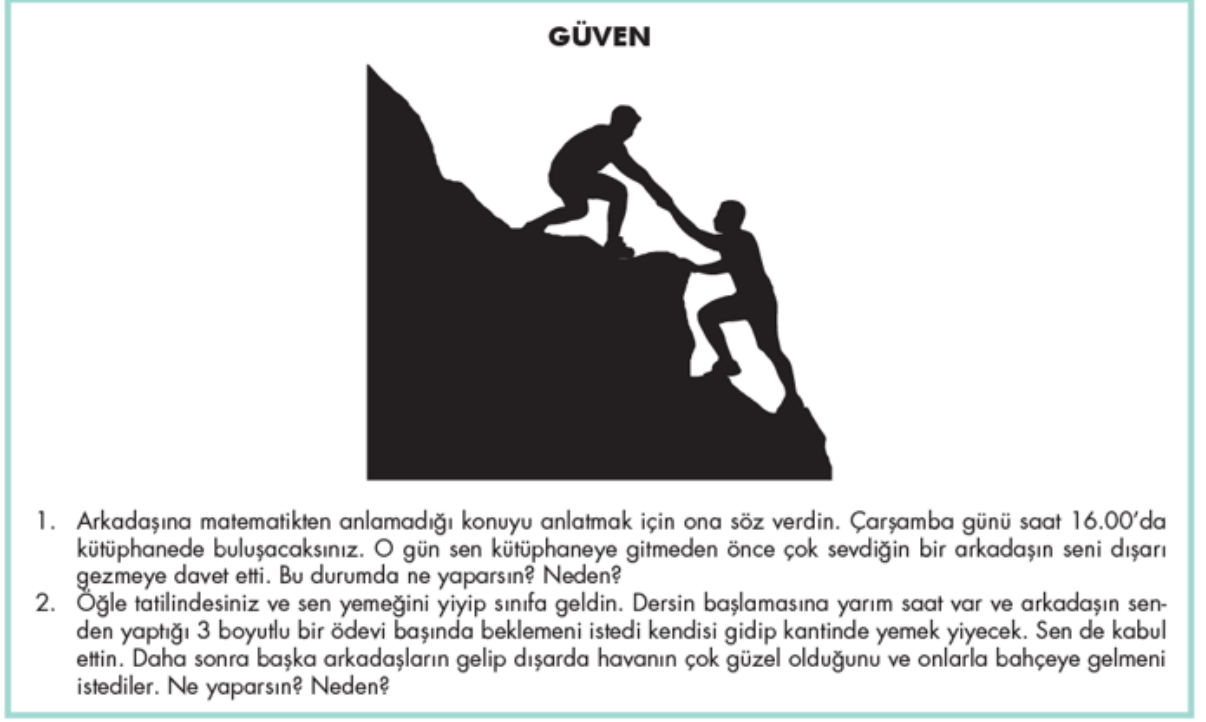
8.sınıf rehberlik etkinliklerinde ahlaki değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Güvenilir olma	12, 23	12	23	2
Dürüstlük	12, 27	12, 27		2
Alçakgönüllülük	27	27		1
Toplam		4	1	5

Tablo 21’de görüldüğü gibi etkinliklerde güvenilir olma, dürüstlük değeri, alçakgönüllülük değerleri doğrudan yer almaktadır. Ayrıca güvenilir olma değeri etkinlik 24’te dolaylı yer almaktadır.

Güvenilir olma

Etkinlik 12. Benim Değerlerim: Değer ve davranışlarımız arasında ilişki kurma amacına yönelik hazırlanan etkinlikte çalışma yaprağı 1’de güvenilir olma değeri de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 62’de verilmiştir.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.641)

Şekil 62. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel

Etkinlik 23. Kendi Güvenlik Ağımı Örüyorum: Güvenli internet kullanımıyla ilgili etkinlikte çalışma yaprağı 1'deki “Çevirim içi bir tuzığa düştüğümü hissettiğimde bunu hemen güvendiğim bir yetişkine anlatırım.” “Beni aşağılayıcı ve bana hakaret eden mesajlar aldığımda bunları kaydeder ve güvendiğim bir yetişkinden yardım isterim.” cümlelerinde güvenilir olma değeri dolaylı verilmiştir.

Dürüstlük

Etkinlik 12. Benim Değerlerim: Değer ve davranışlarımız arasında ilişki kurma amacına yönelik hazırlanan etkinlikte çalışma yaprağı 1'de dürüstlük değeri de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 63'te görülmektedir.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s. 643)

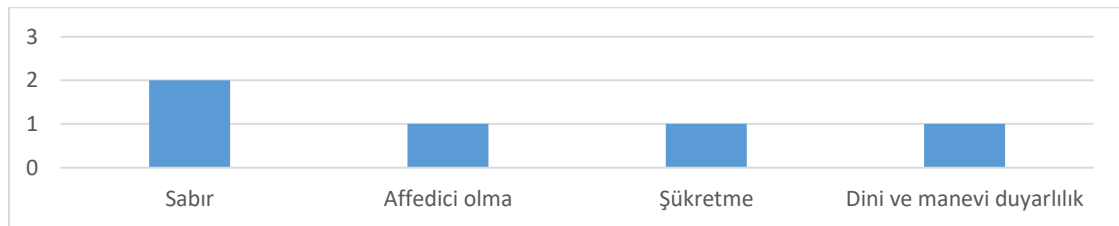
Şekil 63. Etkinlik 12' e (Benim Değerlerim) ait görsel

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde dürüstlük değeri de bulunmaktadır.

Alçakgönüllü olma

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde alçakgönüllü olma değeri de bulunmaktadır.

4.2.4.3. Dini Değerler

Grafik 19. 8. sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan dini değerler

8. sınıf rehberlik etkinliklerinde sabır (2), affedici olma (1), şükretme (1) ve dini ve manevi duyarlılık (1) değeri yer almaktadır. Tablo 22’de bu durum yeterli bir şekilde sunulmuştur.

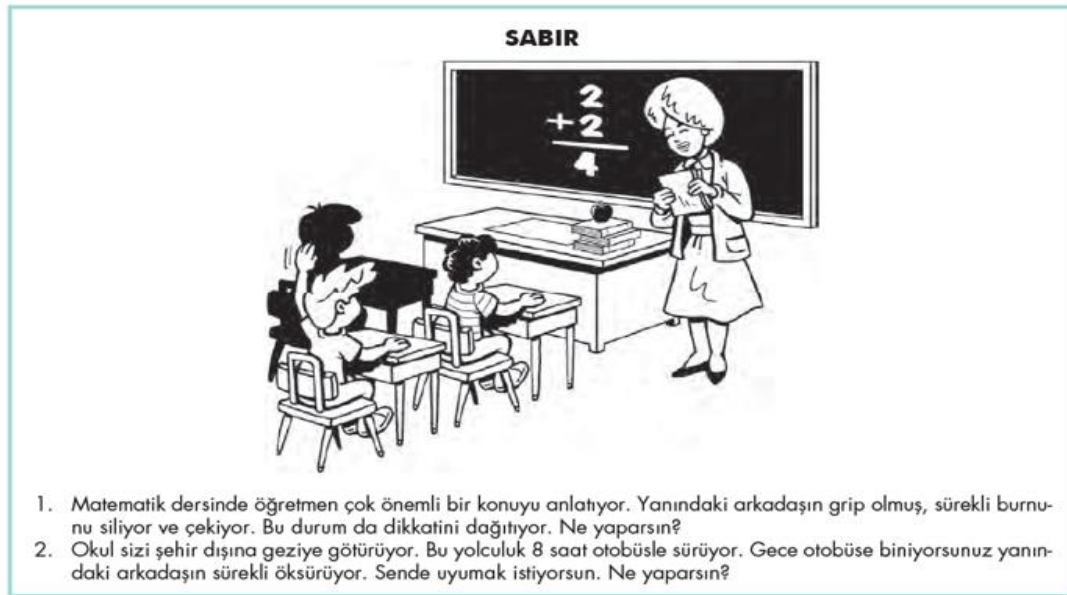
Tablo 22

8. sınıf rehberlik etkinliklerinde dini değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Sabır	12, 24	12, 24		2
Affedici olma	27	27		1
Şükretme	27	27		1
Dini ve manevi duyarlılık	27	27		1
Toplam		5	0	5

Sabır

Etkinlik 12. Benim Değerlerim: Değer ve davranışlarımız arasında ilişki kurma amacına yönelik hazırlanan etkinlikte çalışma yaprağı 1’de sabır değeri de bulunmaktadır. Bu durum Şekil 64’te görülmektedir.

(Ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı s.642)

Şekil 64. Etkinlik 12’ e (Benim Değerlerim) ait görsel

Etkinlik 24. Biraz Çaba, Biraz Zaman: Her yaşamda türlü zorluklar olabileceği, bazı zorlukların çabayla, bazılarının zamanla, bazılarının ise hem çaba hem de zamanla üstesinden gelinebileceğinin vurgulandığı etkinlikte uygulayıcının aşağıdaki açıklamasında sabır değeri vardır:

“Örneğin çiftçinin ektiği bir ürünü elde etmesi için zamana ve çabaya ihtiyacı vardır. Çiftçi bugün tohum ekip ne kadar uğraşırsa uğraşsın yarın hemen domates alamaz. Bunun için bir miktar zamana ihtiyaç vardır. Domatesin belirli aralıklarla sulanması, güneş görmesi gerekir. Bir ürün yetiştirirken bazı durumlar çiftçinin çabasını gerektirirken bazı durumlarda ise çabasının dışında beklemesi gereken durumlar vardır.”
(s.689)

Ayrıca etkinlik sonundaki “Çalışma yaprağında da belirttiğiniz gibi kimi zorlukların üstesinden gelmek için çaba ve sabır göstermek, pes etmemek gerekir. Kimi zorluklar içinse ne kadar çaba gösterirsek gösterelim ancak zaman geçtikçe/zamanı gelince üstesinden gelmeyi başarabiliriz.” açıklamasında sabır değerinin vurgulandığı görülmektedir.

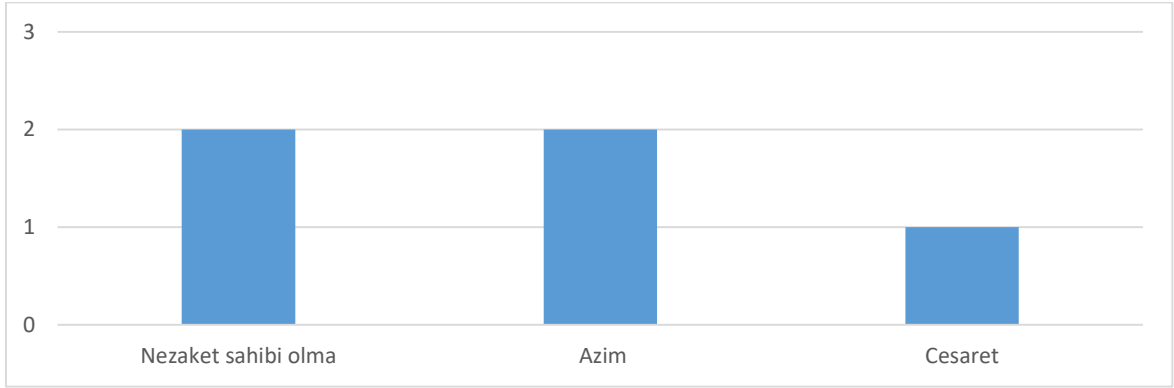
Şükretme

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde affedici olma değeri de bulunmaktadır.

Dini ve manevi değerlere duyarlılık

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde dini ve manevi değerlere duyarlılık değeri de bulunmaktadır.

4.2.4.4. Diğer Değerler

Grafik 20. 8. sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan diğer değerler

8. sınıf rehberlik etkinliklerinde nezaket sahibi olma (2) azim (2), cesaret (1) değeri yer almaktadır. Tablo 23’te bu durum ayrıntılar verilmiştir.

Tablo 23

8. sınıf rehberlik etkinliklerinde diğer değerlerin etkinliklerde verilme durumu

Değerler	Etkinlik No	Etkinliklerde Değerlerin Verilme Durumu		Etkinlik Sayısı
		Doğrudan	Dolaylı	
Nezaket sahibi olma	15, 27	27	15	2
Azim	24, 27	24, 27		2
Cesaret	27	27		1
Toplam		4	1	5

Nezaket sahibi olma

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde nezaket sahibi olma değeri de bulunmaktadır.

Etkinlik 15. Yardım Arayışı: Çalışma yaprağı 1’de verilen örnek olayda nezaket sahibi olmanın gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu durum örnek olayda verilmiştir.

Örnek Olay 43: Eda oldukça çekingen bir 8. sınıf öğrencisidir. Okulda derste bildiği sorularda bile “kesin yanlıştır” düşüncesi ile susmayı tercih etmektedir. Ancak bu durum gün geçtikçe Eda’nın hayatına zorluklar katmaya devam etmiştir. En son olarak annesinin isteği üzerine ekmek almak için markete gittiğinde sırada bekliyor olmasına rağmen başka bir çocuğun önüne geçmesi ile son ekmeği almasının sonucunda önemli kararlar almıştır. Şu anda içinde bulunduğu durumu çözmek için kimden/nereden/nasıl yardım alabilir? (s.657)

Azim

Etkinlik 24. Biraz Çaba, Biraz Zaman: Etkinlikte yapılan açıklamalarda ve örneklerde azimli olma değeri de bulunmaktadır. Sabır değerinde bu durumun örneği verilmiştir.

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde azim değeri de bulunmaktadır.

Cesaret

Etkinlik 27. Zorluklar Karşısında Karakter Güçlerim ile Güçlüyüm: Etkinlikte verilen karakter güçleri içerisinde cesaret değeri de bulunmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

5.1.1.2020 Tarihli Ortaokul Sınıf Rehberlik Programındaki Kazanımlara Yönelik Etkinliklerde Verilen Değerlerin, Gelişim Alanları ve Sınıf Düzeylerine Göre Değerlendirilmesine Yönelik Sonuç

Gelişim Alanlarına Göre Değerlerin Değerlendirilmesine Yönelik Sonuç

- Sosyal duygusal gelişim alanına yönelik hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki toplam 69 etkinliğin 50'sinde değerler bulunurken 19 etkinlikte değerler bulunmamaktadır. Sosyal/duygusal gelişim alanına yönelik hazırlanan etkinliklerin %72,46'sı değer içermektedir. Değer içeren etkinliklerin 16'sı 5. sınıf, 13'ü 6. sınıf, 12'si 7. sınıf, 9'u 8. sınıf seviyesindedir. Değer içeren etkinlikler en çok 5. sınıf seviyesinde bulunmaktadır. Değer içermeyen etkinliklerin 3'ü 5. sınıf, 8'i 6. sınıf, 5'i 7. sınıf, 3'ü 8. sınıf seviyesindedir. Değer içermeyen etkinlikler en çok 6. sınıf seviyesinde bulunmaktadır.
- Akademik gelişim alanına yönelik hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki toplam 39 etkinliğin 28'inde değerler bulunurken 11 etkinlikte değerler bulunmamaktadır. Akademik gelişim alanına yönelik hazırlanan etkinliklerin %71,79'u değer içermektedir. Değer içeren etkinliklerin 8'i 5. sınıf, 6'sı 6. sınıf, 10'u 7. sınıf, 4'ü 8. sınıf seviyesindedir. Değer içeren etkinlikler en çok 7. sınıf seviyesinde bulunmaktadır. Değer içermeyen etkinliklerin 3'ü 5. sınıf, 2'si 7. sınıf, 6'sı 8. sınıf seviyesindedir. Değer içermeyen etkinlikler en çok 8. sınıf seviyesinde bulunmaktadır.
- Kariyer gelişim alanına yönelik hazırlanan 5, 6, 7 ve 8. sınıf seviyesindeki toplam 32 etkinliğin 18'inde değerler bulunurken 14 etkinlikte değerler bulunmamaktadır. Kariyer gelişim alanına yönelik hazırlanan etkinliklerin %56,25'i değer içermemektedir. Değer içeren etkinliklerin 4'ü 5. sınıf, 6'sı 6. sınıf, 4'ü 7. sınıf, 4'ü 8. sınıf seviyesindedir. Değer içeren etkinlikler en çok 6. sınıf seviyesinde

bulunmaktadır. Değer içermeyen etkinliklerin 1'i 5. sınıf, 2'si 6. sınıf, 2'si 7. sınıf, 9'u 8. sınıf seviyesindedir. Değer içermeyen etkinlikler en çok 8. sınıf seviyesinde bulunmaktadır.

En çok değer içeren etkinlikler 5. sınıf seviyesinde bulunmaktadır. Bunun nedenlerinden biri buradaki etkinliklerin büyük bir çoğunluğunun (16/50) sosyal/duygusal alana yönelik olması olabilir. En az değer içeren etkinlikler 8. sınıf seviyesinde bulunmaktadır. 8. sınıf seviyesindeki etkinliklerin büyük bir çoğunluğunun (13/32) kariyer gelişim alanına yönelik olması bu durumun sebeplerinden biri olabilir.

Araştırma sonucunda genel olarak bakıldığında, tüm sınıf düzeylerinde sosyal/duygusal gelişim alanında daha fazla değerlere yer verildiği görülmüştür. En az kariyer gelişim alanında değerlere yer verilmiştir.

Sınıf Düzeylerine Göre Değerlerin Değerlendirilmesine Yönelik Sonuç:

- 5. sınıf seviyesinde yer alan 36 etkinlikten 28'i değer içerirken 8'i değer içermemektedir. 5. sınıf seviyesindeki etkinliklerin %77, 77'si değer içermektedir.
- 6. sınıf seviyesinde yer alan 36 etkinlikten 25'i değer içerirken 11'i değer içermemektedir. 6. sınıf seviyesindeki etkinliklerin %69, 44'ü değer içermektedir.
- 7. sınıf seviyesinde yer alan 36 etkinlikten 26'sı değer içerirken 10'u değer içermemektedir. 7. sınıf seviyesindeki etkinliklerin %72, 22'si değer içermektedir.
- 8. sınıf seviyesinde yer alan 36 etkinlikten 17'si değer içerirken 19'u değer içermemektedir. 8. sınıf seviyesindeki etkinliklerin %47,22'si değer içermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, ortaokul sınıf rehberlik programında tüm sınıf düzeylerinde yer alan 144 etkinlikten 99'u değer içerirken, 48'i değer içermemektedir. Tüm sınıf düzeylerinde yer alan etkinliklerin %68,75'i değer içermektedir.

Ayrıca; sınıf seviyesine göre etkinliklerde yer alan tüm değerlerin sayısı; 5. sınıflarda 67, 6. sınıflarda 64, 7. sınıflarda 59, 8. sınıflarda 46'dır. Bu da sınıf seviyesi arttıkça etkinliklerde yer alan değerlerin sayısının azaldığını göstermektedir.

5.1.2.2020 Tarihli Ortaokul Sınıf Rehberlik Programındaki Kazanımlara Yönelik Etkinliklerde Verilen Değerlerin, Değer Sınıflamalarına Göre Sınıf Düzeylerinde Yer Alma Sıklığına Yönelik Sonuç

5. Sınıf Rehberlik Etkinliklerindeki Değerler; evrensel (45), ahlaki (6), dini (3), toplumsal (1), estetik (1) ve diğer kategorilere (11) göre sınıflandırılmıştır. Etkinliklerde, evrensel değerler kategorisindeki değerler diğer kategorilere oranla (45/22) daha çok yer almaktadır. 5.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan:

- Evrensel değerler; sevgi (16), saygı (7), sorumluluklarına duyarlı olma (5), yardımlaşma (5), temizlik (4), çalışkanlık (3), adil olma (2), hoşgörü (2) ve sağlıklı olmaya önem verme (1) değerleridir. Evrensel değerlerden sevgi değeri bu kategoride en çok yer alan değerlerdendir. Saygı değeri ikinci sırada yer alırken sorumluluklarına duyarlı olma değeri üçüncü sırada yer almaktadır.
- Ahlaki değerler; iyi niyetli olma (2), alçakgönüllülük (2), ölçülülük (1), dürüstlük(1) değerleridir.
- Dini değerler; affedici olma (2) ve dini ve manevi duyarlılık (1) değerleridir.
- Toplumsal değer, dayanışma değeridir
- Estetik değer, estetik duyarlılık değeridir.
- Diğer değerler; nezaket sahibi olma (5), cesaret (2), azim (1), israf etmeme (1), kültürel farklılıklara duyarlılık (1), paylaşma (1) yer alan diğer değerlerdendir.

6. Sınıf Rehberlik Etkinliklerindeki Değerler; evrensel (40), ahlaki (7), dini (7), politik (1), estetik (1) ve diğer değerlere (8) göre sınıflandırılmıştır. Etkinliklerde evrensel değerler kategorisindeki değerler diğer kategorilere oranla (40/24) daha çok yer almaktadır. 6.sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan:

- Evrensel değerler; sevgi (16), sorumluluklarına duyarlı olma (9), çalışkanlık (4), yardımlaşma (3), sağlıklı olmaya önem verme (3) adil olma (2), doğal çevreye duyarlılık (2), saygı (2) ve barış (1) değerleridir. Evrensel değerlerden sevgi değeri en çok yer alan değerlerdendir. Sorumluluklarına duyarlı olma değeri ikinci sırada yer alırken çalışkanlık değeri üçüncü sırada yer almaktadır.
- Ahlaki değerler; güvenilir olma (3), alçakgönüllülük (2) ve dürüstlük (2) değerleridir.
- Dini değerler; affedici olma (2), sabır (2), dini ve manevi duyarlılık (2) ve şükür(1) değerleri yer almaktadır.

- Politik değer, demokrasi bilinci (1) değeridir.
- Estetik değer, estetik duyarlılık (1) değeridir.
- Diğer değerler; nezaket sahibi olma (6), cesaret (2), paylaşma (1) yer alan diğer değerlerdendir.

7. Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler; evrensel (34), ahlaki (8), dini (8), toplumsal (1) ve diğer değerlere (8) göre sınıflandırılmıştır. Etkinliklerde evrensel değer kategorisindeki değerler diğer kategorilere oranla (34/25) daha çok yer almaktadır. 7. sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan:

- Evrensel değerler; sevgi (14), sorumluluklarına duyarlı olma (7), çalışkanlık (6), adil olma (3), yardımlaşma (2), sağlıklı olmaya önem verme (1) ve barış (1) evrensel değerleridir. Evrensel değerlerden sevgi değeri en çok yer alan değerlerdendir. Sorumluluklarına duyarlı olma ikinci sırada yer alırken çalışkanlık değeri üçüncü sırada yer almaktadır.
- Ahlaki değerler; dürüstlük (3), alçakgönüllülük (2), güvenilir olma (2), iyi niyetli olma (1) ve ölçülülük (1) değerleri yer almaktadır.
- Dini değerler; affedici olma (3), sabır (2) ve dini ve manevi duyarlılık (2) şükretme (1) değerleri yer almaktadır.
- Toplumsal değer, misafirperverlik değeridir.
- Diğer değerler; azim, (3) nezaket sahibi olma (2), görgülü olma (1), cesaret (1), centilmenlik (1) yer alan diğer değerlerdendir.

8. Sınıf Rehberlik Etkinliklerinde Yer Alan Değerler; evrensel (30), ahlaki (5), dini (5), ve diğer değerlere (5) göre sınıflandırılmıştır. Etkinliklerde evrensel değer kategorisindeki değerler diğer kategorilere oranla (30/15) daha çok yer almaktadır. 8. sınıf rehberlik etkinliklerinde yer alan:

- Evrensel değerler; sevgi (10), saygı (4), sorumluluklarına duyarlı olma (4), yardımlaşma (3), sağlıklı olmaya önem verme(3), çalışkanlık(2), adil olma(2), hoşgörü(1) temizlik(1) ve doğal çevreye duyarlılık(1) evrensel değerleridir. Evrensel değerlerden sevgi değeri en çok yer alan değerlerdendir. Saygı, sorumluluklarına duyarlı olma değeri eşit sayıda yer almaktadır.
- Ahlaki değerler; güvenilir olma (2), dürüstlük değeri (2), alçakgönüllülük (1) değerleridir.

- Dini değerler; sabır (2), affedici olma (1), şükretme (1) ve dini ve manevi duyarlılık (1) değeri yer değerleridir.
- Diğer değerler; nezaket sahibi olma (2) azim (2), cesaret (1) değeridir

Tüm sınıf seviyelerinde en çok bulunan değerler; sevgi (56), sorumluluklarına duyarlılık (25), nezaket sahibi olma (15), çalışkanlık (14), saygı (13), yardımlaşma (13) değerleridir.

Tüm sınıf seviyelerinde en az bulunan değerler; hoşgörü (3), iyi niyetli olma (3), doğal çevreye duyarlılık (3), şükretme (3), barış (2), paylaşma (2), estetik duyarlılık(2), demokrasi bilinci(1), misafirperverlik(1), dayanışma(1), görgülü olma(1), centilmenlik(1), israf etmeme(1) değerleridir.

Tüm sınıf seviyelerinde yer alan değerler; sevgi, sorumluluklarına duyarlılık, yardımlaşma, çalışkanlık, adil olma, sağlıklı olmaya önem verme, alçakgönüllülük, dürüstlük, affedici olma, dini ve manevi duyarlılık, nezaket sahibi olma, cesaret değeridir.

5.2.Tartışma

Ortaokul dönemi, öğrencilerin ergenlik dönemine giriş yaptığı bir süreçtir. Bu dönemde bireylerin kimlik gelişimi, duygusal farkındalık ve sosyal ilişkilerle ilgili ihtiyaçları ön plandadır (İnanç, Bilgin ve Atıcı, 2012). Dolayısıyla, bu ihtiyaçlara uygun olarak rehberlik etkinliklerinde sosyal duygusal gelişim alanına ağırlık verilir. Sosyal duygusal gelişimin olumlu katkıları arasında motivasyon, sorumluluklarına duyarlılık, okula bağlılık, notlarda iyileşme, çalışma alışkanlığı kazanma, öğrenmeyi öğrenme bilinci gibi nitelikler yer almaktadır (Belfield ve diğerleri, 2015; CASEL, 2005; Elias ve Moceri, 2012; Zins ve diğerleri, 2004). Sosyal duygusal gelişim alanındaki etkinliklerin doğası gereği değerlerle güçlü bir bağlantısı vardır. Dürüstlük, iş birliği, saygı, sorumluluklarına duyarlılık, hoşgörü gibi değerler, öğrencilerin sosyal ilişkilerini geliştirmek ve duygusal farkındalıklarını artırmak için temel bir rol oynar. Bu alanın etkinlikleri genellikle bireyler arası ilişkiler, toplumsal uyum, problem çözme ve duygusal yönetim konularını kapsar. Sosyal duygusal etkinliklerde öğrencilerin günlük hayatında hemen uygulayabileceği, somut ve ilişkilendirilebilir değerler işlenebilir. Örneğin, "arkadaşlık ilişkileri", "grup çalışmaları" veya "empati geliştirme" gibi sosyal etkinlikler, değerlere kolayca entegre edilebilir.

Akademik gelişim alanına yönelik etkinliklerde de değerler sıklıkla yer almaktadır. Çalışkanlık, azim ve sorumluluklarına duyarlılık gibi akademik başarıyla bağlantılı değerlerdir. Bu değerler, çalışma teknikleri, zaman yönetimi veya akademik motivasyonu artırma gibi etkinliklerin içine gömülü bir şekilde yer alır. Örneğin, "Zamanında Tamamla" etkinliği, doğrudan bir değer öğretmeyi amaçlamasa da öğrencilerin sorumluluk bilinci geliştirmesine yardımcı olabilir.

Okullar yalnızca akademik bilgilerin edinildiği mekanlar değil, aynı zamanda arkadaşlar ve öğretmenlerle kurulan bağlar, ilişkiler ve etkileşimler yoluyla sosyal ve duygusal becerilerin de geliştirildiği yerlerdir (Denham ve Brown, 2010). Okullarda eğitimin göz ardı edilip yalnızca öğretime odaklanması, bireyin kendini tanıdığı ve geliştirdiği dengeli bir toplumsal yapının oluşmasını ciddi şekilde engelleyen bir durum ortaya çıkarmaktadır (Hatunoğlu ve Hatunoğlu (2006). Okullarda öğrenciler çoğunlukla akademik başarıya yönelik olan bilişsel öğrenmelerin yanında, insanlara karşı saygı göstermek, hoşgörülü olmak, yardımsever olmak gibi değerleri, toplumsal kuralları ve karşılaştıkları ahlaki ikilemlerde nasıl tavır takınacaklarını da öğrenirler (Akbaş, 2004). Okullarda çocuklar, gençler ve ailelerine kapsamlı eğitim ve ruh sağlığı hizmetlerini sunabilmede sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeyi temel alan bütün hizmetler önemlidir. Bu hizmetleri sunmada öğretmenlerin, yöneticilerin ve okul psikolojik danışmanlarının kritik rolleri bulunmaktadır (Merrell vd. 2008).

Kariyer gelişimi alanına yönelik etkinliklerde değerlere vurgu yapılmakla birlikte, diğer gelişim alanlarına göre değerler daha az yer alır. Örneğin, "Yeteneklerimle Mesleklerin Peşindeyim" etkinliğinde mesleklerin özellikleri açıklanırken sanatseverlik değerlerine de değinilmiştir. Kariyer gelişimi, ortaokul düzeyinde öğrenciler için daha soyut ve ileriye dönük bir kavramdır. Bu yaş grubunda öğrenciler kariyer hedefleriyle ilgili bilgi edinme ve farkındalık geliştirme aşamasındadır. Kariyer etkinliklerinde değerlerden ziyade, öğrencilerin meslekler, ilgi alanları ve beceriler hakkında bilgi edinmesi önceliklidir. Örneğin, "Beklentilerim ve Amaçlarım Karşı Karşıya" etkinliğinde kariyer amaçları ile kariyer beklentilerinin karşılaştırılması amaçlanırken değerler, daha arka planda kalabilir. Değerlerin kariyer alanına entegrasyonu, genellikle lise dönemi gibi daha ileri aşamalarda ve meslek seçimleri somutlaştığında daha belirgin hale gelir.

Sosyal duygusal alan etkinlikleri, öğrencilerin günlük hayatlarına ve sosyal ilişkilerine doğrudan hitap ettiği için değerlerin en çok işlendiği alandır. Akademik gelişim, değerlere yönelik etkinlikler içermekle birlikte, bu değerler sosyal-duygusal alandaki kadar belirgin

değildir. Kariyer gelişim alanı, ortaokul öğrencilerinin gelişim düzeyine uygun olarak daha az değerlere yer veren bir alan olarak öne çıkar; bu alanda bilgilendirme ve meslek farkındalığı önceliklidir.

Sınıf düzeylerine göre etkinliklerde yer alan tüm değerlerin sayısı; 5. sınıflarda 67, 6. sınıflarda 64, 7. sınıflarda 59, 8. sınıflarda 46'dır. Bu da sınıf seviyesi arttıkça etkinliklerde yer alan değerlerin sayısının azaldığını göstermektedir. Aydın (2019), tarafından yapılan araştırmada coğrafya ders kitaplarında değerlerin incelenmesi sonucunda değerlerin sınıf seviyelerinde farklılık göstermesi bu çalışmada ulaşılan sonuçla tutardır. Kırklar'ın (2023), araştırmasının sonucunda da sınıf düzeyinin artmasıyla kitaplarda yer alan değerlerin azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Coşkun (2011), değer eğitiminin ilköğretimde daha etkin olduğunu ifade eder. Ergenliğe yaklaştıkça popüler değerler daha fazla kabul gördüğünden değer kazanımının zorlaştığını belirtir. Bu nedenle değerler eğitimi ile ilgili araştırmaların okul öncesi dönemden başlayarak, ilköğretim ağırlıklı olmak üzere tüm eğitim kademelerinde uygulanması gerektiğini ifade eder. Dökme ve Tunçer'in (2022) araştırmasına göre öğretmenler, küçük yaş gruplarına verilen değerler eğitiminin daha etkili olduğunu, çocukların bu zamana gelinceye kadar ki süreçte geliştirdikleri bir anlayış olduğunu, çocuğun bir direnç gösterdiğini, bunun ise değerler eğitimi zorlaştırdığını ifade etmiştir. Bu nedenle değerler eğitimi öğrencilere henüz ilköğretim çağına gelmeden verilmeye başlanmalıdır. Erken yaşlarda değerler eğitimiyle ilgili Meydan (2012), okulda karakter eğitimi büyük oranda okul öncesi ve okul hayatı ile paralel devam eden aile yaşantısıyla sınırlı olduğunu, çocuk okula gelmeden önce karakterin çok önemli temelleri atılmış olarak geldiğini, okul yaşamı devam ederken de aile ve çevrenin etkisi yoğun olarak devam ettiği ifade etmiştir. Bu nedenle okullar aileyi bilinçlendirme, çevresel faktörleri eleştirel bir tarzda ele alabilme ve öğrenciye de bu yeteneği kazandırmak için çalışmak durumundadır.

5. ve 6. sınıflarda sosyal duygusal alan etkinlikleri sayıca daha fazladır. Bu durum, bu yaş grubunun sosyal ilişkiler kurma, grup çalışmasına katılma, duygusal farkındalık geliştirme gibi temel ihtiyaçlarını yansıtır. Sosyal duygusal etkinlikler doğal olarak değerlere (empati, hoşgörü, dürüstlük, saygı vb.) daha fazla vurgu yapar. Bu nedenle, bu sınıf seviyelerinde değerlere yer verme oranı (%77 ve %69) yüksektir. Eğitim sistemi bu yaş grubunda sosyal ve duygusal gelişimi daha fazla desteklemeye odaklanır. Değerlerin erken yaşlarda kazanılması hedeflenir, bu da değerlere vurgu yapan etkinliklerin oranını artmasının sebeplerinden biri olabilir.

7. sınıflarda sosyal duygusal gelişimle ilgili etkinliklerde bir miktar azalma olur, ancak bu yaş grubunun sosyal roller ve kimlik geliştirme süreçleri devam ettiği için değerlere yer verme oranı (%72) hala yüksektir. 7. sınıflarda akademik gelişim alanındaki sorumluluklarına duyarlılık, azim, çalışkanlık gibi değerlerin sıklığı etkinliklerde değer oranının fazla olmasının sebeplerinden biri olabilir.

8. sınıf, öğrencilerin genellikle lise geçiş sınavlarına (LGS gibi) hazırlandığı bir dönemdir. Bu sınav öğrenciler üzerinde stres, kaygı, korku gibi duyguları oluşturmak, rekabetçi ortamda yarışmaya zorlanmak, oyun ve sosyal etkinliklerden uzaklaşmak gibi olumsuz etkiler oluşturmaktadır (Karaşahinoğlu, 2015). Bu dönemde öğrencilere akademik başarıyı artırma, sınav kaygısıyla baş etme, motivasyonu artırma ve sınav stratejileri kazandırma odaklı etkinlikler öncelik kazanır. Sınav hazırlığı süreci, daha çok performansa ve sonuçlara odaklanır. Bu da değer odaklı etkinliklerin ikinci plana itilmesine neden olabilir. Örneğin, "ders çalışma yöntemleri" veya "zaman yönetimi" gibi etkinlikler, değerlere vurgu yapmaktan çok, öğrencilerin sınav başarısını artırmaya yönelik pragmatik hedeflere odaklanır. Ancak 8. sınıf seviyesinde rehberlik etkinliklerinde sorumluluklarına duyarlılık, çalışkanlık değerler diğer sınıflara göre düşük sıklıktadır. Öğrencilerin liselere giriş sınavına da girmeleri sebebiyle başarılı olmak için kazanmaları gereken bu değerler etkinliklerde daha sık yer alabilir.

Türkiye 'de merkezî sistem sınavlar öğrencilerin iş ve mesleklerini, gelecekteki hayatlarını belirler (İnanç ve Hanımoğlu, 2011). Ortaöğretime giriş sınavları da öğrencileri bir mesleğe hazırlamakta etkilidir (Sarier, 2010). 8.sınıf öğrencileri, lise tercihlerine ve gelecekteki eğitim, kariyer yollarına karar verme sürecindedir. Bu nedenle kariyer rehberlik etkinlikleri yoğunlaşır. Kariyer odaklı etkinliklerde genellikle meslekler, eğitim seçenekleri veya kişisel becerilerin analizi gibi somut ve teknik bilgiler ön plana çıkar. Değerler ise bu tür etkinliklerde genellikle daha az işlenir.

Eğitim sistemi, 8. sınıf düzeyinde akademik başarı ve lise geçiş sürecine büyük önem verir. Bu durum, rehberlik programlarının da bu sürece uyum sağlayarak sınav hazırlığı ve kariyer farkındalığına ağırlık vermesine yol açar. Rehberlik etkinlikleri, bu bağlamda değer eğitimi gibi daha genel hedeflerden çok, öğrencilerin kısa vadeli hedeflerini desteklemeye odaklanabilir.

8. sınıfta sosyal duygusal etkinliklerin sayısı azalmıştır, bu da değer içeren etkinlik oranını düşük olmasının nedenlerinden olabilir. 8. sınıf sınav stresi, kariyer kararları ve akademik

baskılar ön plandadır. Öğrenciler daha somut sonuçlara odaklanır, bu nedenle değer eğitimi daha az önceliklenir. Bu durum, değerlere yer verme oranının düşmesine (%47) yol açar. Sosyal duygusal gelişimle ilgili etkinliklerin, özellikle sınav stresi ve motivasyon gibi konulara odaklanması muhtemeldir. Ancak bu etkinliklerde dahi değerler yerine sınav odaklı yaklaşımlar ön plana çıkar

5. ve 6. sınıflarda, sosyal duygusal etkinliklerin fazla olması ve bu etkinliklerin doğal olarak değerlere vurgu yapması, değerlere yer verme oranını artırır (%77 ve %69). 7. sınıfta, sosyal duygusal alan etkinlik sayısı azalmakla birlikte akademik gelişim alanındaki etkinlikler değerlere odaklanmayı sürdürür. Ayrıca sorumluluklarına duyarlılık, çalışkanlık gibi değerlerin etkinliklerde sık kullanılması bu sınıf seviyesinde değerlerin yüksek olmasında etkilidir. (%72). 8. sınıfta, akademik ve kariyer alanlarının öncelik kazanması, değer içeriklerinin azalmasına neden olur (%47). Bu durum, eğitim sisteminin ve öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarının değişmesiyle ilişkili olabilir.

Tüm sınıf seviyelerinde evrensel değerlerin, diğer kategorilere oranlarının (örneğin, 5. sınıfta 45/22, 6. sınıfta 40/24) belirgin bir şekilde daha fazla vurgulandığı görülmektedir. Her sınıf düzeyindeki sevgi, evrensel değerler içinde en sık vurgulanan değerdir. Bu, eğitimin sevgisel bir sosyal bağ oluşturmayı hedeflediğini ve bireyler arası ilişkilerde duygusal bir bağ kurmanın önemsendiğini göstermektedir. Sevgiye ek olarak, saygı ve sorumluluklarına duyarlılık gibi değerlerin düzenli olarak alınması, birey-toplum ilişkisinin önemsendiğini ve bu değerlerin bireylerin sosyal uyumunda kritik rol oynadığını gösterir. Şen (2008) ve Aral (2008) tarafından yürütülen çalışmalarda da benzer şekilde sevgi ve saygı değerleri en çok yer verilen değerlerdendir. Baydır (2018) tarafından yürütülen çalışmada da katılımcıların çoğu benzer şekilde, sorumluluklarına duyarlılık değerinin öğretim programlarında kesinlikle yer alması gereken bir değer olduğu belirtilmiştir. Aydın (2019) tarafından yapılan araştırmada Coğrafya ders kitaplarında değerlerin incelenmesi sonucunda kitapta en fazla sorumluluklarına duyarlılık değeri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dini ve ahlaki değerler, evrensel değerlere kıyasla daha az yer almış olsa da her sınıf düzeyinde dengeli bir şekilde dağıtılmıştır. Örneğin, affedici olma, alçakgönüllülük, dini ve manevi duyarlılık ve dürüstlük gibi değerler tüm sınıf seviyelerinde yer almıştır. Ancak dini değerlerin sayısı 5. sınıflarda (3) diğer sınıflara göre daha az yer almıştır. Bu durum, öğrencilerin soyut düşünme becerisinin kazanılmamış olmasından kaynaklı olabilir.

Estetik, politik, bilimsel ve toplumsal değerlerin sayısı tüm sınıf seviyelerinde düşük orandadır. Rehberlik etkinlikleri genelde öğrencilerin kişisel gelişimlerini, duygusal zekalarını ve sosyal becerilerini geliştirmeye odaklanır. Evrensel ve ahlaki değerler bu hedeflerle doğrudan bağlantılıdır. Ancak estetik değerler; sanat ve kültür, toplumsal ve politik değerler; sosyal bilimler, bilimsel değerler; fen bilimleri gibi diğer derslerin kapsamında düşülmesi sebebiyle etkinliklerde sık yer almamış olabilir.

Hoşgörü ve barış değerleri en az yer verilen değerlerdendir. Aslan (2019, s. 370) tarafından yürütülen çalışmada da benzer şekilde hoşgörü değerine yeterli düzeyde yer verilmediği belirtilmiştir. Tahiroğlu ve Aktepe (2015); gerçekleştirdikleri araştırmada hoşgörü, saygı, eşitlik, temel hak ve özgürlükler konusunda etkinlikler geliştirmişler ve bu etkinlikleri uyguladıkları deney grubunda kontrol grubuna göre davranışlarının olumlu yönde değiştiğine yönelik anlamlı farklılıklar bulmuşlardır. Hoşgörü, barış, demokrasi bilinci, estetik duyarlılık gibi değerler, soyut kavramlar içerir ve öğrencilerin yaş düzeylerine uygun somut davranışlara dönüştürülmesi zordur. Bu nedenle bu değerlerin etkinliklerde işlenme oranı düşük olabilir. Ayrıca, ortaokul öğrencilerinde soyut düşünme yeteneği tam olarak gelişmemiştir. Demokrasi bilinci, estetik duyarlılık gibi değerlerin kavranması, daha ileri yaşlarda mümkün olabilir. Ayrıca barış, demokrasi bilinci, doğal çevreye duyarlılık gibi değerler, genellikle sosyal bilgiler, fen bilimleri gibi diğer derslerde ele alınır. Bu değerlerin rehberlik etkinliklerinde daha az işlenmesinin nedeni bu olabilir.

Millet sevgisi, milli bilinç, vatanseverlik, özgürlük, bağımsızlık gibi değerler ise etkinliklerde yeterince yer almamaktadır. Bal (2018, s. 45) tarafından yürütülen çalışmada vatanseverlik değerine rastlanmamıştır. Vatanseverlik, millet sevgisi, milli bilinç, bağımsızlık ve özgürlük değerleri, tüm dünyadaki insanlar için vazgeçilmez bir değerdir. Dolayısıyla, küçük yaşlardan itibaren bireyler bu değeri kazanmalıdırlar ki ileride vatanına sahip çıkan, milletini seven, çalışkan bireyler olabilsinler.

Nezaket, azim, cesaret gibi diğer değerlerin, özellikle 5. sınıftan itibaren programda düzenli olarak yer aldığı görülmektedir. Nezaket sahibi olma değeri sıklık açısından bakıldığında tüm değerlerin içinde 3. sırada yer almaktadır. Nezaket sahibi olma değerinin rehberlik etkinliklerinde çok yer almasının nedeni, öğrencilerin hem bireysel gelişimlerini hem de sosyal gelişimlerini olumlu yönde etkilemesidir. Nezaket, empati, saygı ve anlayış gibi temel sosyal becerilerin gelişimini destekleyen bir değerdir. Nezaket, okul ortamındaki sosyal uyumu artırarak zorbalık gibi olumsuz davranışların azalmasına yardımcı olur. Ayrıca öğrencilerin özsaygılarını ve diğerleriyle etkileşimlerinde karşılıklı güven duygusunu

geliştiren nezaket sahibi olma değeri toplum içinde işbirlikçi ve uyumlu bireyler olmaya katkı sağlar.

Yılmaz'ın (2022) araştırmasında okul rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde psikolojik danışmanların öğrencilerde gözlemledikleri olumsuz davranışlarda saygı, sorumluluklarına duyarlılık, özdenetim, dostluk, dürüstlük ve sabır değerlerinin eksikliğinden kaynaklanan problemlerin ön planda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, öğretim programlarında kök değer olarak belirtilen adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluklarına duyarlılık, vatanseverlik, yardımseverlik değerlerinin öğrencilerde gözlemlenen istenmeyen davranışların azaltılmasında olumlu katkılar yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf rehberlik programının hayata geçirilmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Karataş ve Polat (2013) araştırmalarında, okullarda rehberlik hizmetlerinin sınıftaki öğrenci sayısının fazla olması, fiziki imkânsızlıklar, vakit sıkıntısı gibi etkenlerin yanı sıra, iş birliğinin gereken düzeyde olmaması nedeniyle, tam olarak yerine getirilmediğine dikkat çekmiştir. Öğretmenler, bu görev için yeterli motivasyona ve yetkinlik algısına sahip görünmemektedirler (Kayıkçı, 2020; Koçak Bıçak ve diğ. 2019). Güleş'in (2019) çalışmasında öğretmenlerin çoğunun mevcut sınav sisteminin etkisinde kalıp akademik başarıya yönelmekten ve konuları yetiştirmeye odaklanmalarından kaynaklanan zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, okullarda uygulanan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle amaçlanan; bireyin kendini tanıması, sorumluluk alabilmesi, toplum içerisinde sağlıklı bir hayat sürebilmesi için desteklenmesi gibi durumlar vurgulanmaktadır (MEB, 2020). Değerler eğitiminin; bireylerin ruhsal dengesini korumak, hayatı anlamlandırmak, bireyleri hayata hazırlamak gibi hedefleri bulunmaktadır (Aydın ve Akyol Gürler, 2020). Ortaokul sınıf rehberliği programı, gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak evrensel değerlerin canlılığını veren bir yapı sunmaktadır. Rehberlik etkinlikleri, öğrencilerin toplumsal hayata uyum sağlamasını, kişisel sorumluluklarını yerine getirmesini ve iyi birer vatandaş olmalarını hedefler. Bu nedenle, temel sosyal becerilerle ilişkili olan, sevgi, sorumluluklarına duyarlılık, çalışkanlık, saygı ve yardımlaşma gibi değerler, etkinliklerde daha sık yer alan evrensel değerlerdendir. Dini, ahlaki değerlerin dengeli dağılımı öğrencilerin hem inanç temelli hem de evrensel etik prensipleri içselleştirmesini sağlar. Ayrıca etkinliklerde yer alan; nezaket sahibi olma, cesaret, paylaşma, azim, görgülü olma, israf etmeme, centilmenlik, kültürel farklılıklara duyarlılık gibi diğer değerler öğrencilerin

sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerini desteklemektedir. Ulaşılan sonuçlar göz önüne alındığında Türk Milli Eğitimi içerisinde son dönemlerde okullarda yaygın olarak sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle eğitim programlarında özellikle on kök değer üzerinden hedeflenen olumlu davranış değişiklikleriyle örtüştüğü ve birbirini tamamlayan uygulamalar ile etkinlikleri kapsadığı anlaşılmaktadır.

5.2.Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı önerilere ve gelecek araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler:

1. Ortaokul sınıf rehberlik etkinliklerinde değinilmeyen değerlerin eklenmesi yetersiz sıklıkta yer alan değerlerin sıklığının artırılması fayda sağlayabilir. Örneğin; hoşgörü, iyi niyetli olma, doğal çevreye duyarlılık, şükretme, barış, paylaşma, estetik duyarlılık, demokrasi bilinci, misafirperverlik, dayanışma, görgülü olma, centilmenlik, israf etmeme değerlerinin sıklığı artırılabilir.
2. Kariyer gelişim alanına yönelik hazırlanan etkinliklerde değerlerin yer alma sıklığı artırılabilir.
3. Sınıf rehberlik etkinliklerinde; estetik, politik ve toplumsal değerlerin sıklığı artırılabilir.
4. 8. sınıf seviyesindeki rehberlik etkinliklerinde değerlerin sıklığı ve sosyal duygusal gelişim alanına yönelik hazırlanan etkinliklerin sayısı artırılabilir.
5. 8. sınıf seviyesindeki rehberlik etkinliklerinde sorumluluklarına duyarlılık, çalışkanlık değerlerinin sıklığı diğer sınıflara göre düşüktür. Öğrencilerin 8. sınıfta, liselere giriş sınavına girmeleri sebebiyle başarılı olmalarında etkili olan bu değerler etkinliklerde daha sık yer alması sağlanabilir.
6. Millet sevgisi, milli bilinç, özgürlük, vatanseverlik gibi tüm dünyadaki insanlar için vazgeçilmez olan değerlerin etkinliklerde yer alması sağlanabilir.

7. Özsaygı, özgüven, öz disiplin, duygusal farkındalık, özdenetim gibi değer ve becerilere yönelik rehberlik etkinliklerine sınıf rehberlik programlarında daha sık yer verilmesi öğrencilerin kendini gerçekleştirme kapasitelerinin gelişmesine, sorumluluk duygularının güçlenmesine katkı sağlayabilir.
8. Ortaokul öğrencilerinde zorbalığı azaltmak için empati, saygı, adalet, sorumluluklarına duyarlılık, iş birliği, yardımlaşma, hoşgörü, barış, affedici olma gibi değer ve becerilerin rehberlik etkinlikte yer alma sıklığı artırılabilir.
9. Sınıf rehberlik etkinliklerin uygulanması için, 8. sınıflarda haftalık 1 ders olarak belirlenen rehberlik saatinin 5, 6 ve 7. sınıflarda da uygulanması sağlanabilir.

Gelecek araştırmalara yönelik öneriler:

1. Literatür incelendiğinde, değerler eğitimiyle psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu alanlarda çalışmaların artırılması bireylerin sağlıklı kişilik geliştirmesine, olumlu ilişkiler kurarak toplumla uyumlu, mutlu ve üretken birey olmalarına katkı sağlayabilir.
2. Bu araştırma, 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik programını incelemek ve önerilen etkinliklerdeki değerleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Benzer çalışma ilköğretim ve lise kademelerinde sınıf rehberlik programına yönelik de yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, F.Z. (2023). *Ortaokul 8.sınıf rehberlik programı kazanımlarının öğrenci algılarına göre incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 795058).
- Afdal, G. (2007). Ahlak eğitiminin analizi: bir tipoloji, R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Ş. Aslan ve M. Zengin (Ed.), *Değerler eğitimi uluslararası sempozyumu* içinde (ss. 333-353). İstanbul: Dem Yayınları.
- Akbaba, A. ve Batikan, T. (2017). Okul yönetici ve sınıf rehber öğretmenlerinin okullardaki rehberlik servisleri hakkındaki görüşleri: Van örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 89-122. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/igdirsosbilder/issue/66816/1044923>
- Akbaş, O. (2008). Değerler eğitimi programlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29184/312499>
- Akbaş, Oktay (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının II. kademe de gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi*, (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 190366).
- Akçin, B. (2016). *Ortaokullarda verilen karakter eğitimi ve uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 421724).
- Akkirpik, G. B. (2007). *Genel lise öğretmenlerine göre karakter eğitim yoluyla öğrencilere kazandırılacak değerler: Çok boyutlu bir araştırma*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 241817).
- Akpınar, B. Ve Özdaş, F. (2013). İlköğretimde değer eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Nitel bir analiz. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 105-113. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/firatsbed/issue/45176/565589>
- Aktepe, V., Keser, H., ve Şeref, Ş. E. (2020). Sınıf öğretmenlerinin perspektifinden değerler ve değerler eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 897-918. Doi: <https://doi.org/10.32709/akusosbil.781857>

- Altan, M. Z. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim*, 4(1), 53-57. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pegegog/issue/22592/241313>
- Altıntaş, E. (2021). Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. G. Can (Ed.), *Okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik İçinde* (s. 1-29). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Apaydın, S. (2020). Gelişim alanlarına göre PDR hizmetleri. Ş. Işık (Ed.), *Okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik İçinde* (ss. 81-1013). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aral, D. (2008). *Milli eğitim bakanlığının hazırladığı 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan değerler üzerine bir araştırma*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 215650).
- Arslan, H. (1994). *Felsefeye giriş*. Ankara: Vadi yayınları,
- Aslan, H. İ. (2019). *Ortaokul ingilizce ders kitaplarındaki değerler*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 583355).
- Aydın, H. (2019). *Coğrafya ders kitaplarının değerler eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesive coğrafya öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 601352).
- Aydın, M.Z. ve Akyol Gürler, Ş. (2020). *Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler Etkinlikler Kaynaklar*. (6. Basım) Nobel Yayınları.
- Bakırcıoğlu, R. (2000). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bakırcıoğlu, R. (2003). *İlköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretimde rehberlik ve psikolojik danışmanlık*. (6. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *İlköğretim ortaöğretim ve yükseköğretimde rehberlik ve psikolojik danışmanlık* (7. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bal, O. (2018). *9, 10, 11, 12. Sınıf ingilizce dersi öğrenci kitapları, öğrenci çalışma kitapları ve öğretmen kitaplarında yer alan değerler*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 511473).

- Barger, M. M., Kim, E. M., Kuncel, N. R., ve Pomerantz, E. M. (2019). The relation between parents' involvement in children's schooling and children's adjustment: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 145(9), 855–890. Doi: <https://doi.org/10.1037/bul0000201>
- Başaran, İ.E. (1966). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Baydır, E. (2018). *İngilizce öğretmenlerinin 2017 taslak İngilizce öğretim programında yer alan değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 511422).
- Belfield, C., Bowden, A. B., Klapp, A., Levin, H., Shand, R. ve Zander, S. (2015). The economic value of social and emotional learning. *Journal of Benefit-Cost Analysis*, 6(3), 508-544. doi: <https://doi.org/10.1017/bca.2015.55>
- Berber, D. (2010). Ortaöğretim kurumları onuncu sınıf rehberlik programı uygulamalarının sınıf rehber öğretmenleri ve rehber öğretmenler görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği), (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 265821).
- Berkowitz, M. W. (2011). What works in values education. *International Journal of Educational Research*, 50(3), 153-158. doi: <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2011.07.003>
- Braithwaite, V. A., ve Law, H. G. (1985). Structure of human values: Testing the adequacy of the Rokeach Value Survey. *Journal of personality and social psychology*, 49(1), 250-263. Doi: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.49.1.250>
- Campbell C. A. ve Dahir C. A.(1997). The national standards for school counseling programs. Table of Contents. The American School Counselor Association (ASCA). Erişim Adresi: <https://www.researchgate.net>
- Campbell, E. (2003). *The ethical teacher*. Open University Press
- Carr, D. (2006) Professional and personal values and virtues in education and teaching, *Oxford Review of Education*, 32(2), 171–183. doi: <https://doi.org/10.1080/03054980600645354>
- CASEL. (2005). Safe and sound: An educational leader's guide to evidence-based social and emotional learning (SEL) Programs. Philadelphia, PA and Chicago, IL: Authors. Retrieved March 11, 2019, Erişim adresi: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED505373.pdf>.

- Christensen, L. B, Johnson, R. B. ve Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz*. (Çev. Ed. Ahmet Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Coşkun, D. (2011). *İlköğretim birinci kademe beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 296418).
- Çam, S. (2021). Okullarda rehberlik hizmet alanları-birimleri. İçinde G. Can (Ed.), *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik*. (ss. 53-80). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çelik, Ç. (2020). *İlköğretim kademesinde uygulanan değerler eğitimi programının sınıf öğretmenleri, okul psikolojik danışmanları ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi: Tek durumlu bir örnek olay çalışması*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 638912).
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çetinkaya, B. (2019). Rehberlikte temel kavramlar Betül Aydın (Ed.) İçinde *Rehberlik* (ss. 2-36). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Çiftçi, S. ve Gürhan, E. (2017). İlkokullarda uygulanan değerler eğitimi uygulamaları-nın yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (KonyaSelçuklu Örneği). *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (13), 230-246. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40066/476695>
- Damar, E. (2019). *Çevrimiçi psikolojik danışmaya yönelik psikolojik danışmanların görüşleri: Nitel bir çalışma*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 585723).
- Demirel, Ö. (2004). *Eğitimde program geliştirme*. (6. Baskı). Pegem Yayıncılık.
- Denham, S. A., ve Brown, C. (2010). Plays nice with others: Social-emotional learning and academic success. *Early Education and Development*, 21(5), 652–680. doi: <https://doi.org/10.1080/10409289.2010.497450>
- Dilekmen, M. (2021). Rehberliğin başlıca türleri. İçinde G. Can (Ed.), *Okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (ss. 32-51) (19.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*, (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 211415).

- Doğan, S. (2000). Okul rehberliği ve danışmanlığı alanında çağdaş bir yaklaşım: Kapsamlı rehberlik program modeli. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(13), 56-64. Doi: <https://doi.org/10.17066/pdrd.97048>
- Dökme, K., ve Kızılaslan Tunçer, B. (2022). İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin değerler yönünden incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 51(235), 2085-2106. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.880197>
- Ekşi, H. ve Katılmış, A. (2011). *Karakter eğitimi el kitabı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Elias, M. J. (2003). Emotional intelligence: Implications for personal, social, academic, and workplace success. *Perspectives in Education*, 21(4) 23-33. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2010.00334>
- Elias, M. J. ve Mocerı, D. C. (2012). Developing social and emotional aspects of learning: The American experience. *Research Papers in Education*, 27(4), 423-434. Doi: <https://doi.org/10.1080/02671522.2012.690243>
- Ellis, T. I. (1990). *The Missouri Comprehensive Guidance Model, Highlights: An ERIC/CAPS digest*. Erişim adresi: <https://www.ericdigests.org/pre-9214/missouri.htm>
- Ellis, T. I. (1990). *The Missouri Comprehensive Guidance Model, Highlights: An ERIC/CAPS digest*. Erişim adresi: <https://www.ericdigests.org/pre-9214/missouri.htm>
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yay.
- Ergün, A., ve Koç, S. (2022). Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarına yönelik görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 729-754. Doi: <https://doi.org/10.17679/inuefd.1033206>
- Erkan, S. (2006). *Okul psikolojik danışmanlık ve rehberlik programlarının hazırlanması*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Dağıtım.
- Erkan, S. (1999). Psikolojik danışmada bir değerlendirme tekniği: Amaç erişim ölçekleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(18), 271-281. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10378/127002>
- Erkan, S. (2011). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Ankara: Pegem Yay.
- Erkan, S. (2017). *Psikolojik danışma ve rehberlikte program geliştirme*. Pegem Yay.

- Eroğlu, E. ve Köktan, Y. (2008). *Araştırma metod ve teknikleri (ders notları)* (2. Baskı) Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Genç, S. Z. (2020). Değerler: Temel kavramlar. İçinde S. Z. Genç ve A. Beldağ (Edi.), *Karakter ve Değer Eğitimi* (ss.3-15). Pegem akademi.
- Güleş, E. (2019). *Ortaokul matematik dersi öğretim programındaki değer kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri ve örnek uygulamaların geliştirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 590926).
- Güneş, F. (2016). *Değerler eğitiminde yaklaşım ve modeller*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. Cilt I.
- Güngör, E. (1998). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar-Ahlak psikolojisi, ahlaki değerler ve ahlaki gelişme* (2.Baskı). Ötüken Yayınları.
- Güven, M. (2020). Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin tarihsel gelişimi. M. Güven ve S. Toraman (Ed.). İçinde *Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri* (ss.53-63).
- Güven, S. (2019). Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi. M. Güven (Ed.). İçinde Psikolojik danışma ve rehberlik (ss. 242-264). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gysbers, N. C. (2005). Comprehensive school guidance programs in the United States: A career profile. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 5, s.203-215. Doi: <https://doi.org/10.1007/s10775-005-8800-7>
- Gysbers, N.C. ve Henderson, P. (2012). *Developing and managing your school guidance and counseling program* (5th Edition). American Counseling Association.
- Gysbers, N.C. (1997). Evaluating comprehensive school guidance program. N.C Gysbers ve P. Henderson (Eds.). *Comprehensive guidance programs that work II*. 283-292. Greensboro: N.C. ERIC/CASS Publication.
- Hackney, H. 13 Cormier, S. (2008). *Psikolojik danışma ilke ve teknikleri: Psikolojik yardım süreci el kitabı*. (Çev. Ergene, T. ve Sevim, S. A.) Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (1996). *Values in Education and Education in Values*. Washington: FalmerPress. Doi: <https://doi.org/10.4324/9780203973554>

- Hanımoğlu, A. G. E. ve İnanç, B. Y. (2011). Seviye belirleme sınavına girecek olan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde sınav kaygısı, mükemmeliyetçilik ve anne-baba tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 351-366. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4386/60268>
- Harper, G. (2013). *Building comprehensive high school guidance programs through the smaller learning communities model*, (Doctoral Thesis). Walden University. Erişim adresi: <https://search-proquest-com.ezproxy.neu.edu.tr>
- Hatunoğlu, A. ve Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 333-338. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/49106/626683>
- Hökelekli, H. (2013). *Değerler psikolojisi ve eğitimi* (2. Baskı). İstanbul: Timaş Yayıncılık.
- Illovsy, M. E. (2013). *Foundations of counseling people: A guide for the counseling, psychological, and helping professions*. Charles C. Thomas Publisher. Erişim adresi: <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.neu.edu.tr/>
- Izgar, G. ve Beyhan Ö. (2015). İlköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13 (29), 439-470. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29167/312343>
- Johnson, S. (2002). Teaching values in school: An interview with Steve Johnson. Markkula Center For Applied Ethics, <https://www.scu.edu/mcae/publications/iie/v13n1/interview.html>
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karavaşinoğlu, A. (2015). *Öğrencilerin metaforik sınav algıları ile velilerin yönelik görüşleri arasındaki ilişki*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 396155).
- Karataş, İ. ve Polat, M. (2013). Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine bakış açıları üzerine okul rehber öğretmenlerinin görüşleri. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 105-124. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anemon/issue/1835/22366>

- Kavgaoğlu, D. ve Fer, S. (2020). Örtük program, resmi program ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 404-420. Doi: <https://doi.org/10.17336/igusbd.450338>
- Kaya, A. ve Çivitçi A. (2002). Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi. Gürhan Can (Ed.). İçinde *Psikolojik danışma ve rehberlik*. (ss. 201-226). 2. Baskı. Pegem Yayıncılık.
- Kaya, M. ve Taşkın, O. (2019). Din, Ahlak ve Değer. Köylü, M. (Ed.) *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*. (ss.89-113). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Kayıkçı, K. ve Turan, Ü. (2020). Öğretmen ve yöneticilerin ilköğretim ve ortaokullardaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin çalışmalarına ilişkin görüşleri. *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(2), 27-44. Doi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mekcad/issue/57907/830995>
- Kaymakcan, R. ve Meydan, H. (2020). *Ahlak değerler ve eğitimi*. 3. Baskı, Dem Yayınları.
- Keskin, Y. (2016). Değer sınıflaması üzerine aksiyonel bir deneme. *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 1450-1510. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9467>
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: Tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması*. (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 226374).
- Keskin, Y. (2016). Değerlere genel bir bakış: tanımı, özellikleri, işlevi ve sınıflandırması. M. Köylü (Ed.), *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*, 19-52. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kırlar, H., R. (2023). *Ortaokul matematik ders kitaplarının değerler eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi ve ortaokul matematik öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 826960).
- Kirschenbaum, H. (1995). *100 ways to enhance values and morality in schools and youth settings*. Allyn and Bacon Press.
- Koç, S. (2016). Ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 377-396. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/issue/19382/205709>

- Koçak Bıçak, D., ve Ottekin Demirbolat, A. (2019). Okul psikolojik danışmanların okul yöneticileri ve öğretmenlerden beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(2), 236-257. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/50950/494879>
- Kolay, B. ve Kaptan, S. Y. (2021). Değer eğitiminde okul ve ailenin rolüne ilişkin sınıf öğretmenlerinin ve velilerinin görüşleri. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 5(2), 204-228. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tayjournal/issue/67130/948885>
- Korkmaz, M. (2019). Değerler eğitimi yaklaşımları. Köylü, M. (Ed.) *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi* (ss.37-61). Ankara: Nobel
- Kurnaz, Ş. (2024). *İlkokulda gerçekleştirilen değerler eğitimine ilişkin paydaş görüşleri*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 874603).
- Kurtdede Fidan, N. (2021). Değer eğitimi yaklaşımları. Ersoy, F. ve Ünüvar, P. (Ed.) *Karakter ve Değerler Eğitimi*. (ss.1-26). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuzgun, Y. (2000). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2016). *Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Nobel Yayınları
- Külahoglu, S. (2004). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Lovat, T. ve Hawkes, N. (2013). Values education: A pedagogical imperative for student wellbeing. *Educational Research International*, 2(2), 1-6. Doi: https://doi.org/10.1007/978-90-481-8675-4_1
- Lusse, M., Notten, T., ve Engbersen, G. (2019). School-family partnership procedures in urban secondary education, part A: Strengths and limitations. *School Community Journal*, 29(1), 201–226. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1219764>
- MacDonald, G. ve Sink, C. A. (1999). A qualitative developmental analysis of comprehensive guidance programmes in schools in the United States. *British Journal of Guidance ve Counselling*, 27(3), 415-430. Doi: <https://doi.org/10.1080/03069889908256281>
- MEB, (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine basın açıklaması*. Erişim adresi:

https://ttkb.meb.gov.tr/%20meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_acikla_masi-program.pdf (Erişim tarihi: 06.05.2024).

MEB, (2020a). *Milli eğitim bakanlığı rehberlik hizmetleri yönetmeliği*. Ankara: Resm Gazete, 31213.

MEB, (2020b). *Milli eğitim bakanlığı sınıf rehberlik programı (Okul ncesi, İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretim/Lise)*. Ankara.

MEB, (2024).). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ğretim programları ortak metni*. Erişim adresi: <https://tymm.meb.gov.tr/ortak-metin> (Erişim tarihi: 06.09.2024).

Mehmedoğlu, U. (2006). *Gençlik, değerler ve din: küreselleşme, ahlak ve değerler*. (Ed. Y. Mehmedoğluve U. Mehmedoğlu). İstanbul: Litera Yayıncılık.

Merrell, K. W., Carrizales, D. C., Feuerborn, L., Gueldner, B. A., ve Tran, O. K. (2007a). *Strong Kids-grades 3–5: A social-emotional learning curriculum*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing.

Meydan, H. (2012). *İlköğretim okullarında değerler ve karakter eğitimi*, (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 326038).

Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/beuifd/issue/3453/47056>

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)(07.07.2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine basın açıklaması. Erişim adresi: https://ttkb.meb.gov.tr/%20meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi

Nazlı, S. (2019). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı* (7.Baskı). Ankara: Anı yayıncılık.

Nazlı, S. (2020). Okullarda PDR programı tasarlama. ř. Işık (Ed.). *İçinde Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik* (ss. 63-78). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Nazlı, S. (2005). *Kapsamlı gelisimsel rehberlik psikolojik danışma programları*. (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Nazlı, S. (2016). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı* (6. Baskı). Anı Yay.

Nisivoccia, J. D. (1998). *Character education should be part of the public education system*. Washington D. C: ERIC learning house.

Odabaşı, B. (2013). *Rehberlik ve psikolojik danışmanlık* (1. Baskı). İstanbul: izgi Kitapevi.

- Özdaş, F. (2013). *Ortaokullarda değerler eğitimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*, (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 349352).
- Özgüven, İ. E. (2000). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik* (1. Baskı). Ankara: Sistem Ofset.
- Özmen, S. (2021). *Teknoloji destekli sınıf rehberlik programının öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarının karşılanma düzeyine etkisi*, (Doktora Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 784693).
- Özoğlu, S. (1997). *Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma* (2. Baskı). Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Pandya, S. P. (2017). Spirituality and values education in elementary school: Understanding views of teachers. *Children ve Schools*, 39(1), 33-42. Doi: <https://doi.org/10.1093/cs/cdw042>
- Rehber, E. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 206426).
- Sağlam, A. (2016). Değerler eğitiminin öğrenci davranışlarına etkisinin veli görüşlerine göre incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(3), 723-742. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsadergisi/issue/31706/347477>
- Sağlam, H. İ. (2021). *Karakter ve Değer Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Sarıer, Y. (2010). Ortaöğretime giriş sınavları (OKS-SBS) ve PISA sonuçları ışığında eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 107-129. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59502/855336>
- Saylor, J. G. ve Alexander, W. M. (1974). *Planning curriculum for schools*. Holt, Rinehalt and Winston Inc.
- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online readings in Psychology and Culture*, 2(1), 11. Doi: <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116>

- Schwartz, S. H. ve Bardi, A. (2001). Value hierarchies across cultures: Taking a similarities perspective. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 32(3), 268–290. Doi: <https://doi.org/10.1177/0022022101032003002>
- Schwartz, S. H., Verkasalo, M., Antonovsky, A., ve Sagiv, L. (1997). Value priorities and social desirability: Much substance, some style. *British journal of social psychology*, 36(1), 3- 18. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1997.tb01115.x>
- State of Arizona Department of Education. (2007). *The Arizona Model: A Framework for School Counseling Programs Handbook*. Erişim adresi: www.ade.az.gov
- Studer, J. R., Diambra, J. F., Breckner, J. A. ve Heidel, R. E. (2010). Obstacles and successes in implementing the asca national model in schools. *Journal of School Counseling*, 9(2). Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ914272>
- Sumbas, E. ve Öztürk, N. (2022). Ortaöğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların değerler eğitime yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(236), 3143-3166. Doi: <https://doi.org/10.37669/milliegitim.945688>
- Şahin, C. (2019). Eğitim sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. Mehmet Güven (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (ss. 2-42). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ilettiği değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 763-779. Erişim adresi: http://sosyalarastirmalar.net/cilt1/sayi5/5_TR_Anasayfa.htm
- Şentürk, H. (2010), Kişilik gelişiminde eğitim, din ve değerlerin rolü, *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*, 6 (18), 50-55. Erişim adresi: https://isamveri.org/pdfdrg/D00033/1994_c30/1994_c30_3/1994_c30_3_SENTURK_H.pdf
- Tahiroğlu, M. ve Tay, B. (2020). Değerler ve Değerler Eğitimi. Oğuz Namdar, A. (Ed.) *İlkokulda Drama ile Değerler Eğitimi Uygulamaları* (ss.1-44). Ankara: Pegem Akademi
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: MEB Yayınları.
- Taylor, M. (1994). Overview of values education in 26 European countries. In M. Taylor (Ed.) *Values education in Europe: A comparative overview of a survey of 26 countries in 1993* (ss 1–66). Scottish Consultative Council on the Curriculum. Schaefer, 2012.

- TDK. (2023). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişim tarihi (01.05.2023).
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254. doi: <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.543521>
- Topçu Kabasakal, Z. (2019). Rehberlikte hizmet türleri. B. Aydın (Ed.). *Rehberlik İçinde* (ss. 82-113). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Turgut, S. (2005). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin rehberlik programından yararlanma düzeyleri arasındaki farkı etkileyen bazı faktörler*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 188408).
- Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği. (2011). *Psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışanlar için etik kurallar*. Ankara.
- Türk, İ. (2009). *Değerler eğitiminde saygı*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 249758).
- Uçar, F. H. (2019). *İlkokul hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders kitaplarında değerler eğitimi*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 567695).
- Ulusoy, K. (2019). Karakter, değerler ve ahlak eğitimi. Pegem Akademi.
- Ümmet, D. (2022). Rehberlik ve psikolojik danışmada başlıca hizmet türleri. M. Engin, Deniz ve Atılgan Erözkan (Ed.), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik İçinde* (ss. 40-63) (14.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ütkür Güllühan, N., ve Bekiroğlu, D. (2022). Rokeach'ın değer sınıflaması'na göre sosyal bilgiler ders kitapları: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye örneği. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 171-188. <https://doi.org/10.54979/turkegitimdergisi.107429>
- Varış, F. (1988). *Eğitimde Program Gelistirme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Varış, F. (1991). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Veugelaers, W. (2000). Different ways of teaching values. *Educational Review*, 52(1), 37-46. Doi: <https://doi.org/10.1080/00131910097397>

- Yavuzer, Y. ve Salı, G. (2019). Psikolojik danışma ve rehberlikte program geliştirme. C. Şahin (Ed.). İçinde *Psikolojik danışma ve rehberlik* (ss. 235-265). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yazgan İnanç, B., Bilgin, M., Kılıç Atıcı, M. (2012). *Gelişim psikolojisi* (8. Baskı). Pegem Akademi.
- Yel, S. ve Alada, S. (2009). Sosyal bilgilerde değerlerin öğretimi. M. Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Pegem.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri* (6.baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yeşilyaprak, B. (2016). *21.yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Yıldırım, Y. (2014). *Ortaokul 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyi ile sosyal tutumlarının incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 378617).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2018). *Değerler eğitimi ve okul etkinlikleri*. İstanbul: Dem Yayınları
- Yılmaz, M. E. (2022). Değerler eğitiminin okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine yansımaları, (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Tez No: 759752).
- Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C. ve Walberg, H. J. (Eds.). (2004). *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?* New York: Teachers College Press.

EKLER

Ek. 1 5. sınıf rehberlik etkinlikleri değer işleme belgesi örneği

30.	Sanal gerçeklik	Sosyal duygusal	Arkadaş sevgisi	Doğrudan	Etkinlik sürecinde sorulan sorularda ve yapılan açıklamalarda arkadaş sevgisi değeri bulunmaktadır.
31.	Çatışmalar hep var	Sosyal duygusal	Farklılıklara saygı	Dolaylı	Etkinlik sürecinde sorulan sorularda ve yapılan açıklamalarda ve çalışma yaprağı 1’de yer alan görsellerde farklılıklara saygılı olma değeri bulunmaktadır.
32.	Hoşça kal arkadaşım	Sosyal duygusal	Sağlıklı olmaya önem verme Nezaket sahibi olma	Dolaylı	Çalışma yaprağı 1’de yer alan cümlelerde sağlıklı olmaya önem verme, nezaket sahibi olma değerleri bulunmaktadır.
33.	Akademik ağaç merdivenim	Akademik	Çalışkanlık	Doğrudan	Etkinlik sürecinde sorulan sorularda ve yapılan açıklamalarda çalışkanlık değeri bulunmaktadır.
34.	Kararımın belirleyicileri	Sosyal duygusal	Değerler bulunmamaktadır.		
35.	Karar veriyorum derslerimi seçiyorum	Kariyer	Değerler bulunmamaktadır.		
36.	Neleri Hatırlıyorum?	Ortak	Değerler bulunmamaktadır.		

22.	Sürdürülebilir arkadaşlıklar	Sosyal duygusal	Arkadaş sevgisi Adil olma Nezaket sahibi olma Paylaşma	Doğrudan	Etkinlik sürecinde sorulan sorularda, çalışma yaprağı 2'deki hikayede ve çalışma yaprağı 3'te yer alan cümlelerde arkadaş sevgisi, adil olma, nezaket sahibi olma değeri bulunmaktadır.
23.	Duygu sandalyesi	Sosyal duygusal	Arkadaş sevgisi Hayvan sevgisi Çalışkanlık Temizlik	Dolaylı	Çalışma yaprağı 2'de yer alan cümlelerde arkadaş sevgisi, hayvan sevgisi, çalışkanlık, temizlik değeri bulunmaktadır.
24.	Beni dinliyor musunuz?	Sosyal duygusal	Nezaket sahibi olma	Doğrudan	Çalışma yaprağı 2'de yer alan cümlelerde nezaket sahibi olma değeri bulunmaktadır.
25.	Gözlüğüm şekil	Sosyal duygusal	Farklılıklara saygı	Doğrudan	Etkinlik sonunda yapılan açıklamada ve çalışma yaprağı 2'de yer alan görselde farklılıklara saygılı olma değeri bulunmaktadır.
26.	Farklılıklar harmonisi	Sosyal duygusal	Yaşlılara saygı Hoşgörü Kültürel farklılıklara duyarlılık	Doğrudan Dolaylı	Etkinlik sonunda yapılan açıklamada, çalışma yaprağı 1, 2 ve 3'te yer alan görselde ve etkinlik bilgi notunda yaşlılara saygı, hoşgörü değerleri bulunmaktadır.
27.	Nezaket balonlarım	Sosyal duygusal	Yaşlılara saygı Yardımlaşma	Dolaylı	Çalışma yaprağı 1 ve 2'deki cümlelerde yaşlılara saygı, yardımlaşma değerleri bulunmaktadır.
28.	Başka ~~başka~~ büyütüyoruz	Sosyal duygusal	Farklılıklara saygı	Doğrudan	Etkinliğin başında yapılan açıklamada farklılıklara saygılı olma değeri bulunmaktadır.
29.	Büyüme evreni	Sosyal duygusal	Değerler bulunmamaktadır.		

15.	Seninle çok iyi anlaşacağız	Sosyal duygusal	Sporseverlik Sanatseverlik Arkadaş sevgisi Yardımlaşma Cesaret İyi niyetli olma Alçakgönüllülük Affedici olma	Doğrudan	Çalışma yaprağı 1’de yer alan örnek olaylarda sporseverlik, sanatseverlik, arkadaş sevgisi, yardımlaşma, cesaret, iyi niyetli olma, alçakgönüllülük, affedici olma değerleri bulunmaktadır.
16.	Anlamak için dinliyorum	Sosyal duygusal	Sorumluluklarına duyarlı olma Nezaket sahibi olma	Dolaylı	Etkinliğin başında yapılan açıklamada sorumluluklarına duyarlı olma değeri, çalışma yaprağı 1’de yer alan cümlelerde nezaket sahibi olma değeri bulunmaktadır.
17.	Nasıl anlatsam	Sosyal duygusal	Arkadaş sevgisi Yardımlaşma	Dolaylı	Çalışma yaprağı 2’de yer alan örnek olaylarda arkadaş sevgisi ve yardımlaşma değerleri bulunmaktadır.
18.	Etkinlik akvaryumum	Kariyer	Sporseverlik Sanatseverlik	Doğrudan	Etkinlik sürecinde yapılan açıklamalarda ve çalışma yaprağı 2’de yer alan görsellerde sporseverlik ve sanatseverlik değerleri bulunmaktadır.
19.	Geldim, gördüm, ürettim	Kariyer	Çalışkanlık	Doğrudan	Çalışma yaprağı 1’de yer alan <u>hikayede</u> ve çalışma yaprağı 2’de yer alan atasözlerinde çalışkanlık değeri bulunmaktadır.
20.	Mesleğimle var oluyorum	Kariyer	Yardımlaşma	Doğrudan	Çalışma yaprağı 1’de yer alan cümlelerde yardımlaşma değeri bulunmaktadır.
21.	Yaşam yolum	Sosyal duygusal	Değerler bulunmamaktadır.		

					sporseverlik ve müzikseverlik değerleri bulunmaktadır.
10.	Hazırlanıyorum başarıyorum	Akademik	Sorumluluklarına duyarlı olma	Doğrudan	Çalışma yaprağı 2’de yer alan davranış takip çizelgesinde sorumluluklarına duyarlı olma değeri bulunmaktadır.
11.	Ellerimiz el ele	Akademik	Dayanışma	Doğrudan	Etkinliğin uygulama sürecinde ve etkinlik başında kullanılan “Tek başına bir damlayız, birlikte okyanusuz.” sözünde dayanışma değeri bulunmaktadır.
12.	Benim hayalim var	Akademik	Sorumluluklarına duyarlı olma Çalışkanlık	Doğrudan	Çalışma yaprağı 1’de yer alan örnek amaç cümlelerinde sorumluluklarına duyarlı olma, çalışkanlık değerleri bulunmaktadır
13.	Bileğimdeki güç	Sosyal duygusal	Öğrenme sevgisi Cesaret Azim İyi niyetli olma Dürüstlük	Doğrudan	Etkinlik bilgi notu-1’de yer alan görsellerde ve etkinlik bilgi notu-2’de yer alan örnek olaylarda öğrenme sevgisi, cesaret, azim, iyi niyetli olma, dürüstlük değerleri bulunmaktadır.
14.	Sahip olduklarım	Sosyal duygusal	Adil olma Alçakgönüllülük Affedici olma Dini ve manevi duyarlılık Estetik	Doğrudan	Etkinlik bilgi notu-1’de yer alan görsellerde ve etkinlik bilgi notu-2’de yer alan örnek olaylarda adil olma, alçakgönüllü olma, affedici olma, dini ve manevi duyarlılık, estetik değerleri bulunmaktadır.

Etkinlik No	Etkinlik Adı	Gelişim alanı	Hangi Değer	Nasıl Verildiği	Açıklama
1.	Gelin tanış olalım	Akademik	Sporseverlik Sanatseverlik Temizlik İsraf etmeme	Dolaylı	Çalışma yaprağı 1’de verilen açıklamalarda sporseverlik, sanatseverlik, temizlik, israf etmeme değerleri bulunmaktadır.
2.	Gezdim, gördüm, yazdım	Akademik	Değerler bulunmamaktadır.		
3.	Kurallar olmadan asla	Akademik	Saygı Sorumluluklarına duyarlı olma Nezaket sahibi olma	Doğrudan	Etkinlik bilgi notu- 2’de yer alan kural listesinde saygı, sorumluluklarına duyarlı olma, nezaket sahibi olma değerleri bulunmaktadır.
4.	Renklerle riskler	Akademik	Değerler bulunmamaktadır.		
5.	Yardım balonlarım	Sosyal Duygusal	Yardımlaşma Ölçülü olma	Doğrudan	Çalışma yaprağı 1 ve 2’deki örnek olaylarda yardımlaşma ve ölçülü olma değerleri bulunmaktadır.
6.	Kurallar iyi ki var	Akademik	Temizlik	Doğrudan	Çalışma yaprağı 2’de yer alan senaryo 2’de temizlik değeri bulunmaktadır.
7.	Hayalimdeki okul ve sınıf	Akademik	Saygı Sorumluluklarına duyarlı olma Temizlik Hoşgörü	Doğrudan	Çalışma yaprağı 1’de yer alan sınıf kurallarında saygı, sorumluluklarına duyarlı olma, temizlik, hoşgörü değerleri bulunmaktadır.
8.	Var mı? Yok mu?	Akademik	Değerler bulunmamaktadır.		
9.	Sanatta ve sporda hoşlandıklarımı keşfediyorum	Kariyer	Sporseverlik Sanatseverlik Müzikseverlik	Doğrudan	Çalışma yaprağı 1’de yer alan görsellerde ve etkinlik sürecinde sorulan sorularda sanatseverlik,

Ek. 2 2020 tarihli ortaokul sınıf rehberlik etkinlikleri

Akademik	Akademik anlayış ve sorumluluk	Öğrenmenin hayat boyu devam ettiğini fark eder.	Hayat boyu öğrenme neden gerekli?	29.Hafta
Kariyer	Kariyer planlama	Lise türü seçimine ilişkin kararını verirken kendi görüşleri ile aile ve yakın çevresinin görüşlerini karşılaştırır.	Hangi lise görüşün ne?	30.Hafta
Kariyer	Kariyer planlama	Lise türü seçimine ilişkin kararını verirken kendi görüşleri ile aile ve yakın çevresinin görüşlerini karşılaştırır.	Karar verme sürecim	31.Hafta
Kariyer gelişimi	Kariyer planlama	Lise türü seçimi yaparken karar verme becerisini kullanır.	Kararını ver, seçimini yap	32.Hafta
Kariyer	Kariyer planlama	Lise türü seçimi yaparken karar verme becerisini kullanır.	Karar terazisi	33.Hafta
Kariyer	Kariyer planlama	Lise türüne ilişkin kararını tekrar değerlendirir.	Emin misiniz? Son kararınız mı?	34.Hafta
Akademik	Okula ve Okulun Çevresine Uyum	Bir üst öğretim kurumuna geçiş sürecine yönelik duygu ve düşüncelerini ifade eder.	Düşün, hisset, yaz!	35.Hafta
Ortak	Ortak	Sınıf rehberlik programı etkinliklerine/yaşantılarına ilişkin duygu ve düşüncelerini yansıtır.	Neleri hatırlıyorum?	36.Hafta

	Çevresine Uyum			
Akademik	Eğitsel Planlama ve Başarı	Üst öğretim kurumlarına geçiş sınavlarıyla ilgili bilgi edinir.	Bilginin peşinde	7.Hafta
Sosyal duygusal	Duyguları Anlama ve Yönetme	Stresle baş etmede uygun yöntemler kullanır.	Stres kutusu	8.Hafta
Sosyal duygusal	Duyguları Anlama ve Yönetme	Stresle baş etmede uygun yöntemler kullanır.	Stres bana engel değil	9.Hafta
Akademik	Eğitsel Planlama ve Başarı	Sınavlara ilişkin duygularını açıklar.	Sınavlar ve duygular	10. Hafta
Akademik	Eğitsel Planlama ve Başarı	Üst öğretim kurumlarına geçiş sınavlarına hazırlanmak ve başarılı olmak için stratejiler geliştirir.	Hedeflerime ulaşmak için stratejilerim var	11.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik Farkındalığı	Davranışları ve değerleri arasında bağ kurar.	Benim değerlerim	12. Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Mesleki değerlerinin farkına varır.	Meslek lokantası	13.hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Kısa ve uzun vadeli kariyer amaçları oluşturur	Adım adım hedefe	14.Hafta
Sosyal duygusal	Kişiler Arası Beceriler	İhtiyaç duyduğunda yardım arar.	Yardım arayışı	15.Hafta
Akademik	Eğitsel Planlama ve Başarı	Öğrenme ve verimli çalışma stratejilerini açıklar.	Öğreniyorum ama nasıl?	16.Hafta
Akademik	Eğitsel Planlama ve Başarı	Belleğini güçlendirecek stratejileri kullanır.	Güçlü öğreniyorum	17.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	İyi oluşunu destekleyen duygu ve davranışları fark eder.	İyi düşün iyi olsun	18.Hafta
Akademik	Akademik Anlayış ve Sorumluluk	Öğrenme ortamlarındaki duygularını düzenler.	Duygulara yeşil ışık yak	19.Hafta
Kariyer gelişimi	Kariyer Hazırlığı	Kariyer amaçları ile kariyer beklentilerini karşılaştırır.	Kariyerim, amaçlarım, beklentilerim	20.Hafta
Kariyer	Kariyer Hazırlığı	Kariyer amaçları ile kariyer beklentilerini karşılaştırır.	Beklentilerim ve amaçlarım karşı karşıya	21.Hafta
Sosyal duygusal	Kişisel Güvenliğini Sağlama	Akran baskısıyla baş etmede uygun yolları kullanır.	Baskıya karşı yollarım var	22.Hafta
Sosyal duygusal	Kişisel Güvenliğini Sağlama	Bilişim teknolojileri konusunda kendini yönetir.	Kendi güvenlik ağı	23.Hafta
Sosyal duygusal	Karar Verme	Yaşamda karşılaşılan zorlukların çaba ve zaman ile üstesinden <u>gelinebileceğini</u> fark eder.	Biraz zaman biraz çaba	24.Hafta
Kariyer	Kariyer Planlama	Kendi özellikleriyle seçmek istediği lise türlerinin özelliklerini ilişkilendirir.	Uygun lise aranıyor	25.Hafta
Kariyer	Kariyer Planlama	Kendi özellikleriyle seçmek istediği lise türlerinin özelliklerini ilişkilendirir.	Seçim yolculuğum	26.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Sahip olduğu karakter güçlerini zorluklar karşısında kullanmayı bilir.	Zorluklar karşısında karakter güçlerim ile güçlüyüm	27.Hafta
Sosyal duygusal	Kişiler Arası Beceriler	Toplum için gönüllü çalışmanın gerekliliğini açıklar.	Gönüllü olmak gerek	28.Hafta

Sosyal duygusal	Kişisel güvenliği sağlama	Zorbalık ve türlerini bilir.	<u>Binbir</u> çeşit zorbalık	22.Hafta
Sosyal duygusal	Kişisel güvenliği sağlama	Zorbalıkla baş etme yollarını kullanır.	Gücünü gör, zorbalığı yen.	23.Hafta
Kariyer	Kariyer hazırlığı	Yetenekleriyle derslerin etkinliklerini ilişkilendirir.	Yetenekler sahada	24.Hafta
Kariyer	Kariyer hazırlığı	Yetenekleriyle mesleklerin özelliklerini ilişkilendirir.	Yeteneklerimle mesleklerin peşindeyim	25.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Bilişim teknolojileri kullanımında kendini yönetir	Kontrol ben de, çevrimiçi güvende	26.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Karakter güçleriyle iyi oluşu arasında bağ kurar.	Karakter güçleri terazisi	27.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Sahip olduğu karakter güçlerini geliştirmek için çaba gösterir.	Gücüme güç katıyorum	28.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Baskı altında serinkanlı davranışlar sergiler.	Baskıyı yönetme zinciri	29.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Bir ürün ortaya koymanın zaman, çaba ve sabır gerektirdiğini fark eder.	Üç mucizevi güç	30.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Başarı ve başarısızlık durumlarını açıklama biçimlerini değerlendirir.	Ne yaptığımı farkındayım	31.Hafta
Akademik	Okula ve okulun çevresine uyum	Okulun kendisi için önemini açıklar.	Okulum hayat dolu	32.Hafta
Sosyal duygusal	Karar verme	Bu zamana kadar verdiği kararları karar verme sürecini etkileyen faktörler açısından değerlendirir	Karar verme sürecimi neler etkilemiş?	33.Hafta
Sosyal duygusal	Karar verme	Karar verme basamaklarını açıklar.	Karar verme merdiveni	34.Hafta
Sosyal duygusal	Karar verme	Karar vermek zor olmazsa gerek	Karar verme basamaklarını kullanır	35.Hafta
Ortak	Ortak	Sınıf rehberlik programı etkinliklerine/yaşantılarına ilişkin duygu ve <u>düşüncelerini</u> yansıtır.	Neleri hatırlıyorum?	36.Hafta

8. Sınıf Rehberlik Kazanımları ve Etkinlikleri				
Gelişim alanı	Yeterlilik	Kazanımlar	Etkinlik Adı	İşlenecek Hafta Sırası
Sosyal duygusal	Kişisel güvenliği sağlama	Öz bakım becerileri sergiler.	İyi bak iyi yaşa	1.Hafta
Kariyer	Kariyer Farkındalığı	Yapabildiği ve hoşlandığı etkinliklere dayalı olarak ilgi ve yeteneklerine <u>örnekler</u> verir.	İlgi ve yeteneklerim el ele	2.Hafta
Kariyer	Kariyer Farkındalığı	Okul içi veya okul dışındaki etkinliklere katılırken ilgi ve yeteneklerini dikkate alır.	İlgi ve yeteneğim el ele => seçtiğim etkinliğe	3.Hafta
Akademik	Akademik Anlayış ve Sorumluluk	Akademik sorumluluklarını ertelemenin sonuçlarını fark eder.	Yarın değil bugün	4.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik Farkındalığı	Beden imgesini etkileyen faktörleri bilir.	Beden imgem	5.Hafta
Akademik	Okula ve Okulun	Bir üst öğretim kurumuna ilişkin ön bilgiler edinir.	Hangisi benim için uygun	6.Hafta

Ortak	Ortak	Sınıf rehberlik programı etkinliklerine/yaşantılarına duygu ve düşüncelerini yansıtır.	Neleri hatırlıyorum?	36.Hafta
-------	-------	--	----------------------	----------

7. Sınıf Rehberlik Kazanımları ve Etkinlikleri				
Gelişim alanı	Yeterlilik	Kazanımlar	Etkinlik Adı	İşlenecek Hafta Sırası
Sosyal duygusal	Duyguları anlama ve yönetme	Yeni durumlar ve değişimlerle ilgili duygularını ifade eder.	Yeni durum, değişen duygum	1.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Zamanını etkili kullanmanın akademik gelişimine etkisini açıklar.	Etkili zaman, yetkili ben	2.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Zamanı etkili kullanmanın akademik gelişimine katkısını açıklar	Zaman ve başarı yolculuğu	3.Hafta
Akademik	Akademik anlayış ve sorumluluk	Eğitsel çabanın akademik hedeflere ulaşmadaki etkisini değerlendirir.	Tarafını seç	4.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Akademik çalışmalarını zamanında bitirmede kararlı olur.	Zamanında tamamla	5.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Yapabildiği ve hoşlandığı etkinliklere dayalı olarak ilgi ve yeteneklerine örnekler verir.	İlgimi de yeteneğimi de tanıyorum.	6.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	İlgi ve hobilerini ayırt eder.	İlgi hobi tabusu	7.Hafta
Kariyer gelişim	Kariyer farkındalığı	İlgi ve hobilerini ayırt eder.	Senin yıldızın	8.Hafta
Akademik	Akademik anlayış ve sorumluluk	Akademik çalışmaları ile ilgili değişen durumlara uygun davranışlar sergiler.	Durumlar değişik	9.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Mesleklerle ilgili bilgi kaynaklarına ulaşır.	Nerede bu meslekler	10. Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası ilişkiler	Her bireyin hak ve sorumlulukları olduğunu bilir.	Senin hakkın benim hakkım	11.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Kendisi için verimli öğrenme ve ders çalışma koşullarını oluşturur.	Öğrenme anahtarı	12. Hafta
Akademik	Akademik anlayış ve sorumluluk	Öğrenme etkinliklerine yönelik duygu ve düşüncelerini ifade eder	Öğrenme istasyonları	13.hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Arkadaşlarının olumlu özelliklerini takdir eder.	Büyük güç: Takdir	14.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığı sorunları yapıcı yollarla çözer.	Yapıcı çözüm merkezi	15.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama	Derste dinleme, not alma ve soru sorma gibi etkinlikleri kullanır.	Aktif dinleyicim	16.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Belleğini güçlendirecek stratejileri açıklar.	Benim güçlü belleğim	17.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Sınavlara hazırlanmayı etkileyen faktörleri açıklar.	Sloganımla hazırım	18.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Sınavlara hazırlanma davranışını gözden geçirir	Pastadaki payım	19.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Sosyal ipuçlarını yorumlayarak uygun tepkiler verir.	İpucunu alıyorum, tepkimi veriyorum	20.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Bilişsel yeterlilikleri ve kişilik özelliklerini geliştirebileceğine inanır.	Gelişen ben'in öyküsü	21.Hafta

Kariyer	Kariyer farkındalığı	Hoşlandığı etkinliklerin ilgilerinin bir göstergesi olabileceğini fark eder.	Neden ilgileniyorum?	14.Hafta
Kariyer	Kariyer hazırlığı	İlgileri ile dersleri ilişkilendirir.	Haydi anlat ilgilerini!	15.Hafta
Sosyal duygusal	Karar verme	Yaşam amaçlarına ulaşmak için bir eylem planı hazırlar.	Yaşam amaçlarımı planlıyorum	16.Hafta
Sosyal duygusal	Duyguları anlama ve yönetme	Yaşadığı yoğun duyguları yönetir.	Duygu kaptanı	17.Hafta
Sosyal duygusal	Duyguları anlama ve yönetme	İyi oluşunu destekleyen duyguların yaşamındaki önemini fark eder.	İyi oluş ormanım	18.Hafta
Akademik	Akademik anlayış ve sorumluluk	Okul içindeki ve dışındaki eğitsel ve sosyal etkinliklere katılmanın gelişimine katkılarını değerlendirir.	Katılıyorum, Öğreniyorum, Gelişiyorum	19.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Eğitsel etkinliklerdeki başarısızlıkların öğrenme sürecinin bir parçası olduğunu kabul eder.	Başarısızlığımın başarı öyküsü	20.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Öğrenme sürecinde deneyimlediği başarısızlıkların üstesinden gelmek için farklı çözüm yolları dener.	Öğreniyorum, uyguluyorum, başarıyorum	21.Hafta
Sosyal duygusal	Kişisel güvenliği sağlama	Kişisel hakların korunması ve kişisel güvenliğin sağlanması için yönergeleri izler.	Engellere takılmıyorum	22.Hafta
Sosyal duygusal	Kişisel güvenliği sağlama	Kişisel güvenliği için "Hayır!" demenin önemine inanır.	Hayır diyorum, kendimi koruyorum!	23.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Fiziksel ve duygusal değişimini fark eder.	Gelişim takvimim	24.Hafta
Sosyal duygusal	Karar verme	Karar verme sürecinde alternatif düşünceler geliştirmenin önemini açıklar.	Karar ağacı	25.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Başarılı olduğu durumlar için kendini takdir eder.	Başarılarım havada uçuyor	26.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Yapabildiği etkinliklerin, yeteneklerinin bir göstergesi olabileceğini fark eder.	Yetenekli balığım	27.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Derslerin etkinliklerini yetenekleriyle ilişkilendirir.	Yetenek çemberleri-1	28.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Derslerin etkinliklerini yetenekleriyle ilişkilendirir	Yetenek çemberleri-2	29.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Davranışlarının kendisine ve çevresine etkilerini fark eder.	Etkiliyorum, etkileniyorum.	30.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Kendini tanımlayan özelliklerin değişebilir olduğunu fark eder.	Değişebilen ben	31.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	İnsanların farklı karakter güçlerine sahip olmasının kişiler arası ilişkilere zenginlik katacağını bilir.	Zengin kitaplığım	32.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Çalışarak bir şey üretmenin sorumluluğunu alır.	Sorumluluk ayracım	33.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Kendi ilgileri ile mesleklerin özelliklerini ilişkilendirir.	İlgilerimiz ve meslekler	34.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Derslerin mesleklerle ilişkisini açıklar.	Mesleklere götüren dersler	35.Hafta

Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Büyüme ve gelişmenin yaşamın doğal bir parçası olduğunu örneklerle açıklar.	Büyüme evreni	29.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Sanal arkadaşlığı, arkadaşlık ilişkileri kapsamında sorgular.	Sanal gerçeklik	30.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Çatışmanın ve anlaşmazlıkların yaşamın bir parçası olduğunu fark eder.	Çatışmalar hep var	31.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Gerektiğinde arkadaşlığını sonlandırır.	Hoşça kal arkadaşım	32.Hafta
Akademik	Eğitsel Planlama ve Başarı	Akademik amaçlarını gerçekleştirme konusunda kendini değerlendirir.	Akademik ağaç merdivenim	33.Hafta
Sosyal duygusal	Karar verme	Karar verme sürecini etkileyen faktörleri açıklar.	Kararının belirleyicileri	34.Hafta
Kariyer	Kariyer planlama	Ders seçiminde karar verme becerisini kullanır.	Karar veriyorum derslerimi seçiyorum	35.Hafta
Ortak	Ortak	Sınıf rehberlik programı etkinliklerine/yaşantılarına ilişkin duygular ve düşüncelerini yansıtır.	Neleri hatırlıyorum?	36.Hafta

6. Sınıf Rehberlik Kazanımları Ve Önerilen Etkinlikleri

Gelişim alanı	Yeterlilik	Kazanımlar	Etkinlik Adı	İşlenecek Hafta Sırası
Sosyal Duygusal	Kişisel Güvenliğini Sağlama	İyilik hâlini destekleyen davranışları yaşamında uygular.	Üstüme iyilik sağlık	1.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Zamanını ihtiyaçları ve sorumlulukları çerçevesinde planlar.	Zaman yelpazesi	2.Hafta
Akademik	Akademik başarı ve sorumluluk	Okula hazırlıklı gelme ile akademik gelişimi arasında bağ kurar	Hazırsak başlayalım	3.Hafta
Akademik	Akademik başarı ve sorumluluk	Başarmak için çalışmanın gerekliliğini fark eder.	Yeşeren tohumlar	4.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Karakter güçleriyle kendi yaşamı arasında bağ kurar.	Karakter güçlerim ve yaşamım	5.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Takım çalışmalarının kişisel gelişimine etkilerini fark eder.	Gökkuşağının altındaki hazine	6.Hafta
Akademik	Akademik başarı ve sorumluluk	Öğrenme etkinliklerine katılmasını engelleyen düşünce ve davranışlarını fark eder.	Yolumdaki engeller	7.Hafta
Sosyal duygusal	Duyguları Anlama ve Yönetme	Duyguların insan yaşamı için önemini kabul eder.	Duygularımız rengarenk	8.Hafta
Sosyal duygusal	Duyguları Anlama ve Yönetme	Duygularını uygun biçimde ifade etme alışkanlığı kazanır.	Nasıl söylesem ki?	9.Hafta
Sosyal duygusal	Karar verme	Çatışma çözme becerilerini kullanır.	Çatışma çözmek bizim işimiz	10. Hafta
Sosyal duygusal	Karar verme	Çatışma çözme becerilerini kullanır.	Çatışmalarımı kendim çözebilirim	11.Hafta
Sosyal duygusal	Duyguları Anlama ve Yönetme	Durum ve olayların bireylerin duygusuna etkisini fark eder.	Duygularımı fark ediyorum.	12. Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Sınıf tartışmalarında dinleyici ve katılımcı rolü üstlenir.	Paylaş dinliyorum!	13.hafta

5. Sınıf Rehberlik Kazanımları Etkinlikleri				
Gelişim alanı	Yeterlilik	Kazanımlar	Etkinlik Adı	İşlenecek Hafta Sırası
Akademik	Okula ve okulun çevresine uyum	Okulun bölümlerini ve okulda çalışan personeli tanıır.	Gelin tanış olalım	1.Hafta
Akademik	Okula ve okulun çevresine uyum	Okulun yakınındaki çevreyi tanıır.	Gezdim, gördüm, yazdım	2.Hafta
Akademik	Okula ve okulun çevresine uyum	Sınıf kurallarının oluşmasına katkı sağlar.	Kurallar olmadan asla	3.Hafta
Akademik	Okula ve okulun çevresine uyum	Okul ve çevresinde risk oluşturabilecek ortamlara karşı kendini korur.	Renklerle riskler	4.Hafta
Sosyal Duygusal	Kişisel güvenliği sağlama	Kimden, nereden, ne zaman yardım isteyeceğini bilir.	Yardım balonlarım	5.Hafta
Akademik	Okula ve okulun çevresine uyum	Okul ve sınıf kurallarına uyulmadığında ortaya çıkabilecek sonuçları tartışır.	Kurallar iyi ki var	6.Hafta
Akademik	Okula ve Okulu Çevresine Uyum	Okul ve sınıf kurallarına uyar.	Hayalimdeki okul ve sınıf	7.Hafta
Akademik	Okula ve Okulun Çevresine Uyum	Okulun eğitsel imkânları hakkında bilgi edinir.	Var mı? Yok mu?	8.Hafta
Kariyer	Kariyer Farkındalığı	Sanatsal ve sportif etkinliklerden hoşlandıklarını ayırt eder.	Sanatta ve sporda hoşlandıklarımı keşfediyorum	9.Hafta
Akademik	Eğitsel Planlama ve Başarı	Okul hazırlığına ilişkin sorumluluklarını üstlenir.	Hazırlanıyorum başarıyorum	10. Hafta
Akademik	Okula ve Okulun Çevresine Uyum	Okulunun ve sınıfının bir üyesi olduğunu fark eder.	Ellerimiz el ele	11.Hafta
Akademik	Eğitsel planlama ve başarı	Akademik gelişimi için amaç oluşturur.	Benim hayalim var	12. Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Sahip olduğu karakter güçlerini fark eder	Bileğimdeki güç	13.hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Sahip olduğu karakter güçlerini fark eder.	Sahip olduklarım	14.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Arkadaşlık kurmada karakter güçlerini kullanır.	Seninle çok iyi anlaşacağız	15.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	İyi bir dinleyici olur.	Anlamak için dinliyorum	16.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Beden dilinin iletişimdeki önemini fark eder	Nasıl anlatsam	17.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Sanatsal ve sportif etkinliklerden başarabildiklerini ayırt eder.	Etkinlik akvaryumum	18.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Çalışma ve üretmenin insan yaşamındaki önemini fark eder.	Geldim, gördüm, ürettim	19.Hafta
Kariyer	Kariyer farkındalığı	Bir meslek sahibi olmanın kendisi ve toplum için önemini fark eder.	Mesleğimle var oluyorum	20.Hafta
Sosyal duygusal	Karar verme	Geleceği hayal ederek yaşam amaçları oluşturur.	Yaşam yolum	21.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası Beceriler	Arkadaşlık ilişkilerini sürdürme konusunda yapabileceklerini bilir.	Sürdürülebilir arkadaşlıklar	22.Hafta
Sosyal duygusal	Duyguları anlama ve yönetme	Değişen duygu durumlarını fark eder	Duygu sandalyesi	23.Hafta
Sosyal duygusal	Duyguları anlama ve yönetme	Başkalarının duygu ve düşüncelerini anlamak için etkili dinleme stratejilerini kullanır.	Beni dinliyor musunuz?	24.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Başkalarının bakış açısının kendi bakış açısından farklı olabileceğini kabul eder.	Gözlüğüm şekil	25.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Kültürel farklılıklara duyarlı bir bakış açısı geliştirir.	Farklılıklar harmonisi	26.Hafta
Sosyal duygusal	Kişilerarası beceriler	Yardım etme becerilerini kullanır.	Nezaket balonlarım	27.Hafta
Sosyal duygusal	Benlik farkındalığı	Büyüme ve gelişme sürecinde bireysel farklılıklar olduğunu bilir.	Başka başka büyüyörüz	28.Hafta